

Zárójelentés

5618/2011-4000/4600 iktatószámú szerződés 7. pontja értelmében

Elemző vizsgálat és módszertani ajánlások megfogalmazása: hogyan járulhatnak hozzá az ágazati szabályozások a versenyképességhez c. kutatás dokumentuma

2011. június 30.

Készítette:
Németh Nándor
Kabai Gergely

Pannon.Elemző Iroda ▫ 7227 Gyulaj, Dózsa u. 45. ▫ <http://pannonelemzo.hu>
Postacím: 8640 Fonyód, Rózsa u. 30. ▫ Tel.: +3630/816-4282 ▫ e-mail: info@pannonelemzo.hu

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
Összefoglaló tanulmány: a Versenyképességi Szerződés relevanciája és lehetséges tartalma	6
Előzmények	6
Kutatási kérdések, interjúhelyszínek.....	7
A kutatás fő célja, interjúhelyszínek, potenciális szerződő felek	9
A VKSZ tartalmi elemei	10
Esettanulmányok.....	20
A Versenyképességi Szerződés megkötésnek lehetőségei Zalaegerszegen.....	20
A Balaton-régió Versenyképességi Szerződésének lehetőségei	24
A Versenyképességi Szerződés lehetőségei Jászberényben	31
A Versenyképességi Szerződés megkötésének lehetőségei Szentés városában.....	34
A szekszárdi autóipari beszállítók igényei a VKSZ kapcsán.....	38
A Versenyképességi Szerződés bevezetésének lehetőségei Tabon	44
Tab és környéke helyzete, fejlesztési lehetőségei.....	44
Adminisztratív változtatási javaslatok	46
Szakirodalom	49
Summary	50
Mellékletek.....	52
Zalaegerszegi interjúk tanulságai	53
Inter-Gép, Kemendollár	54
Pernix Pharma	54
Novontech Zala.....	55
3B Kft.	55
Gartner	56
Balaton	57
Jászberény	65
Szentés.....	77
Szekszárd	87
“A”	87
“B”	119
“C”	142

“D”	153
Tab.....	163

Vezetői összefoglaló

Nemzetközi mércével tekintve is erős gazdasági erőterek, hálózatok, szereplők létrejöttét segítő kormányzati eszközként fogalmazta meg a Nemzetgazdasági Minisztérium a Versenyképességi Szerződés (VKSZ) koncepcióját. A Szerződés teljesítmény, együttműködés, verseny alapú működésre kívánja ösztönözni a különféle gazdasági szerveződések, miközben az állam rendelkezésére álló eszközök célszerűbben, eredményesebben segítenék a kormányzati célok megvalósulását. Az államműködés gazdaságra terhelte nem szándékolt költségei csökkennének, a kormányzati tevékenység látható, értékelhető eredménnyel járna. Mindezekon keresztül a kormány a gazdaságpolitikáját támogató erős, nyilvános szövetségeket építhet ki és erősödhet a gazdaságirányító, szabályozó tevékenységébe vetett bizalom is.

A VKSZ lényege, hogy az állam egy térség vagy ágazat gazdasági szereplőivel konkrét jogi formába öntött megegyezést köt. Ebben a szerződésben a kormány vállalja, hogy kedvezményeket, különleges elbánást, nagyobb önállóságot biztosít az adott területnek vagy ágazatnak. Cserébe a vállalkozások együttműködést és felelősséget vállalnak, a kormány által fontosnak tartott területeken konkrét vállalásokat tesznek. Ilyen területek lehetnek a foglalkoztatás bővítése, a hozzáadott érték növelése vagy részvétel bizonyos állami feladatok szervezésében, ellátásában.

Két fő kutatási kérdést fogalmaztunk meg:

- Helyi szinten ki, kik írják alá a szerződést, hogyan találjuk meg azt a kompetens felet/szövetséget, amely érdekelt lehet a VKSZ megkötésében?
- Ezeknek a kompetens helyi szereplőknek milyen tartalmi igényeik merülnek fel a VKSZ-szel kapcsolatban?

Azt vártuk, hogy leginkább egyes, viszonylag jelentős ipari szektorral rendelkező városokban lesz érdeklődés a VKSZ iránt, és leginkább az önkormányzatok jelenhetnek meg szerződő félként, vagy legalábbis nélkülük, az ő részvételük, szervezőmunkájuk, felhatalmazásuk nélkül nemigen áll fel kompetens vállalkozói szövetség sem helyben, amelyik szerződne. Éppen ezért a terepmunka elsődleges célcsoportját az önkormányzatok adták, de számos interjút készítettünk cégvezetőkkel is.

A megvizsgált helyszínek az alábbiak voltak: Balaton Régió, Jászberény, Szekszárd, Szentés, Tab, Zalaegerszeg, és az első workshop lezajlott Kaposváron is.

Ezek közül az alábbi helyszínekkel javasoljuk azonnal megkezdeni a tárgyalásokat a VKSZ bevezetéséről: Balaton Régió, Jászberény, Szentes, Zalaegerszeg. Zalaegerszegen azonnali szerződéskötésre van lehetőség, mivel itt az előkészítés már lezajlott, a Balaton esetében viszont várhatóan kissé hosszabb tárgyalási folyamatra kell felkészülni.

A VKSZ tartalmi elemeivel kapcsolatos, az alábbi ábrán összefoglalt tematikus blokkok interjúink tanúsága szerint is relevánsak a VKSZ szempontjából, kivéve a vállalkozások fejlesztéséhez szükséges pénzügyi feltételek javítását, amely kapcsán nem érkezett javaslat.

Összefoglaló tanulmány: a Versenyképességi Szerződés relevanciája és lehetséges tartalma

Előzmények

Nemzetközi mércével tekintve is erős gazdasági erőterek, hálózatok, szereplők létrejöttét segítő kormányzati eszközként fogalmazta meg a Nemzetgazdasági Minisztérium a Versenyképességi Szerződés (VKSZ) koncepcióját. Az elképzelések szerint a Szerződés a teljesítmény, együttműködés, verseny alapú működésre kívánja ösztönözni a különféle gazdasági szerveződéseket, miközben az állam rendelkezésére álló eszközök célszerűbben, eredményesebben segítenék a kormányzati célok megvalósulását. Az államműködés gazdaságra terhelt nem szándékolt költségei (adminisztráció, kockázat stb.) csökkennének, a kormányzati tevékenység látható, értékelhető eredménnyel járna. Mindezekon keresztül a kormány a gazdaságpolitikáját támogató erős, nyilvános szövetségeket építhet ki és erősödhet a gazdaságirányító, szabályozó tevékenységébe vetett bizalom is.

A VKSZ lényege, hogy az állam egy térség vagy ágazat gazdasági szereplőivel konkrét jogi formába öntött megegyezést köt. Ebben a szerződésben a kormány vállalja, hogy bizonyos – adminisztrációs, szabályozási – kedvezményeket, különleges elbánást, nagyobb önállóságot biztosít az adott területnek vagy ágazatnak. Cserébe a vállalkozások együttműködést és felelősséget vállalnak, a kormány által fontosnak tartott területeken konkrét vállalásokat tesznek. Ilyen területek lehetnek a foglalkoztatás bővítése, a hozzáadott érték növelése vagy részvétel bizonyos állami feladatok szervezésében, ellátásában.

Kutatásunkat megelőzően már több egyeztetés zajlott le e témában a Nemzetgazdasági Minisztériumon belül, illetve tágabb kormányzati körökben, és történtek már egyeztetések helyi szereplőkkel is, akik potenciális szerződő partnerei lehetnek a Kormánynak. Ezeken a megbeszéléseken számos érdemi észrevétel és javaslat hangzott el, amelyeket jelen kutatási összefoglalóba igyekszünk beépíteni.

Kutatási kérdések, interjúhelyszínek

A VKSZ intézményének bevezethetőségével kapcsolatban jelentős információhiánnyal küzdöttünk a szerződés tartalmát, kereteit és az állammal konkrétan szerződő, aláíró fél kilétét tekintve is. A kutatási kérdések ennek megfelelően az alábbiak voltak, fontossági sorrendben:

- Helyi szinten ki, kik írják alá a szerződést, hogyan találjuk meg azt a kompetens felet/szövetséget, amely érdekelt lehet a VKSZ megkötésében, és megfelelő garanciákat is tud adni ehhez?
- Ezeknek a kompetens helyi szereplőknek milyen tartalmi igényeik merülnek fel a VKSZ-szel kapcsolatban: milyen szabályozási könnyítéseket kérnek, és cserében milyen többlet-teljesítményt tudnak vállalni?
- Milyen garanciális elemek építhetők be az egyes VKSZ-ekbe, hogy lehet ellenőrizni a vállalt teljesítmény bekövetkeztét, illetve azt, hogy a másik aláíró fél, az állam betartotta-e a VKSZ-ben foglaltakat?
- Milyen jogi környezet kialakítását igényli a VKSZ intézménye?

Intenzív terepmunkát az első két kérdés megválaszolása igényelt, így kutatásunk ezekre a feladatokra koncentrált; a második két kérdésre már a konkrét tárgyalásokon, illetve közigazgatási egyeztetéseken kell megkeresni a választ. A kutatás körvonalai a következők voltak: felkerestünk több várost, térséget, és megvizsgáltuk, hogy vannak-e olyan szereplők ezekben, akik/amelyek hajlandóságot mutatnak a VKSZ megkötésére, és velük interjút készítettünk, a VKSZ lehetséges konkrét tartalmáról és bevezethetőségének helyi körülményeiről kérdezve az interjúalanyokat.

Azt vártuk, hogy leginkább egyes, viszonylag jelentős ipari szektorral rendelkező városokban lesz érdeklődés a VKSZ iránt, és leginkább az önkormányzatok jelenhetnek meg szerződő félként, vagy legalábbis nélkülük, az ő részvételük, szervezőmunkájuk, felhatalmazásuk nélkül nemigen áll fel kompetens vállalkozói szövetség sem helyben, amelyik szerződne. Éppen ezért a terepmunka elsődleges célcsoportját az önkormányzatok: polgármesterek, gazdaságpolitikáért felelős alpolgármesterek, gazdasági ügyekben jártas referensek adják, az ő véleményük, hozzáállásuk vélhetően döntő lesz a VKSZ mindenkori jövőjével kapcsolatban. Ugyanakkor meg kívántunk keresni vállalkozásokat is, legalább egy városban mindenképpen egyeztetni kívántunk helyi cégvezetőkkel, ami Szekszárd esetében be is következett.

Térségi szinten ily mértékben korántsem evidens a szerződő fél kiléte. Szerepet kaphatnak ezen a szinten a térség nagyobb városainak önkormányzatai, önkormányzati szövetségek, a nagyobb vállalatok, vállalkozási szövetségek, esetleg a jelentősebb befolyással bíró civil vagy érdekképviselői szervezetek. Alapvetően olyan szervezeteket kerestünk térségi szinten, ahol már (hosszú ideje) deklaráltan működik az összefogás, a térségi együttműködés. Ezen belül vagy emellett azt a politikai erőt kellett megtalálni, amelyik (aki) jelentős hatással van a térség folyamataira, van víziója, és van ereje is ahhoz, hogy elképzeléseit végigvigye, valamint a VKSZ-ben rögzített megállapodást a helyiekkel be is tartassa. Ezen elképzelések okán esett választásunk a Balaton Régióra, és készítettünk interjút egyrészt a Balaton Fejlesztési Tanács és annak operatív szerve vezetésével, másrészt a legnagyobb helyi önkormányzati összefogással, a Balatoni Szövetséggel.

A kutatás interjúhelyszíneinek kiválasztása az alábbi szempontok szerint történt:

- Szerepeljen köztük megyeszékhely: Zalaegerszeg, Szekszárd, (Kaposvár)
- Szerepeljen köztük régi ipari hagyományokkal bíró, prosperáló középváros: Jászberény
- Szerepeljen köztük agrárhagyományokkal is bíró, alföldi, de jelentős iparral is rendelkező város: Szentés
- Szerepeljen köztük kisváros is, ahol mégis jelentős ipari bázist és hagyományokat találunk: Tab
- Szerepeljen köztük stratégiai jelentőségű térség: Balaton Régió.

Kutatásunk során e hat helyszín viszonylatában készítettünk esettanulmányokat a VKSZ fogadtatásával és bevezethetőségével kapcsolatban. Van azonban egy hetedik helyszínünk is, mégpedig Kaposvár, illetve annak tágabb környezete. Koncepcionális értelemben ugyanis felmerült, hogy vajon a már létező foglalkoztatási paktumok nem lehetnének-e a VKSZ mögé megszervezendő helyi összefogások alapjai, gyújtópontjai, illetve a VKSZ működtetésének operatív szervezetei. Nem sok foglalkoztatási paktum működik az országban, azok közül is különösen kevés (összesen három) ölel fel egy-egy egész megyét. Hogy miért választottunk megyei paktumot: városokról, sőt nagyvárosokról már voltak konkrét tapasztalataink, de olyan térségről még nem, ahol egy nagyváros áll a középpontban, de a környezetében is érdemi gazdasági fejlesztések zajlanak, illetve láthatóan van növekedési potenciál. Kaposvárt és Somogy megyét ilyennek tartjuk, ezért láttuk célszerűnek felkeresni a Somogy Megyei Foglalkoztatási Paktumirodát. Velük az egyeztetések időben kissé elcsúsztak, az első érdemi, sokszereplős megbeszélésre is mindössze kutatásunk zárása előtt két nappal került sor, de ez a találkozó is már érdemi információkat szolgáltatott, amelyeket – még ha önálló esettanulmány formájában ezek nem is jelennek meg – beépítettünk egyéb kutatási tapasztalataink közé.

A kutatás fő célja, interjúhelyszínek, potenciális szerződő felek

Kutatásunk fő célja az volt, hogy nagyon rövid idő alatt, gyors adatfelvétel keretei között szerezzünk információkat a VKSZ fogadtatásával kapcsolatban: jó ötletnek tartják-e a potenciális szerződő partnerek, ők maguk szerződnének-e, és vannak-e érdemi igényeik a szerződéssel kapcsolatban, illetve javaslataik annak tartalmát és működtetését illetően. A kutatás e tekintetben fő célját elérte, számos lényeges információval, véleménnyel lettünk gazdagabbak, melyek eredménye egybevágó és egyértelmű: a VKSZ koncepciója helyénvaló, támogatható, és több város, térség meg is kötne egy ilyet a Kormánnyal. A fogadtatás egyértelműen pozitív, elutasítással egyetlen esetben sem találkoztunk, legfeljebb a tekintetben van különbség a felkeresett helyek között, hogy melyik mennyire van aktuálisan felkészülve egy ilyenfajta megállapodás megkötésére és működtetésére, illetve milyen széles skálán mozogva tudja azt megtölteni tartalommal és konkrét cselekvésekkel, vállalatokkal.

A felkeresett helyek közül egyértelműen Zalaegerszeg városa és a Balaton Régió áll leginkább készen arra, hogy elkezdje a tárgyalásokat a Kormánnyal és még idén meg is kösse a Szerződést, bár ez utóbbi kitétel sokkal nagyobb valószínűséggel vállalható Zalaegerszegnél, mint a Balatonnál. Zalaegerszegen, mint ahogy esettanulmányunkban részletesen bemutattuk, már kész koncepcióval rendelkeznek a VKSZ helyi működtetését és tartalmi elemeit illetően, és már megalakult az az ún. Szenátus, amelyik meg tudná kötni a szerződést a Kormánnyal. (Illetve meg tudja azt kötni a város polgármestere is, aki mögött ott áll a megvalósítás során a Szenátus.) A helyi vállalkozási szövetség működését és a helyi rendszer szervezeti felkészültségét illetően ugyanígy potenciális tárgyaló fél már ma Jászberény városa. Itt az önkormányzat szervezésében megalakult és hónapok óta intenzíven működik is a Jászberényi Gazdasági Tanács, amiben az összes, 100 főnél nagyobb helyi cég szerepet kapott. Jászberény esetében még a VKSZ tartalmi elemeit kell pontosítani, hiszen ők nem készültek célzatosan egy ilyen kormányzati megállapodásra, de olyan jellegű problémáik és igényeik, amiket a VKSZ tudna kezelni, szép számmal vannak, tehát Jászberénnyel mindenképpen javasolható a tárgyalások megkezdése. Szentés városa némiképp fordított helyzetben van: ott a tartalmi elemek, igények teljesen világosak, kidolgozottak, de vállalkozói szövetség nem állt fel. Nem is biztos, hogy erre szükség van, az önkormányzat alkalmazásában álló, főállású menedzser kiválóan és hatékonyan tudja képviselni a vállalkozások érdekeit és tudja közvetíteni problémáikat, igényeiket, az élő és szoros, igen intenzívnek tűnő kapcsolat megvan az önkormányzat és a cégek között. Ennek értelmében Szentessel is megkezdhetők a tárgyalások, és ezt felelősséggel javasolni is tudjuk. Ugyanez megvan Tabon is, de ott olyannyira egyenlőtlennek tűnik a helyi rendszer, hogy egyelőre a VKSZ bevezetésének elhalasztását javasoljuk inkább. Szekszárd e tekintetben fordított helyzetben

van. A vállalkozások között sincs élő kapcsolat, bár ők azért tudnak egymásról, beszélnek egymással, az önkormányzatnak viszont egyáltalán nincs kapcsolata velük. Részben interjúink hatására, a VKSZ koncepcióját megismerve kezdte el épp napjainkban keresni az önkormányzat a cégekkel való kapcsolatot, és kutatásunk határideje előtt egy nappal sor is került az első egyeztetésre a legnagyobb helyi cégek (amelyekről szekszárdi esettanulmányunk is szól) és a város polgármestere között. A terv legalábbis ez volt, de a polgármester végül nem érkezett meg, őt az egyik alpolgármestere képviselte a megbeszélés elején, majd ő is távozott. De a lényeg az, hogy az első lépés megtörtént, ráadásul a megbeszélésen a vállalatigazgatók nagyon pozitívan nyilatkoztak az együttműködés értelmét illetően. Ha a helyi megállapodás létre tud jönni és kialakul az élő kapcsolat a két helyi szféra között, úgy – a helyi problémahalmaz és javaslatok ismeretében – Szekszárdal is indokolt lehet a tárgyalások megkezdése. És végül térjünk vissza a Balaton Régió esetére. Ez nagy térség, sok szereplővel, tagolt érdekviszonyokkal. A VKSZ tartalmát eleve sok közigazgatási szabályváltozás adhatná, ezek megfogalmazása és letárgyalása időigényes folyamat, tehát ha azt is javasoljuk, hogy a Kormány kezdje meg a tárgyalásokat a Balatonnal, hosszabb előkészítésre kell felkészülni, mint a városok esetén. És erre még ráakódnak a közvetlen versenyképességi hatásokkal bíró fejlesztési, fejlesztéspolitikai kérdések. Ezekhez a Balaton Fejlesztési Tanácsnak konkrét, előkészített javaslatai vannak, de nagyhorderejű jogszabályi kérdéseket kell eldönteni ahhoz, hogy ezek valóban működhessenek is. A VKSZ létrehozásába történő befektetés azonban várhatóan itt térülne meg leglátványosabban: turisztikai desztinációról lévén szó, a balatoni fejlesztések szó szerint látványosak, eljutnak az ország polgáraihoz is, és nemcsak a döntéshozók számára lesznek nyilvánvalók az eredmények. Emellett a Balaton Régió nagyságából adódóan az országos statisztikákat is érdemben befolyásolná a meginduló balatoni fejlődés.

A VKSZ tartalmi elemei

A kutatásunk előzményeként lefolytatott szakértői egyeztetések eredményeként öt olyan nagy tématerület körvonalazódott, amelyeket a VKSZ gyakorlati bevezetése érinthet. Ezek az alábbiak:

Kutatásunk során ezen öt terület közül négyhez érkeztek tömegesen érdemi javaslatok, a vállalkozások fejlesztéséhez szükséges pénzügyi feltételek javítása témakör a megkérdezettek szemében kevésbé képezheti az egyes versenyképességi szerződések tárgyát. A következőkben egyrészt megismételjük kutatási tervünk azon részét, ahol e tématerületekkel kapcsolatos előzetes várakozásainkat foglaltuk össze, majd reflektálunk ezekre az interjúk tapasztalatainak összefoglalásával.

1. Humánerőforrás

Előzetes elképzelések:

A magyarországi vállalkozások esetenként hiányszakmákként definiálják szakterületüket, munkaerőhiányról beszélnek, miközben Magyarországon 11,5 százalékos¹ a munkanélküliségi ráta. A Versenyképességi Szerződés célja munka biztosítása a munkát keresőknek, illetve a vállalkozások számára megfelelően képzett munkavállalók oktatása. Az együttműködés keretén belül a kormány **helyi, versenyképesség alapú oktatáspolitikát** kezdeményez. Megteremti a szükséges szabályozási környezetet ahhoz, hogy az adott térség képzőintézményei – a helyben működő vállalkozások munkaerőigényének megismerését követően – a helyben igényelt szakmákban folytathassák képzési

¹ http://www.hirado.hu/Hirek/2011/03/30/09/KSH_nem_valtozott_a_munkanelkulisegi_rata.aspx (letöltés 2011.04.08.)

programjaikat. Ennek megfelelően az oktatóképzésben is lehetővé teszi a helyi szükségletekre való gyors reagálást. Ennek eredményeképpen megfelelő hazai munkaerőt és naprakész tanári ismereteket tudna kínálni a vállalkozásoknak. A vállalkozások pedig gyakorlati helyeket biztosítanak és szerződést kínálnának az adott szakma tanulóinak.

Interjúink során ezek az előzetes elképzelések maximális támogatásra találtak, a szakképzés rendszerének gyors átalakítása a VKSZ egyik kulcskérdése. Koncepcionális értelemben a megoldást az adhatná, ha az általános tárgyak (hangsúlyos idegen-nyelv ismeretek, matematika, magyar irodalom stb.) oktatása maradna a szakiskolákban és lenne továbbra is állami felelősség, míg a szakmai ismeretek oktatása teljes mértékben átkerülne a vállalkozásokhoz. Szekszárdi esettanulmányunkban írtunk legtöbbet ezekről az elképzelésekről, így összefoglaló tanulmányunkban csak néhány hangsúlyos indokot emelünk ki.

Társadalmi értelemben és a lokális munkaerőpiacok működési feltételeinek javítása szempontjából maga az üzemi részvétel a leglényegesebb, vagyis az, hogy a diák valódi üzemi körülmények között tanulja meg a szakmáját. Ezzel egyrészt munkakultúrát tanul: elsajátítja az üzemi viselkedési szabályokat, tiszteletre, rendre nevelik. Másrészt a gyakorlati idő alatt kipróbálja egymást munkaadó és munkavállaló, ami a szakma megszerzése után vagy azonnali elhelyezkedést eredményez, vagy pedig mindkét fél számára releváns ismereteket arról, hogy a kiképzett munkásnak milyen irányban lenne érdemes továbbfejlődnie, és az adott munkaerőpiaci szegmens mit képes kínálni számára.

Anyagi értelemben sokkal kifizetődőbb, ha a képzéshez szükséges drága gépeket a helyi üzemek használják, hiszen akkor ezek a gépek nem pusztán oktatási célokat szolgálnak, ami egyet jelent a potenciális üzemidejük mindössze néhány százalékának kihasználásával, hanem normál üzemmódban termelnek, oktatási időn kívül is értéket állítanak elő. A probléma nemcsak elméleti, hanem sajnos nagyos is gyakorlati. Egyik helyszínünkön a szakiskola EU-s pályázati források felhasználásával 1 milliárd (!) Ft-ért vásárolt magának különféle CNC-gépeket. Ezek egyrészt most ott állnak az iskola csarnokában kihasználatlanul, másrészt a normál oktatási keretek között egyszerűen képtelen az iskola hatékony képzést biztosítani a diákok számára. Tehát hiába vannak ott a drága berendezések, a diák akkor is úgy kerül ki az iskolából, hogy problémát nem tud megoldani, a gépet önállóan nem tudja beállítani, szerszámot nem tud tervezni és gyártani. Egy-egy diák alig néhány órát tud csak dolgozni a gépekkel; ez üzemi körülmények között nagyságrendekkel lenne több idő.

Szintén anyagi kérdés a mai ösztöndíj-rendszer. Az ún. hiányszakmákban ma ösztöndíjat biztosít az állam diákok számára, hogy ezzel ösztönözze őket ezen szakmák kitanulására. Az csak a kisebb probléma, hogy ezek az ösztöndíjak sokszor irreálisan magasak (helyenként eléri a nettó minimálbér összegét), de kialakult egy olyan viselkedésminta a rossz szabályozás következtében, hogy diákok egy

ilyen szakma megtanulása után elkezdik a következő hasonlót, csak azért, hogy felvegyék az ösztöndíjakat. A képzés így nagyon drága, ráadásul a fent említett géphasználati problémák miatt semmivel sem magasabb színvonalú, mint ha ösztöndíj nélkül képeznének. A megoldást az jelentené, ha ezeket az ösztöndíjakat a képző cégek kapnák meg, ami sokkal hatékonyabbá tenné a rendszert, és kevesebb lenne benne a holtteher.

A cégek által biztosított szakképzés konkrét megvalósítása interjúink alapján kétféle modell szerint történhetne, és mindkettőben aktív szerepet vállalhatnának a helyi versenyképességi szerződések. Az első modell szerint olyan üzemcsarnokokra lenne szükség, ahol a cégek közösen tudnák, egy helyen tudnák megoldani a szakképzést. Ez elsősorban olyan városokban lehet működőképes, ahol egyrészt sok a viszonylag kis cég, amelyeknek nincs megfelelő helyük a szakképzés lebonyolítására, vagy vannak ugyan nagy vállalatok, de ők saját területükön vagy nem tudják vállalni a szakképzést, vagy nincs elég tőkéjük és idejük arra, hogy önálló üzemcsarnokot húzzanak fel ilyen feladatokra. (Már az engedélyeztetési eljárást sem képesek vállalni.) A VKSZ keretei között érdemes lenne ilyen célra engedélyezett üzemcsarnok-prototípusokat létrehozni, amiket az állam gyorsan és egyszerűen fel tudna építeni bárhol, ahol igény van rá. A másik modell a már létező üzemek falai között képzi a szakképzést. Működik már ilyen gyakorlat több helyen, a helyi igények szerint ennek is megvan a létjogosultsága, csak oktatási szabályozás kérdése a rendszer bevezethetősége. Ez a típus specializáltabb ismeretek ad, viszont szorosabb kapcsolat alakul ki a vállalat és a tanuló között. A VKSZ funkciója e tekintetben a lokális oktatási rendszer teljes átszervezése lehetne.

A szakképzésen kívül továbbá szükség lenne a felsőoktatás a vállalatok közötti szorosabb kapcsolatra, illetve általános mérnökprogramokra, mivel a középvezetői utánpótlás megteremtése, kinevelése általános probléma a cégeknél. Egyrészt a mérnökök (és közgazdászok) jó része is úgy kerül ki az egyetemről, hogy képtelen azonnal bekapcsolódni egy gyár életébe, nem ismeri a gyártási folyamatokat, tehát szükség van speciális betanítási időre. Ezt hatékonyan tudnák szolgálni az olyan programok, amelyek keretében az egyetemek a gyakorlati időt ezekkel a cégekkel közösen szervezik meg hallgatóik számára. Másrészt a kvalifikált mérnökök életkörülményeinek megteremtése is versenyképességi kérdés. Hiába fizetné meg a vállalat a kiemelt munkabért, ha maga a város nem képes alkalmazkodni a mérnök magasabb elvárásaihoz. Olyan körülményeket kell teremteni, amiben a mérnökök jól érzik magukat és el tudják képzelni azt, hogy hosszú távra is az adott városban telepednek le és ott alapítanak családot. Jászberényben már működik egy hasonló program, amit esettanulmányunk tartalmaz is.

2. Szabályozási-adminisztratív környezet

Előzetes elképzelések:

A vállalkozások működését általában is, de esetenként a növekedésüket is gátolja bizonyos adminisztratív funkciók bonyolultsága, időigénye. Egyes hatósági engedélyek beszerzése hónapokat vehet igénybe, ez idő alatt a cégek megrendeléseket veszíthetnek el. A Versenyképességi Szerződésben ezért a kormány vállalja, hogy szerződő partnereinek **adminisztratív, eljárási kedvezményeket** biztosít. Rövidebb engedélyeztetési (építéshatósági, közmű) eljárásokat, ritkább és egyben kevesebb működési és foglalkoztatási statisztikai adatszolgáltatási kötelezettséget ajánl – így járulva hozzá a vállalkozások versenyképesebbé válásához. Emellett a foglalkoztatás, az új munkaerő felvétele valamint a munkaerő megtartása érdekében a munkajogi szabályozások enyhítésével kedvez a kormány a foglalkoztatást vállaló cégeknek. Cserébe a vállalkozások garantálják bizonyos számú munkaerő felvételét és megtartását.

Általánosan felmerült az a probléma, hogy a helyben működő állami hivatalok, intézmények nem tekintik partnernek a vállalkozásokat, nem segítik a munkájukat, sőt sok esetben egész konkrétan akadályozzák őket fejlesztéseikben, ügyvitelükben. Ez többféle viszonyrendszerben megnyilvánulhat. Egyrészt a közigazgatási ügyintézés jelentős része megyeszékhelyeken bonyolódik, az ügyfeleknek oda kell utazniuk, ott várakoztatják őket, nem hatékony az ügykezelés; ezzel kapcsolatban számos konkrét felvetés érkezett hozzánk interjúink során. Célszerű lenne a közigazgatást közel vinni az ügyfelekhez. Másrészt néhány helyen problémák adódnak a helyi önkormányzat és a vállalkozások kapcsolatában is, nem vagy csak minimális mértékben zajlik érdemi kommunikáció. Ennek hátterében leginkább az áll, hogy a helyi önkormányzat nem érzi szükségét az intenzív kapcsolattartásnak, nincs is felkészülve erre, és különösebb reklamációk hiányában tulajdonképpen problémamentesnek érzi a helyi cégek működését. Holott egyszerűen csak hiányoznak azok a fórumok, ahol ezek a cégek elmondhatnák a problémáikat, hiányoznak az élő és hatékony vállalkozói összefogások, és egyáltalán nem terjedtek el azok az innovatív szervezeti megoldások, amelyek bevonnák a vállalkozásokat az őket érintő ügyek intézésébe. Eklatáns példa a szakképzés. Minden felkeresett városban egyszerre van jelen a munkanélküliség és a vállalkozások által megfogalmazott munkaerőhiány, aminek az általános közoktatási és szociális anomáliák mellett legfőbb oka a szakképzés elégtelensége. A helyi üzemeket közvetlenül nem ismerő, azokban esetleg még soha nem járt pedagógusok döntenek el évről-évre, hogy milyen szakmákból hány osztályt indítsanak, és közben a cégeket erről nem, vagy csak részben kérdezik meg. Másik, súlyos kérdéseket felvető példa, hogy vidéki városokban letelepült cégek még ma is szinte menekülnek (adminisztratív úton, a székhely vagy telephely átjelentésével) Budapestre a helyi hatóságok „zaklatása” elől. Kis- és közepes városokban egy-egy több száz főt

foglalkoztató cég kitüntetett célpontja a hatósági ellenőrzéseknek; sokszor nem is célzottan őket keresik fel, de ha már arra járnak az ellenőrök, bemennek, mondván, „úgyis találunk valamit”. A hatóságok alapálláspontja az, hogy a cégek lopnak és csálnak, biztosan szabálykerülésre építik fel vállalkozásaikat, holott ma már ez nem így van, különösen az exportra termelő, modern technológiát alkalmazó cégek körében. Ugyanakkor az is igaz, hogy számos jogszabály maguknak az állami intézményeknek teremt lehetőséget visszaélésre: egyrészt túl sok a jogszabály (deregulációra van szükség!), másrészt nem segítő szándékú a szabályozás, hanem akadályozó típusú; a közigazgatás, ha akarja, hátráltathatja vagy meg is akadályozhatja beruházások indítását ugyanannyi erővel, mint amennyivel ugyanazt a beruházást engedélyezni lenne képes. A szabályozás mindig a csalások elkerülésére épül, és nem a valós problémák hatékony támogatására. Mindig abból indulnak ki, hogy a jogszabály alanyai csalni akarnak, és ezt meg kell akadályozni. Illetve ha fény derül rá, hogy valaki csalt, visszaélt a jogszabály egy adott passzusával, akkor azt nem egyedi esetként kezelik, vagy nem nézik meg a probléma tömegességét, hanem általános módosítást hajtanak végre, mindenki számára megszigorítják az adott részt. Csak azért, mert egyvalaki csalt, további tízezreknek kell plusz adminisztrációs terheket vállalniuk. Ez igen drága és ésszerűtlen eljárás. Az adózási szabályoknál végre állandóságra lenne szükség, hiszen ma olyan ütemben módosulnak a szabályok, hogy azt sokan nem tudják követni, így a NAV persze, hogy talál hibát, ha akar. Új egyensúlyt kellene kiépíteni ebben a lokális bizalmatlansági rendszerben, ami a mainál sokkal inkább elmozdul abba az irányba, hogy hagyja a cégeket működni, és csak akkor ellenőrzi őket, ha nagyon muszáj. Általánosan szükség lenne valamiféle „érzékenyítő” tréningre a közigazgatásban dolgozók számára, hogy gördülékenyebben folyjon a piaci szektorral való kapcsolattartás. Emellett felbecsülhetetlen jelentősége lenne a helyi konzultációknak, eszmecseréknek, a szabályozott személyes kapcsolatoknak, a bizalom kiépítésének.

Általános szemponttá kellene a szabályozási gyakorlat során egyrészt a folyamat-elemzéseket, másrészt a költségbecslések készítését. Egy-egy jogszabály megalkotása során nem tesztelik le, hogy az miként is fog működni, kire mennyi tehet ró. Ezzel összefüggésben nem készülnek költségszámítások, nem tudja az állam, hogy egy-egy engedély megkérése és kiállítása neki mennyibe kerül.

Az előzetes elképzelések között említett statisztikai adatszolgáltatási terhek a vállalati interjúk során többször is felszínre kerültek, és valóban ésszerű lenne ezek alól felmenteni a cégeket. Minden szükséges adat ott van már különféle állami intézmények, hivatalok birtokában, hát oldja meg az állam, hogy ezek eljussanak a KSH-hoz. A VKSZ keretei között ugyanígy üdvözlendő lennének az előzetes elképzelések között említett munkajogi könnyítések. A bebetonozott munkavállalói érdekek helyi szinten sokszor ésszerűtlenek, maguknak a munkavállalóknak sem keletkeznek olyan igényeik, mint amit a törvény szabályoz, de a munkaadókra ezek irracionális terheket rónak, ami

természetszerűleg rontja a versenyképességüket. Munkavállalói oldalról muszáj lenne kissé jobban alkalmazkodni ahhoz a termelékenységhez, ami a vállalatok vállát nyomja.

3. Fejlesztési forrásokhoz való hozzájutás

Előzetes elképzelések:

A korábbi, sok esetben bonyolult pályázati rendszer, valamint a területi kiegyenlítésre törekvés logikája miatt a vállalkozások sokszor nem találnak a fejlesztési elképzeléseiknek megfelelő pályázatokat. Máskor a létező pályázatokon a területi elhelyezkedésük miatt nem jogosultak indulni. A Versenyképességi Szerződés keretein belül a kormány lehetőséget biztosít a vele szerződő vállalkozásoknak **a fejlesztési források fő céljainak**, jogosulti körének **kijelölésében való részvételre**. A vállalkozások **konzultációs szerepük** révén érvényesíthetik érdekeiket a fejlesztéspolitikai irányok meghatározásában. A napirenden lévő pályázati folyamategyszerűsítés révén a gyorsabb pályázatkészítésnek köszönhetően az aspiráns cégek többször tudnak támogatásért folyamodni. Mindezek fejében a vállalkozások együttműködést, összefogást valamint növekedési célokat vállalnak.

Az előzetes elképzelésekben nevesített megoldások üdvözlendőek mind vállalati, mind önkormányzati oldalról. Az egyszerűsítésre és gyorsításra elemi igény van. Magát a pályázati rendszert is a bizalomra és nem a bizalmatlanságra kellene építeni, ez az általános vélekedés. A vállalatokat érintő pályázatok sokszor olyan adatokat kérnek, amelyek vagy irrelevánsak az adott projekt szempontjából, vagy elő sem lehet állítani őket. Konkrét példa volt a 2008-2009-es munkahely-megőrző támogatási pályázatoknál, hogy be kellett írni az adatlapra a cég tervezett 2010. decemberi árbevételét. Olyan válságkörülmények között, amikor a vállalatok azt sem tudták, a jövő hónapban mennyi árbevételük lesz. Természetesen olyan „szakértői becslések” kerülnek ilyenkor a papírra, amilyeneket az adott kiírás megkíván; a cég tudja, hogy ez komolytalan szám, a bíráló is tudja, a cég pedig tudja, hogy a bíráló is tudja. Csak hogy közben az egész pályázati rendszer komolyságába vetett bizalom tűnik el, felerősítve az olyan viselkedésmintákat, amelyek csak a minél több pályázati pénz megszerzésére irányulnak, és nem a források hatékony elköltésére. A cégeknek sokkal jobb lenne egy olyan pályázati rendszer, amiben üzleti szabályok szerint kell játszani, és a forrásgazda nem pénzosztó automata szerepében tűnik fel, hanem konkrét és korrekt tárgyalópartnerében. A VKSZ keretei között ezt a kérdést kiválóan lehetne kezelni. Egyrészt valóban szükség lenne arra a konzultációs szerepre, amit az előzetes elképzelések között említettünk, de ki kell alakítani egy olyan menedzsmentet is, ahová a nap 24 órájában bármikor fordulhatnak a cégek pályázati problémáikkal, kérdéseikkel, és ahol

néhány órán belül választ is kapnak ezekre. Pályázati konstrukciók szintjén kell szimulálni üzleti tárgyalásokat, ahol komoly és korrekt kérdésekre, felvetésekre komoly és korrekt válaszok érkeznek. Sok cég akár több százmillió Ft-os önrésszel vesz részt pályázatokban, a rendszer mégis sorszámmal ellátott ügyfélként kezeli őket, akiknek nincs arcuk, nevük, és akik csak egy vállalatot jelentenek a sorban. Holott ezek a cégek fizetnének is azért, hogy az említett menedzsment-szervezet felálljon, hiszen nekik a gyorsaság, a rugalmasság a fő versenyképességi faktoruk, nincs idő heteket várni válaszokra, majd hónapokat hatósági engedélyekre. Ellentételezésként a helyi szereplők vállalják az egymással való kooperációt, és akár a plusz-foglalkoztatást is. Konkrét igényként merült fel egy olyan megoldás, hogy az állam és a helyi önkormányzat alakítson faktorcégeket, amelyek egy-egy nyertes pályázathoz köthetően átvállalnák a pénzügyi teljesítést, kvázi hiteleznének a cégeknek. Az állami kifizetések lassúak, rontják a versenyképességet, de ezt ilyen faktorcégek bevonásával ki lehetne védeni. Az állam aztán majd fizet valamikor, de már nem a nyertes vállalatnak, aki addigra meg is valósította beruházását, hanem a faktorcégnek.

A Balaton Régió esetében ugyanakkor erőteljes igény mutatkozik az önálló forráskoordinációra, illetve hogy a Régió közvetett finanszírozást valósíthasson meg a balatoni szereplők számára. Ez mindenképpen hatékony és versenyképesség-növelő megoldás lenne, ráadásul fizikailag is közelebb kerülni a fejlesztési intézményrendszer a helyi aktorokhoz.

4. A vállalkozások fejlesztéséhez szükséges pénzügyi feltételek javítása

Gyakori nehézség a kis- és középvállalkozások életében az akadozó forrásbevonás. A Versenyképességi Szerződésben a kormány ösztönzi a kereskedelmi bankok kkv-finanszírozását, illetve a kockázati tőke-befektetőket. A Szerződés együttműködés-rendszerébe bevonja az önkormányzatokat is, a cél a **helyi vállalatfinanszírozás intézményrendszerének megerősítése** – például városi bank létrehozásával. Ezeket a helyi vállalkozásfinanszírozó kezdeményezéseket az állam támogatja. Így egyszerűbbé válik a vállalkozások számára a forrásallokálás. Az ennek eredményeképpen gyorsabb ütemben bővülő cégek hamarabb lesznek képesek teljesíteni vállalásukat, az új munkaerő alkalmazását. Egyben az új alkalmazottakat hosszabb távon lesznek képesek megtartani.

Ebben a témakörben néhány általános adóügyi észrevétel érkezett, de olyanok, amelyek az ország költségvetésével kapcsolatosak, és amelyek kapcsán a VKSZ aligha adhat egyedi elbírálást. Például: magas az ÁFA, magasak a munkabérre rakódó terhek. Egyetlen konkrét megoldási igény merült fel, a fenti témakörben érintett faktorcég-alapítási ötlet, de az is inkább konkrét fejlesztéspolitika, mint

általános pénz-rendszeri támogatás. Éppen ezért ezt a témakört mi nem is tartjuk a VKSZ önálló szegmensének.

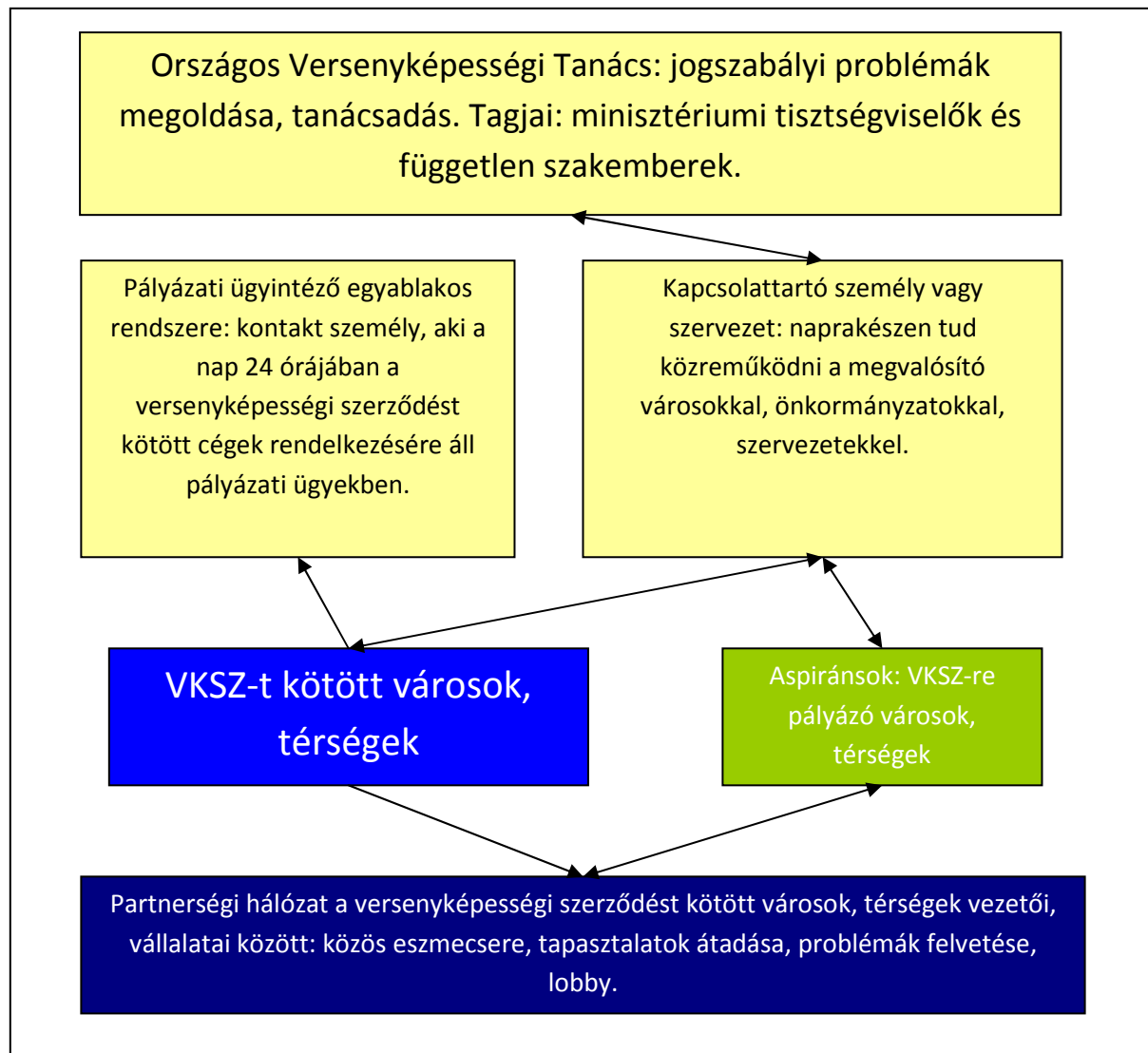
5. Az együttműködés intézményi keretei

Előzetes elképzelések:

A bürokratikus akadályokból eredő nehézségek, a hosszú hivatali út és ügyintézés okán a vállalkozások nem szívesen működnek együtt az állammal, az államigazgatási szervekkel. A Versenyképességi Szerződésben a kormány ezeket az ellenőztőnzőket feloldandó **közvetlen kormányzati kapcsolatokat** biztosít a vele szerződő vállalkozásoknak. A kormányzati kontaktpontokon keresztül a vállalkozásoknak lehetőségük nyílik a direkt javaslatlattelre a kormányzat felé. Részt vehetnek továbbá döntés-előkészítésekben, valamint előzetes véleményezési jogkörökkel ruházza fel őket a kormány. Mindezekon kívül rendelkezésre bocsáthat kiemelt ügyfélkezelést és valódi egyablakot. A Versenyképességi Szerződést aláírókhoz a kormány miniszteri vagy akár miniszterelnöki látogatást is szervez.

Cserébe a szerződő vállalkozások helyben együttműködést vállalnak más kkv-kkal, közös üzleti szolgáltatásokat nyújtanak, igény esetén információs központként működő Versenyképességi Irodát hoznak létre és működtetnek. Az Irodát a kormány információszolgáltatással, adatnyújtással támogatja. A Szerződési együttműködésbe belépő önkormányzatok a helyi vállalkozások összefogásában vállalnak feladatokat. Fórumot teremtenek, ahol az együttműködésre kész vállalkozások egymást, a helyben adott lehetőségeket, valamint a kormány által kínált lehetőségeket is megismerhetik, közös döntéseket hozhatnak, testületként léphetnek fel.

Az együttműködés intézményi kereteire vonatkozó előzetes elképzelések támogatásra találtak interjúink során, és aktuálisan a VKSZ alábbi ábrán bemutatott működési rendszere körvonalazódik.

Összességében úgy tűnik, hogy az újjáalakuló területfejlesztési politika is hatékony eszközzé lelhet a Versenyképességi Szerződés konstrukciójában, hiszen az hatékony lesz képes támogatni az endogén erőforrásokra alapozott helyi gazdaságfejlesztési törekvéseket.

Esettanulmányok

A Versenyképességi Szerződés megkötésnek lehetőségei Zalaegerszegen

A Nyugat-Dunántúl Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő, kiemelkedő gazdasági mutatókkal rendelkező térsége. Ennek egyik központja Zalaegerszeg és térsége, azonban Győr gazdasági centrumhoz képest sok szempontból jelentős lemaradásban van. Ennek ellensúlyozására született meg az a gondolat, hogy a Nagykanizsa-Zalaegerszeg-Szombathely tengelyen egy új gazdasági centrumot kell kialakítani a jövőben.

Zalaegerszeg városa hosszú évek óta tudatos tervek mentén fejleszti gazdaságát, ennek köszönhetően számos cég költözött a településre, ezzel nagyszámú munkahelyet teremtve. Az elmúlt 1,5 évtized nagy üzembezárásaink tükrében a zalai megyeszékhely elemi érdeke, hogy még több cég települjön be a városba, újabb munkahelyeket teremtve; illetve a már ott lévő cégek fejlődését segítse.

A zalai településen felismerték, hogy a helyi gazdaság fejlesztésének egyik jó eszköze lehet a Versenyképességi Szerződés. Így ennek bevezetése iránt az alább röviden bemutatott feltételek teljesülése esetén teljes mértékben elkötelezett a városvezetés.

A zalai megyeszékhelyen a 2011. első felében hozták létre a helyi vállalkozásokat és az önkormányzatot tömörítő Vállalkozói Szenátust. A jelenleg 27 taggal működő szervezetben a legnagyobb cégek mellett a jelentős növekedési potenciállal rendelkező és a leginnovatívabb vállalkozások is helyet kaptak. A rendszer nyitott, így a jövőben minden hasonló cég előtt nyitva áll a lehetőség, hogy csatlakozzanak az együttműködéshez.

A megalakulást követően 3 pontban meghatározták meg, hogy milyen színtereken tudnak és kívánnak együttműködni a Szenátus munkájában résztvevők.

Egyrészt, a Szenátus a „kiemelt ügyintézés” csatornája. A tagvállalkozásoknak lehetőségük van arra, hogy az önkormányzatot érintő bármilyen problémájukkal azonnal a megfelelő személyhez forduljanak. Ügyük elsőbbséget élvez; ez az egyszerű rendszer jelentősen megkönnyíti munkájukat. Itt akár olyan hétköznapiak tűnő gondok is felmerülhetnek, mint pl. egy a vállalkozás telephelyére dőlt fa, amit az önkormányzatnak kell eltávolítani. Ezeknek az „egyszerű” ügyeknek a megoldása is jelentősen segíti a gazdálkodó szervezetek munkáját.

Második szintéreként konkrét témák mentén történő együttműködés zajlik a Szenátusban. Például a város gazdasági diplomáciájában aktív szerepet kapnak helyi cégek, ezáltal lehetőségük van arra, hogy újabb piacokat, új üzleti kapcsolatokat kössenek. De ilyen együttműködés lehet az is, hogy a hasonló ágazatban működő tagok közösen érvényesítik érdekeiket, közösen valósítanak meg egyes beruházásokat stb. Ezt egyfajta klaszter-szerű kooperációnak tarthatjuk.

Harmadik feladatként a Szenátus alkalmas arra, hogy a vállalkozásokat érintő problémáival Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata közvetlenül hozzájuk forduljon, ezzel jelentősen lerövidítve az ügyintézés idejét.

A helyi elképzelések szerint a Versenyképességi Szerződést az önkormányzattal kösse meg a Kormány. A jól működő Vállalkozói Szenátus révén lehetősége lesz, hogy a szerződés tartalmát megvalósítsa, koordinálja a helyi cégek ebben vállalt tevékenységét.

Kiemelt fontosságú javaslat, hogy a Versenyképességi Szerződés kezdetben csak egy pilot-programként működjön, amelyben Zalaegerszegen kívül csak néhány település vesz részt. Ez a pilot-jelleg lehetővé teszi, hogy a felmerülő problémák még viszonylag kisebb kockázat mellett a lehető leghamarabb megoldásra kerüljenek. Emellett a felhalmozódó tapasztalatok lehetővé fogják tenni, hogy a program későbbi kibővítése során gördülékenyebben történjen a Versenyképességi Szerződés átvétele és megvalósítása.

A hatékony pilot-program feltétele, hogy ebben az első szakaszban csatlakozó települések a lehető legnagyobb cselekvési szabadságot kapják, a kormányzati szintér részéről az ellenőrzés minimális legyen, sokkal inkább a segítő szándék domináljon.

Nagyon fontos szempont, hogy a Versenyképességi Szerződés minden esetben kapcsolódjon a helyi adottságokhoz, a már meglévő lokális eredményekhez. A zalai megyeszékhelyen több éve életbe léptettek egy kidolgozott gazdaságfejlesztési programot. Ennek része tud lenni a Szerződés.

A Versenyképességi Szerződés megalkotása és a zalaegerszegi megvalósítása során egy olyan rendszer kialakítása szükséges, amely abszolút mértékben dinamikus és rugalmas. Egyik fő szempontként kell figyelembe venni, hogy a rendszer alkalmas legyen arra, hogy a város-egy cég, város-több cég és cégek egymás közötti viszonyában is működni tudjon.

A Versenyképességi Szerződésben foglaltak megvalósítása során Zalaegerszeg a lehetőségek szerinti legnagyobb szabadságot szeretné elérni. A kormányzat vagy a koordináló szervezet csak időszakosan kapcsolódjon bele a programba. Ne legyen mindennapi felügyelet. Egy segítő feladatokkal ellátott

kapcsolattartó személy vagy szervezet rendszerbe állítása ajánlott, amely naprakészen tud közreműködni a megvalósító városokkal, önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A viszonylagos szabad cselekvés mellett Zalaegerszegen jónak tartanák, ha egyfajta partneri rendszer is kiépülne. Ennek során a kezdeti szakaszban résztvevő városok, a cégek, a kormányzat képviselői, egyéb szakemberek műhelytalálkozókon, konferenciákon időről-időre találkoznának és kicserélnék a felhalmozott tapasztalatokat. Az itt elhangzottak a Versenyképességi Szerződés későbbi esetleges kiterjesztése során rendkívül nagy segítséget nyújthatnak.

A Szerződés megvalósulása során (sajátosságaiból eredően) akarva-akaratlanul felmerülnek majd olyan problémák, amelyek esetleg a jogszabályi környezet egyfajta lazább értelmezését kívánják meg. Itt számos olyan ellentmondással kell majd az önkormányzatoknak, érintett szereplőknek találkozniuk, amelyek feloldására nem biztos, hogy önállóan alkalmasak. Zalaegerszegen ennek a kérdésnek a megoldására javasolják egy országos szerv felállítását. Jogszabályi problémák esetén az érintettek jeleznék az „Országos Versenyképességi Tanácsnak” a problémáikat. A Tanács nagyon rövid időn belül összeülne, szakmailag azonnal előkészítene egy miniszteri rendelet-módosítást, amellyel át lehet hidalni a felmerülő jogszabályi problémát. Tagságában osztályvezetői szinten érintett minisztériumi szakemberek és független szakértők kaphatnának helyet. Ezzel a szervezettel eredeti céljai szerint tényleg rendkívül dinamikusan működővé lehet tenni a Versenyképességi Szerződés eszközét. Lényeges, hogy ez a szerv gyorsan tudjon reagálni és a miniszteri rendelet a probléma felmerülését követően nagyon rövid időn belül megszülessen.

A Versenyképességi Szerződés előkészítése során több mint 10 olyan probléma merült fel és került meghatározásra, amelyek megoldása fontos lenne a helyi cégek számára és esetleg egy versenyképességi szerződés alapját képezhetik. Emellett kormányzati beavatkozást is igényelnek.

- 1) Szakképzett munkaerő hiánya.
- 2) Hiány a középvezetői rétegben: akik a termelést irányítják. (Zalaegerszegen ez a gyógyszergyártás kapcsán merült fel leginkább.)
- 3) Hatósági ügyintézés túl bonyolult és indokolatlanul sokáig tart.
- 4) Munkaügyi bürokrácia – munkaszerződéses foglalkoztatás.
- 5) Járulékok csökkentése (munkabér + 27% irreálisan magas).
- 6) 25% ÁFA mérséklése – a bruttó számlában a magyar kkv nem versenyképes a Távol-Kelet 7-10%-okhoz szokott cégeivel szemben.

- 7) Szükség lenne a 200-300(-500) fős hazai cégekre.
- 8) Piacot jobban szervező szervezetre lenne szükség.
- 9) Teljes vertikumú ipari parkok kellenének, ahol a központi céget a többi gyártó beszállítóként kiszolgálja (ehhez kellenének a 200-300 főt foglalkoztató cégek).
- 10) Banki finanszírozás feltételeit enyhíteni kellene.
- 11) Állami faktorcég létrehozása, hogy azonnal a pénzéhez juthasson a vállalkozó, illetve amely a számlákat 30 napra kifizetné.
- 12) Termékfejlesztés támogatása.

A megállapítások alapján ehhez az alábbi kormányzati intézkedésekre lenne szüksége:

- 1) Oktatás fejlesztése – a szakképzés szakmánként, szakmacsoportonként, kkv-igények és hiányok alapján történjen.
- 2) Bürokrácia- és adminisztrációs tehercsökkentés
- 3) Versenyképesség növekedésének indukálása a gazdaságpolitikában:
 - ÁFA-csökkentés
 - járulékcsökkentés
 - kkv-finanszírozást bankok számára vonzóvá tenni
- 4) K+F+I - termékfejlesztésre is ki kell terjeszteni

A zalaegerszegi Versenyképességi Szerződés legfontosabb pontja a szakképzés témájához kötődik. Ennek a városban már közvetlen előzményei voltak, így a felmerült problémák valós tapasztalatokon nyugszanak.

2008-2010 között zajlott a városban egy oktatási program, amely az iskolák és az önkormányzat bevonásával a helyi gépipari cégek szakképzési problémáira igyekezett megoldásokat keresni. Ezek közül a szakképzett munkaerő hiánya volt a legégetőbb (és az jelenleg is), amelyet úgy kívántak orvosolni, hogy lehetőség szerint minél több, a pályaválasztás előtt álló fiatal ismertessenek meg a

gépipari szakmákkal és cégek működésével. Emellett a szakképzés minőségét is a lehetőségek szerint javítani kívánták.

Megfelelő anyagi források hiányában nagyon hamar kiderült, hogy így a program kevés eredményt érhet el, sikerek elérése érdekében sokkal komolyabb ráfordításokra van szükség. A forráshiányos önkormányzatok azonban erre a feladatra nem nagyon tudnak anyagi ráfordításokat áldozni, így szükség lenne olyan pályázatok kiírására, amelyekből egy ilyen tájékoztató, a szakmákat szimpatikussá tevő kampányt lehet finanszírozni. Egy ilyen pályázat esetében nagyon fontos szempont kell, hogy legyen a megfelelő hosszúságú időtartam. Ennek oka, hogy a szakképzés rendszerében történő bármilyen változás csak 3-4 éven belül hoz látható eredményeket. Ebből kifolyólag egy, a fiataloknak szóló marketing kampány során is több éves munkával szükséges számolni. Nagyon fontos lenne, hogy a Versenyképességi Szerződést a kormányzat részéről egy ilyen pályázati rendszer is kiegészítené. Ezzel helyben, hatékonyan és viszonylag kis erőforrások megmozgatásával lenne arra lehetőség, hogy többen érdeklődjenek a hiányszakmák iránt.

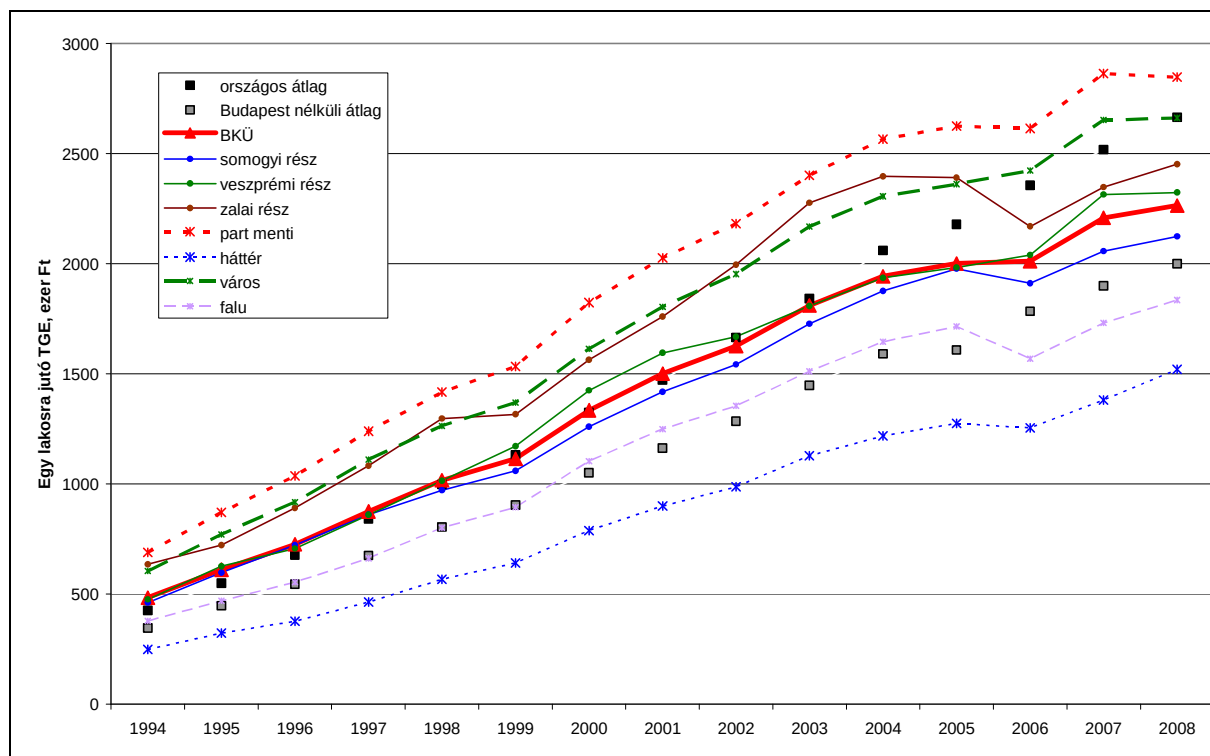
A szakképzés fejlesztésén kívül másik hasonló fontosságú kérdés az, hogy a pályázati ügyrendet szükséges lenne leegyszerűsíteni. A gyors pályázati ügyintézés jelentősen megkönnyítené a fejleszteni kívánó vállalkozások, cégek munkáját. Lényeges, hogy pályázatot kiíró szervnél vagy közreműködő szervezetenél egy olyan kapcsolattartó személy álljon munkába, aki szinte a nap minden órájában a versenyképességi szerződésben érintett cégek rendelkezésére áll. Ez olyan mértékű segítséget jelentene a vállalkozások számára, hogy szinte kivétel nélkül anyagilag is hozzájárulnánk egy ilyen ügyintézési rendszer fenntartásához. A lassú pályázati ügyintézés nagyon sok esetben igen jelentős anyagi veszteségeket okoz a vállalkozásoknak, így közvetve a teljes magyar gazdaságnak is. Egy ilyen rendszer elindítása így teljes mértékben kormányzati érdek is. E szolgáltatás elindítása hatékonyan tudná kiegészíteni a Versenyképességi Szerződést, ráadásul külön apparátus kiépítését és jelentős ráfordításokat sem igényel. Bevezetése elengedhetetlen, ha hatékony vállalkozásfejlesztést várunk el a Szerződéstől.

A Balaton-régió Versenyképességi Szerződésének lehetőségei

A Magyarország statisztikailag kimutathatóan legvonzóbb turisztikai desztinációját alkotó Balaton Régió (és az azzal lényegében egyenértékű Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet) meglehetősen nagy fejlesztési potenciállal és lehetőségekkel rendelkezik. Minden rendelkezésre álló vonzerő ellenére e turisztikai régió gazdasági mutatói azonban már hosszú ideje relatív visszaesésről tanúskodnak: évről-

évre kevesebb vendég érkezik, a pályázati aktivitás csökken, a fejlesztési források mértéke nem éri el az országos átlagot és ha csak szezonálisan is, de igen magas a munkanélküliek száma. Mindezeket a régió háttértelepüléseinek problémái tovább árnyalják. A gazdasági teljesítmény kimutatására szolgáló, a megyei GDP-adatok dezaggregálásával előállított ún. Települési Gazdasági Erő világosan szemlélteti ezt a helyzetet. A Balaton Régió gazdasági növekedése folyamatosan lassabb, mint Magyarországé átlagosan (1. ábra), így a térség relatív fejlettségi szintje (egy lakosra számított gazdasági teljesítménye) egyre inkább elmarad az országos átlagtól.

1. ábra: A Balaton Régió relatív gazdasági teljesítménye, 1994-2008.

Azt a célt, hogy a Balaton Régió (vonzeréjének és népességmegtartó képességének fenntartása érdekében) belátható időn belül a gazdasági növekedés pályájára kell állnia, a térségi szereplők világosan felismerték és számos fórumon meg is fogalmazták. Ezzel összefüggésben a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) döntéshozatali szerveként működő Balaton Fejlesztési Tanács és annak munkaszervezte, a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Non-profit Kft. már közel egy éve elkezdett azon dolgozni, hogy e kutatás tárgyát képező Versenyképességi Szerződéshez hasonlóan a régió és az állam között valamilyen megállapodás köttessen. Ezt legfőképp az Új Széchenyi Terv programozásába kívánták beépíteni.

Valójában közel sem új gondolat a helyi szereplők tervezési stratégiájában az, hogy a Balaton Régió önálló fejlesztési lehetőségeket kapjon és bizonyos döntéshozatali mechanizmusok is helyben realizálódjanak. E kompetenciák átruházását egy kétoldalú „szerződés” keretében képzelték el már korábban.

Ennek következtében feltáró munkánk során (közel azonos) szilárd elképzelésekkel találkoztunk minden megkérdezett helyi szereplő esetében, így e rövid esettanulmányban is ennek bemutatására

van lehetőségünk. Ezt kiegészítve még számos olyan kisebb részkérdés merült fel vizsgálódásaink eredményeképpen, amelyek érintik a Versenyképességi Szerződés problematikáját. Ezek alább szintén ismertetésre kerülnek.

A Versenyképességi Szerződés koncepciójának vizsgálata kapcsán azt világosan kell látnunk, hogy a térségekre vonatkozóan egészen máshogy kell értelmezni ezt a konstrukciót és a benne rejlő lehetőségeket, mint egy-egy város esetén, illetve a bevezetéshez szükséges intézkedések is más természetűek, mint amikor egy adott település viszonylag zárt intézményrendszeréről van szó. Az egyéb térség-típusokhoz (megyék, kistérségek, városkörnyékek) képest a Balaton Régió esetében tovább bonyolítja a képet az, hogy ez nem egy egy-központú, viszonylag zárt térség, hanem policentrikus, nagy kiterjedésű, számos hasonló státuszú szereplő által működtetett régió, ami nem alkot közigazgatási entitást. Ebből adódóan a máshol említett és valószínűleg jól kezelhető problémák – pl. a szakképzés anomáliái, az állam és a gazdaság viszonya, különféle iparfejlesztési kérdések – a Balaton esetében nem oldhatók meg egy-egy intézkedéssel, hanem a Régió belüli részleges hatókörrel rendelkező, specializált megállapodásokra van szükség. Éppen ezért a balatoni versenyképességi szerződésnek nem is ezek a kérdések lehetnének a legfőbb témái. Olyan kérdéseket, olyan problémákat és olyan szereplőket célszerű a szerződés mögé állítani, amelyek az egész Régiót érintik, az egész Régiót általánosan képviselik. És ilyen szereplő ma kettő látszik, amelyek egyúttal tematizálni is képesek a szerződést.

A közigazgatás oldaláról indulva, az első ilyen szereplő a mintegy 80 Balaton parti önkormányzatot tömörítő Balatoni Szövetség. A Balatonnal, mint víztesttel és mint turisztikai attrakcióval kapcsolatosan a tóparton osztozó önkormányzatoknak folyamatosan sajátos feladataik adódnak, amelyeket tapasztalataink szerint nem minden esetben old meg hatékonyan az önkormányzati és közigazgatási rendszer. Pedig az erőforrások hatékonyabb és olcsóbb működtetése versenyképességi kérdés: egy jobb önkormányzati rendszer jobb turisztikai háttértámogatást és szolgáltatásokat képes nyújtani. Csak néhány kérdés, érintőlegesen:

- a mederhasználati díjak magasak, ugyanakkor az állam nem vállalja például azoknak a károknak a fedezését, amelyeket télen ugyanaz a víztest okoz a parti művekben, aminek a használatáért nyáron díjat kért az önkormányzatoktól;
- a vízimentés nem eléggé összehangolt, felesleges erőforrások folynak el a párhuzamosságok miatt, pedig ezt közigazgatásilag kell kezelni;
- a vitorlás-turizmus kezelése nem egységes és nem is hatékony, túl drágák a kikötők, ami összességében rontja a Balaton versenyképességét;

- szükség lenne egy aktív menedzsment-szervezetre, amelyik ezeket a közös önkormányzati ügyeket kezelné, kvázi működtetné a versenyképességi szerződés ezen részét.

A másik jelentős szereplő, amelyik megköthetné a versenyképességi szerződést, a Balaton Fejlesztési Tanács. Esettanulmányunk további részében az ő kompetenciájukba tartozó fejlesztéspolitikai kérdéseket tárgyaljuk, kifejezetten abból az aspektusból, hogy a fejlesztési források mainál lényegesebb hatékonyabb összehangolása nélkül nem várható a balatoni gazdaság versenyképességének javulása. E téren nem plusz-pénzekre lenne szükség, hanem az egyébként is rendelkezésre álló források koordinációjára, és arra, hogy azokat balatoni célokra fordítsák. Tudomásul kell venni, hogy a Balaton Régió fejlesztési igényei sajátosak, nem hasonlíthatók semelyik másik magyar régió igényeihez, így itt nagyon is helye van az olyan alternatív, sajátos megoldásoknak, amelyekre más régiókban nincs szükség. Ezt a keretet adhatná meg a Versenyképességi Szerződés.

A Versenyképességi Szerződés Balaton Régióban megfogalmazott vállalása² az lehetne, hogy 10 év alatt mintegy 50 ezer új munkahely jön létre az érintett településeken. Ennek elérése érdekében a helyi szereplők a Szerződés keretében az alábbi jogosultságokat és lehetőségeket kívánják megkapni az állami szervek, a Kormány részéről. A balatoni versenyképességi szerződés elsősorban anyagi forrásokat igényel a Balatoni Integrációs Ügynökség tervezete szerint és sokkal kevésbé szabályozási könnyítéseket.

Ennek tekintetében szeretnék, ha

- a Balaton Régió önálló tervezési-fejlesztési régióvá válna, legalább részben elkülönülhetne a három tervezetési-statisztikai régiótól, amelyeknek most a részét képezi,
- a fejlesztések tervezése és végrehajtása a helyben rendelkezésre álló (és komoly tapasztalattal rendelkező) szakemberek közreműködésével történne és nem távoli régió-központokban,
- a Balatoni Integrációs Ügynökség közreműködői státuszt és jogokat kapna a régióba érkező fejlesztési források odaítélésében,
- és mindezekkel szoros összefüggésben a Balatont érintő források elkülönítésre kerülnének önálló pályázati alapokra és a régióba közvetlenül érkező támogatásokra.

² Az alábbi javaslatok a Balatoni Fejlesztési Tanács két belső dokumentuma alapján kerültek összegzésre: 1. A Balaton Régió megjelenési lehetősége az Új Széchenyi Tervben - A Balaton Régió Új Széchenyi Terve /Javaslat/, Siófok, 2010. október.2. A Balatoni Turizmus Megújítása! – Az Új Széchenyi Terv Végrehajtásnak Balatoni Alprogramja. Siófok, 2011. január.

Ennek megvalósítása érdekében a Balaton Régió a Versenyképességi Szerződésbe foglalt kormányzati vállalásaként támogatná, ha

- A Balaton Régió Új Széchenyi Tervének megvalósítási intézményrendszeréhez szükséges döntéseket, szabályozásokat meghozná,
- A Balaton Régió Új Széchenyi Tervének megvalósításához szükséges fejlesztési forrásokat biztosítaná,
- a 2013-at követő időszakra a Kormány és a BFT új finanszírozási tervet dolgozna ki a vonatkozó EU és hazai politikák figyelembevételével.

Egy ilyen szerződés megkötése esetén a Kormány vállalásának ellenértékeként a Balaton Fejlesztési Tanács fel tudja ajánlani, hogy a balatoni gazdaság 10 év alatt – előzetes becslések alapján – mintegy 50 ezer új munkahelyet hoz létre az alábbi megoszlásban:

- A régió turisztikai vonzerejének növelésével, az itt eltöltött vendégéjszakák számának emelkedésével 40 ezer új álláshely jönne létre a turisztikai ágazatban.
- helyben termesztett és értékesített mezőgazdasági termékek bővítésének eredményeképpen 5 ezer új munkahely jön létre,
- a tudás alapú gazdaság és távmunka gyakorlatának elterjesztésével szintén 5 ezer potenciális munkavállaló jutna lehetőséghez.

A Balaton Fejlesztési Tanács javaslata alapján, ha lehetőség lesz rá, a 2013-ig rendelkezésre álló források felhasználásának előkészítésében is kapjon nagyobb szerepet a régió. Támogatnák, ha a Balaton Régióra eső források elkülönítésre kerülnének, és a keretek felhasználása nem közvetlen pályázatok, hanem pályázati alapok és közvetett támogatási rendszer keretében valósulna meg.

Mindezen intézkedések meghozatalát és a Versenyképességi Szerződés megkötését indokolttá teszi, hogy

- A Balaton Régió versenyképessége jelentősen növekedjen és felzárkózzon az európai turisztikai szektorhoz
- A helyi lakosság életszínvonala és életminősége javuljon
- A Balaton Régió nem tervezési-statisztikai régió, így önálló fejlesztési eszközrendszere nincsen, ezért a fejlesztések koordinálatlanul, az összkép ismerete nélkül történtek, az

átfogó, Balaton-specifikus tervek nem valósultak meg (pl.: infrastruktúra, közlekedés, TDM, egymást támogató és kiegészítő turisztikai kínálati csomagok, munkaerő-tervezés és –képzés, balatoni kerékpáros szolgáltató rendszer stb.). Mindez a Szerződés keretében megoldásra kerülhet.

A fent ismertetett fő fejlesztési koncepción túl még több olyan szabályozási kérdés, probléma és javaslat merült fel munkánk kapcsán, amelyek megoldása szintén egy létrejövő Versenyképességi Szerződés tartalmát adhatják.

Más területekhez hasonlóan a Balatonnál is nagy problémát jelent a fejlesztésekhez, beruházásokhoz szükséges különböző szakhatósági engedélyek beszerzése. A bürokratikus akadályok leküzdése hosszú időt vesz igénybe, és ezáltal egy-egy fejlesztés is jelentős csúszással valósul meg, vagy adott esetben létre sem jön. A Szerződésben vállalt egyszerűsített engedélyezési ügyintézés potenciálisan jelentősen segítheti a régió fejlesztését.

A régió hosszú ideje megoldásra váró problémája a mederhasználati díjakhoz kötődik. A Nemzeti Vagyongazdálkodási Központnak fizetett díj nagyon sok esetben aránytalanul magas és ez jelentős terheket ró az önkormányzatokra, illetve közvetlenül a Balatoni Hajózási Zrt-re. E téren szabályozási anomáliát is felfedezhetünk: a Balaton vize az államé, aki használja, annak fizetnie kell érte, ugyanakkor ha ugyanez a víz például jégzajlás idején károkat okoz az önkormányzati tulajdonú és fenntartású partművekben, azért az állam nem vállal felelősséget. Vagyis ebben az esetben az állam egyszerűen pénzt vesz el a Balatontól, közvetetten mindenképpen rontva ezzel a régió versenyképességét.

Szintén régi probléma a part menti zagytározók és egyéb beékelődött állami területek kérdése. Ezek sokszor kihasználatlanul, elhanyagoltan állnak, karbantartásuk a legtöbb esetben az önkormányzatok gondja. Önkormányzati tulajdonba kerülésük jelentősen segíthetné a fejlesztéseket, hiszen kiváló színtérül szolgálhatnak egy-egy beruházás elindításához.

Ezekkel összefüggésben (de lehet, hogy a Versenyképességi Szerződéstől függetlenül) nagyon fontos lenne számos balatoni település számára a Balaton törvény egyes paragrafusainak mielőbbi felülvizsgálta. Főként a túlzott környezetvédelmi szabályok jelentenek akadályt egyes beruházások esetében. Itt olyan irányú változások lennének szükségesek, hogy az emberléptékű, nem nagy volumenű beruházások a part menti övezetben is megvalósulhassanak. A turizmus fejlesztésének érdekében ennek szükség szerint rövid időn belül meg kell történnie.

A Versenyképességi Szerződés lehetőségei Jászberényben

A 26 ezer fős lakosságú Jászberény Jász-Nagykun-Szolnok megye második legnagyobb települése, amely nagy ipari hagyományokkal rendelkezik. Az 1950-es évekkel kezdődően komoly gépipari feldolgozó-beszállítói kör alakult ki, melyek közül a Lehel háztartásigép-gyár volt a legismertebb. Ez a gépipari hagyomány mai napig meghatározza a város gazdasági arculatát.

Jászberény és térsége országos jelentőségű gazdasági potenciállal rendelkezik, a rendszerváltástól kezdődően a külföldi működőtőke-befektetők kedvelt célpontja volt. A térség gazdasági potenciálja alapvetően Jászberény városára koncentrálódik, ahol a kistérség vállalkozásainak jelentős hányada működik. A város gazdasági fejlettségét alapjában véve meghatározza kedvező fekvése, ugyanis a fővárosból egy óra alatt elérhető. Ennek köszönhető, hogy Jászberényben nem csupán termelőegységek találhatók, hanem olyan cégek központi funkciók is megjelentek, amelyek jellemzően a fővárosban, vagy régióközpontokban szoktak koncentrálni. (Ilyen pl. az Electrolux, amelynek kelet-európai központja működik itt.)

A város domináns ágazata a szolgáltatás, ezen belül pedig leginkább a kereskedelem és javítás. A szolgáltatások mellett azonban az ipar jelenléte is számottevő. Itt elsősorban a feldolgozóipar (gép-, járműipar) és az építőipar a jelentős. A város gazdaságára legkevésbé a mezőgazdaság jellemző.³

A város gazdaságát (mint fő foglalkoztatók) alapvetően a nagy cégek határozzák meg. Ezek közül a legjelentősebb az Electrolux, amely hazai piacvezető háztartásigép-gyár. További jelentős cég a szintén gépiparral foglalkozó Ruukki-Tisza Zrt. A gépiparon kívül a második legfontosabb termelői szektor a műanyagipar. Ehhez kapcsolódóan több nagy cég is kifejti tevékenységét a városban, pl.: Jász-Plasztik Kft.

Az elmúlt két évtizedben a nagy cégekhez kapcsolódva igen jelentős beszállítói réteg alakult ki kis és közepes méretű cégekből. E beszállítói réteg a foglalkoztatás tekintetében legalább olyan jelentőséggel bír, mint a nagyvállalatok, így a velük való jól működő kapcsolat kialakítására is igen nagy hangsúlyt helyez a város.

Jászberény településvezetése az elmúlt időszakban már teljesen tudatosan dolgozik azon, hogy a város és helyi gazdasági szektor között megfelelő hatékonysággal működő kapcsolat alakuljon ki. Céljuk ezzel az, hogy lehetőség szerint minden segítséget megadjanak a helyi cégeknek annak

³ Jászberény város Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2007-2013.

érdekében, hogy minél több munkahelyet tudjanak a térségben kialakítani. Ennek következtében Jászberényben helyesen értelmezték a Versenyképességi Szerződés működésnek lényegét és nagy lehetőséget látnak abban, hogy ilyen formában is folytassák a helyi gazdaság fejlesztését.

Más vizsgált városokhoz hasonlóan Jászberényben is megvan a szervezet, amely megfelelő alapot tud nyújtani a VKSZ megvalósulásához. Az elmúlt években létrehozott városi Gazdasági Tanács tagja az önkormányzaton kívül minden meghatározó helyi nagyvállalkozás, cég, valamint jelentős számban a közepes méretű vállalkozások is. E havonta ülésező szervezet főként konzultációs szerepet tölt be. Időről-időre egy-egy aktuális probléma körbejárására kerül sor. A vállalkozások elmondják az őket érintő nehézségeket és az önkormányzat helyi rendelet alkotásában igyekszik ezeket a problémákat megoldani. Az elmúlt hónapokban már több (régóta esedékes), viszonylag könnyen áthidalható kérdést sikerült lezárni.

A VKSZ megkötése során helyi félként vagy a város jöhetne számításba, vagy egyenesen a Gazdasági Tanács lehetne a szerződő fél. Felmerült az is, hogy mindkettő írja alá a szerződést. Lényegében minden esetben az önkormányzat, vagy annak szerve dolgozna együtt a Gazdasági Tanácson keresztül a helyi meghatározó cégekkel. A várossal történő szerződéskötés esetén előnyként jelentkezhet, hogy a (VKSZ tartalmától függően) a Gazdasági Tanácson kívüli egyedi vállalkozásokkal és egyéb szereplőkkel is együtt tudna működni. Közvetlenül a Gazdasági Tanáccsal történő szerződéskötés mellett szólhat, hogy ebben az esetben eggyel kevesebb döntési szint kap helyet, így egyszerűbben működhet a rendszer.

Összességében szerencsésebb, ha a szerződő felek között minden esetben (döntési pozícióval felruházva) helyet kap a város is, mivel így közvetlenül lehetősége van arra, hogy a VKSZ-ben foglaltak megvalósulását a helyi rendeletalkotással napról-napra kövesse.

Jászberényben a vállalkozókkal történő eddigi együttműködés során már több olyan probléma felmerült, amelyek potenciálisan helyet kaphatnak egy majdani Versenyképességi Szerződés keretei között.

Más városokhoz hasonlóan e településen is nagy problémát jelent a megfelelő végzettségű, diplomás mérnöki vezetőréteg hiánya. Ennek orvoslására az önkormányzat a vállalkozókkal közösen egy fiatal mérnököknek szóló otthonteremtési támogatási rendszert alakított ki, amely képes arra, hogy a településre vonzza a kvalifikált munkaerőt. Egy-egy ilyen munkaerő jelenlétén akár több száz új munkahely megléte is múlhat. Jászberényben végül sikerült megoldani ezt a problémát, de a VKSZ egészének keretei közé (ha esetleg csak ajánlás szintjén is), de minden esetre szükséges lenne hasonló, magasan kvalifikált fiataloknak szóló programokat beépíteni.

Nem egyedülálló módon Jászberényben is jelentős problémákat okoz a szinte bármilyen beruházás elindításához szükséges különböző engedélyeztetési eljárások lefolytatása. Ezek a hosszú időn keresztül húzódó, túlbürokratizált ügyek akár évekre vissza tudnak vetni egy-egy fejlesztést, vagy akár véglegesen meg is akadályozhatják megvalósulását. A VKSZ egyik legfontosabb eleme kell, hogy legyen a munkahelyteremtő, gazdaságbővülést eredményező beruházások megvalósulásának segítése. Ehhez a bürokratikus rendszer egyedibb szempontú ügyintézésére van szüksége.

Az engedélyeztetéseken kívül az egyszerű ügyintézés során is jelentős akadályokba ütköznek a jászberényi vállalkozások. Példaként került kiemelésre, hogy nagyon sok cég inkább átjelentette a cége telephelyét a szomszédos Pest megyébe, mivel Jász-Nagykun-Szolnok megyében a NAV nagyon sok esetben nem tud ügyfélbarát módon működni. A VKSZ keretei között fontos lenne annak megfogalmazása is, hogy az államigazgatási szervek, szakigazgatási hivatalok a lehető legnagyobb mértékben segítsék a helyi vállalkozások munkáját, mivel ezen akár komoly beruházások, munkahelyek is múlhatnak. Ennek az együttműködésnek a megalapozását akár helyi konzultációkon, eszmecsereken keresztül is elő lehet segíteni.

Szintén a VKSZ kereti között kerülhet megfogalmazásra annak kérdése, hogy az országos fejlesztések minden esetben legyenek egyeztetve a helyi-települési igényekkel. Jászberény esetén ez az állami kezelésben lévő utak esetében jelent nagy problémát. Komoly a veszélye annak, hogy a rendkívül rossz állapotban lévő utak miatt egy-egy komoly beruházó eláll befektetési szándékától. Ennek megoldására már annyi jelentős könnyebbséget jelenthetne, ha mondjuk a közútkezelő rendszeresen egyeztetne a várossal; bármelyik útszakasz javítására így adott esetben a megfelelő időben és ütemezéssel kerülhetne sor.

Az országos tendenciához kapcsolódva Jászberényben is kiemelt fontosságú probléma a szakképzés kérdése, és ehhez kapcsolódva a képzett munkaerő hiánya. Szakmunkás helyeken számtalan munkanélküli diplomás helyezkedik el, de végzettségüknek a legtöbb esetben semmi köze nincs a gépiparhoz. Ezzel párhuzamosan nagymértékben hiányzik a szakirányú középszintű végzettségű, alsósintű vezetői pozíciók betöltésére alkalmas munkaerő. (Mint pl. a korábbi technikai képzési rendszerben, akik végeztek.)

Hiába képeznek helyben is szakmunkásokat, számuk és képzettségük tekintetében is messze elmaradnak a tényleges igényektől. Szüksége lenne arra, hogy a cégek igényeihez tudjon igazodni a szakképzés. Ennek áthidalására több nagy termelőüzem is tart fenn tanműhelyeket. Ezt kiegészítve elképzelhető az is, hogy a VKSZ kereti között az állam egy városi mindennel felszerelt tanműhely kialakítását is segíti. Ezzel a kisebb cégek munkaerőigényének kielégítését is segíteni tudná.

Szintén probléma az is, hogy a szakmunkák nem vonzóak a fiatalok körében. Ennek áthidalására szükség lenne marketing és ösztöndíj programok elindítására, amelyek eljutnának a pályaválasztás előtt álló fiatal emberekhez. Ezek finanszírozására akár egy országos pályázati rendszer kiépítése is ajánlott lenne, amely hatékonyan tudná kiegészíteni a VKSZ-ban vállaltak megvalósulását.

Az egyértelműen megállapítható, hogy az államnak hatékonyan kell segíteni a szakképzés átalakítását, olyan formában, hogy az minden esetben a helyi igényekhez és helyi elképzelésekhez igazodjon. Ez a munkahelyteremtés alapvető feltétele.

Alapvetően a fent említett pontokból kiindulva van arra lehetőség, hogy az Állam VKSZ-t kössön Jászberényben. A város fejlesztési szándékai kapcsolódnak a VKSZ koncepciójához: egyértelmű szándéka a település vezetésének, hogy lehetőség szerint minél több tartós munkahelyet hozzon létre. Jászberény potenciális helyszín lehet a VKSZ pilot-szakaszának elindításához.

A Versenyképességi Szerződés megkötésének lehetőségei Szentes városában

Szentes a Dél-Alföld egyik legdinamikusabban fejlődő települése. Jó földrajzi elhelyezkedésének és célzatos gazdaságfejlesztési koncepciójának köszönhetően sorban települtek be a városba a kisebb-nagyobb cégek és jöttek létre helyi vállalkozások. Helyi gazdaságára jellemző az egész nagy nemzetközi cégektől kezdve az erős kkv rétegig minden típus. Főleg az élelmiszeripari termelésben és a könnyűipari szektorban működnek az itt meglévő cégek. Emellett az agrárszektor is nagy szerepet tölt be. Nagy előnyt jelent a gazdaság szempontjából, hogy Csongrád megye 10 legnagyobb cégéből 3 a városban működik.

A város foglalkoztatási és egyben gazdasági stabilitásának egyik oka, hogy a rendszerváltás idején a vállalatok többsége sikeresen újraszervezte magát, illetve a privatizáció során nem piacot adtak el, hanem szakmai befektetővel társulva termelés korszerűsítést valósítottak meg, (ma Hungerit ZRt. és Legrand Zrt). Az erős, szakmai alapon szerveződő társaságok, mint például a Szentesi Árpád Agrár Rt, vagy a Pankotai Agrár Rt. tovább tudtak fejlődni, s ma a szentesi agrárgazdaság meghatározó szereplői, a térségi kis- és középgazdaságok elemi integrátorai. A nagyobb cégek mellett kialakult egy második vállalkozói kör, akik beszállítókká és szolgáltatókká váltak. Itt a gazdasági szereplők az

eredményeket visszaforgatták a termelésbe, hitelképesek maradtak, s ezáltal a versenykihívásokkal is lépést tudtak tartani.⁴

Szentes város mai jó lehetőségei nagyban köszönhetőek annak, hogy jókor, egy jól menedzselt és teljesen felszerelt ipari parkot hozott létre. A 120 hektáros ipari park gazdaságban betöltött szerepét jelzi, hogy a szentesi ipari vállalkozások mintegy 90 százaléka itt működik. Az itt működő vállalkozások foglalkoztatotti létszáma közel 2.900 fő, és mintegy 13 milliárd forint beruházást hajtottak végre a területen.⁵

E gazdasági adottságok és megfelelő önkormányzati hozzáállás alkalmassá teheti Szentest, hogy a VKSZ egyik lehetséges megvalósítási területe legyen. Valószínűleg a lentebb közöltekénél potenciálisan sokkal több olyan pont van, amely egy szerződés tartalmi alapjait képezheti. Rövid feltáró munkánk során ezt a néhány elemet sikerült kiragadnunk és bemutatnunk.

Szentes esetében jelenleg még nem egyértelmű az, hogy melyik helyi szereplő lenne az, amelyik alkalmas lenne, hogy aláírja az esetleges VKSZ-t. Itt nem található semmilyen olyan érdekegyeztető-együttműködési szervezet, amely a helyi nagy és közepes cégeket fogná össze; és amelynek gyakorlata más településeken már működik. Így potenciálisan a város önkormányzata lenne az, aki esetleg alá tud írni egy ilyen megállapodást. Első megközelítésben úgy tűnhet, hogy egy helyi, a gazdaságilag erős vállalkozásokat összefogó szervezettel rendelkező város alkalmasabb egy ilyen szerződés megkötésére és lebonyolítására, de Szentes példája ez alól szemléletes kivétel.

Szentesen hosszú ideje tudatosan építi kapcsolatait az önkormányzat a helyi cégekkel és vállalkozásokkal. Alaposan felépített koncepció mentén zajlik a helyi gazdaság fejlesztése, ennek eredményeként igen kiemelkedő eredményeket tudott a város elérni annak érdekében, hogy újabb beruházók érkezzenek és a meglévő termelő egységek is helyben maradjanak.

A dél-alföldi városban külön önkormányzati alkalmazott foglalkozik a vállalkozókkal és a helyi gazdaság fejlesztésével. Ő kiemelkedően jó viszonyt ápol a cégekkel. Az ő kapcsolataira felfűzve lehetőség lenne arra, hogy jól működő VKSZ-t kössön a város és az állam. A helyi gazdaságfejlesztési menedzser folyamatosan tudná egyeztetni és megvalósítani a szerződés tartalmát a gazdasági szereplőkkel együttműködve.

A helyben dolgozó gazdaságfejlesztési menedzseren alapuló VKSZ-megvalósítással, egyfajta típuspéldaként, a program esetleges kiterjesztése esetén bizonyosan számolni kell. Ahol még

⁴ Szentes Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája. Munkaanyag, 2009. november.

⁵ U.o.

nincsenek intézményesített helyi vállalkozói együttműködések, ott ez a forma jelentheti a szóba jöhető megoldást. Szentes példájából kiindulva megállapítható, hogy csak több feltétel együttes megvalósulása esetén működhet ez a forma sikeresen.

Szükséges, hogy a szakember lehetőség szerint helyi kötődésű legyen, rendelkezzen a megfelelő kapcsolati hálózattal, ismerje a lokálisan érdekelt cégeket, döntéshozókat stb. Ennek eléréséhez fontos, hogy egy ilyen menedzser inkább az önkormányzat (és a helyi cégek) által kerüljön kiválasztásra, és ne az állam nevezze ki. Frissen munkába állított menedzser esetében VKSZ elindítását megelőzően több hónapos időt kell hagyni, hogy a megfelelő helyi bizalmi viszonyok kialakulhassanak. Fontos, hogy olyan személy töltsen be e pozíciót, aki több évre el tudja magát kötelezni és komplett programokat végig tud vinni. Azokon a településeken, ahol már dolgoznak hasonló feladatú szakemberek és elindul a VKSZ megvalósulása, ott a plusz feladatokkal párhuzamosan az állam a fizetéseket is kiegészítse, így ösztönözve a megfelelő munkavégzésre. Feltételezhetően sok esetben a helyi gazdaságfejlesztési menedzserek lesznek alkalmasak arra, hogy a VKSZ-ben foglaltakat települési-térségi szinteken lebonyolítsák.⁶

Szentes esetében is nagyon hasonló problémák merültek fel, mint az ország más területein, amelyek esetleg a VKSZ tartalmi elemeit jelenthetik annak létrejötte esetén.

Szentes esetében is az első és legégetőbb probléma a szakképzés hiányosságaiból fakadó munkaerőhiány. Szinten minden helyi termelő vállalkozásnak nagy problémát okoz megtalálni azt a szakmunkás réteget, amelyik nemcsak a betanított munkát képes ellátni. Ezzel párhuzamosan, más településekhez hasonlóan, itt is hiányzik az a szakképzett munkavállalói réteg, amely az alsósintű vezetői munkaköröket be tudná tölteni. A szakképzett munkaerő hiánya nem egy esetben gátja a cégek bővülésének, fejlődésének. A VKSZ keretei között az államnak minden bizonnyal szüksége lesz vállalatokat tenni a helyi szakképzési rendszer átalakításának elősegítésére, mert e nélkül nem érhető el foglalkoztatás-bővítés.

Szintén a szakképzés problematikájához kapcsolódóan merült fel Szentesen is a tanműhelyek kérdése. Mivel a megfelelő gyakorlattal rendelkező tanulói réteg kiképzésében jelenleg csak néhány cég tud részt venni, illetve nem mindenkinek van lehetősége gyakorlati helyeket fenntartani, ezért az a javaslat született, hogy a VKSZ keretei között az állam segítse egy ilyen létesítmény megszületését.

⁶ Megjegyzendő, hogy ma Magyarországon semelyik felsőoktatási intézményben nincs olyan képzés, amely célzatosan a helyi gazdaságfejlesztésre és menedzselésre alkalmas szakembereket készítene fel. Ez a VKSZ koncepciójától függetlenül még több probléma forrása lehet, hiszen egyre több önkormányzat ismerte fel azt, hogy érdemes külön szakembert alkalmaznia ilyen típusú feladatokra.

A helyi javaslat szerint az állam biztosítson egy előzetesen már minden részletében engedélyezett oktatási üzemcsarnok títustert, amelyet külön hatósági engedélyeztetés nélkül rövid időn belül fel lehetne építeni. A megvalósítás finanszírozása alapesetben az önkormányzatok és a helyi vállalkozások közös vállalása mellett történhetne. Esetleg az állam a VKSZ kereti között pályázati lehetőségeket biztosíthatna.

Ilyen típusú csarnokok elterjedése hatékonyan tudná orvosolni a szakképzési rendszer egyes hiányosságait: jól felszerelt helyen képezhetnék ki a szakmunkásokat, a kisebb vagy közepes vállalkozások is nyithatnának saját későbbi szakmunkásaik oktatása felé, ráadásul mindez költség-hatékony formában valósulna meg (hiszen nem kell a cégeknek külön-külön csarnokokat építeniük). Emellett az sem szükséges, hogy egy-egy csarnok kizárólag csak oktatási célokat szolgáljon. Egyes részeiben teljes termelőtevékenységet is folytathatnának a betelepült cégek.

Országos probléma, így Szentesen is nagy problémát jelent a beruházásokhoz szükséges engedélyeztetések elhúzóda. Legalább a VKSZ kapcsán majdan érintett településeken, az ott működő vállalkozások, cégek számára szükséges lenne külön eljárásrend kialakítása annak érdekében, hogy ezek a bürokratikus akadályok legalább részben leépüljenek.

Ezzel összefüggő, szintén országos probléma a hivatali ügyintézés nehézsége. Azon kívül, hogy nagyon sok időt vesz el bármilyen ügy elintézése, ezt még tetézi a hivatali dolgozók nem ügyfélbarát hozzáállása.

Az ügyintézésben komoly kihívásokat okoz, hogy az elmúlt években a hivatalok megyeszékhelyekre, vagy egyes intézmények esetén a régiós központokba költöztek. A személyes ügyintézés esetén a hivatalba járás költségei és az időbeni kiesés jelentős terhet ró egy-egy kisebb (vagy akár egy nagyobb) vállalkozásra is. Ha egy beruházás esetében 8-10 távolabbi hivatalt kell az adott cégnek hosszú hónapokon keresztül látogatni, azokban az esetekben ezek az anyagi és időbeni terhek a sokszorosára rúghatnak.

A VKSZ alapját jelentheti az állam részéről egy olyan vállalás is, hogy a hivatalokat (a szó tényleges és átvitt értelmében) is közelebb hozza a helyi cégekhez. Ezáltal nemcsak jelentős anyagi kiadásokat segít megspórolni számukra, hanem bármilyen fejlesztésük, beruházásuk vagy csak a mindennapi működésük megvalósítása is jelentősen egyszerűsödni tud. Közvetett hatásként ezzel munkahelyek jöhetnek létre.

Szentes városát (a fentiek ismeretében) azért is javasoljuk a VKSZ egyik megvalósítási területének, mivel ha itt egyedül a város lesz a szerződő fél és csak rajta keresztül valósul meg a megállapodás, akkor itt olyan tapasztalatok merülhetnek fel, amelyek a program kiterjesztése esetében a későbbiekben nagyon értékesé válhatnak.

A szekszárdi autóipari beszállítók igényei a VKSZ kapcsán

2005. december 14-én – a GVOP-2006-1.1.3/B pályázat támogatásával – Szekszárdon megalakult a Szekszárdi Autóipari Alkatrész-beszállítók Klasztere. Ez az esemény már rávilágított arra, hogy Szekszárdon nagy tömegben, nagy foglalkoztatási potenciállal vannak jelen autóipari beszállító cégek, és ez a pusztán tény indított minket arra, hogy megvizsgáljuk: e vállalkozásoknak vannak-e, lehetnek-e igényük egy helyi versenyképességi szerződés megkötése iránt. A pályázati pénzen létrehozott klaszter – mint oly sok másik klaszter és paktum – nem működik, a vállalkozások elmondása szerint az alapfunkciót tekintve soha nem is működött, így ez a klaszter nem lehetne ma egy versenyképességi szerződés alanya. Mivel azonban ebben már megtestesült egy olyasféle összefogás, ami a versenyképességi szerződés megkötéséhez is szükséges, érdemes röviden áttekinteni céljait, feladatait. Szekszárdon (és a környező telephelyeken: Tolnán, Gerjenben, Györkönyben) ma mintegy 5ezer főt foglalkoztatnak az egyenként több száz fős, zömmel különféle autóipari alkatrészeket gyártó és azokat közvetlenül a nagy autógyáraknak vagy azok kiszolgáló vállalatainak beszállító cégek. Szekszárdon nem találunk multinacionális vállalatot, így a helyi gazdaságszerkezet igen sajátos. Ezek a beszállító cégek egymás mellett léteznek (fizikailag is közel egymáshoz), ugyanannak a termelési folyamatnak az elemeit végzik, de gazdasági kommunikáció gyakorlatilag nincs köztük, egymástól nem rendelnek árut, alkatrészt. Mindegyik specializálódott valamiféle terméktípusra, és annak önállóan keres piacot. Üzleteiket önállóan kötik, szállításaikat önállóan végzik, és az eltérő profilok miatt egymással csak igen ritkán versenyeznek. A legnagyobbak 300-400 főt foglalkoztatnak, a kisebbek 100-200-at. E gazdasági különállás ellenére megfogalmazódtak, felszínre kerültek azonban közös problémák, közös ügyek, amelyekben közös megoldást akartak keresni, ez indokolta – a nem kis mennyiségű pályázati pénz megszerzésének lehetőségén túl – a klaszter létrehozását. A klaszter céljairól így fogalmaz a klaszter honlapja⁷:

⁷ <http://www.szedak.hu/feladatok>

- Elősegíteni a térségi gépjárműipari alkatrészgyártó vállalkozások együttműködési hálózatának kialakulását, illetve az együttműködés hatékonyságának növekedését, a vállalatközi koordináció fejlesztésén keresztül;
- Felgyorsítani az új beszállítói kapcsolatok kialakulását, a beszállítói válás folyamatát;
- Támogatni a versenyképesség-javító beruházások elindítását, a beszállítói képességek és a termékminőség fokozását, növelni a térségi vállalkozások innovációs aktivitását;
- Kezdeményezni és részt venni a térségi kereskedelmi, szolgáltatói hálózat kialakításában, elősegíteni a külföldi autóipari vállalkozások letelepedését a régióban.

A KLASZTER FELADATAI:

- Támogatni a valós beszállítói potenciállal rendelkező, beszállítói pozíciójának fejlesztésében érdekelt vállalkozásokat, különös tekintettel a magyar kis- és közepes vállalatok körére;
- Feltérképezni a beszállítói kapcsolatokat;
- Összekötő kapocsként működni a kis- és közepes vállalkozások és a multinacionális nagyvállalatok, a gazdaság szereplői és a gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek, valamint az államigazgatás különböző alrendszerei között.

Kutatásunk keretei között öt vállalatnál készítettünk vezetői interjúkat; ez az öt vállalat a legnagyobb cégek közül került ki, és kivétel nélkül mind tagjai a klaszternek. Érdekes a klaszter korabeli céljaira reflektáltatnunk a cégvezetők mai véleményét.

A klaszter első célja vállalatközi együttműködésről és koordinációról beszél, tartalmi elemek nélkül. Úgy tűnik, a klaszter létrehozásának idején valóban nem voltak kitalálva ezek a tartalmi elemek, nem voltak világosak az együttműködés keretei. Ma két témakörben nagyon is élesen merül fel az együttműködés, a vállalatközi koordináció lehetősége, sőt szükségessége: a szakképzés és a mérnök (illetve vezetői) utánpótlás terén.

A munkaerőpiac humán oldalát illetően Szekszárdon is nagyon hasonló a helyzet ahhoz, mint amit országosan tapasztalhatunk: egy időben és egy helyen van jelen a tömeges munkanélküliség és a munkaerőhiány. A szakképzés kibocsátása csak igen keskeny felületen találkozik a cégek igényeivel, bár az elmúlt egy-két évben némi javulás már tapasztalható volt. A problémák sokrétűek:

- Egyrészt a pályaválasztás idején a szülők és a gyermekek nem kapnak megfelelő tájékoztatást a különféle szakmákról: milyen tevékenységet kell végezni, milyen a munkahely, mennyi lehet keresni, mennyit kell ezért tanulni. Az autóiparral kapcsolatosan még mindig erős negatív sztereotípiák élnek a lakosság körében: olajos, koszos munkának képzelik el, ahol nincsenek jó fizetések. Ezzel szemben a szekszárdi gyárak mindegyike XXI. századi modern

üzem. Kosznak nyoma sincs, minden gépesített, a gépeket számítógépek vezérlik, és a szaktudás már ezek kezelését jelenti, nem a villáskulcs használatát. A mainál sokkal nyíltabb, őszintébb pályaválasztási tanácsadásra lenne tehát szükség, nyílt napokra, amikor a gyerekek – szüleikkel együtt – megnézhetik ezeket a gyárat belülről, kipróbálhatnak eszközöket, beleszagolhatnak a légkörbe.

- Az szakképző iskolák tantárgyszerkezete elavult, sok évtizede kiadott tankönyvekből tanítanak még több szakma esetén is, a pedagógusok pedig már nem vagy csak részben ismerik a modern technológiát. Az iskola és a munkaerőpiac, a munkaadó vállalatok között falak vannak, amiket még csak részben sikerült áttörni azzal, hogy Szekszárdon már cégvezetők részvételével működik egy felügyelő-bizottság a szakképző iskola tevékenységének javítása érdekében.
- A szakiskola anyagi lehetőségei végesek, nem képesek beszerezni a drága eszközöket, amiken a helyi gyárakban a végzett szakmunkásoknak dolgozniuk kellene. Így a szakmunkás bizonyítvánnyal felvértezett fiataloknak sokszor a munkahelyükön újra kell tanulniuk a szakmájukat, pontosabban ott és akkor tanulnak meg bizonyos munkafolyamatokat. Ezzel két probléma is van. Egyrészt az állami forrásokból beszerzett egy-két drága gép a szakiskola falai között alig teljesít üzemórát, a lehetséges üzemidőnek alig néhány százalékában működtetik. Ez óriási pazarlás, ezek a gépek tanórán kívül termelni lennének képesek. Másrészt a működtetésükhöz szükséges tapasztalat ott van a gyárakban, csak oda kell menni érte. Vagyis sokkal hatékonyabb lenne egy olyan szakképzési rendszert összerakni, ahol pl. a CNC-esztergályosokat maguk az üzemek képzik ki, a cégek vizsgáztatnak, és a saját gépeiken oktatnak. Ez esetben a gépek üzemideje a normálisnak megfelelő, a tanulók „élesben” gyakorolhatnak, hozzászoknak az üzemi légkörhöz, a belső szabályokhoz, tagjai lesznek egy közösségnek, ami a munkavállalás szempontjából felbecsülhetetlen tapasztalat, és az iskola soha, még csak nyomokban sem képes megadni. Az üzemből a fiatal fegyelmet és tiszteletet tanul, ami a mai nagyvárosi társadalmi viszonyok mellett az egész ország érdeke is. Ugyanakkor általános tapasztalat, hogy a közvetlen munkaadó-munkavállalói kapcsolatok, a munkaerő-kipróbálás rendszere rugalmasabbá teszi a munkaerőpiacot, lényegesen leegyszerűsíti a munkaerő-felvételt, illetve az álláskeresést. Vagyis az üzemből gyakorlaton lévő tanulók közül a rátermettek jó eséllyel az üzemből is maradhatnak, állást kínálnak nekik.

Szekszárdon már működik egy ilyen kísérlet a JAKO Kft.-nél. Itt a cégvezető tagja a szakiskola felügyelő-bizottságának, és a fent leírtak szerint maga az üzem is részt vesz a szakképzésben. Nekik egyébként nemcsak normál tanrendű iskolai programjuk van, hanem munkaügyi támogatással regisztrált álláskeresőket is (át)képeznek, és mivel a munkafolyamataik ezt megengedik, korra és nemre való tekintet nélkül adnak is munkát a náluk végzett szakmunkásoknak.

A mérnök-utánpótlással kapcsolatos problémák kevésbé ragadhatók meg ilyen élesen, illetve a probléma kezelését még projekt-szerűen át kell gondolni, de hogy cselekedni kell, azt az összes interjúalany megfogalmazta. Az csak a probléma egyik része, hogy a helyi (és a közeli városokban zajló) felsőoktatás olyan szakembereket képez, akikre az autóipari beszállítóknak nincs szükségük. Szekszárd azonban messze esik a fővárostól, nehéz ide csábítani jól képzett mérnököket, akiknek még ha a bérét ki is fizeti az adott vállalat, a város infrastruktúrája, lakásviszonyai, intézményi ellátottsága nem, vagy nem minden esetben megfelelő ahhoz, hogy az adott mérnök hosszú távon a városban is telepedjen le és ott alapítson családot. A mérnökökkel kapcsolatban is megfogalmazódtak képzési hiányosságok, leginkább a nyelvismeret, élő nyelvhasználat területén. A szekszárdi cégek mindegyikében alapkövetelmény a folyékony német és több cégnél még a folyékony angol nyelvtudás is, mivel a tulajdonosok minden esetben németek, de egyéb esetekben szükség lehet az angol használatára is. Ahogy az egyik cégvezető megfogalmazta: mi tulajdonképpen Németországban vagyunk, ez a gyár belül, munkaidőben olyan, mintha nem Magyarországon lenne.

A versenyképességi szerződés mindkét kérdésnek keretet adhatna és biztosíthatná a problémák kezeléséhez szükséges együttműködéseket, koordinációt és szabályozást.

A klaszter második célja a beszállítóvá válás felgyorsítására vonatkozik. Interjúink tapasztalati szerint erre nincs, vagy csak minimálisan van ma szükség. Egyedül a bér munkát végző szekszárdi cégek vannak nehezebb piaci helyzetben, mivel ők közvetlenül versenyeznek a távol-keleti vállalatokkal és bérszínvonallal, illetve német tulajdonosaik nagy nyomást helyeznek rájuk a bérek alacsonyan tartása és a tervezett profit megtermelése okán. De a speciális autóipari alkatrészeket gyártó (egyben a legnagyobb városi) cégeknek még marketingre és piackutatásra sincs szükségük, őket keresik meg a gyárak ajánlataikkal. Annyi megrendelésük van, hogy folyamatosan bővíteni is tudják az alkalmazotti létszámot. A bér munkát végző cégek esetén talán lenne kereslet egy olyan szolgáltatásra, ami beszállítói kapcsolataikat segít bővíteni, de ezt csak nagyon bizonytalanul állítjuk. Ami az ő esetükben viszont elhangzott, az az, hogy az állam leginkább azzal tenne jót nekik és üzleti kapcsolataiknak, ha hagynák őket a maguk lehetőségei szerint dolgozni. Ezenél a cégeknél érzékeny pont a folyamatos minimálbér-emelés, illetve az aktuális küzdelem az egykulcsos adó miatt bércsökkenések kompenzálására. Ez utóbbi kormányzati akció közvetlen versenyhátrányt okozott ezeknek a vállalatoknak.

A klaszter harmadik célja a versenyképesség-javító beruházások segítése, a termékminőség az innovációs aktivitás fokozása volt. Ez is többrétű, de összefüggő kérdés. Egyrészt ezenél a cégeknél a versenyképességet leginkább új technológiák alkalmazása fokozza. Ezeket meg lehet vásárolni, de ki is lehet fejleszteni. A nagyobb, precíziós autóalkatrészeket gyártó vállalatok (JAKO, BHG, Fastron)

igyekeznek fejleszteni is: vannak fejlesztő-mérnökeik, illetve ösztönzik a munkatársaikat arra, hogy új eljárások alkalmazását kísérletezzék ki. Ez az innovációs-potenciál sokat ér a piacon, mivel az autógyárak általában csak tervrajzokkal keresik meg őket, amihez ki kell találni a gyártási technológiát. Például az új BMW vezetőülésébe kell beszerelni egy motort és hozzá a kormányoszlopba egy kapcsolót, de hely alig van, a régi alkatrészek nem férnek el az új modellben. Ilyenkor a BMW felkeresi valamelyik szekszárdi gyárat, elővezeti a problémát, és a gyár mérnökei igyekeznek azt megoldani. Sokszor hónapokat vesz igénybe egy-egy új megoldás megvalósítása, de a piac ezt a tudást megfizeti. Egy hatékony mérnök-program fokozhatja a helyi cégek ilyen irányú versenyképességét, illetve aktuálisan több cég között is felmerült közös fejlesztés lehetősége, mégpedig az alternatív energiatermelés terén. Ezek a cégek nagyon sok villamos-energiát fogyasztanak, és hasznos lenne csökkenteni a függésüket a nagy villamos-ipari cégektől. Másrészt a jövő az alternatív energiában van, és Magyarországon nincs vagy csak nyomokban napelem- és napkollektor-gyártás, nem gyártunk szélkereket stb. A BHG kezdeményezésére elindultak ilyen irányú fejlesztések, de legalábbis a gondolkodás már zajlik. Mivel ez nemzetközileg is versenyképes és nagyon nagy növekedési potenciállal kecsegtető irány lehet, a cégek e tevékenysége mögé a versenyképességi szerződés is adhat szabályozási könnyítéseket, de akár adókedvezményeket is.

A klaszter negyedik célja az volt, hogy az autóipari beszállítók vegyenek részt a térség kereskedelmi, szolgáltatói hálózatának kialakításában és segítsék további autóipari cégek letelepedését. A kérdés első fele már egy hosszú távú víziónak lehet a része, amikor már ezek a cégek az általuk közvetlenül elért munkaerőpiaci szegmenseken túl az egész város életét elkezdik szervezni. Erről egyelőre nincs szó, de ha a versenyképességi szerződés mögé felsorakozik egy hatékony helyi összefogás, az eredményezheti is ezt az általános fejlesztési szerepkört. Ami pedig további cégek letelepedését illeti: vannak, lennének ilyen irányú igények, az ipari parkban hely van, munkanélküliek pedig szép számmal várnak ilyen lehetőségekre. (Szekszárdon ma mintegy 1500 álláskeresőt tartanak nyilván.) Az autóipari beszállítóknak sok tekintetben segítség lenne új cégek megjelenése, amennyiben azok elő tudnák mozdítani a helyi fejlesztéseket és innovációt.

A hat évvel ezelőtti klaszter-koncepció tehát erőteljes felülvizsgálatra szorul, és valószínűleg a most, a versenyképességi szerződés okán körvonalazódó, már az önkormányzat részvételével zajló (egyelőre még csak potenciális) összefogást egészen új alapokra kell helyezni, és a klasztert fel kell számolni, mert ahhoz már rengeteg negatív tapasztalat és sztereotípiát tapad.

Interjúink során felmerültek egyébként konkrét, a közigazgatáshoz kötődő szabályozási igények, javaslatok is. Egyrészt a statisztikai célú adatszolgáltatás nagy terheket ró a cégekre, egy-egy munkatárs több napig keresi és böngészi az adatokat, mire kitölti a KSH űrlapjait. De amit

kifogásoltak a cégek, hogy olyan adatokat kell újra megadni, amiket egyszer már bevallottak. A statisztikai állományi létszámot például pontosan tudja az állam, hiszen a nyugdíjbiztosítónál naprakészen megvannak ezek az adatok, a cégek havonta fizetik minden alkalmazott után a nyugdíj-járulékot.

Általános problémát jelentenek a különféle munkajogi szabályok, ezek egy része e cégek működéséhez mérten tökéletesen életszerűtlen. A bér munkát végző cégeknél például ingadozik a megrendelés-állomány, s így ingadozik a termelés is, hol kevesebb emberre van szükség normál munkaidőben is, hol viszont mindenkinek túlóráznia kell(ene). És ez sokszor nem látható előre, holott a túlórát előre el kell rendelni. Van ugyan törvényi lehetőség munkaidő-keret alkalmazására, de azt nem tudják megtölteni tartalommal, vagy csak nehézkesen. Munkaerő kölcsönzéshez folyamodnak, de az sem old meg minden problémát.

További általános gond a táppénz kérdése. Sok dolgozó a táppénzbe menekül a munka elől, veszteséget okozva ezzel a cégeknek. Az idevágó szabály most szigorodott, és a cégek várakozással figyelik a hatásait. Van ugyanakkor ennek a kérdésnek egy másik aspektusa is. A bér munkát végző, betanított munkásokkal dolgozó cégeknél nincs megfelelő képzési, beszoktatási időszak, lehetőség. Felveszik az embert és azonnal a szalag mellé állítják. Néhányszor megmutatják neki, mi a munkafolyamat, aztán pár nap múlva már magára is hagyják. Ez az idő azonban nagyon kevés, rengeteg súrlódás, feszültség és végül munkahelyi kudarc származik ebből a nem kellően odafigyelő, nem kellően empátikus és szűklátókörű magatartásból. Ezeknek a képzetlen, sokszor tartós munkanélküliségből állásba kerülő embereknek gyengébbek lehetnek a motorikus funkciói, vagyis ügyetlenebbek az ujjai, nehezebben sajátítják el a finom mozgásokat igénylő műveleteket. Sokan nehezebben is koncentrálnak hosszú időn keresztül, illetve egyéb érzékszervi (leginkább látás-beli) problémáik is lehetnek, amelyek mind-mind megnehezítik a beilleszkedést, az új munkafolyamatok megtanulását. És egy-egy ilyen újoncra bizony „rászállnak” a többiek, hogy miért lassítja a sort, adja már azt a terméket tovább stb. Elindulnak a piszkálódások, abból veszekedések keletkeznek, és sokan néhány nap vagy hét után, nem látva más megoldást, táppénzbe menekülnek. Holott ezeket a helyzeteket, konfliktusokat ragyogóan lehetne kezelni képzéssel, türelemmel, mentorálással, szociális munkával. A versenyképességi szerződés keretei között az állam elindíthatna ilyen programokat, az nagyban növelné a képzetlen munkavállalók munkaerőpiaci esélyeit.

A Versenyképességi Szerződés bevezetésének lehetőségei Tabon

Tab és környéke helyzete, fejlesztési lehetőségei

Tab egy mindössze 4700 lakosú kisváros Somogy megyében, Siófoktól délre, a Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet peremén. Kettős arculatú város, és kettős arculatú kistérség a tabi. A kistérség ugyanis a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet értelmében az ország leghátrányosabb helyzetű kistérségei közé tartozik, bár komplex programmal nem segítették. Ugyanakkor Tabra helyezte székhelyét a megye legnagyobb foglalkoztatója, az országosan is jelentős méretű vállalatnak számító, multinacionális Flextronics. Ez egyrészt a statisztikai számbavételek, térszerkezeti elemzések során okoz időről-időre ellentmondásos helyzeteket, ugyanis például egy GDP-becslés vagy kellően nem körültekintő jövedelmi felmérés során Tabra számítódik a Flextronics teljes hazai árbevétele, így Tab kistérsége rendszeresen igen előkelő helyeken (az első 20 között) szerepel az olyan listákon, amelyek a hazai kistérségeket állítják sorba gazdasági teljesítményük szerint⁸. Ezzel összefüggésben pedig azt is várhatnánk, hogy egy ekkora cég valóban megoldja a teljes kistérség foglalkoztatási gondjait, Tabon és környékén nincs munkanélküliség, hanem fejlődés van és viszonylagos jólét. Ez azonban nem így van, a Tabi kistérség belső társadalmi és gazdasági viszonyai, folyamatai valóban igen kedvezőtlenek, és indokolhatónak látszik a „leghátrányosabb helyzetű” besorolás. Van tehát fejlődési, vagy ha úgy tetszik, versenyképességi probléma a térségben, így mindenképpen érdemes megvizsgálni, hogy a Versenyképességi Szerződés konstrukciója tudna-e érdemben lendíteni a térség gazdaságán. És ez a kérdés annyiban is releváns, hogy itt egy igen sajátos helyzetről van szó: a belső periférián fekvő kisvárosban székel az ország egyik legnagyobb vállalata, ami sajátos helyzetet teremthet a város fejlesztési stratégiájával kapcsolatban.

Tabnak van ipari múltja, a Flextronics emiatt települt ide. A nagyobb léptékű ipartelepítés 1963-ban kezdődött, ekkor készült el a zsák- és ponyvaüzem. 1969-ben nyitotta meg itt kapuit a Budapesti Vegyipari Gépgyár 3. sz. gyáregysége, majd ide települt a Videoton, és ez utóbbi hagyományaira építve költözött a városba a Flextronics. A Videoton miatt nagyon sok elektronikai mérnök és műszerész költözött ide, akiknek most képzésük is van a városban. Kevés olyan település van Magyarországon, ahol 4-500 olyan ember lenne, aki kimondottan elektronikai gyártásban élte le az életét panelek és diódák között és tudja, hogy kell forrasztani, hogyan kell bemérni, milyen problémái vannak esetleg egy nyomtatott áramkörnek. A Flextronics ezt a tudást használta ki. magában a

⁸ Lásd például legutóbb: Lukovics Miklós – Kovács Péter: A magyar kistérségek versenyképessége. Területi Statisztika. 2011/1. 52-71. o.

gyárban a követelmények viszonylag nagyok, nem is mindenki alkalmas az ott végzendő munkára, mivel jelentős kezűgyesség és jó szem kell hozzá.

Tabon mindent a Flextronics határoz meg, de valóban mindent: a jövedelmeket, a munkaidőt, a buszmenetrendet... A gyár alkalmazottainak a száma 1200 és 2000 fő között mozog, a megrendelésektől függően. (Aktuálisan 1500 fő dolgozik itt.) Jelentős volt a munkaerő-kölcsönzés, ami napjainkra egy kissé visszaszorult a szigorodó szabályok miatt. A Flextronics előszeretettel élt ezzel az eszközzel, ugyanis így az adminisztrációs terheket nem ő viselte, és rugalmas volt a rendszer. Elég széles földrajzi körből hozzák ide a munkásokat dolgozni: Fonyód, Kaposvár, Székesfehérvár, Tamási. A gyár alkalmazottai tekintetében is felfedezhető egy erős kettősség. Egyrészt azért települést a Flextronics Tabra, mert így a munkabéreken nagyon nagy megtakarítása van. Ugyanakkor a vezetői, menedzser-réteg nem Tabon él, amin jó lenne változtatni.

Tabon 13%-os a regisztrált munkanélküliség (2011. márciusában ez 258 főt jelentett), és további mintegy 500 főnek folyósít bérpótló juttatást az önkormányzat, így itt is, mint az ország legtöbb városában, egyszerre van jelen a munkaerőhiány és a munkanélküliség. Ha ide be akarna települni egy közepes méretű vállalat, és fel akarna venni száz főt, nem tudná ezt megtenni, közel sem találna magának ennyi alkalmazható munkaerőt.

Tabon a fejlődési irány mégis további cégek idevonzása lehetne. Most készül el az az út, ami Balatonendrén keresztül közvetlenül rácsatlakoztatja a várost az M7-es autópályára, így mindössze 15 km-re lesznek a legközelebbi lehajtótól. Ez egyrészt közel hozza ide a Balatont, de közelebb kerül Székesfehérvár és Budapest is, ami vonzóvá teheti a várost befektetők számára. De nem az elektronikai iparban, a Flextronics mellé versenytársnak nem fog idejönni egyetlen cég sem. A bérszínvonal viszont nagyon alacsony, ez vonzóvá teheti a várost egyéb ágazatok számára is, amelyekben fokozott bérérzékenység van és ezen akarnak megtakarítani. Hogy e tervük működjön, ahhoz le kell bontani állami adminisztratív akadályokat, például a rendezési tervek módosíthatóságát radikálisan egyszerűsíteni és gyorsítani kell. A Versenyképességi Szerződésnek lehetne a tartalma egy olyan komplex ajánlat-csomag, ami tartalmazza a földterületeket, a munkaerő-kínálatot, üzemcsarnokot, ahol képzést is lehet folytatni. A város önkormányzata nincs abban a helyzetben, hogy ilyen csomagot tudjon ajánlani, pedig például a Flextronics kiszolgáló cégeit hasonló ajánlatokkal ide lehetne csábítani.

Szakképzési problémák Tabon is vannak. Ezek nagy része általános jellegű probléma: nincs koordináció a képzőhelyek között, minden intézmény azt képez, amit akar, gyerek-vadászat folyik. Tabon a Flextronics szervez képzéseket a saját üzemében, mivel az elektronika egyrészt gyorsan változó szakma, másrészt igen költséges az oktatása. A város most az alternatív energia irányában

szeretne nyitni, ehhez kapcsolódó képzéseket akarnak itt megszervezni, mert ezen a téren éllavasok lehetnek.

Adminisztratív változtatási javaslatok

Közigazgatási Eljárási Törvény módosítására lenne szükség, mert túlságosan drága a működtetése. Például ha át akarja valaki építeni a házát, és arról építési engedélyt akarnak kiadni, akkor minden tulajdonosnak kiküldenek minden egyes dologról mindig mindent, hogy hol tart éppen az illetékes ügy. A rengeteg postaköltség mellett csak fogy a drága papír. Ugyanez a kiértékelési szisztéma megtalálható a gyámügyben, és tulajdonképpen minden hasonló eljárásban. Holott ennek semmi gyakorlati értelme nincsen, az ügyek lényegi elemei közel sem érintenek ennyi embert. Az elmúlt évtizedek lényege az volt, hogy papír által születtek az asztalok: minél több papírt kellett kiállítani és továbbítani, annál több állásra volt szükség a közigazgatásban. Miközben a jogszabályok költségvonzatait senki sem nézte. Pedig erre lenne szükség: megfizethető szabályozásra. Az állam még ma sem tudja megmondani, mennyibe kerül például egy építésügyi engedélyezési eljárás. Nem tudja, mennyibe kerül megnyitni egy óvodát.

Lehetőség lenne már számos ponton elektronikus ügyintézésre, de még alig használjuk ezt az eszközt. Kérdés például, hogy a jegyzőkönyveket miért nem lehet elektronikus úton archiválni, miért kell azt három példányban kinyomtatni, aláírni, beküldeni. Egyidőben több száz település jegyzőkönyvei hevernek a közigazgatási hivatalban úgy, hogy semmit nem kezdenek velük, három év múlva megsemmisítik őket. Van továbbá 27 szakhatóság, mind saját eljárásrenddel, amelyekből a párhuzamosságokat (pl. ÁNTSZ és állategészségügy) ki kellene irtani. Továbbá egy épületnél miért kell az összes szakhatóságnak engedélyeznie a terveket, miközben ha talán 3-4-nek van releváns véleménye, az összes többi csak tudomásul veszi a dokumentációt. Ezeket a szabályokat mind nagyon gyorsan és nagyon egyszerűen meg lehetne változtatni, egyszerűsíteni lehetne, a velük kapcsolatos költségeket vissza lehetne vágni. A nyomtatványaink is elavultak, ezeket is radikálisan módosítani kellene és áttérni elektronikus útra mindent, amit csak lehet. A kormányhivatali rendszer ma még ezen a problémán nem segít, mert az egyablakos ügyintézés mögött ugyanazok a régi hivatalok vannak, amelyek korábban is, és az ügyintézők nem megoldani tudják a problémát, csak továbbítani azt és az ügyfelet.

Települési önkormányzatok esetén a legnagyobb probléma az állammal való kapcsolat. Ha egy önkormányzat állami tulajdonba akar beruházni, egy évig tart, amíg az ÁPV-ből kicsikar valamiféle megállapodást. És azt is kicsikarni kell, nem kiszámítható ügymenet folyamán keletkeznek a

döntések. Az rendben van, hogy az állam pénzt kér a területért, és megköti az önkormányzat kezét a kezelését illetően, de miért nem lehet ezt néhány hét alatt elrendezni? Ebben a folyamatban egyébként a legkritikusabb pont a vízügy és a környezetvédelem, ezeknek a szabályait kellene leginkább újraértelmezni. Ugyanígy amikor például az állam utat épít, amihez kisajátít önkormányzati és magán területeket, és az az út önkormányzati belterületet érint, akkor önkormányzati kezelésbe is megy át, ám az ehhez szükséges megállapodásokat nem sikerül fél vagy háromnegyed évig sem megkötni. A fő probléma az, hogy a hatóságoknak minden esetben 30, 60, 90 napjuk van véleményezésre és engedélyezésre, ami kényelmessé teszi a rendszert. Szó sincs arról, hogy a köztisztviselők ennyit dolgoznának egy-egy ügyön. Nem: ha 30 napja van valamire, akkor egyszerűen nem fog azonnal nekiállni a munkának. És ezek a határidők többnyire nem magyarázhatók a hivatalok leterheltségével. De mondhatnánk a másodfokú eljárások esetét is. Nagyon jó, hogy van másodfok, de miért ilyen óriási létszámokkal, ekkora bürokráciával? Somogy megyében van 40 gyámügyi ügyintéző, akiket 20-an ellenőriznek, holott hatékonyabb koordinációval közel sem lenne ennyi emberre szükség a másodfoknál. A közigazgatási reformhoz folyamatszerzőket kellene alkalmaznia a Kormánynak, akik egy-egy döntés következményeit, egy-egy eljárást le tudnak vezetni a végső pontig, és modellezni tudják a folyamatot. Ha ezt a munkát azokra bízuk, akik ma bent ülnek a hivatalokban és tevőleges részesei a döntéseknek, akkor ők nem a hatékonyságot fogják nézni, hanem hogy megmaradjon az asztaluk.

Probléma továbbá, hogy az önkormányzatok csak pénzért férnek hozzá bizonyos állami adatokhoz, mint például a földhivatali nyilvántartás. Holott ha ezt liberalizálni lehetne, akkor a helyi lakosok a tulajdoni lap díját az önkormányzatnál is befizethetnék, és nem kellene elutazniuk a térségközpontba, és ott sorba állniuk. Itt is a költség szempontokat kellene érvényesíteni, és nem a túlbonyolított jogi szempontokat helyezni előtérbe. Erre a szemléletre minden ágazatot rá kell állítani, mindnek meg kell magyarázni, hogy az eljárásrendben az elsődleges dominancia a szakmaiság mellett az, hogy ennek milyen költsége van, és ez mit hárít rá a lakosságra vagy esetleg az államra, akinek ezt el kell látnia. Ezzel kapcsolatban új formanyomtatványnak, új eljárásrendnek kell kijönni. És ha átláthatóbbak lesznek a szabályok, akkor az ellenőrzésektől való félelem is le fog csökkenni.

Az adózási szabályoknál végre állandóságra lenne szükség, hiszen ma olyan ütemben módosulnak a szabályok, hogy azt sokan nem tudják követni, így a NAV persze, hogy talál hibát, ha akar. Nem normális állapot az, hogy munkaadók és munkavállalók nem tudják kitölteni a saját adóbevallásukat, hiszen egyszerűen nem értik, mit olvasnak. Pedig csak meg kellene határozni, hogy mi számít jövedelemnek, és mi nem. És kit tud a NAV ellenőrizni? Aki beadta az adóbevallását, legyen az cég vagy magánszemély. Ergo megpróbált megfelelni a szabályoknak, sőt adót is fizetett. Aki nem ad be bevallást, azt ellenőrizni sem tudják, mert papírból dolgoznak. Ezen radikálisan változtatni kellene.

Adózási büntetért a mainál szigorúbb büntetéseket kellene kiosztani, illetve aki csődbe vitt egy céget, azt utána nem lenne szabad hagyni újabb céget alapítani és vállalkozni.

Komoly problémákkal a közműcégekkel is az építkezések kapcsán. A különféle kiváltásokat (gáz, villany, telefon) ugyanis csak saját tervező cégük tervezheti meg. Ez egyrészt azonnal 20%-os árnövekedést jelent, másrészt ezek a tervező cégek 200 napokra vállalják el a munkákat. Mivel nélkülük nem lehet az építkezést befejezni, gyakorlatilag megakadályozhatnak egész beruházásokat. És ez így a korrupció melegágya.

Szakirodalom

A Balaton Régió megjelenési lehetősége az Új Széchenyi Tervben – A Balaton Régió Új Széchenyi Terve /Javaslat/, Balaton Fejlesztési Tanács, Siófok, 2010.

A Balatoni Turizmus Megújítása! – Az Új Széchenyi Terv Végrehajtásnak Balatoni Alprogramja. Balaton Fejlesztési Tanács, Siófok, 2011. január.

http://www.hirado.hu/Hirek/2011/03/30/09/KSH_nem_valtozott_a_munkanelkulisegi_rata.aspx
(letöltés 2011.04.08.)

Jászberény Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2007-2013. Projektvezető: Dr. Földi Zsuzsa. Terra Studio Kft. Területi Kutató Tervező Tanácsadó Iroda, Budapest, 2008.

Lukovics Miklós – Kovács Péter: A magyar kistérségek versenyképessége. Területi Statisztika. 2011/1. 52-71. o.

Szekszárdi Autóipari Alkatrész Beszállítók Klaszterének honlapja. <http://www.szedak.hu/>

Szentes Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája. Munkaanyag, 2009. november

Summary

The Agreement for Competitiveness may create a new direct system of co-operation between the Government and the economic players. The Agreement for Competitiveness is made between the Government and economic players with the help of local governments. Both the Hungarian state and the contracting economic player assume obligations to improve the competitiveness of the Hungarian economy. The State offers allowances for regulations and proceedings, more computable access to state resources and other allowances for its partners. In return for these opportunities given by the state, the contracting economic players or those who later join the agreement make pledges individually or collectively to improve their economic performance and strengthen the co-operation. With an approach from the demand-side of the concept of the Agreement for Competitiveness, the aim of the research was to involve players with strong motivation and good preparedness in organizing co-operations and initiations to develop the competitiveness of economic players into the preparation. During the research we examined successful local governments, sectoral collaborations and clusters who can create jobs and implement innovations. We surveyed their best practice together with their demands and opportunities about the Agreement for Competitiveness. We then made proposals in connection with the introduction of the Agreement for Competitiveness.

The results can be divided into four topics which can serve as the content for the Agreement for Competitiveness:

1. Co-operation. The Agreement can be formulated and signed by local alliances composed of the local government and all of the largest local business associations. There is a need for a manager who runs this relationship and represents the interests of the businesses. It is a requirement that the local government be involved in the problem-solving procedure and form a local strategy concerning all of the players.
2. Human resources. Vocational training is a general problem. It is not easy for a firm to find skilled workforce. Local vocational training must be reformed and local firms must be given a more significant part in it.
3. Regulatory environment. In some cases the functioning of enterprises can be blocked by complicated and slow administrative proceedings. The acquisition of some authority permits

sometimes takes months. In the meantime firms can lose orders or investments. The relationship between enterprises and the administration must be reconsidered.

4. Funds for innovation. The application system is still too complicated which makes applications very expensive. In addition, the grant schemes do not communicate well with the firms that sometimes risk hundreds of millions of forints and there is no effective technical assistance for them. This relationship must be reformed substantially.

The idea of the Agreement for Competitiveness was welcomed in every visited town and region so there is a good chance for the introduction of this innovative concept.

Mellékletek

Zalaegerszegi interjúk tanulságai⁹

AZ ÜZENETEKBŐL LEVEZETHETŐ SZÜKSÉGES ÁLLAMI LÉPÉSEK:

- 1) Oktatás – szakképzés szakmánként, szakmacsoportonként kkv-igények alapján, hiányok alapján
 - 2) Bürokrácia- és admincsökkentés
 - 3) Versenyképesség növekedésének indukálása a gazdaságpolitikában:
 - ÁFA-csökkentés
 - járulékcsökkentés
 - kkv-finanszírozást bankok számára vonzóvá tenni
 - 4) K+F+I - termékfejlesztésre is kiterjeszteni
-

ÜZENETEK

- 1) *Szakképzett munkaerő hiánya*
- 2) Gyógyszergyártás: hiány a középvezetői rétegben: akik a termelést irányítják – felügyelők, szakasszisztensek.
- 3) *Hatósági ügyintézés túl bonyolult és indokolatlanul sokáig tart*
- 4) Munkaügyi bürokrácia – munkaszerződéses foglalkoztatás
- 5) Járulékok csökkentése (munkabér + 27% irreálisan magas)
- 6) 25% ÁFA mérséklése – a bruttó számlában a magyar kkv nem versenyképes a Távol-Kelet 7-10%-okhoz szokott cégei számára
- 7) Szükség lenne a 200-300(-500) fős hazai cégekre
- 8) Piacot jobban szervező szervezetre lenne szükség
- 9) Teljes vertikumú ipari parkok kellenének, ahol a központi céget a többi gyártó beszállítónak kiszolgálja (ehhez kellenének a 200-300 főt foglalkoztató cégek)
- 10) Banki finanszírozás feltételeit enyhíteni → tevékenység finanszírozása helyett ingatlan alapú a finanszírozás, ezen kellene változtatni
- 11) Állami faktorcég létrehozása: hogy azonnal a pénzéhez jusson a vállalkozó, a számlákat 30 napra kifizetné
- 12) Termékfejlesztés támogatása

⁹ A zalaegerszegi interjúkat és azok összefoglalóit Nagy-Szilitsán Eszter készítette.

Inter-Gép, Kemendollár

A cég

Precíziós alkatrészeket (gépjármű-alkatrészeket) gyárt, 35 éve működik, 1982 óta termel exportra. 13 ország 23 cégének beszállítója közúti és vasúti alkatrészekből. Van olyan amerikai ügyfelük, akinek ők az egyetlen magyar beszállítói. Németországba, Kanadába, Írországra is exportálnak.

Kb. 100 főt foglalkoztatnak, fele alvállalkozó – 1986 óta gesztorként működnek.

Működés

Az elmúlt hét évben a globális piacra való kilépésre, nagy volumenű exportra felkészülés zajlott. A válság kitörése óta mind a létszámot, mind az árbevételt megkétszerezték.

Árbevételük a kétszerese lehetne, illetve +20 főt tudnának felvenni, de a lenti problémák miatt erre nincsen lehetőségük.

Üzenetek

13) Szakképzett munkaerő hiánya

A szakképzés irányát a nagyvállalatok határozzák meg – AUDI. De: az AUDI és a többi multi nem hozzáadott-értéket növel. A kkv-knak nincsen merítésre állomány, ők Szegedtől Győrig rekrutálják a dolgozókat, 1-1,5 év, amíg betanítják őket, majd hamar otthagyják a céget, amint lakhelyükön találnak állást.

Szükség lenne mechatronikai szakemberekre és gépgyártási technológusra. Példa: két gépet vásároltak, a beüzemelésükre nem találtak Mo-on szakembert. Svájcban és Németországból 12-12 ezer euróért hívtak hozzáértőket – ez egy heti költség volt! (hazai dolgozó éves munkabére)

14) Hatósági ügyintézés

Villanyvezeték behozásához 8 hatóság engedély szükséges, darabonként 60 napjuk van ügyintézésre. Összesen 5 hónapot vett igénybe. Eközben a német (vagy bármely más külföldi megrendelő) két-három héten belül igényli a munkakezdést. A vízvezeték elintézése 6 hatósági engedélyhez kötött, 3 hónapot vett igénybe. Veszítettek már el megrendeléseket ezen nehézségek miatt.

Összefoglalva a magyar kkv-helyzetet jellemzi: fejlesztések hiánya, szakmaiatlanság (szabályozói oldalról ered), szabályozói rugalmatlanság.

Pernix Pharma

Cég

2000-ben alakult 9 fővel, tulajdonosok kizárólag magyar gyógyszerészek. Most 36 fő és tovább bővülnek. Nincsen saját termékük, bérigényt folytatnak, 70%-ban külföldre. Kb. 450 milliós volt a legutóbbi éves árbevételük, ezt 2-3 év alatt 700 millióra szeretnék feltornáztatni.

Pályázás

A nagyker. tevékenységükhöz szükség volt raktárkapacitásra, raktárterületet kellett növelniük. Regionális telephelyfejlesztési pályázaton nyertek, összesen két régiós és egy GOP-os nyereményük

volt. **A pályázati rendszer működik**, követelményei abszolút teljesíthetőek, nem értik, mások miért tartják nyugnek a feltételek teljesítését (igazolások, stb.) /Háry A. megjegyzése: azt az ügyvezető nem látta, hogy a városban a pályázati iroda mekkora munkát tett amögé, hogy zökkenőmentesen menjen a cég pályázata/ Pályázat nélkül egyébként bele sem vágtak volna a fejlesztés-beruházásba, mert 400 millióba került, hiányzott hozzá 100 milliójuk → 109 miót nyertek a pályázaton.

Üzenetek

1) Munkaerő

Kvalifikált és betanított munkaerő is van. **Hiány: a középvezetői rétegben:** akik a termelést irányítják – felügyelők, szakasszisztensek. Régen volt gyógyszergyári szakdolgozói képzés – például Körmenden, 3 szakon is.

Novontech Zala

Cég

Még nincsen két éves. Az ügyvezető (egyszemélyben tulajdonos) korábban a Flextronicsnál dolgozott, onnan kilépve alapította a vállalkozást. Elektronikai ipar. 2011-re tervezett árbevétele 600 millió, 2010-ben 5 hónapra (törtév) 70 mió volt. Vevőik kis-, közepes és multicégek is. Kivitelre termelnek: Kína, Dél-Korea, EU. Mindent (gépbeszerzést is) saját tőkéből finanszíroz, nincs hitelfelvétel.

Versenyképesség javítására ötletek

- 1) járulékok csökkentése (munkabér + 27% irreálisan magas)
- 2) 25% ÁFA mérséklése – a bruttó számlában nem versenyképesek a Távol-Kelet 7-10%-okhoz szokott cégei számára
- 3) szükség lenne a 200-300(-500) fős hazai cégekre
- 4) teljes vertikumú ipari parkok kellenének, ahol a központi céget a többi gyártó beszállítóként kiszolgálja (ehhez kellenének a 200-300 főt foglalkoztató cégek)
- 5) banki finanszírozás feltételeit enyhíteni → tevékenység finanszírozása helyett ingatlan alapú a finanszírozás, ezen kellene változtatni
- 6) állami faktorcég létrehozása: hogy azonnal a pénzéhez jusson a vállalkozó, a számlákat 30 napra kifizetné

A hatóságokkal nincsenek gondjaik, de megjegyzi, hogy a szabályozás minden esetben multiközpontú.

3B Kft.

Cég

Gépipar, 3 iparágnak gyártanak: építőipar, bioenergetika, hulladék-újrahasznosítás. Két fő magyar tulajdonos. 1992-ben alapították, 140 fő dolgozik (köztük 14 tervezőmérnök), saját fejlesztőirodájuk van, 2 mrd Ft árbevétele, 80%-ban exportra termelnek.

Két területen igényelnek segítséget

1) Piacot jobban szervező szervezetre lenne szükség

Korábban az ITD feladata lett volna ez, de valami ennél jobban működő szervezet lenne szükséges. Egy adatbázis kellene, benne a hazai beruházásokról infók és további gazdasági információk, amelyeket a cégek számára elérhetővé tesznek. **A piaci bővüléshez** ez elengedhetetlen lenne. Érdemes lenne az adatbázist Közép-Európára kiterjeszteni.

A kamarának a gazdaság 20-30%-áról van csak információja.

2) Termékfejlesztés támogatása

Ne csak K+F+I-ben gondolkodjunk, hanem támogassa az állam az ipari kutatást is: meglévő termékek korszerűbb, versenyképesebb előállítása – európai piacra vitele.

Pályázati tapasztalatok

Építésügyi hatóság mindenben a segítségükre volt. Amikor csarnoképítésre pályáztak, a költségvetést tízszer át kellett írniuk egyetlen négyzetméternyi eltérés miatt – értelmetlen adminisztrációra vesztegettek rengeteg időt.

Gartner

Cég

Árufuvarozás, raktározás, szállítmányozás. 1991-ben alapították, 100% osztrák tulajdon, idei üzleti évben 23 mrd Ft árbevétel, következőre a terv 29 mrd Ft. 17 éven át közepes vállalkozás volt, 2008-ban kezdtek kapacitásbővítésbe, a válság idején. Két és fél év alatt 1000 új munkahely létesült, 500-ról 1400-1500 főre emelkedett a foglalkoztatotti létszám.

Három területen igényelnek segítséget

1) Oktatás

Évente 120-130 új gépjárművezetőre van szükségük a fluktuáció miatt – nincs honnan felvenni őket. Csak tanfolyami képzések léteznek erre – szeretnék iskolarendszerű képzésbe bevinni – ennek zászlóvivői is lennének (tananyag is akár). Levelet is írtak már a NEFMI-be. Ez a képzés nem szerepel az OKJ-ben.

2) Munkaügyi bürokrácia – munkaszerződéses foglalkoztatás

Túl részletes adatgyűjtést tesznek kötelezővé a cégek számára, indokolatlan adatközlési teher. A munkajogi jogszabályok nem egyértelműek. Munkaügyi perek mindig a munkavállalónak kedveznek. GYES-ről visszatérő anyuka esete és a per.

3) Hatósági ügyintézés:

- külföldi műszaki vizsga

- **forgalombahelyezés procedúrája:** Ausztriában 1 óra, Mo-on két nap

Balaton

A Balatonról szóló elérhető anyagokban 50 ezer új munkahely potenciális létrejöttét említik. Nem túlzó szám ez?

Létszámarányosan így találtuk akkor ezt ki a Bóka Istvánnak a felvezetésével, hogy nagyon szeretnénk azt elérni, hogy ha a Balaton külön költségvetési soron szerepelne az állami költségvetésben. Egy olyan 450-500 millió forint volna ahhoz szükséges, hogy a szükséges fejlesztéseket el lehessen kezdeni, és meg is lehessen valósítani. Tehát mivel az állam is elég nehéz helyzetben van, ezért azon gondolkodtunk, hogy teszünk egy ilyen felajánlást, vagy kötünk egy ilyen szerződést az államigazgatással, hogy vállaljuk, hogy a Balaton mellett ez az ötvenezres munkahelybővítés megtörténik, de természetesen ehhez kellene a fejlesztésre szánt összeg is.

Itt amilyen kétségeink vannak, hogy a BFT (azon kívül, hogy változik a szabályozási környezet, pályáztatási rendszer stb.) elsősorban a munkahelyteremtést úgy tudja véghez vinni, hogy magán a helyi önkormányzati szinten is úgy alakítja a szabályozási környezetet, hogy az lehetőség szerint vállalkozásbarát legyen. Most itt az a fő kérdés, hogy a BFT erre alkalmas-e. Az, hogy nyilván létezik, működik, de hogy mennyire van behatása mondjuk a helyi önkormányzati életre.

Tulajdonképpen semennyire sincs, a BFT a pénztelenségben elvesztette szerintem azt a pozícióját, amit még a Bóka úrnak az előző elnöksége alatt elért, amikor tényleg olyan pénzek felett tudott dönteni, ami segítette a Balaton-parti önkormányzatoknak az életét, a Suchman elnök úrnak az idejét azt jobban ismerem, mint amikor István volt az elnök. Ott is azért lehetett pályázni különböző összegekre, de most ebben a pénztelen világban erre nem nagyon van lehetőség, mindenesetre az BFT-nél azt a célt azért kitűztük, és ehhez én is tartom magam és a Balatoni Szövetség is ebben szeretne erőt kifejteni, hogy a döntési pozícióba vagy a döntési folyamatba valahogyan a BFT bekapcsolódjon a három fejlesztési régióban, amikor a Balatonra szánt pénzeknek az elosztásáról van szó. A Nyugat-Balatoni medencére jutó összegek azok töredékei voltak eddig, ami a két másik régiónál szerepelt. Volt egy szégyenletes – azt hiszem, talán 2008-as volt – a dél-dunántúliban, a közép-dunántúliban a kétmilliárdot meghaladó, illetve majdnem kétmilliárdot elérő balatoni fejlesztés volt, itt meg 160 millió forint. Tehát ez nem volt tartható, fel is emelkedett ez az összeg a következő évben, tehát visszatérve a munkahely-teremtésre, én úgy látom, hogy állami segítség nélkül nem lehet ezt az ötvenezres tervezetet elérni.

Főleg úgy, hogy ugye nagyrészt ezt az idegenforgalomban kívánja a Balaton megcsinálni. És mi lehet itt az oka, hogy mondjuk itt a Nyugat-Balatonnak a versenyképessége így lecsökkent, mondjuk így a pályázati aktivitásban, ami megjelenik.

Szerintem a Nyugat-dunántúli Fejlesztési Tanácsban rossz döntést hoztak, akkor amikor ilyen alacsony összegeket szántak ennek a területnek a fejlesztésére, nem vették azt figyelembe, hogy ehhez a Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez az egész, még Zalakaros is hozzátartozik, tehát úgy vették, minthogyha – legalábbis az én gondolataim szerint – összehasonlították a somogyi Balaton-parti szakasznak a hosszát, települési nagyságot, illetve az északi-partot, és akkor ehhez tették hozzá valahogyan a nyugat-balatoni medence part menti településeit. Csak hát ide beletartozik Zalaapáti, Zalakaros, Zalaszentő, tehát nagyon nagy ez a terület és ez a pénz ez nagyon kevés volt hozzá.

És itt a BFT-nek az elfogadottsága a helyi települési önkormányzatoknál most per pillanat milyen? Jó, nyilván itt most, mivel amiről beszéltünk az előbb, hogy itt visszaesett az egész, a pénzosztó szerepe stb., tehát ez arányosan csökkent, de létezik még valamilyen balatoni közös tenni akarási szándék?

Az megmaradt. Tehát nemcsak a különböző felmérésekből látszik az, illetve tudható az, hogy az ezen a területen élő emberek balatoninak mondják magukat, hanem a közbeszédben is ez ténylegesen tetten érhető, hogy így tartják magukról. Akivel eddig beszéltem erről a témáról, ők mindannyian azt fejtették ki, hogy a Balaton, mint önálló statisztikai régió is lehet, kell, hogy szerepet kapjon, de minimum úgy mint egy fejlesztési régió, tehát az alatt nem akar megalkudni senki sem. Tehát ez az összetartozás-tudat ez benne van az egyszerű emberekben, a hétköznapi emberekben is, nemcsak mi mondjuk ezt, hanem bárki, akit megkérdeznek itt a keszthelyi sétálóutcán vagy bárhol, tehát ő is ugyanezt mondaná el. Csak ez szép, ez az összetartozás érzés, csak pénz nélkül nem nagyon megyünk előre sehova se.

Most azon gondolkodtunk a kollégákkal, hogy kvázi a Fejlesztési Tanács mellett létezik a Balatoni Szövetség is, ez is ugye önkormányzatokat tömörít, bár itt a 160-170 BKÜ-s önkormányzatból a Szövetségben nem is tudom mennyi van bent – 70 körül –, és ez mennyire képezi le így az egész régiókat a területét.

A Balaton Fejlesztési Tanács az több részből áll, az egyik fele az a Kormány által delegált szakemberekből áll, a másik részét alkotják a településeknek a képviselői, a Balatoni Szövetség pedig teljes mértékben a Balaton-parti és a Balatoni Szövetséghez csatlakozó települések polgármestereiből, illetve képviselőiből áll. Ez kimondottan egy érdekvédelmi szervezet. A Balatoni Szövetségnek pénz feletti rendelkezési joga abszolút nincsen, saját költségvetésének a tagdíjakból

tevődik össze a bevételi oldala, állami segítséget nem kapunk, és a legnagyobb feladata eddig a Balatoni Szövetségnek a szűnyoggyérítésnek a megszervezése és a finanszírozása volt, ami szintén két részből áll: egyrészt most háláisten 45 millió forintot ad rá a Kormány és 45 milliót pedig a Balaton-parti települések fizetnek be, mindenki a saját részének az arányában, csak az a sajnálatos, hogy ez az érdekvédelmi szervezet nem kellő hangsúllyal tudja magát elfogadtatni: például a legutóbbi ilyen pofára esésem nekem személy szerint az volt, hogy a Balaton-parti zagyterületek ... illetve a visszakapása, illetve a mederhasználati díjaknak a csökkentése érdekében eljártunk a MNV Zrt.-nél és ott kértünk egy állásfoglalást, és a Balatoni Szövetség ülése előtt egy nappal érkezett meg rá a válasz – én ezt szégyennek tartom, hogy ennyire súlytalannak tekintenek bennünket a jelenlegi Kormány alatt. Ezen nagyon sok mindent kell változtatnunk, hogy ugyanolyan súllyal szerepeljünk legalább, mint a Balaton Fejlesztési Tanács.

Azért kérdeztem ezt a Balatoni Szövetséget, esetleg nem lenne alkalmasabb ez a szervezet egy ilyenfajta szerződés megkötésére, mint a BFT?

A BFT nagyobb területet fog át, mint a Balatoni Szövetség, a Balázs polgármesternek volt egy olyan törekvése, hogy a kistérségi lehatárolást kívánta elérni, hogy azok tartozzanak bele a balatoni részen levő kistérségekbe, amelyek a BFT-nek is a tagjai, a Balatoni Kiemelt Üdülőkörzetnek is a tagjai és talán így jobban sikerülne elérni ezt az önálló régiót. Szerintem erősebb a Balaton Fejlesztési Tanácsnak az ereje, mint a Balatoni Szövetségé, mivel nagyobb területet fog át, ezért az ötvenezret talán könnyebben tudná elérni. Az sem titok, hogy azért a Balaton Fejlesztési Tanács elnöke és a Balatoni Szövetség elnöke között lényeges különbség van: az egyik országgyűlési képviselő, a másik nem.

A Balatoni Szövetség elnöki posztja rotációs rendszerben változik, ugye?

Igen, úgy állapodtak meg hallgatólagosan, hogy Siófok, Balatonfüred és Keszthely, és ez így váltogatja egymást: Siófok után jön Keszthely. De most az SZMSZ-ünket úgy módosítottuk már az én elnökségem elején, hogy elnök akár egy kistépülésnek a polgármestere is lehessen. Mindenképpen szándékozok egy kisebb település polgármesterét társelnökké tenni, mert nem is az, hogy mi annyira hú de nagyon elfoglaltak vagyunk, csak hát a kisebb településeknek a problémáit nem annyira látjuk, mint a hasonló nagyságú városokét: Keszthely, Siófok, Balatonfüred nagyjából ugyanazokkal a gondokkal küzdenek, de egy ilyen kisebb település, mint például Balatonfenyves – Kolompár Gáborral nagyon jó kapcsolatunk van – tehát az ő problémáik csak akkor jutnak el hozzám, hogyha a Gábor fölhív, magamtól én nem tudom kitalálni azt, hogy éppen ott mi a gond. Ő nagyon jól képviselné ezt. Szám szerint a legtöbb település kistépülés.

És hát beszéltünk a régiónál, hogy egyrészt nyilván pénz kellene vagy legalábbis önálló pályázati forrás csak a régiók számára, meg egy önálló – nem is tervezési – hanem legalább egy pályázati vagy fejlesztési régió, de ezen kívül mik lennének azok a legfontosabb olyan szabályozási igények itt a régióban, amelyeknek mondjuk az azonnali vagy rövid idejű meghozatala jelentősen megkönnyítené az itteni helyi önkormányzatoknak illetve a BFT-nek a dolgát?

A legfontosabb a Balaton Törvénynek az újragondolása lenne. Sok településnek a fejlesztési lehetőségeit erősen korlátozza. Nem az a szándék, hogy a Balaton-partot túlépítsük, hanem normálisan átgondolva, logikusan végigvezetve a fejlesztéseknek teret kellene adni. Itt például Füredet és Keszthelyt lehet összehasonlítani talán a legjobban: Balatonfüreden a Balaton-parton olyan létesítmények voltak: hangár, különböző hajójavító műhelyek, amik természetesen a szabályozási tervben is szerepeltek, az elbontásuk után oda szállodasort tudott építeni a város, míg a keszthelyi Balaton-part annyira védett kategóriában van, hogy oda szinte sétányon kívül szinte semmit nem lehet tenni, egyedül egy Balaton-parti szállodánk van, ami elfogadható minőséget ad, az a Helikon Szálló, az sem üti meg még a három csillagot sem. Tehát Keszthelynek is kellene lehetőséget biztosítani arra, hogy legalább egy négy- vagy ötcsillagos szállodát építhessen. Erre törekvés van és ebben egyetértés is van a Balaton Fejlesztési Tanáccsal, hogy a Balaton Törvényt újra át kell gondolni. Az előző ciklusban a Balaton Törvény megváltoztatásakor a 6. §-hoz nem igazán nyúltak hozzá, ami nekünk egy nagyon fájó pont, hiszen az kezeli a zöldterületeket, és Keszthelyen van egy olyan speciális terület – a ládagyár melletti rész –, ahol egy kerékpárút megy végig a területnek a közepén. Most ezt az utat szerettük volna a vasút mellé átrakni. Tehát a zöldterületek nagysága nem változna, csak az utat kivesszük, áttesszük a szélére és összetoljuk, hogy egyben lehessen kezelni. Erre sincsen sajnós módunk, és ezért tartunk ott, ahol tartunk a Balaton-partunkkal, hogy úgy néz ki, hogy tényleg a sétányon meg a strandon kívül semmi más nincs.

De elsősorban itt a BFT-nek vagy a Balaton Törvénynek a területrendezési, környezetvédelmi előírásait kellene a valós igényekhez igazítani úgy, hogy minél előbb beruházás ösztönző jelleggel is.

Igen, emberléptékű beruházásokra gondoltunk, nem az, hogy az egész Balaton-partot beépíteni, de Keszthely lényegesen elmarad a fejlesztési lehetőségek tekintetében mind Siófoktól, mind Balatonfüredtől.

És ez mondjuk gyakorlatilag az összes part menti településnek a problémája lehet egy idő után, vagy aki eddig még nem szembesült vele, bármelyiknek idő előtt vagy idő következtével ez eljöhet.

Igen, természetesen, és itt több település is kérte a közigazgatási területén lévő zágytereknek a tulajdonba adását vagy hosszú távú bérleti lehetőséggel szeretnék élni, illetve vannak olyan önkormányzati tulajdonú ingatlanok közé ékelődött állami területek, amiket senki nem tud hasznosítani, sem az állam nem tudja jól hasznosítani és az önkormányzatra maradnak a karbantartási munkák – kaszálás, ez-az –, hogy ne legyen a terület rendetlen, sem az önkormányzat nem tudja a fejlesztési elképzeléseibe ezt belevonni, ezért már a 2002–2006 közötti ciklusban Keszthely is kérte ezeknek a területeknek a tulajdonba adását, két vízparti területet sikerült megszerezniük – ez a Helikon Strandon lévő állami területeket jelenti –, de a többire elutasító határozat született. Utána közösen léptünk fel Siófok, Gyenesdiás, Vonyarc, Györök, Keszthely, Zánka – amelyek településeknek vannak letöltött zágykazettái – és a Balatoni Szövetség vállalta ennek a koordinációját, sajnos a minisztériumban állítólag nincs is nyoma ezeknek az anyagoknak, habár kétszer is elküldtük. Most újrakezdődött ez az egész tárgyalási metódus. Én remélem, hogy sikerül vagy tartós használatba vagy pedig tulajdonba venni ezeket az ingatlanokat, mert lényeges fejlesztéseket lehetne ezzel megvalósítani. Az a tervünk, hogy Keszthelytől egészen Balatongyörökig egy sétány épüljön ki a Balaton-parton, amit nemcsak kerékpárral lehessen használni, hanem ahogy a nevében is benne van, hogy sétányként.

És ha létrejön mondjuk idén-jövőre egy ilyen fajta megállapodás a Kormánnyal – tehát, hogy versenyképességi szerződést kötne a Balaton Régió –, mondjuk egy Keszthely-szintű önkormányzat-város milyen vállalat tud tenni egy ilyen feladatban, tehát milyen beruházás-befektetés ösztönző eszközei lehetnek, illetve ez mikor tud mondjuk munkahelyet teremteni? Nem kell számszerűsíteni, hanem mondjuk egy belátható időn belüli...

Először is ez is nagyon lényeges, hogy a Balaton Törvényben valamilyen feloldást kapjunk, hiszen a klasszikus, hagyományos ipar telepítésre a Balaton-parti területek nem alkalmasak. Mi beadtunk a tavalyi évben egy ipari park cím elnyerésére egy pályázatot, van egy területünk: a Rezi út, Csapás út, a majdani északi elkerülő út, illetve a külső Zsidi út által határolt területen, itt szeretnénk egy ipari parkot létrehozni, természetesen az infrastruktúra kiépítésére is szeretnénk pályázni, ha a címet elnyerjük. A terület alkalmas lenne arra, hogy a Balaton Törvény által megengedett iparágak ide települhessenek. Az önkormányzat felkészülten várja a betelepülni szándékozókat, egy inkubátorházat is szeretnénk létrehozni, de természetesen ezeket a fejlesztési elképzeléseinket lényegesen behatárolja az anyagi lehetőségünk, most több mint 600 millió Ft-os adóssággal kell szembenéznünk év végére.

Az eladósodás ismerjük, hogy mindenhol probléma. Mi van akkor, hogyha mondjuk a régió nem akar, nem tud megállapodni valamilyen oknál fogva ez nem fog működni, elképzelhetőnek tartja a

polgármester úr egy olyan fajta kifutását ennek a dolognak, hogy nem az egész régióból, hanem mondjuk azt mondja az állam, hogy a nyugat-balatoni régióval fogunk tudni megegyezni – nyilván jogilag ez a kategória nem létezik –, de azt mondják a települési önkormányzatok és egyéb gazdasági szereplők, hogy régióval nem ment, de mi felajánljuk, és miért szeretnénk megcsinálni, külön.

Szerintem a Balaton-parti települések között sokkal nagyobb összefogás és összetartozás érzés van, hogy ezt meg lehessen tenni, természetesen, hogy erő hatására bármelyik település bevállalná, de mi együtt kívánunk maradni a Balaton-partiak, mint Balaton régió, idézőjelben mondva, vagy idézőjel nélkül mondva régió kívánunk szerződést kötni az állammal.

Tehát van akkora összetartás... Azért kérdezem ezt a dolgot, mert ugye azokat a tervezeteket már biztosan látta, tehát a Zalaegerszeg, Szombathely, nyugat-dunántúli vonal, és mondjuk egy olyan fajta, abban az irányban történő kapcsolódási pontig, ami a Nyugat-Balaton számára jelen pillanatban nem alternatíva. Tehát itt ez teljesen egységesen képzelik el... És nyilván ez a fejlesztési régiónak a létrehozása, csak ugye 2013 után az új EU-s fejlesztési ciklusban jöhet létre, de akkor ezzel párhuzamosan nyilván az olyan közigazgatási változások is, tehát ha bejön ez a járási rendszer elvileg, ugye párhuzamosan 2013-14, akkor nyilván már a régió számára is az lenne a legalkalmasabb, hogyha ezek a járási lehatárolások is követnék mondjuk a BKÜ-nek a területét a lehető legteljesebb módon.

Igen, hát ez teljesen logikus, hogy akkor úgy kellene a közigazgatási határokat meghúzni, habár ez mondjuk arra a Zalakaros körül nem tudom, hogy hogyan történhet meg, mert ugye Zalakaros a legmegmesszebbi pontja a BKÜ-nek. Sok település tartozik, és én úgy gondolom, hogy Zalakaros is egy járásközpont lesz.

Mondjuk ebben az esetben hát a BKÜ akar bővülni, vagy ennyi elég, ennyi település?

Hát szerintem – és itt nem az elődökre akarok mutogatni –, de szerintem túlzó ez a szám, amelyik a település most a BKÜ-höz tartozik, mert nehéz azt megmagyarázni, nem kimondottan csak Zalakarosra gondolok, de hogy Zalakarosnak mi köze van a Balatonhoz – egyrészt földrajzilag is messze van, másrészt teljesen más idegenforgalma van, mint a Balatonnak. Tehát ott ugye a melegvízre épül, itt hagyományosan a turizmusra elsősorban a Balatonban való fürdésre, a vitorlázásra, a szabadidősport eltöltésére van. Én nem értettem sosem, hogy mert a BKÜ-höz való tartozás valamilyen kötöttséget is jelent a településeknek, mert másképp kell a szabályozási tervüket elkészíteni, másként kell a rendeleteiket elkészíteni, a környezetvédelmi rendeleteket is elkészíteni, mint amelyik nem a BKÜ-höz tartozik, tehát egy bizonyos kötöttség, míg a másik oldalon igazi előnye

viszont sajnos még nincsen. Tehát nincs az a kimondott pluszpénzhez való hozzájutási jog, mint ami egy BKÜ-höz tartozó településnél elfogadható lenne.

Mondjuk ugye a Balaton Törvénynek a hatóköre viszont nem fedi teljesen a Kiemelt Üdülőkörzetnek a területét..., ez itt az a számtalan ellentmondás, ami az egész régióra jellemző. Megyehatárok, kistérségi határok, statisztikai régió határok, törvény határok stb.

A nagyobb határon belül a kisebb határok is átfedik egymást.

De ezen mindenképpen változtatni kellene.

Szerintem így lett volna logikus, csak nem tudom, hogy hogyan lehet majd keresztülvinni, mert erővel biztos hogy nem, józan belátásra pedig nem látok most lehetőséget. Nyilván ez még egy későbbi időszaknak lehet a gyümölcse.

Még itt a vége felé – nem akarom tovább szaporítani a szót – most ön hogy látja, a Balatonnak milyen a lobbijereje?

Egyre erősebb lesz, a Suchman elnök úr alatt úgy éreztük, hogy nagyon sok olyan célt el tudott érni, amit közösen határoztunk meg. Legutóbbi példa, ami elnök úrral kapcsolatban eszembe jut, hogy amikor egy forintra lecsökkentették az idegenforgalmi adó után járó állami támogatást, akkor közösen voltunk a minisztériumban tárgyalni az államtitkár úrral és ott volt a Suchman elnök úr, Balázs Árpád, Siófok polgármestere, a Bóka István, a Rosta Sándor és én, és mivel nem boldogultunk az államtitkár úrral, hiszen őneki nyilván ki volt adva, hogy meg kell spórolni ennyi és ennyi milliárd forintot, Suchman elnök úr arra vállalkozott, hogy ki fogja azt lobbizni a miniszterelnöknél, hogy egymilliárd forintot kapjunk pluszban az idegenforgalmi adóhoz, az üdültetéssel foglalkozó települések. És ez meg is történt, igaz, hogy furcsa módon mondjuk, a sávolyi motorpályának a készenléti pénzéből lett ez elvonva, de az egymilliárd forint az majdnem teljes egészében megérkezett. Tehát itt elég erős érdekérvényesítő szerepe volt a BFT-nek, én ugyanezt gondolom, hogy Bóka elnök úr is legalább ilyen befolyással rendelkezik, nagyon jól felkészült, nagyon elkötelezett a Balaton, a balatoni emberek iránt, és úgy érzem, hogy a Kormánynál megfelelően tudja képviselni a közös érdekeinket.

Látszódik már itt valamilyen eredmény vagy csak hallatja a hangját?

Még most ott tartunk, ugye ebben a pénztelen világban amikor kétszázötven milliárd forintot zároltak, illetve majd elvonnak a különböző minisztériumoktól, ott nehéz pénzforrást találni, de úgy gondolom, hogy amikor már nyugvópontra jut ez az államadósság minden áron való csökkentése, akkor a Balatonra is megfelelő figyelem fog fordítódni és a fejlesztési pénzekhez végre

hozzájuthatunk, hiszen az állam nem hagyhatja így a Balaton-parti településeket, hogyha a második legnagyobb bevétellel rendelkező turisztikai egység – mert ezt mondjuk a Balatonról – akkor igenis ide kell fejlesztési forrásokat biztosítani, mert ha csak szinten tartjuk magunkat, akkor előbb-utóbb abból a szintből csökkenés lesz, és ez a hír ez nagyon gyorsan el fog terjedni. Rengeteg olyan dolgunk van a Balaton-parton, amit nekünk itt helyben kell megoldanunk, és ez a mi feladatunk, de az állami segítséget azt pedig kérjük.

Ez a csökkenés már az elmúlt években látszott is, nyilván a gazdasági válság is stb. De nyilván maga a turisztikai vonzerő hatása is kezd csökkenni a régióknak.

Igen, és újra figyelmet kell arra fordítanunk, amit a Suchman úr elnöksége alatt megtett a BFT, hogy a Balatonra kell a hazai családoknak a figyelmét irányítani, és nem minden áron Horvátországot. Most újra előkerültek – úgy nem is lehet kinyitni újságot vagy nem lehet megnézni egy esti tévéműsorban egy reklámblokkot, amiben ne hívnák fel arra a figyelmet, hogy Horvátországba kellene menni. De most politikailag teljesen függetlenül, tehát a Magyar Nemzetben is van ilyen horvát tengerpartra invitáló cikk. De a Balatonról mindig csak az jelenik meg – nemcsak a hazai, hanem a külföldi sajtóban is – ha egy döglött angolnát vagy egy döglött busát lefényképeznek, az azonnal bekerül a hírekbe, de az, hogy Balatonfüreden vagy Keszthelyen vagy bárhol a Balaton-parton valamilyen fejlesztés folyt és ez átadásra került, arról néma csend, vagy esetleg egy két-háromsoros hír.

Tehát ezen is rövid távon változtatni kell.

Ezen is sürgősen változtatni kell.

Még egy utolsó kérdés eszembe jutott, nyilván ez a munkahelyteremtés a helyi vállalkozói, gazdasági réteg nélkül nem fog működni, ők tudnak munkahelyet teremteni, nem tudom, a régióknak vagy a BFT-nek milyenek a kapcsolatai a helyi vállalkozói réteggel. Egyáltalán vannak-e, tudja-e kommunikálni az érdekeit, elképzeléseit, vagy pedig ezek a csatornák inkább ilyen informálisak, hol vannak, hol nincsenek...

Inkább ez utóbbi, informális, tehát ilyen közvetlen kapcsolata a Tanácsnak a helyi vállalkozóknak nincsen. Nincs is a vállalkozói szférából senki sem a Balaton Fejlesztési Tanácsnak a tagjai között. Habár mondjuk az ötleteikre, illetve a problémáikra kíváncsi a Tanács. Én úgy gondolom, hogy a Tanácsban részt vevő polgármesterek nagyjából ismerik a gondjaikat, illetve a lehetőségeiket a saját településüknek a vállalkozóival. Én is elég sokat szoktam különben a helyi vállalkozókkal beszélgetni.

Jászberény

Az a kérdés, hogy van-e létjogosultsága olyan konstrukcióknak, olyan szerződéseknek, olyan egyedi megállapodásoknak, amikor leül a kormány az egyik oldalról, leül egy város, egy térség, egy ágazat a másik oldalról, és az adott város előadja azt, hogy neki mik azok a szabályozási problémái, amelyeket az állam állít eléjük, és csökkenti a mozgásterüket, a versenyképességüket, nem tudnak úgy előremenni, nem tudnak úgy fejleszteni, a vállalkozásaik megrekednek egy bizonyos szinten, nem tudnak beruházni, nem tudnak plusz foglalkoztatottakat felvenni, mindez abból eredeztethető, hogy túlbürokratizált a rendszert, túl hosszúak az engedélyeztetési eljárások, túl drága valami folyamat, pedig ép ésszel végiggondolva a történetet, lehetne egyszerűsíteni ezen a kérdésen, és számukra az állam vagy a kormány mondhatná-e azt, hogy jó, akkor ti, és akkor speciálisan csak ti, kaptok valamiféle szabálykönnyítéseket, az állam vállalja ennek mindenféle költségét, cserébe akkor azt is kérjük tőletek, hogy valóban menjetek előre, legyen ennyi munkahely, legyenek nagyobbak a jövedelmek, vagy a vállalkozásaitok fizessenek be több adót. Az a felismerés áll e mögött, hogy az általános, országos érvényű szabályozással nem oldható meg mindig minden kérdés.

Szerintem pont ennek van értelme, hogy a felek leüljenek. Nálunk működik egy Jászberényi Gazdasági Tanács, ez az Electrolux és környékén szerveződött, tehát kifejezetten a város közép- és nagyvállalkozói a tagjai. Velük az önkormányzat rendszeresen, havonta, kéthavonta leül és végigvesz egy-egy történetet. Legutóbb az otthonteremtést csináltuk így, hogy kifejezetten az ő ötleteiket építettük be az új rendeletbe, hogy életszerű legyen, mert volt egy rendelet, ami életszerűtlen volt. Jól nézett ki, de kiderült, hogy nem szolgálta a cégeknek az érdekét. Például az otthonteremtésnél többször előjön a fejlesztéseknél, elmondják a cégvezetők, hogy egy-egy új üzemet, projektet meg tudnának csinálni, tudnának teremteni 100-200 embernek munkahelyet, ha két olyan mérnököt ide tudnának hozni a városba, akiknek a munkája által lesz majd 200 kevésbé kvalifikált munkahely. A 200 embert még össze tudja szedni, de nem tud pl. a Dunántúlról idecsábítani két ilyen mérnököt. Nem is csak önmagában az a kérdés, hogy meg tudja-e fizetni, hanem azt mondja, hogy neki kell azonnal egy lakás, vagy azt mondja a város, hogy ő is beszáll több millió forinttal az otthonteremtésébe. Azzal tudja elcsábítani, hogy itt a fizetés mellett még kap egy jó minőségű kertes házat is. Egy-egy ilyen emberen múlhat kétszáz. Volt most egy ilyen cég, hogy ha sikerül megcsinálni, 200 új munkahelyet tudna teremteni utána – kevésbé kvalifikáltat. Mi ehhez igazítottunk most rendeletet. Nagyon sokszor előjön, nagyon egyszerű történet. Van egy vállalkozó, Németországban

vett egy üzemet, és haza akarja hozni Magyarországra. Megvett egy német gyárat, amit vissza akar telepíteni Magyarországra, és azzal küzd, hogy a telkének a végében van egy állítólagos véderdő, de ez a szántóföld közepén egy erdősáv, értéktelen fákkal nagyrészt. Ő máshol ültetne tízszer annyi erdőt, mert oda tudna építeni egy új csarnokot. Nem tudja ezt a csarnokot megépíteni, mert nem tudja a rendezési tervet módosítani, mert ehhez kell a regionális főépítész. Valaki ott egyszer rámutatott egy erdődarabra, ami itt az Alföldön például egy értékes erdő, és még ő azt is vállalná, hogy többször annyit telepít, ha megengednék neki, mert oda felépítene egy csarnokot, és akkor nem tudom, mennyi munkahelyet tudna teremteni, de két éve áll az egész. Hajmeresztő trükkökkel próbálkozik, hogy valahogy mégis össze tudja hozni, és a németek elhiggyék, hogy ez egy komoly gyár lesz. Miközben egyre jobban ráég a dolog. Rengetegszer van ilyen, hogy néha egyedi szabályozással, harminc fa kivágásával – ültetne helyette háromezret, csak nem éppen oda. Rengeteg ilyen van, amit országosan nem lehet megoldani egy szabályozással, egy ember miatt nem lehet azt mondani, ha egyszer valaki rámutatott egy erdőre, azt valaki kihúzhassa. Iszonyú bonyolult eljárásrendje van, ha én egy rendezési tervet akarok módosítani, több év mire végigmegy mindenkin: negyven hatóságon, és akkor a végén valaki ott rámutat, hogy akkor azt a négy fát tényleg ki lehet onnan húzni. Tényleg, sokszor lenne erre szükség, kifejezetten új munkahelyek létrejöttét akadályozza meg ez az agyatlan bürokrácia. Kell bürokrácia, de az lenne jó, hogy lehessen egy hónap alatt. A végén tudják azt mondani, hogy igen vagy nem, de ne az legyen, hogy kezdjük el, fizessünk érte sok pénzt, elkezdjük, és két év múlva lesz vagy igen vagy nem.

Egy másik nagyon érdekes dolog, azoknak az állami szerveknek a működése, amik országos lefedettségűek. Nézzük az APEH-et, most NAV-nak hívják. Elmondja a vállalkozó – ugye mi három megye határán vagyunk –, hogyha ő el akar indulni egy közbeszerzésen, és kell egy nullás APEH igazolás, akkor a jászberényi vállalkozók nagy része Nagykátára jár át Pest megyébe, a szomszéd városba, mert ott egy óra alatt megkapják, ami itt több napig tart, ebben a megyében a berényi kirendeltségen. Tehát elviszik a vállalkozás székhelyét a szomszéd megyébe, mert a szomszéd megyében ugyanaz az APEH teljesen másként áll hozzá, ügyfélbarát, Jász-Nagykun-Szolnok megyében meg pénzbehajtó hozzáállású. Ugyanaz az állami szervezet, más megyei igazgatóság és különböző a hozzáállása vagy a mentalitása. Ez is egy nagyon érdekes dolog. Miközben ugyanazt az elbánást kéne kapni az ország összes irodájában.

Hogy lehet ezen segíteni?

Ez már túl van ezen, csak nagyon érdekes, hogy ilyen szervezetek hogy működhetnek megyénként különböző stílusban. Erről tud-e mondjuk a kormányzat, hogy valahol esetleg ügyfélbarát módon hajtja végre a feladatát, kiadja gyorsan a vállalkozásnak, mert neki is érdeke, hogy a közbeszerzésen

nyerjen, utána itt adót fizessen stb. A másik igazgatóság pedig nem foglalkozik vele – 1980-ból itt maradó hatóságot játszik továbbra is. Ezek nagyon érdekes dolgok, és az emberek azt mondják, hogy hogy működhet így az ország, hogy egymástól 15 km-re máshogy állnak a világhoz – ugyanaz az APEH például.

Igen, ez érdekes kérdés. Mondjuk lehet, hogy önkormányzati felügyeletet kellene biztosítani.

Ha mondjuk a kormány leül egy várossal, a kormány, egy képviselő egy-egy egyéni ügyben, jó lenne, ha lenne egy olyan fórum, ahol az önkormányzatok képviselői meg a vállalkozók képviselői leülnek mondjuk az adóhivatallal, és azt mondják, hogy jól van, persze, mi akarunk adót fizetni, de mi lenne, ha mondjuk ti emberségesebben csinálnátok, mert akkor mindenki jobban járna a végén. Ilyen szintű egyeztetés kellene megyei vagy alacsonyabb szinteken, mert ilyen szinten nincsen kapcsolat.

Hogy meglegyen ez a kapcsolat, azt egy város vezetése nem tudja végigvinni. Nincs ráhatással mondjuk az APEH vezetésére.

Azt mondják, hogy mondjuk Szolnokon nem foglalkozik vele, van neki elég dolga. Nagyon érdekes a mi megyénk, szoktuk mondani, olyan, mint az ország kicsiben, hogy a Felső-Jászság gazdaságilag fejlett, működik az ipar meg a térség gazdasága, ez a Dunántúl nyugati része, van az Alsó-Jászság, teli romával, munkahelyhiánnyal, nagyrészt buszokkal innen hordjuk be a Felső-Jászságba őket dolgozni, az úgy néz ki, mint a Dél-Dunántúl, ilyen belső periféria. Ott van Szolnok, az kicsit olyan a megyének, mint az országnak Budapest, és minden, ami Szolnoktól keletre van meg délre, az meg halál megint. A megye kicsiben az országunk, és azért kicsit arról szól a dolog, hogy ez egy szegény megye, aminek van egy gazdagabb része, ott kell beszélni a pénzt. Egyértelmű, hogy nálunk próbálkozik az APEH, nem például Törökszentmiklóson vagy Kiskunszentmártonban, ahol nincs munkaadó. Nincs hol keménynek lenni. De szerintem egy-egy ilyen egyedi szabályozásra biztos, hogy szükség van. Ahogy vannak ezek, amikor a kormányzat kiemelt beruházásnak minősít valamit, például a győri Audit, és akkor a Natura 2000-et gyorsabban elintézték. A mi elkerülő utunkat azért nem lehet befejezni, mert megy a vekengés, hogy a Natura 2000-en hogy lehet átvinni. A város szélén a Jász-Plasztik már Jászberényben meg Nyíregyházán meg Szlovákiában 4000 embert foglalkoztat. Az egész jászberényi termelés és a cégek nagy része itt van Jászberényben, az egész termelését szó szerint a városháza előtt viszik át kamionokkal a Samsungba meg mindenhova, és az elkerülő nem tud megépülni. Máshol meg olyan helyen van elkerülő, ahol nem kellene. Tudok olyan települést mondani, hogy nem tudom mi kerüli el. Abból éltek – klasszikus történet, alföldi város volt –, egy-két város abból élt, hogy átmenő forgalom van rajta, ebből megélt két kocsmáros, meg nem tudom hány kosárfonó. Megcsinálták az elkerülőt, akkor utána az emberek visszakövetelték a főutat, mert rájöttek, hogy még azt az átutazó forgalmat is elvesztették, ami pénzt csinált nekik. Nálunk most az összes helyi

vállalkozás, a nagyoknak a vezetői írtak egy levelet – le tudnám tenni, hogy mondjuk a Felső-Jászságnak mennyi az ipari potenciálja –, csak egy főutat kellene felújítani, huszonvalahány kilométeren, hogy ez a nagyipari potenciál, ez a térség az autópályára fel tudjon normálisan menni. Volt ilyen probléma, amikor a Samsungnak a második legnagyobb embere jött Magyarországra, ide Jászfényszarura, és előtte a polgármesterasszony – idehívtuk a megyei közútkezelőt – könyörgött nekik, hogy azt a húsz kilométert legalább kátyúzzák már meg, mert ez az ember lejön az autópályáról, ezen az úton megy, és ő dönt arról, hogy hova kerüljön a következő gyártása, az európai következő tévégyár, bővítsék-e a fényszaruit, és azt mondja, hogy ilyen úton nem is lehet tévét szállítani, érzékeny dolgokat. Mondta, hogy ő szégyelli magát amiatt, hogy ezen az úton jön ide ez az ember. A végén úgy dönt, hogy az egész gyárat elviszi, nemhogy bővíti. Néha jó lenne, ha tényleg figyelembe vennék, hogy mondjuk egy húsz kilométer út újra aszfaltozása egy térségben több száz munkahelyet meg több ezret, meg óriási befektetést generálhatna. Jó lenne nagyon tudatosan megnézni, összekapcsolni a fejlesztési döntéseket mondjuk a gazdaságfejlesztési döntésekkel, tehát mondjuk ott kellene utat fejleszteni, ahol az ipar is fejlődne akkor.

Kérdés, hogy a városnak milyen jogosítványokat kellene adni, hogy ez működjön.

Igazából talán inkább az, hogy az egyeztetésnél a feleket össze lehessen hozni.

Tehát, hogy legyen egyeztetés.

De biztos, hogy szabályozókban is van ilyen. Ez a példa, hogy lehet egy csarnokot építeni, valaki úgy változtassa gyorsan az építési szabályokat, hogyha reggel felkel, akkor a tízméteres csarnok helyett építhessen egy száz méter magasat. Tehát nem extrém dolgok, csak néha az ilyen nagyon apró dolgok... Ugye mindenki széttárja a kezét, hogy á, nem olyan nagy. Mondjuk kormányzati szinten ez nem probléma, mert ők nem tudnak központilag ezzel mit kezdeni. De egy-egy helyi döntésnél nagyon sokat segíthetne.

Mondjuk kötelezni tudják a helyi APEH-ot meg közútkezelőt, hogy egyeztessen a várossal. Az például lehet egy megállapodás, mert akkor muszáj ideülniük, ha tetszik, ha nem és beszélni ezekről a dolgokról.

Én látok abban logikát, hogy igen, más problémák vannak Sopronban meg Záhonyban, az biztos, és hogy nem lehet központilag kezelni ezeket a problémákat. Helyi szinten szerintem nagyon sok vállalkozónál, ha néha tényleg egy nüansznai dolgon lehetne adott esetben egyénileg változtatni, akkor az biztos, hogy segítene egy-egy térségen. Én látnám értelmét egy ilyen kvázi szerződésnek, hogy igen, jó, leírjuk, hogy igen, és ezért neki száz munkahelyet kell teremtenie, de úgy, hogy akkor elő is lehessen utána venni.

Feltétlenül, erről lenne szó. Egyébként a helyi vállalkozók itt akarnának bővíteni, vagy jönnének új befektetők, vagy hogy néz ez ki?

Nekünk itt van például a Jász-Plasztik, ők, amit én tudok, akarnak építeni most nem tudom hány szélkereket, szélerőművet, de ez csak mellékes, akarnak egy napelemgyárat építeni meg egy akkumulátor-feldolgozót, ez most egy egy-két éven belüli terv, ez jó pár száz új munkahely. Illetve elkezdődött az, hogy például érkezett egy koreai cég, ez Korea huszonvalahányadik legnagyobb cége, nem is hallottunk még róla Európában, a világon sehol nincsen gyára még, csak Koreában, és most itt épített. Most még egy bér csarnokban van, és azt hiszem 70 embert foglalkoztat első körben, de már bővíti a termelést, ahogy átadta a gyárat. Műanyag granulátumokat gyártanak, és például a Jász-Plasztikba már futószalagon megy át egy része vagy csövön egyből a műanyaggyártáshoz. Most létrehoztak egy kisebb üzemet itt hetven emberrel. Európában az első gyárukat Magyarországon építették, kvázi fű alatt. Az ITD segített nekik idetalálni, tehát hasznos az ITD, de állítólag újabb koreai cégek jönnek, tehát kezd kialakulni, hogy a nagy koreai multik mellé jönnek a kis-közepes koreai multik is. Szépen jönnek, mert azt mondja, hogy kell műanyag alapanyag a Samsungnak, a Jász-Plasztiknak, a szlovákiai Hyundai-nak, tehát jönnének és nagyon szeretnek akkor egymás mellé jönni, mert látszik, hogy olyanok, mint a japánok, hogy egymásban nagyon bíznak. Tehát ha itt van a Samsung, és ha a Samsung itteni vezetője azt mondja, hogy itt rendes emberek laknak, jó az üzleti környezet, akkor neki ez fontosabb, mint bármiféle miniszteri handabanda. Ez látszik rajtuk, hogy ők egymás között adják az információkat, valójában egymásra hallgatnak igazán. Nem érdekli őket a Powerpoint, amit vetítünk, "vetítünk" szó szerint nekik, nagyon-nagyon egymást hozzák, és azt látom rajtuk, hogyha egy nagy, mondjuk a Samsung azt mondja, hogy itt jó Magyarországon lenni, akkor jön a többi. Most azt látom, hogy évről évre jön egy-egy kisebb koreai cég. Szinte fű alatt, ez nem országos hír. 70 ember első körben, nincs ott a vezető hírek között.

És helyet találnak maguknak?

Egyre nehezebben, mert mi például azzal küzdünk, hogy kiemelt programként egy ipari parkot akarunk építeni, mert bármilyen morbid, Jászberénynek nincs ipari parkja, de mondjuk a Jász-Plasztiknak van egy saját, tehát a Jász-Plasztik, ha kell, egy egész csarnokot azonnal felhúz a következő betelepülőnek. Tehát a magánszféra átvette ezt a szerepet is nálunk, mert az önkormányzat 20 évig tehetetlenkedett. De érdeklődnek a mai napig, illetve az itteniek is folyamatosan fejlesztenek.

És munkaerő van?

Nincs. Hordani kell, Tiszafüredtől Salgótarjánig.

És ezek közül sok a szakképzetlen?

Igen, de nagyon érdekes, mert pont itt a Jászberényi Gazdasági Tanácson az Electroluxosok mondták, hogy felmerült, hogy minek ipari park Jászberénynek, mert ki fog ide betelepülni, hiszen már most sincs elég munkaerő. Nagyon érdekes volt, hogy azt mondták, hogy ők saját magukról tudják, hogy nekik a következő út a nagyobb hozzáadott értékű történet. Mondták, hogy ugyanennyi embernek munkája legyen, ahhoz újabb befektető kellene, mert egyre több dolgot robot gyárt, tehát csavarozni Kínában úgyis olcsóbban lehet, ha csak ezt, a csavarozóember bérét nézzük, akkor már nem lenne itt semmi.

Akkor viszont szakképzésre lesz szükség.

Igen, meg a szakképzést közel vinni az iparhoz. Most már jönnek vissza a hároméves szakképzések. Nekünk szerencsénk van: az egyik iskolának az Electroluxon belül van a tanműhelye, egy gyár csarnokban. A gyerek szó szerint, amikor végez, akkor átmegy a másik csarnokba, és akkor ott folytatja. Ezt kellene erőltetni. A másik a felsőoktatás, az valami kriminális. Az Electroluxnak nagyon jó, amikor kimennek Stockholmba, mindig eladják magukat, két dolog miatt dicsérik meg őket állandóan. Sok dolog miatt, de ezzel lehet mindig villogni, hogy a dolgozók kb. 10%-a roma, tehát ez egy nagyon toleráns cég, mindenféle díjakat kapnak ezért. Jó, de hát mást nem találnak csavarozni, ez innen jön. A másik meg, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya fantasztikus a gyárban. Ezt meg köszönhetjük a jászberényi tanítóképző főiskolának, ahol művelődésszervezőket és általános iskolai tanítókat képeznek a szalagra, és nagyon jó, mert itt diplomás emberek csavarozzák a porszívót, és a svédek el vannak ájulva, hogy micsoda szellemi potenciál van itt. Mondjuk egy ilyen városnak a környékén, ahol ilyen ipar van, nincs valami épeszű műszaki képzés, hanem helyette a tanítóképző főiskolán ott bohóckodik a Szent István Egyetem.

Pesten végzett mérnökök, azért azok is messze vannak.

Inkább Miskolc, Debrecen. De főleg Miskolccal vannak nagyon erős kapcsolatai az Electroluxnak, tehát szerintem az egyetemet ott kifejezetten támogatják, illetve állásbörzét tartanak, meg kifejezetten szinte képeztetik, hogy ki kell nekik. Van ez az otthonteremtés, amikor a cég is ad egy nagyobb összeget, illetve most már a város, ha valamilyen hiányszakmában szükség van rá, és a gazdaság is azt mondja. Van a polgármester mellet egy kifejezetten gazdasági tanácsadó testület, akik azt mondják, hogy igen, ez meg ez a mérnök nagyon kell. Most egy olyan rendszerünk van, hogy ad abszurdum vissza nem térítendő hárommillió forintot is adhat a város egy embernek. Mondjuk az Electrolux az egy másik ötlet, itt könnyen lehet, hogy egy nagyon komoly szakembernek azt fogják mondani, hogy itt van nyolcmillió forint. Plusz öt évig itt kell dolgozni cserében. Öt év helybenlakást

kérünk ezért cserében legalább.

Tehát gyakorlatilag van egy mérnökprogram.

Most így elindul ez. De ugye tényleg morbid, hogy itt meg van egy olyan felsőoktatási intézmény, aminek semmi köze a térség valóságához.

Szekszárdon ugyanez a helyzet – egy hete voltam ott – ott autóipari beszállítók vannak, ötezer munkahely kb., és ott is tanítóképző van. Tehát teljesen idegen most már a helyi profiltól a képzés.

Nálunk ugyanez, tehát köszönőviszonyban sincs. Minket ez annyira nem hátráltat, megoldjuk máshogy, de el tudom képzelni, hogy bizonyos térségeket például ez agyonver. Olyan szempontból nekünk is nehézséget okoz, hogy nagyon sokan, akik eljönnek ide tanulni tanítóképzőre – azért az is látszik, hogy inkább elsőgenerációs értelmiségiek, tehát hogyha nézzük a családi háttérüket, nagyon sokan jönnek Észak-Magyarországról – és nem akar visszamenni Ózd mellé egy kis faluba. Ha nem is tanító lesz, akkor is próbál itt maradni, és akkor azért látszik, hogy van egy időszak, amikor rengetegen megjelennek munkát keresni ezzel a végzettséggel mind a hivatalban, mind a cégeknél. Nem tudunk velük mit kezdeni. A vége az lesz, hogy akár még a szalagra is elmegy dolgozni, mert még mindig jobb itt a szalagon dolgozni, meg ebben a városban élni, mint visszamenni pl. Edelény környékére. Sok ilyen élettörténetet ismerek meg látok is az önéletrajzokból. Ez is egy ilyen érdekes dolog, hogy ez a belső migráció hogyan indul el az országban.

Érdemes lenne idehozni mondjuk mérnökképzést?

Képezzenek mérnököt azokon az egyetemeken, ahol ott van a tudás. Inkább felsőfokú szakképzést – a kettő között képezni, tehát a gépészmérnököt azt képezzék a műegyetemen meg a Miskolci Egyetemen. Van némi hagyománya. Annak nincs értelme, hogy például egy főiskolának úgy megváltoztassák a profilját, hogy semmiből valami más legyen, hanem valamilyen köztes állapotot kellene megcélozni.

A szakképzés a legtöbb helyen probléma, ez mindenhol előjön. Most zömében olyan városokkal találkozom, ahol van valami ipar, és ipari alapú fejlődés kellene. Például Szentesen voltam, Szekszárdon, Zalaegerszegen, ott is voltak már interjúk, mindenki ebben gondolkodik, hogy vannak cégek, vannak befektetők, kellene menni előre.

Nagyon fontos lenne a szakképzést közelebb vinni a cégekhez, tehát a gyakorlati részét is. Amúgy meg, hogy milyen szakképzés legyen, abba meg nagyon erős beleszólást kellene adni a gazdaságnak. Leülne a város, a gazdasági szereplők, és azt mondanák, hogy jó, akkor jövőre tíz fodrász, de hús – most mondta nekem valaki, hogy most már lassan aranyárat adnak ilyenért Jászberényben –

szerszámkészítő, tehát aki a fröccsöntéstől a szerszámot meg tudja csinálni. Azt mondják, hogy aki ehhez ért, annak diplomás bére van.

Ez így van, én erre Szekszárdon döbbsentem rá, ott az egyik üzem vezetője elárulta, hogy nekik van olyan négyszáz munkavállalójuk az üzemben, tehát jó közepes. És hogy náluk a CNC esztergályosok, a jó szakembereik kezdésnek kapnak olyan kétszázezres fizetést és onnan csak fölfelé. Hogy ez mennyire hihetetlen. Mondta ő, hogy az a baj, hogy az anyukák, akik odaadják a 14 éves gyereket szakiskolába, azok el sem tudják ezt képzelni, mert azt hiszik, hogy az autóiparban is az megy, hogy nyakig olajos és csavarhúzóval bütyköli a kocsit, miközben szó sincs erről. Az iskolában nem mondják meg, hogy mi vár a gyerekekre, hanem harmincéves tankönyvekből tanítják őket. Ezt a kapcsolatot az állam egyszerűen képtelen megteremteni. A cégek, akik maguknak kijárják ezt az utat, azoknak jó, akik nem, azoknak nem.

Nálunk az Electrolux csinál ilyeneket, hogy családi nap. Most olvastam, van benne egy ilyen, hogy bemehet a család – gyerekekkel – megnézni hogy hol dolgozik apuka, anyuka. Tehát van külön ilyen programjuk, a másik meg hogy most már ők rendszeresen csinálják, hogy elmennek már általános iskolákba is, és visznek olyat, aki ott végzett valamikor. Ugyanezt a középiskolákban is eljátsszák, elviszik az osztályt, megmutatják, hogy hogy néz ki az az üzem. Elvinnék a szülőket is, és akkor mondhatnák, hogy anyuka, a CNC eszterga a következő, hogy egy számítógépet nyomogat egy jól öltözött srác. És ennyit keres, maga meg fele ennyit, és akkor gondolja meg, hogyha a gyerek a tanítóképzőre jut, akkor lehet, hogy diplomás lesz, de örök munkanélküli.

Így van. Az a kérdés, hogy mondjuk itt Jászberényben érdemes lenne-e továbbmenni ezen az úton, hogy ne csak az Electroluxnál legyen tanműhely, hanem lenne egy olyan tanműhely, amelyik kiszolgálja a többi céget is, vagy mindegyik céghez kellene egy speciálisan.

Szerintem az a legjobb, ami bent van a cégeknél, mert annyira speciális dolgokat csinálnak már nálunk is. Biztos, hogyha kapna valaki adókedvezményt, hogy tanműhelyet csináljon, hogy megérje egy vállalkozónak azt mondani, hogy itt van a Jász-Plasztik, építék még egy huszadik csarnokot, az lesz a tanműhely. Ezt az állam valahogy díjazza, ne azt mondják, hogy saját pénzedre azt csinálod, amit akarsz. Valami konstrukcióval erősíteni, hogy megérje tanműhelyeket csinálni, kialakítani, valahogy motiválni erre a cégeket.

Szentesen az az ötlet jött vállalkozóktól, nekik az lenne a legjobb, ha ezekkel az épületekkel magukkal nem kéne nekik foglalkozni, terveztesse meg, engedélyeztesse. A felépítés nem is probléma, de hogy végig kell menni egy tizenvalahány hónapos procedúrán, hogy legyen egy új csarnok. Különösen, ha tanműhely, akkor ott mindenfélének kell lenni: vizesblokk, pihenő stb.

Nekik az lenne a nagy segítség, hogyha az állam engedélyeztetne mondjuk két vagy három ilyen tanműhely-típust, és akkor akivel köt egy ilyen szerződést, valamelyik várossal, és a város azt mondja, hogy neki kell egy, választ a katalógusból. Minden engedélye megvan, és egy hónap múlva üzemkész az egész. Egy helyi vállalkozó fel is építheti. Akkor ők tudnának haladni. Mondjuk ott egy kicsit annyiban speciális a helyzet, hogy ott főleg kisebb cégek vannak, tehát nem a nagy multik, hanem azok, akiknek gondot okoz egy 2000 m²-es csarnok anyagilag is, de egyébként meg nincsen ember, aki ezzel most foglalkozna.

Igen, de lehetne, mi például ezt az ipari parkot meg akarjuk csinálni, és abban is lenne bérccsarnok, inkubációs rész, tehát lehetne egy ilyen idézőjelben "tanműhelycsarnok". Egy-egy kisebb cégnek egy-két embere van, oda tíz céget bevinnénk, akkor a gyerekek ott egy légtérben persze, de mást csinálnak, mindenki a saját kis dolgát. De egy vizesblokkot kell építeni – nem mindenki épít egy vizesblokkot. Lehetne egy ilyen "bértanműhely". Nem hülyeség.

Ha ez mondjuk Jászberényben is működhetne, ha ez vinné előre mondjuk a szakképzést, akkor szerintem ez akár országos program is lehet.

Szerintem ez mindenhol elő fog jönni az országban, tehát ez a szakképzés problematikája.

Ez közepes városokban nagyon előjön, ahol ipar van.

Olyan furcsa, mert sokszor meg olyan helyen vannak a szakképzők, ahol meg nincs ipar. Újra kellene ezeket a dolgokat rajzolni. Én is hallom a megyében, hogy itt meg ott ekkora meg akkora szakképző intézet, de hát ott nincs semmi.

És ebben a Jászberényi Gazdasági Tanácsban az Electroluxon kívül melyik cégek ülnek benne?

A Jász-Plasztik van benne, a Szatmári Kft., ami fürdőszoba nagykereskedelem és kiskereskedelem. Vannak az Electroluxnak nagybeszállítói, ilyen Ferroplast, Kód Kft., tehát 2-300 főt foglalkoztató beszállítók, ők együtt vagy tízezer embert foglalkoztatnak. Gyakorlatilag a városban egy bizonyos szint fölött mindenki benne van. Ez az új, a Samyang, a koreaiak, benne van a Ruukki Tisza, tehát gyakorlatilag mindenki benne van.

Itt már működik egyfajta helyi konzultáció.

Igen.

Ennél a versenyképességi szerződésnél az is egy lényegi kérdés, hogy ki Jászberény.

Igen, lehetne idézőjelben a város, mert ott a másik idézőjeles aláíró maga egy valódi érdekképviselő,

tehát ez nem valami álszakszervezet meg álkamara, hanem tényleg mindenki benne van, aki 100 főnél több embert foglalkoztat. Mindenki tagja ennek. És ők a harmadik fél. Írják alá ők is.

Szoktak egyeztetni stratégiai dolgokat?

Rendszeresen. Például most klasztert alapítottak, legutóbb ezért ültek össze. Előtte az otthonteremtés, de például amiről most legközelebb fogunk beszélni, tervbe van véve, egy ösztöndíj program. Olyan ösztöndíjprogramot kitalálni, hogy a város is beszáll, meg ők is beszállnak. Olyat kell csinálni, ami az ő érdekük is. Vagyis az ő érdekük, ami azáltal a város érdeke is lesz. Például hogy lehet a gyerekeket szerszámkészítő irányba terelni. Valószínű úgy lehet, hogy azt kell mondani a 14 éves szegényebb sorsú, de nem hülye gyerekeknek, hogy anyuka, ha ideadja, garantáljuk a munkahelyet, mert ott fog dolgozni az Electroluxban meg a Jász-Plasztiknál, már most, már 14 évesen adunk valami ösztöndíjat, és ebbe beszáll a cég is, a leendő foglalkoztató, meg beszáll a város is. Tehát ilyenben gondolkodunk, hogy koncentráltan adjuk ketten: a gazdasági szféra meg a város együtt már van olyan erős, hogy tudja terelni a gyerekek egy részét. Azt mondani egy 14 éves gyerekeknek, hogy kapsz havi húszezer forintot, az elgondolkodik már... vagy még többet, plusz egy papírt, hogyha végez, akkor mondjuk öt évre garantálják a munkahelyet. Most azon dolgozunk, hogy milyen elemeket lehet mellé tenni, hogy azt mondjuk nekik, aki ebben a programban részt vesz, annak már 18 évesen önkormányzati bérlakást is hozzá tudnánk kapcsolni. Tehát hogy 18 évesen el is tudjon otthonról költözni, ha még ez is a vágya. Tényleg el tudjon indulni az életben, és kifejezetten szakmaspecifikusan akarjuk ezt adni. Most például ezen dolgozunk. Az van kiadva mindenkinek, nekünk is meg nekik is, hogy nézzük a nyugati gyakorlatot. Most Svédországot is nézik az Electroluxosok, hogy ahol nekik gyáruk van, hol, milyen program van. Például olyan programot csináltak, hogy a nagyvállalatok legnagyobb vezetői vállalnak mentorságot egy-két gyerekeknek, és azt végigviszik. Azt mondják, hogy közgazdász szeretne lenni, a másik meg mérnök, akkor a gyár főmérnöke mellé van rendelve, leülnek havonta, kéthavonta: hogy állsz a tanulmányokban. Személyesen, tehát nem a titkárnő foglalkozik vele, hanem kötelező az első számú vezetőnek kéthavonta két órát azzal a gyerekkel leülni. Így példát mutatni. Ezt például romákkal hozták. Gondolkodjuk, hogy nem lehetne-e romákkal megcsinálni, hogy két értelmes romagyerek ott ülhet a vezérigazgatói irodában kéthavonta, és akkor tényleg szó szerint végigveszik, hogy mi volt. Akkor végigköveti az egyetem végéig, hogy mit csinál. Például most ezt hozták, hogy ezen gondolkodjunk el.

Ez teljesen jó. Ehhez tulajdonképpen nem kell semmi, csak jóindulat.

Hogy vegyük komolyan, mindenki, hogy ne a titkárnőnek legyen lepasszolva. És ő meg azt lássa, hogy időzjelben egy nagyon-nagy barátja van, komoly ember az ő barátja, hogyha baj van, akkor segít.

Azt akarom kérdezni, hogy Jászberénnyel, a városával kapcsolatban mi a jövőkép, mi a vízió, tíz év múlva hogy fog kinézni Jászberény? Van-e ilyen gondolkodásban? Papírban esetleg?

Most papírba öntöttük, mert megcsináltuk a városnak a gazdasági programját, ezt most komolyan vettük végre először. A mi víziónk a megye legdinamikusabban fejlődő városa. Mindenképpen azt szeretnénk, hogy ne egy lábon álljon a város. Most sem teljesen egy lábon áll, de azért egy-két nagy multihoz kötődik, itt az Electrolux meg Fényszarun a Samsung. Azért ez a két cég adja a megrendelést a beszállítóknak. Azt szeretnénk, hogy a beszállítók is tovább nőjenek, illetve a beszállítók több irányba legyenek beszállítók, ebben próbáljuk őket segíteni. Szeretnénk, hogy ezt elérjék, nem tudom, hogy mennyire tudunk segíteni. A másik pedig, hogy próbálunk olyan lábakat kialakítani, mint például a turizmus, ami nem fogja ezt helyettesíteni, hanem valamilyen pótláb. Van egy erős láb, és kisebb lábakat akarunk berakni a városnak, hogy ha dől, akkor lassabban dőljön, ha probléma van. Mindenképpen azt is elkezdtek, hogy mi Jászfényszaruval próbálunk egyre több dologban együttműködni. A két város közel van egymáshoz. Kipróbálni, hogy bizonyos önkormányzati feladatokat közösen csináljunk meg. Van egy olasz testvérvárosunk Padova környékén és ott van egy térségi gazdaságfejlesztő cég. Összeállt a tartomány néhány önkormányzata, és kifejezetten üzleti alapon folyik a területfejlesztés. Mondjuk az egyik falu szélén megvesznek egy legelőt, csinálnak belőle építési telket, piaci áron eladják, visszaforgatják, utána eldöntik, hogy legközelebb a következő kisvárosnak a közepén egy lepusztult gyárat alakítanak át irodaházzá stb. Ezt majd nagyon piciben lehet, hogy megpróbáljuk megtenni, hogy közösen csinálunk egy térségfejlesztő céget, és idézőjelben befektetünk a többi Jászváros településbe esetleg. Mi ezen gondolkodunk valahogy. Tényleg tovább erősíteni a város gazdaságát.

Ez teljesen jó. Kicsit visszatérve az iparra, jól értettem, hogy itt van két nagy multi, vannak nekik erős, nagy beszállítóik, és még a beszállítóknak is vannak kisebb beszállítóik?

Egy ilyen háló van. És tényleg látjuk, hogy egyre többen – például a Jász-Plasztik is – már szállít most a Sony-nak is. A Samsungnak műanyag tévé hátulját, és most már a Sony-nak is szállít Szlovákiába. Most már látjuk, hogy egyre többen ők is próbálnak autóipari beszállítást csinálni. Tudom, hogy nagyon dolgoznak azon, hogy a Mercedes-nek is tudjanak gyártani dolgokat majd. Elég jól állnak már ebben az ügyben, látjuk, hogy nagyon szépen felnőttek a beszállítók. Egy-két beszállító igazán komoly cég lett. Amikor megépült Nyíregyházán az Electrolux gyár, akkor a Jász-Plasztik is melléépített egy gyárat, tehát mennek egymással. Nagyon érdekes, hogy az országban van egy multi-ellenesség, csak mindig a Tesco-ra gondolnak, mint multira. Azért vannak olyan multik, és például az Electroluxra tényleg el lehet mondani, hogy az ő egy forintjuk négyet csinál a többieknél. Azt is látjuk, hogy például ők tudtak abban segíteni, hogy bizonyos jászberényi beszállítók, akik megfeleltek itt, már van,

aki szállít az Electrolux olaszországi gyárába. Ők nagyon figyeltek arra, hogy – ez a svéd mentalitásból jött – segítettek felnőni a beszállítónak, tehát nem teljesen kizsákmányolták, hogy add még olcsóbban, hanem tényleg átadták azokat a dolgokat, ami tudott segíteni, hogy az Electroluxnak globális beszállítója is legyen valaki. Már vannak ilyenek, hogy az olaszországi gyárba szállítanak. Egy-két multin keresztül azért el lehet jutni máshova a magyaroknak is. Jó, tudom, hogy van olyan multi, aki nem ilyen. Biztos sok olyan van.

Ezek szerint itt a befektetés is úgy működik, hogy nagyon nem kell eladni a várost meg telkeket, tehát ez működik magától.

Inkább keresnek minket. Vannak bőven, ezért akarunk minden áron ipari parkot. Nevetséges, hogy jön valaki, és "keressen valahol földet!"

Ez azt jelenti, hogy van azért fejlődési potenciál, erre rá kéne még építeni valamit.

Az Electrolux még mindig sok mindent nem tud megoldani Magyarországról. Ezt tudom, mindig elmondják, hogy valaki építsen már egy kompresszorgyárat, újra. Volt Egerben régen. Kínából veszik a kompresszort, de nem azért, mert annyira jó vagy annyira olcsó. Mindig mondják, hogy valaki kompresszorgyárat ha építene, megvennének tőle mondjuk tízmillió kompresszort.

Ők nem foglalkoznak vele?

Ő nem, neki arra nincs pénze, ő azt nem fogja, mert azt mondják Stockholmban, hogy meg lehet venni Kínából. Ne építsetek egy gyárat. Valakinek miért segítsetek építeni egyet? Esetleg azért lenne érdekes a helyi gazdaságfejlesztés, hogy a kormány leülne ezekkel a cégekkel, mert elmondanák, hogy a kormány ad harminc százalékot gazdaságfejlesztésre, de ha kompresszorgyárat akar valaki csinálni, azt kezeljék egyénileg, és adjanak neki ötvenet, és így fog megtérülni például adóbevételben. De ne adjatok pl. kutya kozmetikára még harminc százalékot sem... Tehát a gazdaság meg gazdaságfejlesztés között van különbség. De ezt megint nem lehet országosan megoldani, mert mindig el tudnák mondani egy-egy térségben helyileg, hogy mit kellene inkább támogatni gazdaságfejlesztés címszóval, tehát lehet, hogy nem ugyanazt kell támogatni Jászberényben, mint Sopronban. Sopronban vagy Villányban támogassák a borászatot, adjanak nekik ötvenet, és csináljanak látványpincét, arra jön a turista. Nálunk meg az autóipari beszállítón kéne segíteni, nem harmincért, hanem nekiadni ötvenet.

Szentes

A múltkor átfogóan nem beszéltünk arról, hogy hány cég van a városban, akik a legnagyobbak. A legnagyobbak mekkorák? Járnak-e ide munkások a környékről, mi a helyzet a munkaerőpiaccal?

A cégek tekintetében azt gondolom, hogy azért egy jól modellezhető helyszín Szentes, mert megtalálhatók a klasszikus értelemben vett nagyvállalatok, mint például a Legrand, ahol ötszáznál több dolgozó van. Ötszáznál több munkavállalóval bíró vállalkozás az a nagyvállalat – ráadásul ez például egy multinacionális jellegű cég. Vannak a magyarországi viszonylatban csúcsvállalatnak tekinthető cégek. Itt van nálunk Szentesen a Hungerit, aminek 98%-ában magyar tulajdonosa van, ráadásul itt lakik a városban. A Hungeritnél, amikor csúcsidezőszak van, akkor kb. 1700 ember is dolgozik, de egy átlagos 1400-1500 emberrel lehet kalkulálni. Ez a nagy rész és ez egyrészt élelmiszeripar, másrészt könnyűipar. Ugyanakkor a kkv-knak az a szintje, ahol 100 fő körüli létszámmal dolgoznak emberek – itt ipari cégekről beszélünk –, olyan 4-600 fő közötti mezőgazdasági az Árpád Agrár Zrt., akik most már 25 vagy 26 hektárnyi fűtött üvegházzal rendelkeznek, ami Európa legnagyobb egybefüggő agráregysége, és hát természetesen a kisvállalkozások, az egyéni vállalkozók, mikrovállalkozások. Tehát egy teljes, komplett spektrum van itt Szentesen és a térségben. A legnagyobb az a Hungerit Zrt.

Munkaerőgondok vannak itt?

A munkaerő is jól modellezhető, mert miközben vannak szép számmal munkanélküliek is a városban és a térségben, aközben ezer fő fölött van azoknak a száma, akik más megyéből vagy más városból jönnek ide dolgozni. Ez azért elgondolkodtató. Vannak, akik a román határ mellől felkelnek hajnalok hajnalán és eljönnek ide busszal dolgozni Békés megyéből vagy Jász-Nagykun-Szolnok megyéből, jönnek Öcsödől, Kunszentmártonból, a kistérségből egyértelműen – tehát akik akarnak, találnak munkát. Van olyan, aki a képesítésénél fogva nem kifejezetten talál a szakmájának megfelelő munkát és van olyan, aki nem akar dolgozni. Itt is, máshol is. Azt hiszem, hogy két dolognak isszuk meg jelen pillanatban a levét, például, amikor azt nézem, hogy a fiatalok elmennek, elvándorolnak, hogy olyan jellegű képzések zajlottak le az elmúlt évek során – felsőoktatási képzések –, amelyek abszolút nem igazodtak ahhoz, hogy a munkaerőpiacnak mire lenne igénye. Vagy mondjuk milyen területeken kellene nekünk termelni, hogy annak az árunak legyen piaca és az ahhoz kapcsolódó humánerőforrást biztosítsuk. Ennek megfelelően elég sok olyan fiatal van, aki elvégzett mondjuk egy pedagógiai iskolát vagy valamilyen pedagógiai jellegű szakot, aztán utána nem talált magának megfelelő munkát. Ez az egyik része, a másik része pedig a divat, és a divatnak a negatív hatása. Amikor én befejeztem a középiskolát, akkor is érzékelhető volt a fiatalok körében, hogy úgyszólván itt

semmi, nem lehet szórakozni. Egy nagyvárosi húzóhatás akkor is volt, ez mostanra rettenetesen felerősödött. Maguk az egyetemek és az egyetemi városok is elképesztő módon gerjesztik ezt. Ez véleményem szerint káros. Abban a tekintetben káros, hogy az nagyon jó, hogyha valaki elmegy egy felsőoktatási intézménybe és tanul, de az életpályamodellt egy kicsit szélesíteni kellene és nem azt kellene tizenöt éves koruktól a gyerekek agyába táplálni, hogy csak egy megyeszékhelyen vagy a fővárosban van élet vagy külföldön, és azon kívül semmi. Tehát az első, amikor én amikor a vidék felzárkóztatása vagy egy picit kiegyenlítése vagy inkább azt mondanám, hogy a Dunától keletre eső területekre gondolok, az a propagandában már a diákok megközelítésében zajlik, zajlana. Igenis kisebb városokban, Tiszántúlon, Hajdúságban, Borsodban is van élet, ott is lehet karriert építeni, sőt kell. Ezt azért fontosnak tartottam elmondani, mert ezek a dolgok innen indulnak, és aztán utána persze csak azt látjuk, hogy egy település népessége csökken, nő az elvándorlás és így tovább – és nem feltétlen azért, mert nincsen munka.

Milyen ötletek, gondolatok lennének? Abból kell kiindulni – én most visszamegyek a Trianon előtti időszakra, amikor van egy monarchia és van egy sok-sok évtized vagy évszázad alatt kialakult kereskedelem, gazdálkodás, ki mit csinál. Függetlenül a határoktól, az, hogy itt például keleten Nagyvárad, Arad, Temesvár megkerülhetetlen gazdasági egységek. Ha ezt a három várost összeszedem, akkor majdnem egymillió lélekszámról, olyan nyolcszázezer emberről beszélünk. Nyolcszázezer embernek enni kell, nyolcszázezer embernek sokfajta szolgáltatásra van igénye. Amikor mondjuk veszem Hajdú-Biharnak, Békésnek, Csongrádnak bizonyos részeit, akkor érdemes lenne a gondolkodásmódunkat és a gazdaságfejlesztési törekvéseinket egy picikét keletre nyitni, keletre tekinteni, merthogy ez a térség mindig is ezeknek a városoknak az ellátója volt, ezekből a városokból érkeztek a pénzek. Meg lehetett próbálni évtizedeken keresztül mesterségesen, például Budapestre, ide-oda gyártani, áramoltatni, de ez nem működik. Abban a pillanatban, ahogy versenypiac lett, kiderült, hogy ez a térség ez teljesen másra predesztinált. Ugyanakkor például itt Szentesen ez a víz, amit itt látsz – elég messze vagyunk Aradtól, azt hiszem, 120 kilométer körüli távolságban –, itt az emberek halásztak, kifogták a halat, lesózták és vitték az aradi piacra, ami ma már elképzelhetetlen, ez régen nagyon-nagyon jól működött. Ezt csak azért tartom fontosnak elmondani, hogy én keletről indulnék majd nyugatra, mert ezeket egyszerűen nem vesszük számításba, márpedig igenis számításba kell venni. Előbb-utóbb a határkönyítések bekövetkeznek Romániánál is, és akkor nagymértékben nőhetne a kereskedelmi forgalom. Például Szentesről vannak cégek, akik Temesvárra kereskednek meg gyártanak termékeket. A másik, hogy az élelmiszeripar az, amit én nagyon komoly stratégiai tényezőnek találok, és ehhez nekünk megvannak az adottságaink, a másik pedig az energia és a megújuló energia. A kettő összefüggésben van egymással, mert azokat az inputanyagokat, ahogy mondják ebben az energiás szakmában – üzemanyagnak mondják ők –,

amelyeket pirolizálnak vagy más módon átalakítanak és hőenergiát, villamosenergiát hoznak létre végtermékként, az jórészt az országnak ezen a részén, illetve lent a dél-nyugati részen érhető el. Ebből adódóan azt a káosz állapotot, hogy mindenki – idézőjelben mindenki – biogáz, biomassza stb. erőműveket akar létrehozni úgy, hogy nincs technológiája, nincs pénze és egy két-három éves szakhatósági tortúrán kell keresztülesni, ezt én egy az egyben félretenném, azt mondanám, hogy megnézem, hol vannak adottságok például ezen a leszakadt tiszántúli részen, és a következőt tenném. Kijelölném azt a 6-8, de lehet, hogy több – ez szakmai kérdés – területet, ahol valóban nagyfokú a munkanélküliség, ahol a munkanélkülieknek a képzettsége nem éri el azt a szintet, hogy mondjuk chipecet gyártson egy gyárban, viszont energiát ott elő lehet állítani, és arra az energiára már lehet hozni olyan vállalkozásokat – mondjuk egy feldolgozóipari, egy élelmiszer-feldolgozóipari vállalkozást –, amelyeknek ezekre az emberekre van szükségük. Itt egyetlenegy dolog lényeges szerintem, a piac. Ezt úgy gondolom, hogy végig magyar vállalkozásoknak kellene. Nekünk van egy műszaki egyetemünk, van rendkívül sok okos emberünk. Én folyamatosan, amikor itt a biomassza-erőmű kapcsán dolgoztunk, mindig azt hallottam, hogy ó, hát ezt már a harmincas években kitalálták, ó, hát ezt már a hatvanas években nem tudom milyen magyar professzor tudta. Ha ilyen okos embereink vannak, akkor meggyőződése az, hogy kellene egy olyan technológiát szabadalmaztatni, ami itt Magyarországon működni fog, ami a megfelelő inputanyagokat követően energiát állít elő és ezt az energiát hasznosíthatjuk. Erre kellene kialakítani véleményem szerint ezeket a különböző helyeken levő kiserőműveket, erre lenne érdemes valamilyen gépgyártási tevékenységet létrehozni – azt is szintén magyar gyárakban, magyar gépgyártással. Lehet, hogy ezt egy olyan helyen kellene csinálni, ahol egyébként van a gépgyártásnak hagyománya, vannak emberek, akik ebben nagyon nagy tapasztalatokkal rendelkeznek. Lehet, hogy éppen most nincs piacuk, lehet, hogy gondjaik vannak, és lehet, hogy az állam, hogyha oda tud telepíteni egy ilyen fajta tevékenységet – magyar erőműveket létrehozni, szervizelni, felépíteni és így tovább –, akkor ott is megmentjük azt a gyárat, megmentünk ott több száz embert. Tehát ezek a dolgok szerintem összeállnak. A létrehozott energiára lehetőség szerint olyan magyar gyárat kellene létrehozni vagy alapítani, amelyek ezt a megtermelt élelmiszert feldolgozzák, akár úgy mint egy Hungerit, akár kozmetikai vagy másféle termékeket gyártanak, mert ezt keresi a világ. A világ enni akar és a világnak energiaéhsége van, és az a nagyon nagy kérdés – és itt kell majd azt hiszem az államnak beavatkozni ebbe az egész történetbe –, hogy nagyon jó adottságaink vannak, mondjuk kedvező energiaáron, kedvező termeléssel létrehozzuk a termékeinket, a világnak van rá kereslete, de ezt a piacot igenis odafigyelve és az állam által valamilyen módon kontrollálva kell végrehajtani. Az nem működik, amit manapság is tapasztalunk még, hogy a búza, a kukorica, a paprika piaca káosz. A paprika tavaly volt 380 forint, most 220, és ez nemcsak azért van, merthogy most volt ez a német fertőzés – mindig van benne valami turpisság. Egész egyszerűen nem szabad ezeket a gyárat kereskedelem szempontjából magukra hagyni, mert

a nyugat-európai, a spanyol stb. helyeken semmivel nem jobbak a termékeik, csak koncentráltan, megfelelő marketingtudással lépnek a piacra, ami nálunk nincs meg. Én például marketinget már középiskolában is tanítanék, ha rajtam múlna. Ezek így lennének összefüggésben egymással. Egy területfejlesztési tevékenység, amivel az elvándorlást, az előregedést meg tudom állítani – Békés, Hajdú és Csongrád megyék keleti részén – az szerintem stratégiailag a legfontosabb jelen pillanatban, azért, mert ezekről a helyekről elmennek az emberek, kis falvak előregsznek, és ne áltassuk magunkat, keleti irányból érkeznek azok az emberek, akik a hegyekből valamikor leérkeztek Erdélybe és megérkeztek a Partiumba és a Moldva bőséggel termeli az utánpótlást. Egyszerűen nemzetpolitikai érdeke Magyarországnak, hogy Békésből, Csongrádból és Hajdúból nem mehetnek el többet emberek. Nem mehetnek el, mert üresen ott marad minden és érkeznek helyettük mások, és ez a tendencia jelen pillanatban zajlik. Rettenetesen fontos lenne akár mesterségesen is ott tartani, gerjeszteni, segíteni a dolgokat, ehhez nyilván munka kell. Én természetesen azt mondom, hogyha érkeznek olyan vállalkozások Magyarországra, akik itt látnak lehetőséget és itt akarnak befektetni – amennyiben az valamilyen magyar ipari vagy magyar mezőgazdasági érdeket nem sért –, akkor biztosítani kell nekik letelepedéshez lehetőséget, de az én gondolkodásmódom abban tér el az eddiektől, hogy nem hiszem el, hogy mi ebben az országban nem tudjuk a dolgainkat összerakni. A világ enni akar, tudunk élelmiszert előállítani, nyereségesen úgy tudjuk előállítani az élelmiszereinket és a gyárainkban úgy tudunk nyereségesen dolgozni, hogy az energia, amit biztosítani kell hozzá, az szintén mi magunk a mezőgazdaságból biztosítjuk. Az energiaellátás biztonsága szintén egy kulcskérdés, ezzel ezt meg tudjuk tenni, nem kell orosz gázra meg ki tudja mire hagyatkozni. Mivel ennek a dolognak van piaca és ez egy húzóágazat, ez tudja húzni maga után a gépgyártást, tud néhány egyéb területet húzni maga után. Itt tudnak már olyan pénzek képződni, hogy az az építőiparra is visszahat. Pont ezeken a részeken. De az államnak ugyanúgy, mint régen voltak ezek a típusterv-panelházak meg egyebek – nem a panelházakat sírom vissza, hanem azt, ahogy azt kitalálták – van egy típusterv, ezt kell megcsinálni. Szakhatóságok, bányakapitányság, Antenna Hungária időhúzása. Azt mondja valaki, hogy ezeket a dolgokat le kell tenni Magyarországon. Első körben ide, ide és ide, mert erre fog érkezni ez, ez és ez. Én úgy gondolom, hogy ezt egy fél év alatt meg lehet csinálni, legalábbis az engedélyeztetést meg az összes minden hóbelebancát. Ez működik. Úgy képzelem el, mint amikor a kavicsot ledobjuk a tócsába és a koncentrikus körök elindulnak. Mit lehet ennek hatására rátenni? Például ezt a kérdést, hogy milyen oktatás, milyen képzés legyen Magyarországon. Hol legyenek egyetemi, főiskolai központok, teljes mértékben ezekre a koncentrikus körökre építeném rá amire a gazdaságnak szüksége van, amiért tudnak fizetni. Nincs már ingyen oktatás, csak a piacról, csak a gazdaságból jöhet – nyilván az állam ad pénzt. De mégiscsak úgy gondolom, hogy ne az alapján dőljön el, hogy Dunaújvárosban vagy Bundásfütykösön megmarad-e a főiskola, hogy valakinek jó-e a lobbitevékenysége vagy nem. Biztos nem így dől el, de

esélye se legyen. Mihez lehet gazdasági érdeket fűzni, hova lehet fölrakni. Mindenféleképpen innen indítanám el az egészet, ezzel nagyon-nagyon komoly lökést lehetne adni a dolgainknak, és régi parasztos fölfogás szerint lenne kajánk, lenne melónk és ha van munkám és van kajám, akkor már van valamilyen szinten lakásom is és akkor már van kedvem gyermeket vállalni. Ez az egész így egy rendszerben – az én felfogásom szerint – lehet az, ami húzza az országot.

Múltkor említetted a típusterv kapcsán, hogy Szentesen is jó lenne a szakképzésre egy 2000 m²-es üzemcsarnok mondjuk, amit az állam letesz különböző helyekre.

Így van, az az én tapasztalatom, hogy a cégeknél, amikor megtörtént a privatizáció, akkor gyakorlatilag mindent kidobtak a kukába kis túlzással, ami korábban ment. Biztos, hogy voltak olyan dolgok, ami tényleg hülyeség volt és nem volt értelme. A szakképzésnek nagyon komoly értelme van és annak is nagyon komoly értelme van, hogy lehetőleg a gyerekek ott tanulják ezt a szakmát, ahol majd kellene tevékenykedni, kellene a dolgokat csinálni. Mostanra eléggé átalakultak a vállalatok és úgy átalakultak a szabályok is, hogy én már nem tudok olyan céget itt nálunk Szentesen, ahol a klasszikus értelemben vett szakképzési tevékenység zajlik, viszont nagyon komoly értelme lenne csarnokokat megépíteni és lepakolni a különböző ipari parkokba. Ennek a finanszírozását nyilván úgy képzelem el, hogy a város az önerejével beszáll ebbe a történetbe, amit ő aztán összeszedhet a cégektől vagy különböző helyekről. Ezt például én engedném, tehát ezt én lehetővé tenném, hogy a pályázat adja meg azt a lehetőséget, hogyha két-három, négy, nyolc cég azt mondja, hogy én ebbe beleszállok, ebbe az önerőbe, épüljön meg ez a dolog meg a város valamennyit hozzátesz még, akkor az lehessen meg. Talán hitelt nem feltétlen engednék hozzá, vagy legalábbis nem durva mértékűt, hogy ne adósodjanak tovább az önkormányzatok, de ezt mindenképpen megengedném, ezt a lehetőséget, ha ez nem sért valami uniós szabályt, a másik részét nyilván uniós vagy állami pénzből. Olyan csarnokok épülnének fel, amik kifejezetten arra lennének kialakítva, hogy az adott térségnek – például ahol gépgyártási tevékenység zajlik vagy ahol valamilyen élelmiszer-feldolgozó tevékenység zajlik – amilyen szakemberre, amilyen munkavállalóra lesz szükségük, ezeket a dolgokat tanulnák a gyerekek középiskolai vagy akármilyen szinten. Lehetséges, hogy pont egy olyan dolgot kell megtanulni, ha valaki befejezi a 8 általánost vagy be sem fejezi a 8 általánost – mert vannak ilyen helyek Magyarországon –, és olyan körülmények között él, hogy soha az életben nem fog elmenni középiskolába. De nem kellene ezeket a gyerekeket elveszíteni, nem kell, hogy droggal meg utcai bűnözéssel kerüljenek kapcsolatba. Ezeket a gyerekeket is lehetne egy ilyen helyen képezni, ez szerintem rendkívül fontos lenne. Tehát hiába építünk gyárakat meg energiát termelünk, hogyha nem tudunk hozzá szakembereket biztosítani, és nincs ilyen hely jelen pillanatban. Mi is most Szentesen éppen vállalkozásokat fogunk odahozni egy ilyen csarnokba, de egy kisebb részen biztos, hogy valamilyen szakképzési tevékenységet folytatunk. Amit még én változtatnék, hogy például itt

Csongrád megyében megyei fenntartásúak nálunk a középiskolák. Nem ismerheti Szegeden egy ember – bármilyen jó szándékú – sem azt, hogy mondjuk a szentesi ipari parkban működő ipari vállalatoknak milyen a szakmunkásigénye, vagy a mezőgazdaságnak milyen szakmunkás kell. Megyei szinten meg végképp nem ismerheti. Tehát ezt a dolgot – mondjuk ha itt a járások például összejönnek –, ezt járási szinten sokkal jobban lehetne kezelni. Egy-két fő ezt már elég jól tudná – úgy gondolom – koordinálni. Az egyik, aki a pályázatírások, elszámolás stb. adminisztrációját végzi, a másik pedig aki gyakorlatilag megy, és állandóan kint van a vállalkozások között, utánamegy, nézi, ellenőrzi. Egy ilyen dolognak úgy gondolom, hogy nagyon jó utóhatása lenne, tehát ennek van értelme.

Most a cégek részt vesznek a szakképzésben Szentesen?

Ez esetleges, tehát akinek van kapcsolata az iskolával, a középiskolával, mert a gyereke odajár, akkor az igen. Amelyik iskolaigazgató agilis, az elmegy egy céghez, de lássuk be, egy pedagógus – mondjuk aki matematika vagy magyar irodalom tanárként igazgatója egy középiskolának – az nem feltétlen fog menni és cégeket keresgetni, úgyhogy ezt kézbe kell tenni. Az rendkívül fontos, hogy amikor ezek a gyerekek kikerülnek, tényleg tudjanak – ráadásul okos gyerekek vannak. Már látszik, hogy mit tudom én, hány éves koruktól számítógépek mellett ülnek, ami az automatizálás, az elektronika stb. szempontjából érdekes. Ezeket a gyerekek zsigerből tanulják, rengeteg angol kifejezést megtanulnak a számítógépes játékokon keresztül, tehát azt a fajta angolt vagy azt a fajta idegen nyelvet, de főleg az angolt, ami egy ilyen dologhoz szükséges – mondjuk egy CNC marógép kezelőnek –, azt a gyerek elvileg tudja vagy nagyon pici képzéssel megtanulhatja. De jelenleg ez sincs, úgy gondolom, hogy kézbe rakva.

Múltkor beszéltünk még a saját személyes szerepeden túlmutatva erről a munkaköréről, aki menedzsel és elad ipari parkot vagy irányít egy ilyen térséget. Azt említetted, hogy ilyen képzés nincs Magyarországon, hogy egyrészt ezt jó lenne bevezetni, hogy lennének még ilyen hozzá hasonló emberek, akik viszik ezeket a helyeket előre – ezzel kapcsolatban kicsit visszautalva arra, amit az előbb mondtál. Az kérdés még, hogyha például egy ilyen versenyképességi szerződés összeáll a kormánynál és elkezdik bevezetni ezeket a konstrukciókat, tehát hogyha helyekkel meg kellene állapodni valamilyen kétoldalú viszonyban, és mondjuk Szentes lenne az egyik ilyen partnere a kormánynak, akkor Szentes városában ki lenne az, aki meg tudna állapodni a kormánnyal? Hogy tudnád ezt elképzelni, hogy ki az, aki leül a kormánnyal tárgyalni és miben lehet felelősséget vállalni itt helyben és mi az, amiben nem. Mondjuk lehet-e a helyi vállalkozások meg az önkormányzatok közt egy olyan élő együttműködés, ami akár egy szerződéses tartalomban is

megnyilvánulhat. A te szereped – mint menedzser – lehet-e az, aki ezt így meg tudja tölteni tartalommal?

Egy óvatos piackutatást csináltam – természetesen ebben a kérdésben konkrétumok nélkül – és én akikkel beszéltem, azok meglepődtek, érdekesnek találták, tehát az elején mint egy új bort, kicsit kóstolgatták, próbálgatták, de egy két-három perc után mindenki rátalált arra, hogy miért jó ez neki, és ugye – én most megint marketinges alapon közelítem ezt meg –, ez a kulcsa ennek a dolognak, hogy úgy kell a cégeket megközelíteni, és adott várost, hogy miért jó ez neki, hol előnyös neki, és abban a pillanatban szerintem cégek sokasága lesz ebben a dologban partner, mert ez egy nagyon értelmes és nagyon jó gondolat. Azokban a városokban, ahol ez bekövetkezik, ott kell egy ilyen munkaerőt vagy egy munkahelyet felállítani, mert az önkormányzathoz futnak be a statisztikák, mi látjuk az adót, tehát nálunk koncentrálnak azok az adathalmazok, ami alapján ezek tényleg vegytisztán láthatók, hogy megtörtént vagy nem történt meg. Az átlagos statisztikai létszámot látja az ember, ott nem lehet mellébeszélni, illetve, ami nagyon fontos, hogy az államnak kell egy kinyújtott karja legyen, vagy kell egy futár, aki jár. Nem várható el az, hogy Budapestről, Szegedről, akárhonnan valaki győzködjön, viszont én például ugye 600 vállalkozással csinálom hírlevelet most már a harmadik éve. Gazdaságfejlesztés, marketing stb. Ezekben a dolgokban tehát nem éri őket meglepetésként, hogyha összehozok egy olyan találkozót, konferenciát, bármit, ahol ezeket a dolgokat megismerhetik, és ahol ezekre ezek az emberek reagálhatnak, hogy érdekel, nem érdekel, ezt tudom vállalni, azt tudom vállalni és így tovább. Azt gondolom, hogy az önkormányzatnak a szerepe nem kihagyható ebből a dologból, az önkormányzat az, akihez biztos, hogy lokálisan bizalommal fordulnak, akivel azért kell beszéljenek, mert mondjuk, ha száz cég egy ilyenbe belemegy, akkor lehet, hogy lesz 16, aminek az életében valami olyan drasztikus változás következik be, hogy odajön, megijed, lehet, hogy nem tudom teljesíteni a feltételeket most mi van? Akkor van az, hogy az önkormányzat meg közben rugalmasan lép, vagy aki azon a poszton van, és azt mondja, hogy igen, de nem baj, mert nyolcan itt vannak várólistán és máris hozzuk be őket és a programnak menni kell tovább. Tehát én nem is attól tartok, hogy egy ilyen programot nem lehet elindítani, mert szerintem ezt nagyon sokan fogják üdvözölni, inkább a folyamat menedzselése a lényeges, és ezért gondolom azt, hogy elsősorban azokon a helyeken kellene elindítani, ahol megvan ez a fajta kapcsolatrendszer, mint nálunk is, mert ott megvan a garancia arra, hogy az menni fog tovább. Meggyőződésem, hogy egy valamekkora összeget azoknak az embereknek, akik ezzel foglalkoznak fel kell ajánlani, mert ha azt mondják neki, hogy azért havonta, hogy ellenőrzöd, menedzseled stb. kapsz még húszezer forintot nettóban, mindenki boldogan fogja csinálni, és az állam is hátradőlhet, hogy azok az emberek tényleg csinálják... Le kell szerződniük, tehát ha mondjuk én csinálnám, nekem le kellene szerződnom, hogy három évig én innen el nem megyek, mert én ezt felügyelem, csinálom, mert ez egy annyira fontos kérdés. Vagy

ne írjam alá, ne csináljam, de nem lehet közben kiszállni. Ez lényeges szerintem, hogy nem jöhet valaki, aki addig sosem látta ezeket a dolgokat, mert ott meghal az egész. Ennek az egész folyamatnak a menedzselését, végig vitelét érzem kulcskérdésnek. Kicsit olyan ez, mint a falugazdászok, polgárvédelmisek, hogy ugyan helyben ténykedik és működik, de van neki fölfele egy beszámolási kötelezettsége, jelentése, hol tartanak a dolgok. Tehát kell, hogy az állam kapja az indikátorokat, függetlenül attól, hogy önkormányzati szinten dolgozik az az ember ott helyben.

A múltkor beszéltünk kicsit a pályázatokról meg a fejlesztési pénzekről, és akkor mondtad, hogy vannak problémák ezzel, hogy egyrészt Szeged messze van – közigazgatásilag is – és hogy más a viszony a szentesi vállalkozókkal. A szegedi kormányhivatallal nincs meg az a napi rutin, élő kapcsolat, hogy gyorsan mennének az ügyek és a fejlesztéspolitikával is gyakorlatilag hasonló a helyzet. Az ügyintézés lassú, a pályázati kiírások nem jók, nincs igazi kommunikáció köztetek meg a régió között. Azt el tudod-e képzelni, hogy ezt is közelebb lehetne hozzatok hozni vagy kellene-e közelebb hozni akár a közigazgatást akár a fejlesztéspolitikát, hogy mondjuk itt legyen helyben? Helyben menjen az ügyintézés. Az államnak ebben milyen szerepe lehet – mondjuk a járás az az egyiket megoldhatja, tételezzük fel, hogy a közigazgatást megoldja, de a fejlesztéspolitikát azt hogy lehetne megoldani szerinted?

Egy jó példa, hogyha azt nézzük, hogy mondjuk egy bajai vállalkozónak, aki regionális operatív ügyeket akar intézni, alapból száz kilométereket – kétszázat oda-vissza – kell utazgatnia, hogy ő Szegeden tudja intézni az ügyét, azt az egy papírt, vagy azt az egy bélyegzőt. Ez egész egyszerűen luxus. Nekem az a véleményem, hogy ugyanaz zajlik vagy zajlott sok-sok éven át a különböző megyeszékhelyeken, amit mondtam az oktatásnál is, hogy turbózzuk, erősítjük ezeket a városokat, minden hivatalt, minden igazgatóságot, mindent oda gyúrunk be, aztán rájövünk, hogy nem lehet közlekedni már ezeken a településeken. A probléma az elsősorban, hogyha egy vállalkozó mondjuk szeretne egy pályázaton részt venni, elindulni, akkor millió dolgot kell neki tennie. Nem úgy születik egy vállalkozó, hogy ő remekül megír egy pályázatot és nem biztos, hogy ő egy pályázati céggel akarja megíratni. Vagy ha pályázat nélkül akar egy fejlesztést csinálni, akkor miért kell neki száz kilométereket utazgatni, az idejét azzal tölteni, hogy különböző szakhatóságokhoz rohangál és vagy fogadják vagy nem fogadják. Jó példa a környezetvédelmi hatóság. Elképesztően nehéz őket elérni. Természetesen ezekre a szakhatóságokra szükség van, és az is egy adottság, hogy hatalmas pénzen létrejöttek koncentráltan megyeszékhelyen. Ezt nyilván már szétverni badarság lenne, de annak igenis látom értelmét a mai Internet és egyéb technikai, csúcstechnikai időszakban, hogy egy-egy kistérségi székhelyen a legfontosabb szakhatósági elemeket ki kell alakítani, mint ahogy az elsőfokú építési hatóságok a polgármesteri hivatal műszaki osztályain. Példának okáért a környezetvédelmi szakhatóság az ne csak egy helyen legyen egy megyében. Vannak fiatalok, akik elvégeznek egy ilyen

jellegű egyetemet, főiskolát, területfejlesztést, környezetvédelmit. El kell hogy hagyják azt a területet, ahol ők éltek, ahol megszerették a természetet. Amit a legjobban ismernek – náluk jobban nem ismeri senki. Mi történik velük? Elmennek Kaposvárra, Győrbe, Debrecenbe, beülnek egy hivatalba és nyomkodják az enter billentyűt. Mennyivel jobb lenne Magyarországnak, hogyha ezek a fiatalok – vagy ezek közül legalább néhányan – visszatérhetnének arra a településre, ahonnan származnak és járási vagy polgármesteri hivatali szinten – mindegy, de csinálnák, fogadnák a vállalkozókat. Nem mindegy egy-egy vállalkozónak itt a Szentesi Kistérségben, hogy bemegy a megszokott helyre, beadja, intézi a papírokat, odaad mindent, és indulhat a beruházás. Ne kelljen már egy évet eltölteni azzal, hogy megérkezzenek a papírok. Egy útgengedély kilenc hónap, mire a villamos energia engedélyt megkapja: kilenc hónap. Ezek brutális számok. Úgy gondolom, ennek az egész fejlesztési dolgainknak a kulcsa, hogy amennyire csak lehet, le kell vinni lokális helyszínre legalább egy-egy embert, akik ezt tudják végezni. Például Csongrád megyében engem nem zavarna, hogy Csongrádon van, nem Szentesen vagy éppen Mindszenten. Ezek itt vannak közel hozzánk, csak itt a megye északi részén legyen valaki, aki ezzel foglalkozik – vagy lehet Hódmezővásárhelyen. De az előnyös azért mégiscsak az lenne, hogyha egy-egy ember lenne ezekben a kistérségi központokban, aki ezt érti. Nagyon fontos, és azt is át kellene gondolni, hogy kell-e mindenhez bányakapitánysági engedély... Én tudom, a műszakiak megmagyarázzák, hogy miért kell 26 szakhatóságnak részt venni egy-egy dologban – de meggyőződése, hogy nem kell. Most képzeld el, hogy van egy sima ügyed, el kell küldened 26 helyre, abból 19 azt írja vissza, hogy nem releváns, nincs kifogásom, de ezzel rengeteg idő eltelik. Bejön nekik 270 ilyen, amire azt kell írni, hogy nincs kifogása, de nyilván időbe telik azokat átnézni, postaköltség stb., itt neked várnod kell, lehet, hogy három ilyenben múlik, hogy te a pályázatodat leadd vagy időben elkezdhesd vagy elmenjél szabadságra. Miért nem lehet azt a négyet-ötöt, ami valóban fontos, ami ahhoz a dologhoz valóban kell nézzék meg – ne dőljenek össze házak meg ne legyenek problémák. Vagy ha valaki mondjuk egy vegyi műveket akar létrehozni, azt persze, nézzék meg, meg legyen alapos dolog, tehát nem ez ellen beszélek. Az ellen beszélek, hogy ma úgy képzeld el, hogy vannak fiókok, és ezekbe a fiókokba minden bele van dobálva, ha szükséges, ha nem. Minden, az ég egy adta világon, tehát kicsikét ez egy ilyen íróasztalfogási probléma, hogy minél bürokratikusabbnak, minél nagyobb szabásúnak tűnik az egész kifejezés, annál inkább megalapozott, annál komolyabb ez a hatóság. Nem haladnak az ügyeink vele, erre ezt tudom mondani.

Azt tudod kb. hogy hány ipari munkahely van most Szentesen?

Az ipari parkban jellemzően ipari vállalkozások vannak, tehát nem mezőgazdaságiak – inkább úgy mondom. Az ipari parkban a munkavállalók létszáma megközelíti a 2500 főt. Az ipari parkon kívül is vannak a városban ipari jellegű munkakörök, tehát azt mondom, hogy egy kb. 5-600 főt még hozzá

lehet kalkulálni. Ebben már benne vannak például az autójavító műhelyek is – amik nem az ipari parkban vannak.

Ezen a téren még látnál fejlődési lehetőséget? Mondjuk ez az élelmiszeripar, az energiára alapozott élelmiszeripar, amit említettél, például Szentesen működhetne?

Annyira, hogy ez a stratégiai célunk. Mi úgy gondoljuk, hogy az embereknek enni kell adni, és az embereknek energiát kell biztosítani – minden törekvésünk ennek irányába mutat, és erre van adottságunk.

Tehát az ipari parkban még vannak eladó területek – múltkor végignéztük. Oda például már elsősorban ilyen cégeket szeretnél?

Elsősorban igen. Ezt akartam még mondani, hogy abban kellene még, úgy gondolom az államnak jótékony hatást gyakorolnia, miszerint ma Magyarországon olyan szempontból káosz van, hogy mindenki versenyez mindenkivel és teljesen mindegy, hogy ki jön hozzám, csak teremtsen tizenegy munkahelyet. Azt a káoszos állapotot kellene egy kicsit gatyába szedni, hogy valamennyire lehetne irányítani azt, hogy ki merre menjen. Ebben vannak benne ezek a nemzetstratégiai gondolatok, tehát hogyha azt mondjuk, hogy Dunától keletre nekiállunk annak, hogy élelmiszeripar, megújuló energiák stb. és ezzel kapcsolatos minden, akkor aki ebben érdekelt, azt kezdjük el ide koncentrálni. Ha a gépgyártásnak mondjuk nulla adottsága vagy tradíciója van ezen a részen, akkor ne ide hozzuk, hanem vigyük el egy olyan dunántúli részre, ahol van, csak éppen köhög vagy nincs piaca. Jelen pillanatban mindenki mindent csinál, ezt azért érdemes volna egyszer egy tisztességes tanulmánnyal átnézni – azzal a kitekintéssel, amit mondtam neked a legelején, hogy azért vegyük már figyelembe, hogy van egy Szabadkánk, egy Kassánk, egy Nagyvárad, egy Arad, egy Temesvár vagy egy Pozsony, tehát ezek megkerülhetetlen dolgok. Ilyen kitekintésben egy tanulmány úgy gondolom nagyon fontos lenne. Röviden ennyi.

Szekszárd

“A”

A kormányzat, azon belül a Nemzetgazdasági Minisztérium most az adminisztratív terhek csökkentésén dolgozik. Feltételezzük azt, hogy vannak Magyarországon olyan városok, esetleg kisebb-nagyobb térségek vagy olyan vállalkozói szövetségek, klaszterek, ha nem is formálisan, de egy-egy ágazatnak valamiféle sűrűsödési pontjai, amely szereplői úgy érzik, hogy az ő adott helyen való növekedésüknek a Magyar Állam valamilyen módon gátja. Ilyen kérdés lehet például a szakképzés. Magyarországon jellemző a munkaerőpiacra, hogy egyrészt munkanélküliség van, másrészt meg munkaerőhiány van. A közigazgatás is, de a cégek is arra panaszkodnak, hogy nem találnak kellő mennyiségű és minőségű embert maguknak, és egy városon belül is egyszerre van jelen ez a kettő. A fiatalokat nem tudjuk azokra a szakmákra kiképezni, amire helyben szükség lenne. Sokszor az derül ki, hogy ennek az az oka, hogy az állami, közoktatási rendszer nem veszi figyelembe ezeket az igényeket, vagy hogyha figyelembe is veszi, nem tud rájuk kellő rugalmassággal reagálni. Itt Szekszárdon van több autóipari cég. Önök egyenként vagy összességében mint autóipar meg tudnának-e jelenni olyan problémákkal, amelyek az állam számára is érdekesek?

Erre azt szoktam mondani, hogy a munkahelyet a megrendelő teremti. Mi, akik a piacgazdaságban részt veszünk, azt nagyon jól tudjuk, hogy akkor tudunk fölvenni munkaerőt, amikor nekünk van valamire megrendelésünk, és kell bővíteni. Ilyenkor merül fel az egyik probléma, amit ön is mond, hogy van-e megfelelő szakember. Jó néhány olyan projektünk van, aminél már nagyon gondolkodunk azon, hogy nem tudjuk elindítani, mert nem bízunk abban, hogy itt kellő mennyiségű szakember van. Még úgy is, hogy mi foglalkozunk saját tanulóképzéssel, annak az összes nyűgével, bajával, a munkaügyi hivattal közösen pedig felnőtt munkavállalók, munkanélküliek képzésével. Jelenleg is egy 16 fős stábbal foglalkozunk, évente legalább egy alkalommal, ezt most már több évre visszamenőleg. Van, amikor egy évben kétszer is, mert úgy jön ki a csatlakozás. Ennek van egyrészt egy gyakorlati haszna, hogy mi mindig a legjobb szakembereket kiválasztjuk, és azonnal felvesszük őket, amikor végeztek a tanfolyamon, de legalább felajánljuk nekik az álláslehetőséget. A másik oldalon meg nekünk óriási probléma volt a kezdet kezdetén – pont azért, mert nem volt kellő mennyiségű szakember –, hogy állandóan csábították az embereinket. Nincs ezzel semmi baj, mi azért jobban megfizetjük a munkaerőt, mint bárki más itt a környéken, de egy jó szakembert mindig meg tud mindenki venni, és ha azt egy potenciális helyről viszi el, akkor az óriási gondot jelent, mert itt általában több év, esetenként öt-hat év munkája fekszik abban, hogy valaki megfelelő szintű munkaerő legyen. Ennek nem titkolt szándéka volt az is, hogy a többit felszívja a munkaerőpiac. Ez jól

is működött, mert megszűntek a csábítgatások, tehát kielégül az egyéb piaci szereplő is és megkapja ő is a szakembert, és foglalkozik vele.

Azokat, akiket kiképeztek így az elmúlt tizenévben, azok közül nincsen munkanélküli egy sem, vagy nagyon kevés. Fiatalokat és időseket is képeztek ki CNC-seknek.

Nem teszünk kivételt a munkaerőben. Most is felveszünk mi 56 éves munkaerőt is. Ha az megfelelő szakember, akkor föl vesszük. Mindig furcsállottam – ezt csak úgy mellékesen mondom – a pályázatoknál, amikor a betétlapokat be kell adni arról, hogy milyen az esélyegyenlőségi témánk, azzal hogy foglalkozunk. Így, hogy esélyegyenlőség, ezzel mi nem foglalkozunk. Ez egy pótcselekvése bárkinek is, aki ezzel foglalkozik. Mi munkaerővel foglalkozunk. Nálunk jó munkaerő kell. Hogyha egy olyan munka van, ahol nőket tudunk foglalkoztatni, oda értelemszerűen mi nem vesszük föl férfiembert, mert minek? Sőt, van, amikor ők azt jobban meg tudják csinálni. De nem azért vesszük föl, mert nő, hanem arra a feladatra ő a legalkalmasabb. Nincsenek etnikai problémák se, itt vannak nagyon tisztességes cigány emberek – én nem romákról beszélek, cigány emberek, mert ők magukat sem romának hívják, hanem cigánynak –, nekünk ilyen problémánk sincs. Ha meg kutyaütő valaki, akkor az lehet fehér ember, ilyen nagy füle, olyan nagy orra, nézhet ferde szemmel, vagy bármilyen mással, annak nincs helye itt a cégnél, mert a közösség kizárja magából, kiveti magából. Maga a munkaerő kiválasztás meg a betanítás folyamata is olyan, hogy hónapról hónapra minden munkavállalónkat kiértékelünk. Minden hónap végén van egy premizálási rendszer, megnézzük, hogy kik a notórius késők, kik azok, akikkel volt probléma a munkavégzés során, úgy, hogy nem figyelt oda, hogy netán begyártott x darab selejtet, holott ezt neki óránként ellenőrizni kellett volna. Abban a hónapban a prémiuma elszállt. Ha ez bekövetkezik a következő hónapban, akkor már leültetjük, és megkérdezzük, hogy szeretne-e tartósan itt dolgozni nálunk, mert ez nem működik. Mi nem a prémiumát akarjuk elvenni, a prémiumát oda akarjuk adni, de nem érti, hogy miről beszélünk, és hova szeretnénk eljutni. Ennek következtében van egy szelekció. Egyrészt az emberek is arra törekednek, hogy megkapják a megfelelő juttatásokat, a másik oldalon meg ha valaki nem illeszkedik bele – mert itt szervesen kapcsolódnak a munkavállalók a munkavégzés során egymáshoz a munkafolyamatok egymásra épülésének következtében –, ők is szólnak, hogyha valami nem stimmel valakivel, ha nem lehet vele együttműködni, mert az ő dolgait külön nézni kell. Ha egy alkatrésznél az utolsó előtti műveletnél kiderül, hogy az előtte levő ember begyártott egy selejtet, akkor minden darabot nézni kell. Ez nem működik. Most, hogy visszatérjünk a megfelelő szakember ellátottságra. Alapvetően hibás az a koncepció, ahogy itt még képzünk. Bevezették ezt az új OKJ-s rendszert – autszájderként vettem részt a kamaránál egy tájékoztatón. Elmesélték, hogy 4,5 milliárdot költöttek erre. Voltak ott tanárok, pedagógusok, iskolaigazgatók, őbennük megvolt az a lelkesedés, hogy most valami új dolog lesz. Most már nem lelkesednek, mert tudják, hogy ennek milyen hatalmas

adminisztratív feladatai vannak, és sajnos a kimeneti oldala nem hozott semmit. Nem az a baj, hogy ezt a 4,5 milliárdot erre elköltötték, csak egy kérdésem van: lesz-e ettől több jó szakember, mert ha lesz, akkor lehet, hogy nem is ennyit kellett volna, hanem dupla ennyit. De ha ettől nem lesz egy jobb szakember sem, akkor ezt a pénzt akár kútba is lehetett volna dobni, de ha netán kiteszik egy kuka mellé, lehet, hogy még jobban is jártunk volna, mert akkor szétosztják maguk között a csőlakók, és lehet, hogy valami új életformát alakítanak ki. Az élet sajnos azt bizonyította, hogy sajnos ez teljesen használhatatlan. Jó néhány vizsgáztatáson ott vagyok. Egy vizsgáztatásánál a pedagógusok megőrülnek, mert annyi jegyzőkönyvet kell csinálni. Azelőtt 2-3 nap alatt meg lehetett csinálni egy szakmunkásvizsgát. Most legalább négyszer össze kell ülni, és minden vizsgánál, mert modulzáró vizsgák vannak, azt mind jegyzőkönyvezni kell. Százalékos arányban meg van határozva, hogy milyen kompetenciaértékkel vesznek majd figyelembe, mondjuk egy kézi-gépi megmunkálást forgácsolásnál. Tavaly megbukott egy négyes tanuló gyerekünk, mert nem volt elég hely, nem volt elég idő, meg nem tudott rendesen reszelni meg fúrni. Fél évre rá pótvizsgát tett, és ez a gyerek most egy megbecsült – az egyik legjobb – szakemberünk. Végzősként CNC-s dolgokban olyan dolgokat tudott csinálni, amit néhány idősebb szakember sem tudott. Fogékony volt erre, és ez érdekelte, de az, hogy hogyan kell reszelni meg fúrni... neki ezt nem kell tudni, azt tudják a lakatosok, akiknek ez a dolguk. Ezeket a dolgokat fölül kell vizsgálni. A tananyagban sincs olyan súlya a CNC képzésnek, ahogy kellene. Viszont van "Vállalkozási ismeretek", amire semmi szüksége nincs. Nagyon jó tanulóink vannak, az elmúlt év tanulmányi átlag 4,2 volt 18 gyereknél, nem voltak rossz tanulók, úgy hogy ebben volt közepes tanuló is, és hét jeles tanuló. Vannak olyan problémák, hogy a gyerekeknél külön-külön le kell ülni és foglalkozni velük. Megkérdezni, hogy mi nem megy. Vállalkozási ismeretekből, ha a féléves ellenőrzőt megnézzük, kettést kaptak. Kérdeztem őket, hogy hogy lehet ilyen ismeretből kettést kapni, mi a könyv, hozzák be, nézzük meg, hogy egyáltalán mit csinálnak. Tele van definíciókkal. Definíciókat megtanulni és abból majd egy szép dolgozatot írni, szóról szóra, hogy az jó legyen, egy esztergályos tanulótól nem biztos, hogy kellene kérdezni. Azt egyébként tudjátok, hogy hogyan kell költséget számítani? Hát az mi, főnök? Mondom, ahhoz, hogy te vállalkozni tudjál, neked ki kell tudni számolni azt, hogy milyen költséggel fogsz te dolgozni, ha veszel egy gépet, annak mennyi lesz a megtérülési ideje. Ezeket ki tudod számolni? A tankönyvedben benne van ez? Jogi ismeretek vannak benne. Az van benne, hogy kft.-t mennyi törzstőkével kell alakítani, meg a bt., meg a kültag-beltag, ilyeneket tanítanak meg vállalkozói ismeret címén. Ezért vannak a jogászok, odamész egy jogászhoz, az neked megcsinálja az alapító okiratodat, adsz neki százezer forintot – ezt már be is kalkulálhatod a cégednek a dolgaiba –, és onnantól kezdve ha neked van piacod... Ha nincs piacod, akkor ne is csinál vállalkozást. Ha te nem látod, csak most akarod kitalálni, hogy mit fogsz csinálni, azt felejtsd el, mert neked azonnal lesz banki költséged, neked azonnal kell az ilyen-olyan járulékokat legalább magad után befizetni, és sorolhatnám. – Hát mi főnök ilyenről nem tanulunk. – Akkor szóljatok a

tanítótoknak, és akkor majd bemegyünk és elmondjuk, hogy mit kellene Vállalkozási ismeretek címén oktatni. Ha ezt nem oktatják, akkor teljesen fölösleges ezt a témát így, tananyagszerűen oktatni. A munkavédelmi oktatás egy nagyon fontos dolog, de mi sem csináljuk, ahol itt nap mint nap az emberek ilyen-olyan gépeken dolgoznak. Amikor belép, akkor van egy általános oktatás amikor a minőségügyi rendszert elmondjuk, tűzvédelem, munkavédelem, vészhelyzeti terv, és minden, amit nekünk az ISO TSZ előír. A munkához jó is, hogy ez van, hogy tudják az emberek, hogy milyen munkakultúrába kerültek be, és mi az, amit belépőként neki tudni kell, és majd utána a többi mást megtanulja. De egész évben, tananyagban munkavédelmet oktatni megint csak egy hülyeség, mert a gyerekek ott vannak egy inkubátorban, egyébként sem használnak olyan eszközöket, és olyan módon dolgokat, hogy olyan nagy balesetveszélynek lennének kitéve. Egy munkahelyi vezetőnek, műszakvezetőnek az a dolga, hogy amikor valakit odatesz egy gépre, megnézi, hogy a gép működőképes-e, jól be van-e állítva. Az embert kioktatják, hogy ha még nem dolgozott a gépen, akkor ezek a kezelőszervek, gyakorolja, csinálja, kapcsolja ki, indítsa el, és amikor mindent elsajátított rajta, akkor aláírjuk, hogy készség szinten kezeli. Elmondja a baleseti forrásokat, ezekre oda kell figyelni, ezért van a szemüveg, ezért van a kesztyű stb., a hallásvédőket kötelező használni. Kész, passz, ennyi. Tíz év baleseti helyzeteit kielemeztük, és folyamatosan csökkennek, főleg, amióta nagyon-nagyon szigorúan vizsgáljuk ki a legkisebb balesetet is. Megnézzük az eszközt, gépet, a személyi felelősséget, ha olyan, akkor felelősségre vonás van. Három éve nincs olyan balesetünk, amit érdemlegesen jegyzőkönyvezni kellene, pedig háromszáznegyvenkét ember van, forgógépek vannak, éles szerszámok és sorolhatnám, hogy mi minden más. Ez nem megy másként. De akkor még egyszer kérdezem, kell-e oktatni egy éven keresztül? Ahelyett, hogy egyébként ezekben az óraszámokban CNC-s ismereteket tanítanánk a forgácsolóknak, mert ők ebből fognak majd megélni. Sőt, úgy kellene felépíteni az egész oktatást – ami sajnos nem egészen így épül föl –, hogy legyen meg az egymásra épültség, mert mi azt mondjuk, hogy ha valaki ide kerül hozzánk be, annak nem kell megöregedni a CNC gép mellett, itt lehet mérnök is. Csak kell legyen itt egy kicsit, és mellette nagyon sok akarat és munka. Ha az nincs meg, akkor megmaradhat ott, nincs semmi baj, nem kell azt lebecsülni, az egy nagyon tisztességes dolog, van aki ott nagyon becsülettel, jól keres. Ha kiemelkedő szakember, de nem szerez egyéb iskolai végzettséget hozzá, akkor is elérhet egy két- háromszázezer forintos havi fizetést. De ha valaki többet szeretne, akkor tegye le a technikusit, ha azt letette, akkor meg szerezzen mérnöki diplomát. Az első évért nem fizetünk semmit. Amikor komolyan vette – mert azért egy évet végigharcolt úgy, hogy mindent kifizetett, azért már az szeretne diplomát is szerezni –, akkor azt mondjuk, hogy mindent kifizetünk, de akkor ezt le kell tegyed, és utána x ideig itt maradsz nálunk. Amikor letette és azt hiszi, hogy megpihenhet, akkor azt mondjuk, hogy nekünk kellene egy szakmérnök, erre jó lenne, ha elmennél, mert az eszed is megvan hozzá, a területet, úgy látjuk, hogy jól ismered, és megszerezheti a másik diplomáját is. Nem egy ember van ilyen, aki itt dolgozik, és így

lett itt vezető.

Nagy az esély, hogy az itt is marad. Azt nehéz elcsábítani innen.

A szakképzésnek ez az óriási problematikája, hogy nem tudunk perspektívát nyújtani. Általában nem. Tehát a gyerek bemegy, és a szülő odaadja valamilyen szakmára képezni, nem tudják megmondani neki az iskolában, hogy őbelőle mi lesz majd. Mert ma már nem lehet úgy gondolkodni, mint régen, az én időmben, hogy tanultál egy jó szakmát – ez nem igazolódott, mert az élet azért visszaköszönt a rendszerváltás óta –, és majd elmész nyugdíjba onnan, ha nem csinálsz nagy hülyeséget, nem ér valami baleset, meg nem rúgnak ki azért, mert ittasan mentél be, és ott randalíroztál. Ma ezt már nem lehet, ha ma van egy szakmád, és hogyha te azt úgy gondolod, hogy be lehet dobni a sarokba a tankönyveket, és soha az életben elő nem veszed, akkor tebelőled olyan sok minden nem lesz, azazhogy az első leépítéseknel és válsághelyzetben te leszel az első, akit elküldenek, mert alulképzett vagy, mert nem vagy motivált és nem akarsz fejlődni. A piac tőlünk megkéri, tehát nem mi követeljük a dolgozóktól, tőlünk a piac követeli meg, hogy egy ennyi, ilyen meg olyan szakképzett munkaerő kell. Évente leauditálnak bennünket.

Azt jelenti az audit egy ilyen ipari üzemben, hogy az, aki megrendel a cégtől valamennyi alkatrészt, illet, olyat, amolyat – most az lehet fődarab, most már itt nagyobbbrészt az van önöknél, nem?

Alkatrész szinten is, meg összeszerelünk is.

Igen, mert alkatrész is kell még utánpótlásnak is, úgy van, tehát javítási célra – akkor az a cég idejön és megnézi, hogy én ki merjem-e ide helyezni ennek az alkatrésznek a gyártását, megvan-e a megfelelő helyük, gépük, szakemberük, ki van-e alakítva a minőségbiztosítási rendszer, és hogyha ezt elfogadta, utána adja ide a munkát. Hogyha itt le van egy hely, egy telep, egy gyártelep auditálva, akkor onnan azt a munkát nem lehet elvinni, tehát nem teheti meg azt, hogy ...

Ez nem jó kifejezés, egy beszállítót mindig minősíteni kell. Egy A kategóriás beszállítónak biztos megrendelése van, annak az áraival kevéssé vitatkoznak. Amikor valaki már egy B kategóriás besorolást kap, az azt jelenti, hogy vele párhuzamosan valaki vele még ott van, és az azért küszködik, hogy A kategóriás legyen. Itt már lehet föl és le. Ha már valakit C-be besorolnak, az már azt jelenti, hogy a kisorolandók listájára került, és ez már egy komoly visszaesés. Már a B-t sem szabad megkockáztatni, hogy B besorolást kapjon, mert onnantól kezdve kijönnek, megnézik a folyamatokat, és akkor azt mondják, hogy az árakból ennyit engedni kell. Nem az infláció, meg ennyit emelkedtek ezek meg azok – ilyenekkel nem foglalkozik egy megrendelő – azt mondja, hogy nekem a piacon el kell adni a terméket, és ahhoz, hogy ne legyenek drágábbak az autók – mert mi ebben utazunk – többségében az kell, hogy az árakat szinten kell tartani, vagy mi szinten tartjuk, mint összeszerelők és

eladók, nálatok meg ahhoz, hogy ezt tarthassuk, és a mi nyereségünk meglegyen, nektek ahhoz le kell menni. Itt van egyfajta együtt sírunk, együtt nevetünk, de többnyire akik alul vannak, azok sírnak, vagy legalábbis próbálják még ezt tovább háritani, ami elég nehéz. Hogy visszakanyarodjunk a témához, egy ilyen szerződéses megállapodáshoz, hogy lehet ezt konkrétan. Biztos, hogy ennek vannak módjai, de azt látni kell: vállalkozások beszorítani magukat egy keret közé nem engedik, mert bennünket a piac szabályoz. Óriási gond volt a válság időszakában, amit szerintem nem értett meg senki sem, legföljebb csak itt középszinten, régiós szinten a munkaügyi hivatal részéről értették meg, hogy mi az alapvető probléma. Az alapvető probléma az volt, hogy vannak különböző cégek, mondjuk azok, akik bizonyos betanított feladatokat és beszállítói tevékenységet végeznek, ahol elviekben nem probléma – lehet ilyen-olyan módszerekkel, mondjuk bémunkásokkal, hogyha valaki hoz embereket, és ha nem kell, akkor elviszi az embereket – meg lehet csinálni munkákat, és lehet szabályozni viszonylag alacsony költséggel a létszámot. Ha már egy olyan cég, mint pl. a PHG is meg mi is, ahol kvalifikált munkát csinálunk, és ahhoz, hogy ilyen munkát csináljunk ott öt-tíz éves képzésnek kell lenni, és a szakembereknek nem lehet azt mondani, hogy most fél évig, egy évig nincs rád szükségem, oldd meg, menj el kukoricát kapálni, és amikor majd kell, akkor gyere ide vissza. Ez nem működik, mert az embereknek egy része – a legjobb szakemberek – kint dolgozik Írországbán, Angliában, Olaszországban, Németországban, Egyesült Államokban, hadd ne soroljam, hogy hol, és nem jönnek többet vissza ebbe az országba. Nem jönnek vissza, mert olyan fizetésük van: olyan egymillió, egymillió-ötszázezer forintos fizetések.

Egy CNC esztergályos?

Ez nem CNC esztergályos. Amikor Angliában nagyon komoly leépítések voltak, ezek az emberek ott maradtak, és vezető beosztásban maradtak ott, mert 10-20 embert irányítanak és programot írnak. Ezek úgy kerültek külföldre, hogy mindig van egy ismerős, aki kint volt, és az el kezdett dolgozni, és utána ő tudta, hogy kiket kell föl hívni telefonon, hogy gyertek ki, mert itt van egy lehetőség. Most ők is elmondják, hogy a lehetőség az, hogy odaállítják a géphez. Mert a közép-európai munkaerőt helyfel-közzel indulóban lebecsülik mindenhol, ezt tudni kell. Mondták, hogy ott az a zöld gomb, hogyha megnyomja, akkor elindul a gép, és ha a pirosat nyomja meg, akkor leáll a gép, maga ne nagyon nyúljon máshoz. Na most ez a gyerek beszél vagy angolul, vagy németül, és mondta, hogy azért ettől egy kicsit többet tud, meg hát ő ezeket a gépeket be tudja állítani. Még egyszer mondjuk, ne nyúljon hozzá, maga ezt tudja, és kész, ennyi. És amikor fél év múlva előállt egy probléma, és ott kínlódtak napokig a technológiával, meg hogy milyen szerszám meg milyen műveleti sorban, meg egyáltalán hogyan kellene megcsinálni, akkor ez a gyerek csak úgy nézegette, és megírta nekik a technológiát is, meg a mindenféle paramétert, meg megírta a programot is. És azt mondta, hogy hátha tud segíteni, akkor azért nézegessék meg, aztán hátha jó lesz valamire. Mondanom sem kell,

nem fogadták nagy örömmel, fitymálták. Akkor egy-két ember komolyabban elkezdte nézegetni, hogy ebben mintha olyanok lennének írva, mintha talán ez illene ahhoz, amit mit akarunk csinálni. Akkor megfogták, beírták a programot, lefuttatták szárazon, hogy ne legyen semmi gond, szerszám ne törjön, befűzték az anyagot és puff, érdekes módon csak korrekciókat kellett végrehajtani, és nagypontosságú kész alkatrész jött ki a végén. Akkor miért nem mondtad te ezt, hogy te ilyeneket is tudsz. Azt mondja, hát én mondtam, csak ti nem hittétek el. Azt mi nem tudjuk, hogy Közép-Európában vannak olyan gépek, ahol ilyen dolgokat is lehet csinálni. Mindjárt mondták, hogy akkor menjél be, vegyél föl egy köpenyt magadnak, és akkor innentől kezdve ez a tizenöt ember a te irányításod alatt lesz, és ennyi fizetésed van innentől.

De ez az ember ez nem mérnöki végzettséggel volt?

Ez nem mérnök, ez szakember, egyszerű CNC gépkezelő, de jó eszű, és programozni tudott, tudott technológiát írni, meg programot írni a gépekhez, több programnyelvet is ismert. Na most ez a baj, a képzéssel ez a gond, hogy nem értik meg. Nem az iskolában, mert az iskola az jó szándékú, nekünk nagyon jó a kapcsolatunk, a gyerekeinkről naprakészen információink vannak. E-napló van, minden nap tudjuk, hogy miből felelt, és hányasra, tehát az már nincs itt, amit korábban a gyerekek mondtak, hogy nem hoztam el az ellenőrzőm, már megint otthon felejtettem, a koleszban vagyok, és ott felejtettem. Nem, itt ránézünk mindig, és tudjuk. Ha igazolatlan mulasztás van, akkor számon kérjük őket. Ezzel nincs gond, a gond az, hogy nincs megfelelő tananyag, és az látszódik, hogy egyre inkább kikopnak a jó szakemberek, a mi szériánk kimenőben van, és a bemeneti oldalon gondjaink vannak a műszaki tanárokkal. Ezért a fizetésért műszaki tanárt nem lehet kapni, mert az a műszaki tanár, aki tud, az megint csak nem dolgozik itt Magyarországon már.

Az a baj, hogy könnyebb egy iskolának gazdasági informatikust képezni, mint műszaki informatikust.

Én még csak ezt sem mondanám, azt mondom, amit az iskolában is mondok. Nem értem, hogy amikor minden évben, amikor bent vagyok a tanácsadó testületben, arról beszélünk, hogy milyen szakmákban, szakterületen kellene indítani képzést, azért, hogy ne képezzünk munkanélkülieket, akkor elhangzik az, hogy probléma az, hogy kevés építőipari munkás van, kevés vendéglátóipari munkás van. Elmondom, hogy miért kevés – akkor mindenki néz, hogy én hogy tudom azt, hogy miért kevés – azért, mert itt jelentkeznek nálam betanított munkásnak. Szerintem nem kell ezekbe a szakmákba képezni. Nincs elég fölvevő erő, szeretnék semmi pénzen, ingyen alkalmazni őket. Ezért a pénzért nem mennek el oda, ahova egyébként tényleg kellene, és ha jól megfizetnék és megbecsülnék, akkor nem menne mondjuk Bécsbe pincérnek vagy Németországba vagy egyéb más helyekre, ahol egyébként tudom, hogy vannak, mert a mi dolgozóinkkal egy munkásszállón laknak. Ez

az óriási baj, tehát itt megint a piac... el kell menni egy vendéglátó egységbe. Szekszárdon, ami nem nagyváros, és óriási turizmussal nem rendelkezik, konganak az éttermek. Különböző akciókkal, félpénzért, meg ekkor és akkor nem kell annyit fizetni és tikettet adunk: ezzel meg lehet átmeneti problémákat oldani, de alapvetően azt a gondot, hogy jól működjenek és megfelelő szakemberállomány legyen, azt csak úgy lehet, ha megfizetem, és megfizetni meg akkor tudom, ha van piacom, és ha van piacom, akkor tele van, és mindig van megrendelőm – itt most történetesen étteremnél: van vendégem –, és akkor kell adni annak is. Tehát mi nem gondoljuk azt, hogy akkor vagyunk jó foglalkoztatók, hogyha minél több pénzt be tudunk vezetők és tulajdonosok nyomni a zsebünkbe, és a dolgozó meg tolja el a biciklit, és ha nem tetszik, majd jön be más is. Ez nem működik már. Igyekszünk mindig megfizetni a munkatársainkat, és úgy megfizetni, hogy eszébe se jusson neki elmenni. Biztos, hogy nem tudunk egy betanított embernek horribilis pénzt fizetni.

De akkor miért nem képez az iskola több fémipari szakembert?

Most megint visszautalunk az átkosra. Annak volt egy bejáratot rendszere, ami most nem működik. Az általános iskolákból időnként kimentek üzemlátogatni. Lehet, hogy ennek rossz szájíze van vagy rossz hangzata van, de ez nem egy hülyeség. A gyerek lát valamit, és elmegy haza, és van egy benyomása, és elmondja a szüleinek. A rendszerváltásnak volt egy óriási problémája –, ami azért a fejekben ott volt, a szülők fejében –, hogy kik kerültek ki legelőször az utcára? Az ipari munkavállalók. Ez lehet alkalmazott is meg bárki, mert így vagy úgy ezek a cégek vagy csődbe mentek, vagy a privatizálásnál olyan kézbe kerültek, hogy ezt inkább használták mosodának, mint rendszeren gyártó cégnek, és a fekete pénzeket itt mosták tisztára, volt itt Szekszárdon is ilyen, és a gond az, hogy ő kerültek először az utcára. Hát nem sok tüntetést láttam én annak idején az utcán ezekért az emberekért, meg nem sok könny esett. Na most a fejekben azért a szülőknél ez volt, hogy én az én gyerekemet egy ilyen helyre nem adom, ahol majd először lesz munkanélküli. És ez majd egy évtizedes probléma volt. Ha ezt szociálpolitikai vagy szociális szempontból megmérték volna és megszámozták volna, akkor most sok kérdésre tudnának válaszolni, de ezt senki meg nem nézte és meg nem vizsgálta.

Tehát az egyik problémát abban látja, hogy a szülő nem íratja oda a gyerekeit.

Ez így van. A másik dolog: nincs megfelelő PR-ja, itt mindig azt mondom az iskolában is, hogyha egy szakmának prioritást akarunk adni, akkor a csapból is annak kell folyni.

Marketing oldalról a szülőt meggyőzni, hogy odaadja.

És minimum annyi, hogy ez jelenjen meg. Mondjuk a szülőknek is és a gyerekeknek is, hogyha egy szülő ide akar jönni egyedül, akkor jöjjön ide. Körbevezük, elmondjuk, megmutatjuk, megnézheti,

megfoghatja, ha akarja hozni a gyereket, akkor hozza ide a gyereket és nézze meg. Ha az iskolában szülői értekezlet van, akkor vagy én vagy valamelyik munkatársam, aki ezt meggyőzően el tudja mondani, elmondjuk. Itt volt olyan gyerek – akit úgy áttételesen hallottam csak vissza, az egyik szülő mondta –, hogy hazament az anyuka, és mondta otthon, beszélte a családdal, hogy itt volt az iskolában egy szülői értekezlet, és egy szakállas, ősz, idős ember olyan szépen beszélt erről a szakmáról, hogy a gyerek oda akart menni dolgozni. Azt mondta, hogy én erre kíváncsi vagyok. Föl kell ébreszteni a szülők és az emberek kíváncsiságát, és meg kell tudni győzni arról, hogy ez a szakma, amit mi kínálunk ez nem egy zsákutca, ahova bekerülsz, és míg élsz monoton, ott fogsz majd megpusztulni. Hanem ha akarsz, akkor ebben egy komoly perspektívát tudsz magadnak nyitni, fejlődni tudsz, nem állsz meg. Ezek hiányoznak.

Ha jól értem, akkor az önök cégének – de talán ez akkor igaz a városban lévő többi autóipari cégre is – az lenne jó, hogyha itt helyben, Szekszárdon sokkal nagyobb számban és sokkal magasabb minőségben képeznének gépész, műszaki szakembereket, és önök ebben részt is vennének aktívan, akár olyan oldalról is, hogy mondjuk jöjjenek ide általános iskolai osztályok, nézzék meg az üzemet, kinyitnák nekik a dolgokat, illetve aki már középiskolás, jöhetne ide gyakorlatra.

Ezt meg is oldjuk: nálunk minden évben van egyetemi, főiskolai hallgató gyakorlaton. Adunk témát a diplomához. A hátsó szándék mindig az: idejöttél, dolgoztál velünk, segítettünk téged, megismertél, megismerted azokat a fiatal munkaerőtársakat, akik netán lehetnek a te munkatársaid, és utána, amikor ő majd keres munkahelyet, akkor nekünk nem kell elmenni ilyen-olyan börzékre, az elsők mi leszünk, akit ő föl fog hívni telefonon.

A munkaerő-utánpótlás hogy történik? Kell keresni munkaerőt?

Nagyon kényelmes helyzetben vagyunk. Bennünket keresnek. Mi mindig megtaláljuk a megfelelő munkaerőt.

Vannak perspektivikus dolgaink is, nagy értékű gépeket fogunk vásárolni, az Audi TT legújabb fejlesztéseibe szállítunk be. Nem azt mondom, hogy a motorfejlesztést, de bizonyos alkatrészfejlesztést – hogy azt technológiailag hogyan lehet megcsinálni és milyen anyagból lehet megcsinálni –, azt közösen fejlesztgettük. Ők megterveztették a Győri Egyetemmel, leírták a paramétereket. Ott megtervezték, ideküldték nekünk, hogy ilyen anyagból, ilyen méretben, ilyen művelettel csináljátok meg, és írjátok le nekünk, hogy mi a tapasztalat. Egy nagyon kritikus alkatrészhez, az olajpumpa rendszeréhez – csatlakozóelemek és egyéb dugattyúk –, abból az anyagból nem lehetett megcsinálni, mert ezredmilliméteres pontosságú előírások vannak, és bizony hőkezelní is kell ezt az alkatrészt. Mivel itt a szálak, az anyag szálszerkezetében olyan műveleteket

kellett elvégezni, nem lehetett tartani az egy ezred millimétert, mert elgörbültek, másik anyagból kellett legyártani, meg más módon, mint ahogy elképzelték. Ez három évig tartott, most ért be. Két ilyen gépünk már megy, megy a szériagyártás. Jövőre, márciusban még további kettőt, és ha a rendelések olyanok lesznek, még további két gépet kell venni, de ezek már egymilliárdos gépfejlesztések. Egemilliárdos gépfejlesztéshez – nagy értékű gépekről van szó – nem lehet akárkit odatenni.

Hány ember kell ezeknek a működtetéséhez?

Mivel egy gépet három műszakban kell működtetni, ez már három. Ha ezt műszakonként megszorozzuk annnyival – és akkor nem nézem a további gyártórészeket – harminc-negyven emberről van szó, és ez már nem egy olyan gép, hogy figyelj, ez zöld gomb, ez meg piros gomb. Itt, amikor egy gépet el akarok indítani, akkor be kell menni egy menürendszerbe. És ez nem egy mobiltelefon menürendszere. Hogyha ott valami műszaki probléma van, akkor abból a menürendszerből ki kell jönni, mert nem lehet mondani, hogy akkor *reset*, indíts újra, mert utána összetör minden gyártóeszközt, ami öt-hatszázezer forint. Én most csak a szerszámról beszélek. Tehát ide komoly szakemberek kellene, és legalább egy évig itt kell tréningezzen. Itt van egy ún. képzési mátrix, ezek az emberek ekkor indulnak, készségszinten, segítséggel itt tart eddig, készségszinten segítség nélkül itt van, és utána már szerszámot berak és bemér segítséggel, utána segítség nélkül, utána már korrekciókat végez, nullpontot fölvesz, és utána gépet indít, majd utána alap fölszerszámozás, beállítás, alkatrész próbagyártás és mehet. Tehát ennek vannak különböző fázisai, és megvan, hogy nekünk az év végéig hat embernek el kell odáig jutni, hogy már velük utána a program beírással, lehívással és egyéb dolgokkal fogunk foglalkozni, ők már önállóan kezelik ezeket a gépeket, és bármilyen műszaki probléma van, azt megoldják.

Tehát ezekhez a gépekhez, úgy látják, hogy esetleg bizonytalan lesz a megfelelő minőségű szakember megtalálása. Ez már majdnem mérnöki feladat, nem?

Nem, én azt mondom, egy gépgyártás-technológiai technikus szintje.

De már modern számítógépes tudással.

Pontosan. Most eleve már így veszünk föl embereket, mindig mondjuk a gyerekeknek is. Itt van német, angol nyelvű oktatás a szakmunkásképzőben is. Amikor az alapozó tantárgyakat tanulják az első tíz osztályban, már van ilyen. Mindig mondjuk, hogy kell németül, angolul tanulni, meg itt is. Most van egy kurzus 16 emberünknek, a kontaktszemélyeknek, muszáj tanulni, és utána muszáj lesz nyelvvizsgát tenni, mert egy dolog, hogy a tulajdonosok beszélnek magyarul, de egy másik dolog, hogy ide nemcsak ők jönnek, és amikor egy audit van, mert minket nem Magyarországról, hanem

Németországból, Ausztriából jönnek auditálni. Odamennek, a dolgozóktól kérdeznak. Olyan prominens emberek, akik tudnak ezekre válaszolni, azok jó, ha tudnak így vagy úgy beszélni, ilyen vagy olyan nyelven. Ez a másik probléma. Magyarországon sajnos sem a középiskolai sem az egyetemi szintű nyelvi képzés nem megfelelő. Hiába kötik a diplomához, sajnos az a tapasztalatom, hogy lehet, hogy szerez valaki valamilyen nyelvvizsgát, de ha arra kerül a sor, hogy itt egész egyszerű, hétköznapi dolgokról németül vagy angolul beszéljünk, akkor gond van. Holott neki ott van a felsőfokú nyelvvizsgálója, ír, olvas németül, angolul. Az önéletrajzt meg tudja írni, és amikor visszakérdezzük, hogy ez hogy van angolul vagy németül, akkor már gond van. Azt mondja, az az igazság, hogy akkor én fölkészültem rá, és ez akkor jó volt, ezt még megszereztem a diploma előtt, hogy ne legyen probléma, meg bemeneti pontszámom jó volt, de én azóta ezt nem használtam, ez is egy probléma.

Ha egy projektmérnököt vesznek föl, az milyen procedúra?

Nem, nem veszünk föl mi projektmérnököt, projektet itt lévő ember tud csinálni. Van egy feladat, te vagy ennek a legjobb tudója, ezt te fogod csinálni. Ennek te vagy a tudója, és minden héten x napon be kell számolni neki a vezetőség előtt, hogy hol tart. Ha ez olyan téma, akkor minden nap reggel azzal indítunk, hogy mi újság ezzel a dologgal, hol vagy? Nem szeretünk úgy fölvenni egy munkaerőt, hogy fölvevünk, itt van, ezt kell neked most megcsinálni, mert nem tudjuk, hogy ő azt tudja-e. Mi fontos dolgokat olyan emberekre bízunk, akik már itt vannak évek óta, és ismerjük őket. És ez is a cél. Itt ha valaki ideérkezik, az kezdő. Mondhat ő akármit, ilyen papírja van, olyan papírja van. Azt mondjuk, oké, rendben, ehhez gratulálni tudunk, de itt be kell bizonyítani. Van egy út, amit be kell járjal. Ezt vagy be tudod járni, vagy nem.

Mi az, amit az adminisztrációs dolgokban tudnának segíteni? Nagyon belementünk itt a szakképzésbe. Óriási gondnak tartjuk, hogy nemcsak duális hanem triális információgyűjtés folyik az állam részéről. Van a NAV, korábban az APEH-hoz be kellett jelenteni a munkavállalót, letudtuk azt a kötelezettséget, és minden hónap végén megtörtént a béreknek a számfejtése. A könyvelők lejelentik az áfával kapcsolatos dolgokat, a bérszámfejtés lejelenti a munkavállalókkal kapcsolatos dolgokat. Itt párhuzamosan, ha olyan kötelezettség van, akkor a MEP, az OEP-nek, tehát az egészségbiztosítással kapcsolatos dolgokat is lejelenti, holott ezeknek egy nagyon nagy hányadát, szinte majd minden dolgát, lejelentjük az APEH-nak is, sőt, előfordul olyan dolog, hogy időnként kapunk egy dörgedelmes levelet, hogy például valamelyik orvosnál volt az egyik alkalmazottunk, munkavállalónk orvosi vizsgálaton, és nem volt érvényes a TAJ kártyája, mert nincs bejelentve a dolgozó. Iksz napon belül, mert ha nem, akkor főbe lőjük, fölakasztjuk, lekasaboljuk stb. Nincs is ezzel semmi probléma, elővenni a papírokat, bejelentéseket, rajta a MEP-nek az aláírása, bélyegzője, hogy ekkor, amikor azt

teljesíteni kellett, azt teljesítették. Ilyenkor bemegyek, akkor kérünk egy listát szíveskedjenek adni, és akkor áttekintjük a dolgozóinkat, és ki fogjuk javítani és megnézzük, és ha tényleg hibásak vagyunk, akkor ezeket pótolni fogjuk. Amikor három évvel ezelőtt ezt megcsináltuk, ötven ilyen emberünk volt, és az ötven emberből egy sem a mi hibánkból volt, hanem az előző munkáltatója nem jelentette ki az illetőt a rendszerből, emiatt mi hiába jelentettük be, a program nem tudta ezt lekezelni, mert látta, hogy ott még érvényes jogviszonya van, akkor hogyhogy egy másik jogviszony is van, erre parkolópályára tették, és az ember, mint a Mohamed koporsója, ott volt a levegőben. Ezeket a dolgokat csak úgy lehet kiküszöbölni, hogy egy helyre kell lejelenteni, utána abból dolgozik mindenki, akinek dolgoznia kell. A másik a Statisztikai Hivatal: kérnek adatokat. Árbevétel, munkabér, munkaidő, kutyafüle. A munkaügyi meg az integrált statisztikai jelentésbe ezt beletesszük. Ez a dolga, ezt tudni kell, mert ebből vonnak le ilyen-olyan következtetést, akár a kormány, akár valamilyen szerv, akinek feladata ezekből dolgozni. De az már egy nonszensz, hogy a szakképzésről kérnek statisztikát, és utána egy oldal megint arról szól, hogy mennyi a dolgozói állomány, mennyi a munkabére, mennyi a túlóra meg mennyi... ilyenkor szoktam mondani, hogy meg a jó édesanyja nem kellene, mert azt is földerítjük. Mert ilyenkor vedd elő a papírokat, mert ezeknek egyezni kell, ezt megint – hogyha le van irattárazva –, elő kell bányászni, ez minimum egy nap, amíg ezzel foglalkoznak. Ezeket ki kell küszöbölni.

És ráadásul ott vannak náluk az adatbázisok. Olyan ember nincs, akit az APEH-hoz ne jelentenének le. Fizetik utána a nyugdíj-, az egészségügyi, mindenféle hozzájárulást, tehát egy program kérdése lenne, hogy legyűjtené cégenként, hogy éppen annál a cégnél ki dolgozik. Külön megkérlik még, hogy napokig dolgozzon azon a statisztikán, mikor ott van náluk az adat.

Én is céget vezetek, nekem is nagy teher, sokkal kisebb állománnyal, de ugyanaz, egy fél nap nálunk is.

Fölhívnak telefonon, és megkérdezik, hogy ez miért nincs még kész. Mondom, ne haragudjon, hölgyem, ezzel nagyon sok dolog van, ezt össze kell gyűjteni. "Miért, nincs ott maguknál erre egy ember?" Nem ember nincsen, hanem semmilyen ember nincsen, aki külön ezzel foglalkozik, ide bekérjük az adatokat a megfelelő külsős cégektől: munkabér, tb, munkaügy, könyvelés, ezek kiszervezett témák. Ezt a céget 34 ember irányítja. Nálunk 10% az adminisztratív létszám, akik az irányítással vagy a szaktevékenységgel foglalkoznak, a többi más az közvetlenül termel, és állítja elő az értéket. Ezt tartjuk is. Itt olyan nekem meg a tulajdonosnak sincs, hogy titkárnő, mi magunk oldjuk meg a dolgainkat, többnyire munkaidő után, öt-hat óra után, amikor már csend van, és lehet dolgozni. Mert napközben az operatív munka folyik. Itt azért most külön nem tartunk egy embert – régen volt egy statisztikus, akihez mindig odajárultak, leadták, ezt ma nekünk a piac nem fizeti meg

és nem ismeri el.

A munkások önökhöz vannak bejelentve, nincsenek kiszervezve?

Ezzel kapcsolatosan meg is fáztunk, olyan értelemben, hogy itt volt szakmunkás, betanított munkás, segédmunkás kategória, és meg volt határozva, hogy kinek mennyi az ára. A végén már mindenki szakmunkás volt. Gyanús volt, mert a munkája révén nagyon sok embert ismerek: előző cégemtől, máshonnan, iskolából. Nézegettem, hogy ennek a gyerekek olyan szakmája van, hogy szerintem – ha nem emlékszem rosszul –, ez nem ilyen szakmával rendelkező gyerekek voltak. Egyre több gyanús bizonyítvány került elő. Aztán megnéztük a bizonyítványmásolatokat, és kiderült, hogy olyan ostoba módon hamisították meg a bizonyítványt, hogy a nyomtatvány 1973-as volt, a végzettséget meg '69-ben szerezte az illető. Ez feltűnő volt, mert a nyomtatványoknak a nyomtatási ideje alul ott volt. Mondom, ez így nem jó. Aztán elmentem Bonyhádra, Dombóvárra és Szekszárdra, és kikértem a bizonyítványokat, és kiderült, hogy ács, kőműves, és közben szerszámkészítőnek meg egyebeknek volt föltüntetve. Aztán elkezdtek göngyölgíteni, és kiderült, hogy jó néhány ember nem is volt bejelentve. Ha kijön egy munkaerő felügyelő, mi történik? Azt mondja, ezeknek az embereknek kérem az anyagát, a jelenléti ívet. Itt van orvosi alkalmassági. "Ja, az nem nálunk van, az a másik cégnél, mert ez bér munkás. Ezzel nekem alapvetően semmi dolgom, itt van a munkavédelmi oktatása, itt van az eligazítása, hogy mit kell csinálni." De ilyenkor fölhívja a munkaerő-közvetítőt, és mondja, hogy jöjjön ki, és igazolja ennek az embernek a dolgát, az meg azt fogja mondani, hogy ez nem az én munkavállalóm. És én mit csinálók? Hol van ez? Az én telephelyemen. Fekete foglalkoztatásért már meg is buktam. Mondtam, hogy föl lehet állni, ezekkel az emberekkel nagyon gyorsan el lehet menni, és ide maguk még egyszer be nem jöhetnek. Még meg is fenyegettek, azt mondták, hogy majd még találkozunk. Mondom, ezt most úgy vettem, hogy ön innentől kezdve szeretne rám vigyázni, hogy nehogy engem valami baj érjen, mert hogyha engem valami baj ér, innentől kezdve maga lesz az első, akit a rendőrség megkeres, maradjunk ennyiben. Ebbe ne menjünk bele.

Mikor alakult a cég?

A cég '98 áprilisában kezdte meg a működését, és akkor a kezdeti időkben 130 milliós árbevétellel működöttünk és 16 emberrel. Ha a dinamikáját nézzük, akkor az elmúlt 11 év alatt eljutottunk már a 340 főig. A válság időszakában visszaestünk, akkor kb. 2,7 milliárd volt. Az előző évben volt majdnem 4 milliárdos árbevételünk, és bízunk abban, hogy most is megközelítjük ezt.

Ez végig autóipari beszállítás?

Végig autóipari.

De nem 100%-ban?

Nem mondanám, mert kb. 96%-ban, ez a 4% elenyésző, és az is valamilyen módon kapcsolatban van.

Milyen piacra dolgoznak?

Ausztráliába meg Afrikába nem szállítunk. Még Kínába is szállítunk. Különböző dolgokat. Nincs olyan autó, amibe ne szerelnénk vagy gyártanánk valamit.

Egyszer emlékszem, azt mondta, hogy 130 autótípushoz gyártanak önindító motort.

Haszongépjárművekbe, ABS-hez gyártunk alkatrészeket és szerelt egységeket, aztán ablaktörlő motoroknak meg különböző mozgó motoroknak az alkatrészeit, ezeknek többnyire 60%-át itt gyártjuk alkatrész szinten, és szereljük az egyéb beszállítókkal az adott anyagokból össze az alkatrészeket. Nagyon sok gépészeti elemet gyártunk. Tehergépjárművekbe, haszongépjárművekbe ill. személygépkocsikba. Nyugat-Európában nem csinálnak olyan autót, amibe valamit ne csinálnánk, akár csak egy csavart is. Ez egy viszonylag szerteágazó paletta.

Magyarországi gyárak közül van megrendelésük?

Nincs, a Suzukinak mi nem tudunk beszállítani, mert olyan alacsony árakat akartak adni, hogy azt mi nem tudjuk vállalni.

De az Audinak, annak igen?

Annak igen, a Mercedesnek is. Bennünket minden évben minimum egyszer meglátogatnak. Nem ok nélkül. Vagy azért, mert szakembert keresnek – sajnos el is vittek egy két nyelvet beszélő gépészmérnökünket, az most kint van már két éve Németországban, majd jön ide Kecskemétre, ahogy indul a gyár.

Akkor viszont lehet esélyük arra, hogy beszállítók legyenek.

A beszállítói rendezvényeken mi meghívottak voltunk rendre. Amikor még meg sem kötötték a megállapodást, bennünket már leauditáltak, és a potenciális beszállítók közé besoroltak. Hogy ebből mi lesz, az még sok mindenben múlik. A Noge típusú Mercedesnek a kormányoszlop kapcsolóit és elektronikáját kint, a gerjenti üzemünkben szereljük össze.

Említette Gerjent, ott hányan dolgoznak?

Negyvenhárman.

Ez egy külön cég?

Nem, telephely. Olyan céllal létesítettük, hogy a kevésbé képzett munkaerőt helyben foglalkoztassuk, tehát ne utazzassuk, mert drága az utaztatás.

Mert Gerjenből sokan jártak ide dolgozni?

Jártak ide dolgozni, de kaptunk ott egy forintért területet az építkezéshez – közművesített területet – viszonylag sok szabad munkaerővel, ott a közvetlen közelében Dunaszentgyörgy, Fadd, Tolna is, és busszal viszonylag jól megközelíthető. Azzal a nem titkolt szándékkal, hogy át lehet menni könnyen Kecskemét irányába is. Mi abban bízunk, hogy az atomerőmű fejlesztésénél oda építenek egy hidat majd. Akkor szinte direkt módon át lehet szállítani. Azt tudni kell, hogy a Mercedes gyárba az első három évben – ugyanúgy mint az Audinál – a külső, meglévő beszállítói fogják az alkatrészeket szállítani, tehát magyarországi beszállítás szerintem minimális lesz. Ismerve az autóipari cégeknek a stratégiáját, ők nagyon nagy biztonságra törekszenek. Nem úgy van, hogy itt lehúztuk a rolót, odavittük, és kezdünk valami újat, mert óriási kockázattal jár. Ezt tudjuk mi magunk is, hogy amikor valami új dolgot csinálunk, a fejekbe bele kell gyömöszölni, és azt be kell tréningezni, arra rá kell készülni, tehát az nem úgy van, hogy eddig ezt csináltuk, holnap meg azt csináljuk, és nincs semmi zökkenő. Ugyanúgy, mint ahogy nekünk is előírják, hogy vészhelyzetekre készülni kell. Kell lennie egy vészhelyzeti tervnek. Katasztrófa, akármi lehet, nekünk akkor is tudni kell biztosítani a beszállítói dolgainkat, erre be kell rendezkedni. Ezt ugyanúgy ők maguknak is megteszik, és ebbe beletartozik az, hogy áttelepítünk egy tevékenységet. Óriási kockázattal jár. Patentra mindennek, kockára stimmelni kell, ezt csak úgy lehet, hogy – sajnos – lenyeljük azt a plusz költséget, hogy x ideig nekünk maradnak még a régi ottani beszállítóink, akiket mi ismerünk, és tudjuk, hogy ilyen minőséget tudnak. Közben elkezdik felépíteni ez alatt az idő alatt a magyarországi beszállítói hálózatot. Ilyenkor az az első, hogy megnézik, kik azok, akik az autóiparba szállítanak. Kik azok, akiknek van autóipari beszállítói tanúsítása. Kik azok, akiknek környezetvédelmi tanúsítása van. És megfelelően regisztrált anyagaik vannak. Nincsenek olyan készítményeik, amik majd a gépkocsikban veszélyes anyagként egészséget károsíthatnak, és számos szempontot figyelembe véve választják ki a beszállítókat. Mi bízunk benne – bennünket többször megnéztek – és a Mercedes-nek mi szállítunk dolgokat ezen kívül. Ezt a kapcsolószerkezetet nem direkt módon szállítjuk. De például a haszongépjárműveikhez ablaktörlőket lassan nyolc éve szállítunk – azon kevés beszállítók közé tartozunk Közép-Európában, akik egy etiketten rátehetik, hogy Made in Hungary a gyártó cég. A Mercedes ezt nem mindenkinek engedi meg. Nekünk is három évig hibamentesen kellett szállítani, és nem is a gyárhoz került be, hanem közvetlenül kereskedelmi értékesítésre került, tehát ők nem is látják, úgy engedélyezik ezeket.

Más telephelyük nincsen?

Györkönyben van egy kis összeszerelő, ott szereljük össze az ABS alkatrészeit. Ott 13 emberünk

dolgozik csak. Ez inkább helyi szociális foglalkoztatás jellegű. Tulajdonképpen Koch úr onnan származik, Györkönyből, egy kitelepített sváb család gyermeke volt, ő az elsők között, még a rendszerváltás előtt bejött Magyarországra.

Ő a tulajdonos?

Igen.

Valamikor, egy pár évvel ezelőtt beszélgetett itt ő arról, hogy itt a telephelyen ipari parkként is tudna működni.

Szekszárdon azért van most is ipari park, mert mi vagyunk. Ezt nem szokták mindig jó néven venni, hogy ezt mondjuk, de alapjában véve azt kell tudni, hogy a várostól mi nem sok támogatást kaptunk.

Ez egy ipari park, ahol vagyunk?

Alapvetően Szekszárdon volt egy ún. Ipari Park Kft., ez nem most kezdődött, hanem szerintem amikor az ipari parkok megindultak, akkor.

Simontornyán megcsináltuk az ipari parkot – szégyen volt –, és akkor gyorsan a város is adott magának egy ilyen címet.

Csináltak, megpályázták ezt a címet, és évről évre mindig valamilyen számokat kreáltak és életben tartották. Ez addig ment is, amíg keményen le nem szabályozták, hogy aki érdemi, valós számokat nem tudott produkálni, ott elveszik az ipari park címet. A városnak az volt a nagy szerencséje, hogy mi akkor vásároltuk meg ezt a területet, ez a cég maga része volt az ipari parknak. Minden olyan számot meg képet meg akármit közöltek, a mi árbevételünket, a létszámunkat leadták, úgy helyekkel mi mindig azt mondtuk, hogy persze, hát a város érdeke, hadd szóljon, menjen, támogadjuk. Mi tartottuk életben, de ez nem volt egy ipari park, hanem ez egy cég volt, akinek a számaikat eladták ilyen címen.

Tehát a városnak a területe meg a cégnek a területe közvetlenül egymás mellett van?

Ez része volt, még nem is volt megvásárolt területe a városnak, azokat a magánterületeket utóbb vásárolták meg. Most mi itt vagyunk, ebben az irodában vagyunk, és itt vannak gyártócsarnokaink, és az ipari park errefelé van. Tehát itt erre, ezen a részen, de alapjában véve az ipari park ez volt. Itt van az ún. hulladéklerakó rész.

És van valamennyi üres terület önök mögött, ahol nincs semmi.

Közművesítve van, van tehát víz, gáz, elektromos áram. Ezek megint csak úgy tudtak létesülni, hogy

mi azt mondtuk, nekünk egyébként is kellene elektromos áram, mert bővítenünk kell, ha a gyártásunk így halad, és akkor azt mondtuk, hogy legyen közép feszültségű. Tehát 22 ezer volttal mi saját trafóállomást létesítünk, akkor ha már így működik, hogy a városnak kell hat megawatt, akkor kettőre mi már most azt mondjuk, hogy ez már most valós igény, mi ezt kérjük, és akkor erre már lehet egy tervet elindítani, engedélyeztetni. Amikor elkészült, akkor azt mondták, hogy a kábelt idehozták, tervezzünk. Azt mondták, hogy ebből mi nem kapunk. Vitatkoztunk meg veszekedtünk, de aztán azt mondtuk, tudomásul vesszük. Ennyi az együttműködésről, és akkor utána ezt tovább is kellett volna bővíteni, meg hát egy ilyen hurokrendszert, ha a város teljes energiaellátását valamilyen szakadás vagy hiba éri, akkor egy hurokrendszer legyen, mert ha probléma van, akkor azt mondjuk, hogy ezt kiszakaszoljuk, és a másik oldalról tápláljuk be, és akkor csak az a rész, ahol a hiba van, ott nincs áram. Megint azt mondtam, hogy jó, de akkor melegítsük föl az előző dolgot, akkor mi ehhez megint adjuk a nevünket, és terheljük rá. Akkor mi most ebben benne vagyunk, csak időközben az idő meg túlhaladta ezt a témát, olyan értelemben haladta túl, hogy most pillanatnyilag nem éri meg közép feszültséggel vételezni, mert már nem olyan gazdaságos, és ennek az üzemben tartása, karbantartása a mi feladatunk lenne. Ez ár-érték arányban nem egészen jó. Ez most egy lehűtött téma volt. Aztán volt egy területcserénk, ami nagyon keservesen valósult meg. Nem mi miattunk, mert azt mondtuk, hogy odaadjuk ingyen is, csak csináljuk már meg – a várossal –, hogy ne legyenek ilyen kiszögellések. A városnak sem jó meg nekünk sem jó, és arra kértük, hogy ugye itt egy belső úthálózat van. Ugye mivel nekünk is vannak területeink, és nem biztos, hogy mi fogjuk azt beépíteni, hanem lehet, hogy nekünk bizonyos témákhoz, amivel operálni kel, lehet, hogy akkor be fog ide települni egy cég.

Ez a Koch úrnak egy régi terve, hogy ne csak az ő cége dolgozzon ezen a telepen, hanem ha valaki hajlandó őneki alvállalkozója lenni, akkor ő odáig segíti az alvállalkozót, hogy helyet biztosít neki.

Ez ipari park lényege, ezért hozzák létre.

Így van. De ezt nem a város, hanem a Koch úr akarta.

Ez az Afrika szarva, ez egy problematikus rész, ettől szeretnénk volna megszabadulni. Azt mondták, nekik annyira nem érdekük, hogy egy ilyen kis területet átvegyenek. Mondtuk, akkor hagyjanak ide vissza, és akkor megszabjuk így egyenesen, de nekik így se jó. A problémájuk az, hogy ez az út ide torkollik bele. Ezt az utat a mi akaratunkon túl nem lehet továbbvinni. Mi azt mondjuk, nem engedjük tovább.

De akkor ez megfeneklett? Vagy patthelyzet van?

Most azért nem megy tovább, mert a város sem tud továbblépni. Ez akkor megy tovább, ha most itt

15 cég be akar települni – és erre tud már csak betelepülni –, és oda neki is kell úthálózat, akkor célszerű itt azt megcsinálni, hogy most elvi megállapodásunk van a várossal, ha ez továbbépül, akkor ezt a területet arra használjuk, hogy itt lesz egy átkötés, és akkor megoldjuk ezt a problémát, mi meg azt mondjuk, hogy jó ez a terület az árvák könnyére ide van adva.

Ha jól értem, akkor a várossal nem túl jó a viszonyuk.

Én azt gondolom, jó a viszonyunk. Olyan értelemben jó, hogy mi beszélő viszonyban vagyunk, mindig megbeszéljük, csak mindig az a baj, hogy nekünk kell gesztust tenni, és utána nagyon keservesen működnek a dolgok. Itt volt a bejárat. Ennek a fele része a miénk volt, ott kint még most is fele része a miénk, a másik fele a városé. Mi a városnak azt mondtuk, hogy megcsináljuk ezt az utat, de akkor tudjuk be adókba. Azt mondták, hogy mi a városnak nem csinálhatunk szolgáltatást, azt nem is lehet betudni az adókba, így aztán nem lett évekig. Hiába volt rendezett benn a cég telephelye, gödrökön keresztül lehetett eljutni. Egyszer jöttek a BMW-től is meg a Mercedes-től is, a Valeonak a franciaországi vezérigazgatója, multinacionális cégtől, és azt mondta, hogy hogyhogy a telephely ilyen, nem tudja megcsinálni itt a bejáratot, hogy néz ez ki? Nagyon kínos volt ez nekünk. Tavaly vagy tavalyelőtt végül is kilobbiztuk és megcsinálták.

A városnak nincsen valamiféle fejlesztési elképzelése vagy stratégiája, amihez kellenek a helyi cégek, hogy leüljenek, meg kell valamit tárgyalni?

A polgármesterrel mi évente egyszer szoktunk találkozni, de ezeknek nem ez a témája, hanem pont mindig a vitatott dolgok. Amikor már nem tudunk továbblépni, akkor mindig kérünk tőle egy megbeszélést, hogy valahova azért kellene már ezt a dolgot előretolni, mert azért idelfizetjük az adót, foglalkoztatunk, nemcsak itt, hanem a térségből is. Ez a cég még úgy a várostól semmit nem kapott, mint amit egyébként új betelepülők, a Murexin, az Austrotherm vagy a Prettl. Ezek a cégek ingyen közművesített telket, mindent kaptak. Amikor mi valamit kértünk, akkor mondták, hogy sajnos nincsen, meg ezt nem lehet, meg igazából itt az volt a baj, hogy mi itt meglévő, ittlévő cégek voltunk, és azt mondták, hogy ezek majd boldogulnak maguktól is. Ezek már úgyis itt vannak, úgysem mennek el.

Mi az, amiben esetleg a város most ezen kívül az útproblémán kívül – hogyha lenne komolyabb együttműködés – mit kérnének tőlük, hogy miben segítsenek?

Olyan dolgokat nem tudunk kérni, ami jobb lenne, mert egyrészt szabályozott adózási rend van, ennek megfelelően ennek eleget kell tenni. Nekünk biztos, hogy jobb lett volna olyan könnyítés, mint amit megkaptak annó ezek a cégek, hogy adómentesség és egyebek az első öt évben, most mi ilyeneket nem kaptunk, de ennek már nincs relevanciája, mert ez a cég működik, jól működik, még

csak hivatkozási alapunk sincs, legfeljebb az, hogy nekünk jó lenne. Most ezért így sem jogalap nincs, sem ennek reális lehetősége sincs.

A Versenyképességi Szerződést ki kötné meg? A minisztérium?

Az állam.

Az állam kötné meg a térséggel?

Olyan szereplővel, akinek van mondanivalója az állam felé. Ez lehet városi önkormányzat, mögötte a vállalkozók, ez lehet csak vállalkozói, nem egy cég, hanem mondjuk kettő-három-négy nagyobb.

Azért futott ez az egész zátonyra, mert nem Audi autóipari klaszter vagyunk, ahol a beszállítónk és az anyacég azonos célok mentén, mindenben azonos érdekek mentén szerveződött. Itt nekünk, ami azonos érdek az, hogy például mivel közel ötezer embert foglalkoztatunk – most nem közvetlenül az ipari parkban, hanem aki ebben a klaszterban bent van. Van egy tolnai cégünk, 4-600 embert változóan foglalkoztatnak. Tehát ennyi embert foglalkoztatunk. Ez nem kevés, amikor a válság volt, itt-ott még olyan hangot is hallottunk, hogy nem baj, menjenek tönkre, és akkor majd jön helyette más. És amikor egy fórumon ez a dolog elhangzott, mondom, jó, nincsen semmi baj, de azt tudjátok, hogy 5400 ember utcára kerül? Erre gondoltatok, amikor ilyen hülyeséget beszéltek? Szerintem nem gondoltátok végig, és mit csinál ezzel a város meg egyáltalán ez a régió, mit fog csinálni ezekkel az emberekkel? Ezeknek egy része úgy elmegy ebből az országból – mert ezeknek egy része kvalifikált szakember –, és az életbe nem jön ide vissza, és utána amikor majd elmúlik ez az időszak, akkor ki fogja ezeket a dolgokat megcsinálni? Mert ide cég csak akkor jön – az első kérdés mindig egy komoly autóipari cégtől, hogy van-e elég szakember. Ez az első kérdés. Hogyha nincs, akkor idehozzunk-e bármit is?

A közvéleményben meg az van, hogy az autópálya a legfontosabb.

Az is fontos, mert azért jött ide befektető és azt mondta, hogy két és fél órát kell nekem a repülőtérrel kockázatos módon ide leautózni, nagyon szépen köszönöm – föl hívtak bennünket Dunaújvárostól, hogy nem jövünk tovább. Vizontlátásra. Tehát ez is fontos. Most jön egy vendégünk, az egy órán belül itt van Szekszárdon, meg utána egy órán belül fönt van.

Önöknek jó az autópálya? Közvetlenül?

Abszolút jó. Ami most – azt mondom 2004 óta – van, egyrészt az, hogy bent vagyunk az EU-ban, mindig megkérdezték, hogy jó-e ez nekünk? Mi már alig vártuk. Mivel autóiparba szállítunk, itt elkészni nem lehet, kamionnal szállítunk, és a vámnál ott kellett lenni fél kettőkor, legkésőbb

háromnegyed kettőkor ahhoz, hogy elinduljunk. Mástól is hozunk be, magyarországi beszállítóink is vannak, tehát mi nemcsak ezt a háromszáz valahány embert foglalkoztatjuk, nekünk budapesti cég is beszállítónk.

Mi az arány? Van négyszáz ember mondjuk összesen a telepekkel együtt.

Az Orczi utcában van technológiai beszállítónk, vagy az ISVH a Soroksári utcában.

És ott hányan dolgoznak?

Ott is nagy létszámmal dolgoznak. Bent az Orczi utcában a volt Ganz-Mávagos hőkezelőnél kisebb létszámnál egy nagyon korszerű hőkezelő van, de az ISVH-ban a Soroksári úton több száz ember dolgozik, mert nemcsak ezzel foglalkozik. Vagy Tamásiban egy kis alvállalkozó cég, ott is 16 embert foglalkoztatnak. Mi a műszergyárral kooperálunk, ami itt van, ők is nekünk bizonyos dolgokban beszállítanak, ott 100 ember körül foglalkoztatnak, 120-an vannak.

Helyben nincsen? Szekszárdi ipar?

Van még egy szociális foglalkoztató is, akiknek sorjázást meg egyéb műtűr munkákat adunk ki.

Az ITD Hungary segített valamit bármiben is?

Mi minden olyan megmozdulásra, ami volt, elmentünk, de ez gittegylet. Jószándékú emberek, elköltenek pénzt jószándékra, csak céltalanul. A cél megvolt, de ezek nem valós célok.

Ennek van egy utódcége, nem jogutód, de valami nemzeti társaság ez is, ma volt velük egy riport a rádióban, és azt kérdezte a riporter, hogy ők mivel foglalkoznak, többek között emlegették ezt, hogy ebben a Versenyképességi Szerződésben is ők valahogyan benne vannak, méghozzá úgy, hogy megmondja a cég, hogy egy kisvállalkozónak milyen tudás kell, hogy kell kinézzen, hogy ő ide egyáltalán szóba jöhessen, mint beszállító. Azt akartam kérdezni, hogy tervezik-e, hogy további alvállalkozókat esetleg bevonnak, és hogy mi kellene ahhoz, hogy Szekszárd térsége, Tolna megyéből, innen-onnan még esetleg beszálljanak emberek. Hogy az állam hogyan támogassa ezeket.

Ahhoz, hogy mi valakit bevonjunk a gyártásba, az kell, hogy nekünk egy hiánynak föl kell merülni. Most a cég nincs berendezkedve hőkezelésre. Ahhoz, hogy mi egy szakmailag jól fölépített hőkezelőt működtessünk, azzal kell indítani, hogy meg kell építeni, meg már előtte egy évvel legalább szakembereket kell képezni, hogyha ez elindul, akkor működjön. Olyan sokba kerül, hogy egy cégnek, aki a piacra termel az autóiparban, annak öt éven belül, ha nem térül meg valami, nem szabad belefogni, mert öt év alatt olyan változások mennek végbe, hogy nemcsak hogy elavul, hanem nem

térül meg, akkor ez egy rossz befektetés, és ezzel nem szabad foglalkozni, mert ez mínuszt fog okozni. Mert utána, amire mi egy hőkezelőt létesítünk, az a dolog ki is fut, és már nem is kell. Öt év után minimum elkezd lejtőre kerülni egy ilyen termék, és akkor utána valami újat csinálnak, ahhoz hogy az eladható legyen, újra. Ami funkciójában lehet, hogy ugyanaz lesz, de az már nem olyan lesz, mint előtte volt.

Ez akkor azt jelenti, hogy bármilyen igény fölmerül Önöknél, hogy kell beszállítót keresni, akkor azt keresik a meglevő cégek közül, bárhol legyen is az országban, és megpróbálnak megállapodni vele.

Így van.

Tehát van egy stratégiai irány, hogy települjön ide valaki, hogy töltsék fel az ipari parkot – lehet, hogy nem az Önök kockázata –, csak hogy még jöjjön ide egy cég, mert nem éri meg idejönni senkinek.

Így van, ő is csak egy valós dologra jön, és perspektivikus dologra fog idejönni. Tehát azért, hogy egy projektre idejőjjünk – lehet, hogy van, aki idejön – de annak látni kell, hogy ez nekem meg fog térülni az alatt az idő alatt, amíg ez a dolog megy. És ezt nagyon át kell gondolni.

Vagy tudnia kell azt – Koch úr említette, emlékszem a szavaira –, hogy ő nem azt akarja, hogy csak ő ad annak a cégnek munkát, aki idetelepül, de az a cég törekedjen arra, hogy ha őneki kell, akkor neki dolgozzon. Tehát ha ő nem tud adni munkát, akkor próbáljon ő is piackutatással is munkát szerezni. Ne várja el a Koch úrtól azt, hogy majd ő tartja el öt évig folyamatosan. Hanem a piacon ő is szerepeljen, és más cégeknek is dolgozzon. Na most, hogy a kormányzat hajlandó lenne-e esetleg arra a Versenyképességi Szerződésben, hogy azt a tudást, ami megvan, hogy nemcsak CNC-seket tanítanak, hanem cégvezetőket, és erre az állam adná a pénzt, hogy hogy kell viselkedni egy olyan vállalkozónak, aki ide be akar szállítani, mert a TÁMOP-on például lehetne erre finanszírozást szerezni.

Csak olyan dolgokban csinálunk képzést, amihez van szakemberünk, vezetői tréningeket nem csinálunk, erre nem is vagyunk berendezkedve. Igaz, hogy egy-két szakemberünk, meg jómagam is logisztikát tanítok itt a városban, de alapvetően nekünk nem ez a fő hivatásunk, tehát mi ha valamilyen képzést csinálunk, mindig önös érdek húzódik mögötte, és annak megvannak a céljai, mint amit el is mondtam. Ebbe beleillik a tanulóképzés, és ebbe beleillik a felnőtt szakemberképzés is, aminek vannak olyan hozadékai, hogy jól jár a munkaügyi hivatal, mert versenyképes tanfolyamokról van szó, nekünk is jó, meg a munkaerőpiacnak is jó. Ennek ez az abszolút, szerves, komplex illeszkedése ebbe a rendszerbe. Egy ilyen Versenyképességi Szerződés ugye mire épülhet föl? Az arra épülhet föl – az én véleményem szerint –, hogy valakiket, valamiket, valamilyen dolgokat olyan

helyzetbe hozzunk, hogy az a piacon sokkal kedvezőbben tudjon megjelenni, mint ahogy egyébként jelenleg van. Miket jelent ez? Egy: tudjuk csökkenteni a költségeinket bizonyos mértékig. Az ár megadásában sok minden benne van: energia, egyéb fölhasznált segédanyagok, a bürokrácia is, de az kisebb mértékben, adók, járulékok, egyéb dolgok, amik ráakódnak egy termék az önköltségének a részei. Ha abból valamire azt mondjuk, hogy jó, ebben tudunk valamit hozni, akkor azt tudjuk mondani, hogy oké, az állam meg leírja nekünk, hogy ezt mi nektek megadjuk, de akkor előírjuk ezt meg azt meg amazt. Most a másik oldalon ezt is látni kellene, hogy ők mit szeretnének előírni. Mi nagyon régóta pályázunk, most egyébként leálltunk, szándékosan álltunk le, nem azért, mert nem lenne jó, de mi nem tudunk olyan megállapodásokat kötni, ami bennünket gúzsba köt, és pont erre sajnos rávilágított ez a válság. Amikor azt a munkaerőt és munkahelyeket kellett volna megvédeni és megtartani – itt 2003 óta több mint 200 munkahelyet létesítettünk –, ahhoz nem kaptunk segítséget, ez a cégnek 150 milliójába került, hogy ezt a munkaerőt megtartsa, mert mint mondtam, ez a munkaerő nem olyan, hogy szevasztok gyerekek, elmentek kapálni. Itt kétszer 16 ember volt elküldve, de ezek abba a kategóriába tartoztak, akiket – a tulajdonos is mindig azt mondja, hogy– akkora cég vagyunk – nekünk el kell tudni viselni, amikor jól megy a szekér, hogy foglalkoztatunk olyan embereket, akiket egyébként senki sem foglalkoztatna, és találjuk meg azt a hasznos munkát, amiben ők hasznos embernek érzik magukat, és ezért kapnak munkabért.

Ez a válság idején nem ment?

Ez nem ment, azt mondtuk, ne haragudjatok ránk, ennek nagy ára van, hogy benneteket el kell küldjünk, de ha nem küldünk el, akkor még nagyobb árat kell fizetni.

A magyar állam kb. 30 milliárd forintot szétosztott a válság kitörése után munkahely megtartó támogatásra. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány volt a legnagyobb ilyen pénzosztó. Önök nem vettek igénybe ilyen támogatást?

Pályáztunk rá, és elmondom magának, hogy elképedtünk a válaszon, hogy miért nem kaptunk. Egy, leírták, hogy az a cég, akik x százalékban exportálnak (mi akkor a termelésünk 96%-át exportáltuk, tehát magyarul nem Magyarországra tettük), az a cég, aki az elmúlt három évben munkahelyteremtő beruházást valósított meg, és még sorolhatnék néhány olyan dolgot, ami miatt azt mondom, hogy ennek az országnak jó, és hála istennek vannak ilyen cégek, akik ezt akkor csinálták, elképedve olvastuk, hogy ezért nem kaptunk. Csak a Dél-Dunántúli Regionális Munkaügyi Szervezet értette meg a mi problémánkat.

És akkor erre célzott egyébként a beszélgetésünk elején, hogy talán csak egyedül a munkaügyi szervezet értette meg, hogy erre, hogy a dolgozókat megtartsák, ez létszükséglet.

Mi nem azt akartuk, hogy ezt eltesszük zsebre, és nagyon jól jött, hú, hála istennek átvészeltük, likviditási bajainkba besegítettek. Ez olyan segítség volt, hogy itt hatvankét ember képzése folyt, amikor nem volt munka, akkor itt voltak lenni az oktatóhelyiségben, 19 CNC esztergályos képzése volt, akik egyébként nem voltak CNC gépkezelők, hanem hagyományos, mechanikus, régi típusú automatán dolgoztak.

Ez előírás is volt, hogy képzésre fordítsa azt a pénzt...

És ugyanúgy 19 ember, aki már CNC gépeket, itt több típust is kezelt, és tudta beállítani, azokat meg programozónak képeztük. Tehát ők programot tudtak egy év után – az egyéves képzés után – és a további létszámot pedig a logisztikusaink, akiknek nem volt képesítéseik, azokat is átképeztük.

A Versenyképességi Szerződésnek lehet egy olyan eleme is, hogy pályáznak akár munkahely, akár épület stb. bővítésre. Sok cég pályázik ilyen-olyan európai uniós alapokból. Sokszor az a probléma, hogy ezeknek a pályázati pénzeknek, hogyha több forrásból akarja összeszedni a fejlesztéshez szükséges eszközöket, mondjuk az egyik alapban van a munkaerőköltség képzés, a másik alapban az épület-út, a harmadik alapban valamiféle környezetvédelmi beruházás. Felmerül az az igény vagy egy ilyen lehetőség is, hogy egy-egy cégre vonatkozóan az ő pályázatait egy-két kézbe raknák, akár a saját városába vagy a legközelebbi megyeszékhelyre is egy egyablakos rendszert létrehozva. Onnantól nem Pesten van három különböző kezelő szerv, hanem megjelenik egy iroda a városban, ott egy vagy két ügyintézővel kell csak beszélni, és rajtuk keresztül minden kényes kérdést el lehet intézni, meg lehet válaszolni. Állami oldalról ennek van realitása, tehát elvileg ez kivitelezhető, az a kérdés, hogy például az önök szempontjából ez egyáltalán lényeges kérdés-e vagy nem.

Mi jól boldogultunk a pályázatainkkal, valahányszor pályáztunk, mindig nyertünk, valós dolgaink voltak, most már mindegyik lezárult, kivéve van egy munkahelyteremtő, amire a válság miatt kértünk halasztást, mert a létszámot nem tudtuk teljesíteni, de hálisennek az már bőven a helyén van. Mindig nyertünk. Ami gond, és megintcsak a válság időszaka hozta ki, hogy bizonyos kötelezettségeket akkor, abban az időben nem tudtunk teljesíteni, és mivel monitoring jelentéseket évente kellett küldeni, bizony, ha nem kaptunk volna a GVOP-s pályázatainkhoz, akkor a létszámmal összefüggésben vagy árbevétel – attól függ, hogy mihez volt kötve, nem tudtuk teljesíteni – mínuszos lett. A 2005-ös volt az utolsó GVOP-s pályázatunk, 1-1-es fejlesztés, annál az öt évre vállaltat túlteljesítettük mind létszámban és árbevételben is meg minden vonatkozásában. Ez mindig féltő, hogy bizonyos dolgok, ha nem teljesülnek, akkor ennek szankciója van, és mi már úgy vagyunk vele, hogy inkább akkor lízingelünk gépeket, és nem pályázunk, és építési beruházásaink, dolgaink nem nagyon lesznek most, mert elsősorban nekünk a technológiaváltás érdekes. Vannak épületeink és a régi generációs gépeknek a leváltása most már megkezdődött.

Azt mondja, hogy a pályázatoknak nem a kezelésükkel van a baj, nem az adminisztráció igazából, hanem hogy túl merevek a ...

Nem, azok az előírások, amiket mellétesznek, hogy kapsz ennyi pénzt, de öt évig kétszáz embert foglalkoztassál. A gazdaság nem így működik. Mindig elcsodálkoztak azon, hogy mi a létszámokat mindig túlteljesítettük. Soha nem számolgattuk, hogy innen ennyi ember, onnan annyi, és elővettük, hogy mit is vállaltunk a szerződésben? Nem, nekünk azt mondta a piac, hogy ezt kell csinálni, ehhez ennyi ember kell. Hogy mi mennyit vállaltunk, meg hogy vállaltuk, azzal nem foglalkoztunk, föl kell venni ennyi embert, és ilyen meg olyan embert és ha ehhez kell az, hogy képezzünk, akkor mi belementünk abba, hogy indítsuk el időben, mert ekkorra nekünk kellenek ezek az emberek. Nem azt nézegettük – mert egy ilyen munkahelyteremtő beruházásnál előfordul, hogy tartós munkanélkülinek ennyinek kell lenni, kiközvetítettnek ennyinek. Mi azt mondtuk, hogy ezzel nincsen semmi baj, de mi nem nézzük, mert amikor kell a munkaerő, tényleg nagyon jó a kapcsolatunk a munkaügyi szervezettel. Egy telefon: nekünk ilyen-olyan munkaerő kell. Ez korábban, a kezdeti boldog időben úgy ment, hogy "Szabó úr, ha kell magának ilyen munkaerő, akkor adjon be egy igényt és akkor majd egy hét múlva válaszolunk rá, meg akkor majd megnézzük." Akkor azt mondtam, hogy akkor uraim, köszönöm szépen én önökkel nem tudok együtt dolgozni, mert nekem nem egy hét múlva kell, nekem egy hét múlva itt kell legyen ez az ember, bent. "Ezt nem lehet, mert ezt előbb jóvá kell hagyni." Hál' istennek ezen már öt éve túl vagyunk. Itt egy telefon, és akkor a kollega azt mondja, hogy "Mindjárt kiküldök e-mailben egy nyomtatványt magának, de ha van magának, töltsé ki és amikor beküldi, akkor majd egyszer alá is írja, vagy ha nem írja, akkor sincs semmi gond, az embereket mi már most telefonon mozgósítjuk, és mikorra kéri, hogy azok ott kint jelentkezzenek." Mondom három napon belül mindenképpen.

Ez azt jelenti, hogy önök folyamatosan használják a munkaügyi központot?

Abszolút. Az ügyintézőket név szerint ismerem mindegyiket, és tényleg nagyon jó a kapcsolatunk, tényleg azt mondták, hogy ők szolgáltatók akarnak lenni, és ez így is működik.

Visszatérve ezekre a megállapodásokra meg erre a szerződésre. Ha az elérhető ebben, hogy elsődlegesen a hivatalok ne főbe lőjék a cégeket meg a dolgokat, mert azért az a baj, hogy itt az alapállás az, hogy itt mindenki lop, itt mindenki csal, itt mindenki gazember, itt mindenkit, ha már három napon belül nem ad választ, akkor főbe kell lőni. Mondjuk a munkavédelmi felügyelőkkel is nagyon korrekt a kapcsolatunk. Én mindig azt mondom ha jönnek, itt vagyunk, szeretnénk ellenőrizni. Mondom, örülök, hogy megjöttek, jöjjenek föl. Azt mondja, hogy hát nem szokták ezt mondani, hogy nekünk örülnek. Mondom, miért, miért ne kellene örülni? Önök azért jönnek ide, hogy segítsék az én munkámat. Hát azért nekik itt van más dolguk is, ha kell, büntetnek is. Mondom, hogyha ezt a

lehetőséget mi megadjuk, hogy megbüntessenek, akkor büntessenek meg, de megmondom őszintén, hogy ezt nem szeretném. Nekünk az a dolgunk, hogy itt az emberek egészségére, biztonságára és mindenre vigyázzunk. Ha találnak hibát, azt tegyék meg, észrevételezzék és ki fogjuk javítani, mert értelemszerűen mindent mi sem látunk itt bent. Maga a felügyelő szakember, állapítsa meg.

Itt változás történt ezen a területen, ez fontos, hogy már a Bajnai kormány időszakától kezdődően az ellenőröknek a stílusa, meg ez az idejövők és büntetek, ez megváltozott. Merthogy volt egy olyan, hogy az ő fizetése attól függött, hogy mennyi büntetést adott ki. Ez a dolog megszűnt, ezt több helyről hallom.

Hét évvel ezelőtt volt egy három napos átfogó munkavédelmi ellenőrzésünk. Három napos, három felügyelő itt volt. Három nap után, amikor itt mindent kiraktunk, kérem ezt, kérem azt, nézzük meg lent, az van-e amit leírtak, amit mondtak, az minden egybeesik, és három nap után a záró megbeszélésen a vezető azt mondta, hogy nem tudom, hogy mit csináljak, nem tudunk elszámolni. Ennél a cégnél a dolgok rendben vannak. Mondom, ha ez a baj, hogyha valamit akarnak, akkor menjünk körbe és nézzük meg, akkor írjuk oda a jegyzőkönyvet arról. "Az ilyen-olyan típusú gépen a zöld kijelző lámpa üvege meg van repedve, cseréljék ki. A magyar nyelvű gépkezelői elem meg van kopva, javítsák ki." Fölvettünk egy ötoldalas jegyzőkönyvet. Uraim, én ezt elismerem, írják oda, hogy mikor lesz a határidő, ezt mi pótolni fogjuk. Találtak valami olyat, amiért lehet büntetni? Sajnos most sem találtunk. Uraim, akkor erről ennyit. Azért megint csak azt gondolom, hogy ebben is van változás. De azt mondom, hogy egy normális, telepített cégnél nem érdeke a tulajdonosnak sem. Sőt, az az érdeke, hogy mindig rendben legyenek a dolgok. Hogy az embereknek egyrészt – ha jól meg van csinálva a munkakörnyezet, az többet ér egy béremelésnél. Ha mi valami olyat adunk, ami nem közvetlenül bér, de attól az embereknek a közérzete jobb, akkor azt meg kell adni. Ez része a koncepciónak, amire ez a cég szerveződik, ami miatt mi jól tudunk működni meg van munkaerőnk. Tehát nincs gondunk, mert minket föl hívnak, és elsősorban idejönnek munkavállalók és nem elmennek. Ha valaki elmegy, az biztos, azért megy el – meg többnyire külföldre mennek, olyan helyre, amit mi nem tudunk megfizetni – ez a legnagyobb baj, hogy ezek az emberek nem jönnek vissza. A családjuk is kint van. Ez óriási probléma, és az látszódik, hogy Németországban óriási munkaerőgondok vannak, nincs forgácsoló szakember és kellene, mert nagyon sok új fejlesztésük vannak, amit ők nem visznek el Kínába meg Indiába. Ugyanígy Svájcban is. Ami kurrens és nagyon jó dolog, azt ők otthon csinálják, és minden olyan dolog, ami környezetszennyező meg a technológia elavult és nem érdemes megújítani vagy utángyártás, amit még tizenöt évig csinálni kell, de már ott nem gazdaságos, mert a munkaerőköltsége olyan, ezeket kiszervezik. Ezt kiviszik Kínába, Indiába stb. Mert ott kétszáz-kétszázötven dolláros havi létből ezt ki tudják hozni, ott tizen- és kilenc éves gyerekeket éjjel-nappal csak azért, hogy etetik, csak azt fizetik ki, ez a költségük, ezzel nincs mit

versenyezni. Nekünk a minőség, az az egyetlen sarokpont, meg az a szürkeállomány, aminek lenni kellene, de hát sajnos egyre inkább azt látjuk, hogy ez ott van a Hortobágyon már csak, ha így folytatjuk.

Annak a cégcsoportnak, aki benne van az autóiipari klaszterben, mi a közös érdeke, mi az, ami összetartja önöket itt helyben?

Bennünket egy dolog tart most itt össze, vagyis több dolog, de ez nagyon szűk: az egyik az, hogy a szakember-utánpótlást biztosítani kell, mert itt komoly igény van rá, tehát ebben azt mondom, hogy van közös nevező köztünk. Másik, ami egyre inkább égető dolog, hogy az energiaköltségeink egyre magasabbak, úgy, hogy mellette meg azt látjuk, hogy Nyugat-Európában meg ettől olcsóbbak, mint amit mi fizetünk. Villanyáramot lényegesen olcsóbban lehet Németországban kapni, mint Magyarországon. Vannak azért technikák, amivel próbáljuk lenyomni az árakat, mert például mi nem decemberben kötünk elektromos áramra szerződést, hanem áprilisban szoktuk megkötni. Mindenki decemberben akar venni energiát, azt mondtuk, mi akkor nem akarunk venni, mert ha mindenki akar venni, akkor ott nagyon nagy a kereslet és ott nagyon magas lesz az ár. Mi akkor veszünk, amikor tudjuk, hogy a kereskedőknek még van kontingense, de már nem tudják senkinek eladni, mert már mindenki kötött. Akkor azt mondjuk, hogy mi tudunk, de csak ennyiért. És most már azt mondom, egyrészt inkább levisszük, vagy pedig szinten tartjuk az árainkat. Klaszterszinten én úgy tudom, hogy van mód arra, hogyha egységesen ez a stáb megjelenik, akkor mivel hogy nagy energiaigénye van, így már együtt – egyébként sem alacsony – de mi összesen együtt azt mondjuk, hogy mi ennyi MW energiát kérünk egyidejűségben vagy éves fölhasználásban...

Mi hiányzik ehhez?

Egyrészt az, hogy meg kellene szerveződnünk, meg látnunk kellene, hogy ennek van-e valami olyan jogszabályi háttere, amivel ezt támogatják.

A jogszabályi háttér az lehet a Versenyképességi Szerződésnek a tárgya. Még az is lehet a tárgya, hogy az önök megszervezését is az állam föl vállalhatja akár. Mivel ez előjött több városban is, hogy az az ember hiányzik, aki összefogná ezeket a cégeket, meg csinálná ezt a közös képviseletet, marketinget, eladná az ipari parkot, tehát valahol ez a probléma: nincs aki eladja az ipari parkban a területeket. Az önkormányzat hivatalnokai alkalmatlanok erre, nincs benne a munkaköri leírásukban. Jön a befektető tárgyalni, és nincs kivel tárgyalnia. Tehát teljesen kaotikus ez a történet. Aki meg ott van vállalkozás, arra nincs idejük, hogy egy cégvezető most azzal is foglalkozzon, hogy élére álljon még másik háromnak, mert nem fér bele...

Ezt mi tartjuk néhányan életben, mi azért ezt fogjuk meg ambicionáljuk, csak nem látjuk azt az

alapvető célt, amiért tényleg érdemes lenne összetartani ezt, mert kezd már szétesni.

De azt kezdte el mondani, hogy könnyebb az Audinak ezt a történetet összehozni. Szekszárd ebből a szempontból egy kicsit más. Egy cég van, akihez tartozik, és ő összefogja, egy érdekkör, de Szekszárdon egy egész más szituáció van.

Én ezt másként mondanám. Nem vagyok híve a fölülről irányított dolgoknak, de hogyha ehhez megkapjuk a támogatást, akkor én azt tudom vállalni, hogyha leülünk erről beszélgetni valakivel, és ő tudja, hogy ő mit szeretne és mit tud adni ebben a dologban, akkor mi el tudjuk mondani, hogy ez hogy tudjuk megcsinálni és ehhez vannak kész emberek, és nem kis cégek és nem kis cégvezetők. Tehát itt a potenciális foglalkoztatóknak a vezetőit ehhez én fel tudom sorakoztatni, ezzel nincs gond, mert mi egymást respektáljuk ilyen szempontból, tehát mi, még úgy is, hogy konkurenciái vagyunk egymásnak, jó barátok vagyunk. A másik, hogy a szakképzésről sokat beszélünk, de arról nem beszélünk, hogy – bár a legutóbb a VOSZ-nak volt egy ilyen megbeszélése – én azt mondtam, hogy Csokonait idézem, aki ugyan a költőkkel kapcsolatosan mondta, hogy az is bolond, aki ma költőnek megy Magyarországon, hát most az is bolond, aki ma szakképzéssel csak egy darabot is foglalkozik. Egyrészt óriási költségei vannak, és a szakképzési törvény... Amikor egy bevallást kell csinálni, ahhoz az adatokat megadják, de mivel ehhez nincsen ember, nekem egy vagy két estém azzal telik, hogy a jogszabályokat leteszem: a szakképzési törvényt, a szakképzéssel kapcsolatos visszaigénylésre vonatkozó törvényeket, az NSZFI-nek a követelményeit, az útmutatóját, és utána még oda kell tennem – van egy Gyurcsány-féle salátatörvény vagy Bajnai-féle salátatörvény, ahova betették, hogy az adójogszabályok mellett a szakképzésből visszaregulázták –, hogy mennyit lehet erre visszaigényelni, mennyit lehet arra. Ilyenkor megy a sakkozás, a számok itt vannak, akkor nézzük meg mennyit vehetünk igénybe, hol, milyen ponton, hány főre. Nevetséges összegek jöttek ki. Még vitám is volt, amikor a bevallásunkat visszadobták, és föl hívtam a részleg osztályvezetőjét és mondtam, hogy az egy tanulóra eső adminisztratív költségek tekintetében meg kell számolni a cégnél az egy főre eső adminisztratív költséget, mert a tanulóra nekem ugyanúgy költségem van, mint a Jóskára, a Piroskára meg a Mariskára. Azt mondja, ezt nem lehet elismerni, mert erre csak ennyit lehet, és akkor megvolt, hogy 15.000 forint per fő per év. Mondom ez vicc. Hogyha én így mennék el egy ártárgyalásra, és utána nekem ezt mondanák, akkor én azt mondanám, hogy köszönöm szépen, én nem akarok itt beszállító lenni.

És ezért nem képeznek fémipari szakembert, mert itt egységes a pincér meg a gazdasági informatikus, mikor ide kell áram, anyag stb. Az iskolák oldaláról pénzügyileg – az is bolond, aki esztergályost képez.

Vagy például az orvosi vizsgálatokkal kapcsolatos költség. Kormányrendelet írja elő – megvan, hogy

milyen osztályba – A, B, C osztályba besorolandó. Nem is kérhet kevesebbet az orvos, mert a kamara nekik leszabályozza, hogy ennyit kell kérni egy fő, egyszeri évenkénti vizsgálatára. Előírnak neki 1000 forintot, és nekem belekerül 3800 forintomba. Egy: van egy jogszabály, ami kötelez engem arra, hogy ennyit fizessek, az önök jogszabályában az nincsen ez leírva, csak önök azt mondják, hogy ennyit lehet elszámolni. Mondom, ez vicc. És képezünk 20 gyereket. Itt kapásból meg tudom számolni, hogy 20 gyerekenként akkor ezt szépen odaadtam az árvák könnyére. Mellette tudom, hogy van tanulóképzés, szórványban, egy-egy gyerek – azt is tudom, mert idejönnek hozzánk, mert amikor megtudják, hogy mi mennyi ösztöndíjat adunk, meg hogy itt a gyerekeket nem forgácskihordónak meg a disznókat kialmolni használják a háznál, hanem itt megtanulja a szakmát meg ha nem olyan, akkor ötször leszedjük a fülét neki és leültetjük és addig matekozunk, addig rajzoltatjuk meg kikérdezzük – itt egy ember foglalkozik a gyerekekkel. Volt olyan – nem hiszi el –, hogy a szülő ide bejött meghallgatásra, mert behívtuk, többet tudtunk a gyereknek a magánéletéről, mint az anyja meg az apja. Elmondtuk, hogy be akarták szervezni kábítószer terjesztésbe. Azt, hogy a gyereket elvitték mobiltelefont venni és 300.000 forintos számlát csinált a gyerek, mert a személyigazolványát meg egyebeket odaadta és az ő nevére vette meg valaki és ő telefonálgatott. Meg sorolhatnám, és a gyerek megindult a lejtőn és láttuk, hogy gond van vele, leültettük, fél délután itt gyóntattuk, hogy mi van, és utána fölmértük a baráti körét és szóltunk a rendőrségnek is, hogy hoppá itt van, erre a gyerekekre ezek meg azok rászálltak, legyenek szívesek kivizsgálni. Amikor a szülőnek itt elmondtuk, csúszott le a székből, azt mondja, hogy hát az ő kislánya az nem ilyen gyerek. Az a baj, hogy keveset beszélgetnek esténként a gyerekekkel. Azt mondom, hogy van ilyen más is. Hogyha ezt megfelelőképpen be tudnánk egy foglalatba tenni, hogy koncentráltan, ha valaki tanulóképzéssel foglalkozik, akkor annak akkor más feltételrendszere legyen, mint általában.

Most az a kérdés, hogy ezt úgy kéne-e megoldani, hogy a cégek egyenként kapnak valamiféle nagyobb támogatást, jogosultságot vagy pedig össze kellene hozni ezt a sok szakképzést mondjuk egy helyre, csinálni egy üzemcsarnokot, ahol van mindenféle gép, annak az energiaszámláját nem önök fizetik, hanem valaki: a város vagy az állam. És önök odajárnak átképezni. Mondjuk itt a szomszédban föl húznak egy kétezer négyzetméteres csarnokot, és a város összes autóiipari cége meghatározott napokon kiképzí a gyerekeket valamire.

Inkubátorház van is, csak az a vállalkozók számára van.

Melyik a harmonikusabb megoldás, mert ez az utóbbi, hogy legyen egy ilyen csarnok, amit az állam engedélyeztet, akkor nem is kell külön-külön engedélyezni, hanem van egy szabvány-terv, azt leteszik minden városban, ahol erre szükség van, megvannak a megfelelő paraméterei... Ez fölmerült Szentesen – Szentesen van ipari park, de ott óriási, a várost körülveszi, és ott is óriási

probléma a szakképzés. Nincs elég ember, és soha nincs rend ebben a történetben. Náluk ezt találták ki, a vállalkozók találták ki, meg ott van egy nagyon jó menedzser, akit az önkormányzat fizet, az a dolga, hogy a cégekkel tartsa a kapcsolatot.

A városnak van egy szakképzéssel foglalkozó ember, de ő csak – én úgy tudom – olyan szinten, évente egyszer szoktam hallani, amikor föl hív, hogy mennyi tanulónk van...

Szentesen van egy ember, akinek napi nyolc órában ez a dolga – beszél németül, angolul – ő szerzi a befektetőt, ő ül le velük tárgyalni, de az apró-cseprő ügyeket is ő intézi, és ha a cégnek baja van, a szakképzést is, mindent. Ez merült fel, ezt találták ki, hogy kéne egy közös üzemcsarnok, ahol ők megoldják a képzést, akkor odajárnak át a cégek, nem a saját telephelyükre engedik be a gyerekeket. Ott akkor ők kiadnak egy tanárt úgy, hogy erre a szakmára szükség van, megmondják, milyen gépeket kell, akár pénzzel is beszállnak, lehet, hogy a gép az övék, vagy lízingelik. De az épületet ők már nem lennének hajlandók összedobni, mert mégiscsak sok pénz egy ekkora üzemcsarnok, hogy akkor azt fizesse ki az állam. A szakképzési rendszert magát, hogy ki megy oda, mikor mit csinál, azt szervezze meg az önkormányzat, hogy legyen valami rendszer erre, ők vállalják a maguk részét utána. Nekik is elemi érdekük, hogy a gyerekek odajöjjenek, jó szakember legyen, mert ők azonnal azt el is viszik onnan.

Bármelyik működőképes. Van itt tanműhely az iskolában, van nagy értékű gép is, ami a problémájuk – elég komoly, 4,2 milliárdos fejlesztés volt a TISZK fejlesztése –, hogy nem tudják piaci alapon működtetni. Itt van egy durván 80 millió forintos CNC megmunkáló központ, és ez egy jó dolog, nagyon sokat tud ez a gép, de egy ilyen 80 milliós megmunkáló központnak azért akárhol is van ez, iskolában ez lehet egy non-profit valami, azért ennek valahogy ki kellene termelni az értékét, mert ha nem termeli ki a költségeit, akkor ez problematikus. Egy ilyen üzemmél ez a fő probléma, hogy oda tehetek be eszközt akár mondjuk közösen az állammal, vagy ott hogyha én csinállok egy ilyen építményt, ugye ez 300 millió forint csak az is gondolom, nem olcsóbb ezt megcsinálni, és oda még kb. legalább egymilliárdért kell betenni gépeket, hogy érdemben tízen-húszon emberrel lehessen foglalkozni. Ott annak valamit kell csinálni, azért ez nem lehet a levegőből, ezzel a koncepcióval ez a gond. Lehet ezt működtetni, de akkor ezt a részt ezt tanúsíttatni kell. Minimum egy ISO tanúsítást kell oda rendezni, mert ez úgy lehet csak valakinek beszállítója, akkor már nem elég csak oktatni valamit. Itt gyártótevékenységet kell végezni és ezzel a gyártótevékenységgel el tudom legalább nullásan futtatni, működtetni.

Ilyen szempontból az önök mai rendszere sokkal fenntarthatóbb.

Mert ez itt van bent, ezek a gyerekek egyrészt mindig célirányosan valamivel foglalkoznak, és mindig

a követelményszintnek – a mi követelményünk, tehát nem az iskolai követelménynek, mert annak bőven meg fog felelni –, a mi követelményi szintjeinknek meg tudjon felelni és annak megfelelően valamivel éppen egy adott időszakban foglalkozik. Míg, hogyha ez egy ún. inkubátorban van kint – tudjuk mi azt a követelményt támasztani –, de az akkor már nem elég, hogy odaviszünk egy darab vasat és csinálunk valamit. Az alapanyag nagyon drága – alumínium és ilyen-olyan acélok, amiket mi megmunkálunk – itt a legolcsóbb anyag is horribilis összeg. Itt 4.3. akárhányas rozsdamentes acélból dolgozunk, aminek 2700 forint kilója. Színesfémekkel dolgozunk. Mikor az arany megy fölfelé, akkor megy ezeknek is az ára – szinte nap mint nap kell figyelni. Így már nem lehet játszadozni, tehát ez egy költséges dolog. Ez a fájdalmunk, hogy ezeket nem ismerik el, ezt mi lenyeljük, ezeket nem is tudjuk elismertetni, nem is kérjük. Legalább a valós egyéb költségeket tudnánk elismertetni. Ez egy komplex munka, akár úgy, hogy itt van nálunk vagy kint van, mindegy miben, de akkor annak a folyamatát végig kell gondolni, hogy ez hogy rentábilis, akkor azt mondom, hogy ez a stáb külön elbánásban részesül, akár úgy, hogy kívül van, akár belül. De mivel ez nemcsak önmagáért, öncélúan képez embereket, hanem a piacra és olyan képesítést ad, amivel el lehet helyezkedni, amire egyébként igény van, akkor ezt azt mondom, preferálni kell, és ugyanez a baj a felsőfokú képesítéssel. Nekem minimum évente ötven önéletrajz érkezik ide hozzám, akik szállodaiparban, vendéglátóiparban valamilyen főiskolai diplomát szereztek. Hellyel-közzel még logisztikusnak oda tudjuk tenni, mert ezek azért tényleg egy-két nyelven jól beszélnek, csak mire elmondjuk nekik, hogy mi az alapanyag... Megismertetjük a termelésirányítási rendszerrel, logisztikai oldalról, hogy mikor szállítok, mikor jön a megrendelés, megterveztetni a termelést, minimum-készlet, ábécé elemzések, meg sorolhatnám, hogy itt az optimális forgási sebességet elérjük, hát ez idő. És ilyen képzést meg alapvetően nem kapnak.

Ezt kapnak a Műszaki Egyetemen a logisztikusok.

Az is óriási probléma, hogy abból a szakmából meg nagyon kevés van. Alapjában véve azt mondom, a reál, a valós, az ipari gyártáshoz, a termeléshez való képzéshez nagyon kevés ember van, és az a kevés ember is ottragadt Pesten. Egy gyerekkel találkoztam az első tíz évben, aki fölhívott telefonon és azt mondta, hogy főnök, jöhetek ide magához egy elbeszélgetésre? Mondom, jöjjön. Elmondta, hogy ő szekszárdi gyerek és szeretne itt Szekszárdon elhelyezkedni, de nem tudja, hogy van-e itt olyan cég, ahol tudna dolgozni. Mondom, gyere be, mondd el, hogy mit tanulsz, és hogyha még az elején vagy, akkor megmondjuk, hogy milyen irányba menj, és akkor tudsz idejönni hozzánk. És megegyeztünk, hogy idejön hozzánk gyakorlatra és a szakdolgozatához majd már elindítjuk, hogy milyen témákat válasszanak ki, mi meg hozzáadjuk a mi dolgaikat. Ha megkapja a diplomáját, akkor egyrészt hasznos dolgot csináljon, tehát ne csak egy kitalált dolgot, amiből aztán tényleg lehet ma már összeollózni – szoftveren lefuttatják már a diplomákat, hogy mik vannak benne –, de hát azért

még mindig azt mondom, hogy lehet összeollózni nagyon sok mindent. Ez is probléma a jelenlegi iskolarendszerben, a középiskolai meg a szakmunkásképzésben is a fejkvóta rendszer, hogy x gyereket képezek, ennyi pénzt kapok. Itt minden spektrum, ami van egy iskolában, próbálják föltölteni, hogy legyen létszám és ugyanez van a főiskoláknál is. És nincs nyomon követés, ez egy óriási probléma, nem lehet azt mondani, hogy ilyen diplomával hány ember helyezkedett el a szakmában. Három éve indítottuk el, a mai napig tudom, hogy a három évvel ezelőtt végzett tanulóink közül kik hol dolgoznak most. Mondjuk annyiból könnyebb, hogy jelentős része itt van nálunk. De tudjuk, hogy melyik pesti cégnél van és tartjuk a kapcsolatot és azt mondtuk, hogy figyelj, ha olyan szinten vagy és szükség van rád, akkor a telefonodat mindig frissítsed, mert hívni fogunk. És nincs olyan tanuló, aki ne dolgozna valahol, és a szakmában ne dolgozna.

Mikor idejönnek a tanulók szakképzésre, akkor szoktak egy előzetes szelekciót csinálni, hogy kiválogatják a jobbakat?

A következőképpen működik nálunk: most is jön nyáron gyakorlatra tíz olyan gyerek, aki még nem volt itt, ezek másod- és elsőéves gyerekek, és nincs még gyakorlati képzőhelyük. Itt a rendszer az, hogy általában 17-20 gyereket fogadunk. Az elején elmondjuk, hogy gyerekek, a játékszabály az, hogy egy: ide mindig pontosan, a megállapodott időre, felöltözve, tisztán, kipihierten kell jönni. Kettő: ami feladatot kapsz, kiosztanak rád, azt maximálisan, becsülettel végig kell csinálni. Minden olyan jog és dolog, ami a munkatársakat illeti, az téged is illet. Illedelmesen és tisztességesen kell viselkedni a többi, idősebb kollegával, és ha valamit mondanak neked, akkor ha az bántó vagy sértő, akkor szóljál, ha meg nem, akkor tessék megcsinálni. A három hét végére lehetőleg ne haljon meg az egész család: temetésekre nagyon sűrűn ne kelljen menni. Mert ezzel előszeretettel jönnek, hogy meghalt a nagymamám és már nincs élő ember a családban, mire vége van a gyakorlati időnek. Egnapos orvosi igazolást nem fogadunk el. Ha valaki beteg, akkor tessék, menjen el betegnek, de azért, hogy elfeküdtem a fületem meg a hajamat, ilyenekkel ne is jöjjenek ide, mert azt le kell dolgozni. Idejönnek, elfogadjuk és akkor máris lehet itt maradni tovább, és tessék letölteni a gyakorlati időt. Aki ezeket nem teljesíti, félidőben vagy ha gond van, akkor leülünk, de már csak azokkal, akikkel gond van, és megmondjuk, hogy gyerekek, ha ezt így folytatjátok, akkor ti itt ennél a cégnél tanulók nem lehettek. Tavaly hét gyereknek mondtuk, nagy ámulatára. Megmondtuk, hogy jó, akik erre érdemesek, szeretnének itt lenni? Igen, főnök, szeretnénk. Jó, akkor elkészítjük a szerződéseket, ti szeptemberben idejöttök, kész szerződéssel várunk benneteket, ösztöndíjat fizetünk. És kiemelt ösztöndíjat. Egy jeles tanuló nálunk minimálbér + minimálbér 20%-át kapja, tehát majdnem százezer forint ösztöndíjat. És most itt van hat ilyen gyerekünk. Most az első vizsgákon a mi tanulóink kivétel nélkül mind négyesre vizsgáztak.

2005-ben, az iskolából kihoztunk szaktanárokat ide – egyébként 2001. óta képezünk tanulókat. Nem is tudták, hogy ilyen van itt Szekszárdon. Ők azt hitték, hogy van egy kft., ahol képeznek tanulókat, vannak ilyen gépek, olyan gépek, de azt nem gondolták, hogy ez egy ekkora cég, meg hogy ilyen gépek is vannak itt, és hogy miért nem jöttünk eddig ki? Mondom, ez nem rajtam múltott. Minden évben többször fölkináltam ezt nektek, hogy gyertek ki, lássátok, hogy a tanulók, akikkel bent mérgelődtek, azokkal mi is itt mérgelődünk, de ilyen környezetben, azzal, hogy mi azért tudjuk fegyelmezni őket. Ha itt valakivel gond van, akkor először a főnöke szól, tehát, aki a képzéssel foglalkozik, ha ő nem bír vele, akkor ide följön, aztán kőkeményen megkapják, azt, amit kell, van, amikor a szülő is. Volt olyan gyerek, hogy idejött hozzánk gyakorlatra és nem találták az utolsó félévben, a gyerekek nagy baj volt. Negyven óra igazolatlanja volt, és akkor év végi vizsga előtt le kellett volna igazolni a gyakorlatot. Hozta a gyerek a papírját, mondom nem igazoljuk le neked. De akkor ő nem mehet szakmunkásvizsgára. Mondom barátom, még ennyi idő van, ha ezt ledolgozod, akkor nincs semmi baj, a végén leigazoljuk, de már közepesnél jobb gyakorlati jegyet nem fogsz kapni. Két-három napig jött, és utána megint nem jött, akkor föl hívtam az édesapját és mondtam neki, hogy itt volt bent a gyerek, az a gondja, hogy nem igazoljuk le és közben nem jön. "Na, akkor hazamegyek, majd adok neki!" Mondom, ne adjon neki, hanem mondja meg ennek a mafla nagy kölyöknek, hogy most már azért nem kellene itt a pelenkát cserélgetni, hanem tessék idejönni. Nem jött a gyerek változatlanul, persze a végén szakmunkásvizsgára kellett volna menni. Előtte egy héttel föl hív a szülő és mondja, hogy hát ő szeretne kérni arra, hogy állítsam ki ezt az igazolást. Mondom, nem állítom ki. Önnel is, meg a gyerekekkel is megegyeztem. Na hát akkor elmegyek ügyvédhez, meg kettőbe töröm a gyerek karrierjét meg az életét teszem tönkre. Mondtam neki, akkor számoljuk előlről az egészet: egy, ez a gyerek fél évet úgy töltött itt nálunk el, hogy negyven óra igazolatlanja jött össze, mi folyamatosan önt is, meg feleségét is tájékoztattuk, és a gyereket is, hogy nem fogunk igazolást adni. Hány éves ez a gyerek? Azt mondja: tizenkilenc éves elmúlt. Akkor mondom, tessék mondani neki abból a tizennyolc és félből ki foglalkozott ezzel a gyerekekkel? Én vagy maga? Ki törte ketté ennek a gyerekeknek a karrierjét? Mondom maga törte azzal, hogy ilyen hülye gyereket nevelt, ilyen hülye módon, hogy ez a hülyegyerek nem érti meg, hogy vannak az életben követelmények, amiknek meg kell felelni. Ez mondom csak a legkisebb, aminek ő nem felelt meg. Annak, hogy a tanulmányi kötelezettségeinek eleget tegyen, és ebben maga a hibás, nem én. Ha valami gondja van ezután, akkor tessék idejönni, egy dologra hajlandó vagyok, itt most szépen lepapírozzuk ezt az igazolást, amikor a vizsgára megy, ez érvényes lesz, de a bizonyítványát addig nem kapja meg ez a gyerek – ezt garantálom, hogy ezt elintézem az iskolában, hogy ezt elfogadják neki – de a bizonyítványát nem fogja addig megkapni, míg le nem tölti ezt az időt. Ha ezt nem tudja elérni uram, akkor nagyon sajnálom magát is, a gyereket is, meg a gyerek karrierjét is. Letettem a telefont. Ez a gyerek úgy jött ide be, tíz órát ledolgozott, hogy csak úgy füstölt. Igaz, hogy monoklija volt –

szerintem megagyalta az apja piszkosul. Utána letöltötte becsülettel, és akkor utána az igazolást beadtam a szakképzési igazgatónak a papírt, mondtam, hogy ez a feltétel, ha egyébként nem működik, akkor hagyja az egészet és kész. Ezt meg kell érteni. De volt olyan gyerek is, aki mondta, hogy á, főnök, nem foglalkozok én ezzel. Apámék még öt évig még elszponzorálnak vagy tíz évig.

Szóval ezt a foglalkozást csak cégenként lehetne megcsinálni, ha van egy ilyen nagy csarnok, úgy nem?

Az is életképes lehet, de egy különálló dolog, ha vannak költségei – méghozzá ez egy nagyon költséges dolog, főleg hogyha az eszközt is akarod hozzá biztosítani, akkor csak úgy tudjuk kötni, hogyha az kitermeli legalább a nullára, másként nem szabad szerintem.

“B”

A kormányzat gondolkodik az adminisztratív terhek csökkentésén, hogy vegyenek le a vállalkozások válláról ilyen jellegű költségeket. Ezt olyan volumenben gondolják, hogy még idén vagy még jövőre olyan 400 milliárd forintot meg akarnak spórolni, tehát ki akarnak venni országos szinten.

Tulajdonképpen amit elmondott, ez a dolog kicsit más, mint amiről mi beszélgettünk, mert előtte amiről beszéltünk, konkrét célirányos dolgok... Amit ön fölvezetett nekem, két hasonlatot hadd mondjak erre, hogy amikor mondjuk a szarvasmarha-állományt fejleszteni akarják, a marhákkal sem lehet megbeszélni, hogy most hogy érzik magukat, mit gondolnak, ott az agronómusnak, állatorvosnak kell tudni azt, hogy ha ilyen vitamin vagy így etetem őket, akkor így vagy így fog fejlődni az állomány, és ennek az eredménye, hogy több tejet fog adni vagy vastagabb lesz a hátsó sonkája, és tulajdonképpen nem beszél meg a szarvasmarha-állománnyal vagy -társadalommal, hanem hoznak kísérleteket, konkrét döntést és regisztrált eredményeik vannak. Az állatorvos az állam, a szarvasmarha meg mi vagyunk. A másik meg az, hogyha emberekre vetítem ezt a dolgot - pejoratív értelemben, és nem értek hozzá, meg nem is akarok ezzel foglalkozni - de vannak már nevelési módszerek, hogy hogy nevelünk ki egy generációt, aki többet fog tudni vagy kevesebbet fog vagy szabadabban kell gondolkodni vagy célirányosan, és erre vannak módszerek. Én azt fogom kérdezni az államtól - nem tudom, ki az állam most - azt kérdezem tőle, hogy igazából most mi az ő célja. Ha ad egy módszert, mondjuk egy ilyen lemezen - rajta van, ha ezt a módszert választom, vállalatirányítási programot, pontosan be tudom fizetni az adót, pontosan tudom a munkavédelmi dolgokat betartani, pontosan tudom a helyi adókat befizetni, pontosan tudom a járulékokat befizetni, a fizetéseket stb.

Bevezetem ezt a programot, ez működik nálunk, nem ezerféle ilyen meg olyan kalózprogramok és az alapján a te adminisztrációd csökken. És akkor el van intézve, akkor tényleg központi pénzből, központi akaratra 20-30%-kal tudtuk csökkenteni. De azzal a fenyegetettséggel élni, hogy bevezeted meg jobban jársz, akkor még foglalkoztass öt embert, ez nem piacképes, ez nem működik. Ez ha el is hangzik, az emberben rögtön az, hogy kapok vacsorát, de akkor meg kell ennem az összes gombócot, mert ha nem eszem meg a gombócot, akkor ne is álljak neki, szóval lehet, hogy két gombócnál nekem elég, mert azt mondom, hogy elég, de lehet, hogy 12-nél azt mondom, hogy még ennék egy karéj zsíros kenyeret.

Ha segítve vagy és versenyképes vagy ...

Én azt gondolom, ott történik ebben az egész szemléletdologban félrecsúszás és tévedés, és nem tudjuk a feladatokat, jól megfogalmazott célokat jólvégrehajtani, hogy vagy nem merjük kimondani vagy nem akarjuk -, disznó kapitalisták vagyunk. Azért kapitalista társadalmi viszonyok között élünk, azt csináljuk. Függetlenül attól, hogy mit tanultunk. Most az van. Ha ez van, akkor ennek a társadalmi rendnek a törvényei szerint kell megfogalmazni a feladatokat, gondolatokat stb. És akkor még beszélhetünk kőkeményen, mit tudom én a hatalom kérdéséről vagy diktatúra kérdéséről, ne adj isten, a demokrácia kérdéséről, mert egyik sem ugyanaz, most el kéne dönteni, hogy tulajdonképpen most milyen időjárás van: ha esik az eső, akkor vigyünk esernyőt, ha meg csak napsütés lesz, akkor mi a francnak cipeljük. Nekem ez a véleményem erről, summázva, kezdetnek, hogy ha a cégeknél az adminisztratív terheket kell csökkenteni, akkor legelőször azoknak kell, akik rárakták a cégekre az adminisztratív terheket, mert ha nálunk egy emelettel följebb megyünk, működik egy SAP rendszer, benne vannak az összes magyar jogszabályok, a frissítések és működik a rendszer, bevallások stb. Erre fölépült egy egész csapat, ez az ő dolguk, mindennapos kenyerük. Ha most megyek és azt mondom egy pedagógusnak, hogy te orosztanár vagy, te nem tudsz franciául. Akkor most menjek oda és kérdezzem meg azt a dolgozót, hogy te most melyiket hagynád el? Hát holnap mit adok a gyerekeknek? Ezt kellene valahogy átgondolni olyan embereknek, amit továbbra is hiányolok - nem akarok senkit megsérteni -, de adott területen, mikor elmegyek pl. a vakbelemet megoperáltatni, akkor nem a portással ülök le beszélni vagy a főnövérrrel, hanem elmegyek és egy specialistával vagy legalábbis megkérem, hogy javasoljon egy specialistát, hogy végül is mi a fenét lehetne itt csinálni. És még szakemberek között is nagyon sok a különbség... Még egy személyes példa: édesanyám feküdt a kórházban, sebész azt mondta, hogy azonnal meg kell operálni. Jött a szívspecialista, aki azt mondta, hogy ki volt ez az őrült, hát maga már 90 éves, hát hozzányúlnak, azonnal eltörnek az erei, ki volt az a barom, aki meg akarja operálni. Tudom én, hogy a mészárosok állandóan vágni akarnak, de asszonyom, értse meg itt marad a műtőasztalon, nem éli túl. Az egyik ezt mondja - az is nagyon ragyogó szakember, ragyogó sebész, erre ő azt mondja, hogy ő meg tudja operálni azt a sérült eret,

hát vissza nem tudja már varrni, mert eltört, az egy más kérdés, a másik meg azt mondja, hogy istenem, ne. Szakmailag is vannak azért eltérések. Miért akarom én ennek a cégnek az adminisztrációs terheit csökkenteni? És mi ez a nagy fölismerés, hogy adminisztrációs terhe van? Mert ez már beépült a cégeknek a működésébe, tehát nem olyan egyszerű egy működő cégből adminisztratív dolgokat kigyomlálni, mert ezek a feladatok beépülnek. Ilyenek voltak - amit biztos nem vesznek ki -, én nagyon föl voltam háborodva, hogy külön embert tartottunk arra, hogy statisztikai jelentéseket kellett leadni. Egyszer azt találtam mondani a kolleganőnek, mert más feladata volt, semmit nem küld nekik semmilyen statisztikát, hát most miért érdekünk nekünk. Statisztikai jelentést, hogy mi mennyiért, és több napig ezen dolgozott. Mondtam neki, hogy ne csinálja, és kapok egy dörgedelmes levelet, mégis mit képzlek én, és állampolgári kötelességem, úgy megbüntetnek, hogy arról koldulok. Nem ezt a baj, hanem kialakult az állam részéről egy ilyen minden határ fölött én vagyok, aki diktálhat, pedig tévedés, mi keressük a pénzt, mi keressük a piacot, az égvilágon nem segít senki. A mi kútfejünkből pattannak ki ezek az ötletek, amit csinálunk stb. És akkor még fizetek is, és még azt is megmondják, hogy hogy fizessek. Erre vannak durva példáim, amivel meg tudnám világítani egy szélesebb fórum előtt, hogy mit akar az állam vagy hogy, de nem akarom elengedni magamat. Azt gondolom, hogy a célokat kellene példákkal megfogalmazni, és mindig azt mondom, hogy új dolgoknak születni kell, új dolgoknak jönni kell, de az új dolgok nem úgy jönnek, hogy kipattan az ember fejéből, nem így működik a dolog. Hanem igenis vannak jó ötletek, akkor kellene lenni úgynevezett műhelyeknek, ahol összeülnek szakemberek. Valahogy az az érzésem, mintha az állam félne ezektől a műhelyektől, mert talán olyan szellemiségek tudnak ott születni, amit ők nem szeretnének, vagy nem akarnának, és akkor inkább majd fölülről megmondjuk, hogy csökkentjük az adminisztratív dolgot, és akkor valamilyen statisztikába beszorítjuk magunkat és mutatunk valamit. Túl kevés az időnk. Azt gondolom, hogy nem szabad - és őszintén kellene beszélni ezekről a dolgokról is - hogyha valami nem abban a percben a helyénvaló akkor azt igenis félre kell tenni vagy ha helyette jön egy másik, jobb elképzelés vagy kipróbáltabb. Több dolognak azért teret adni. Adminisztráció csökkentése? Ez eldöntött tény, hogy hogy legyen, így legyen, úgy legyen. Melyik adminisztrációt nem akarja a BHG holnap csinálni? Mi ezt nem akarjuk csinálni. De azt viszont nem tudom, hogy a másik oldalon ezek az adminisztratív információk meg stb., ez hogy fut be, mi haszna van a túloldalnak, milyen folyamatokat működtet, mit várunk el, mert nem tudjuk. Ha nem kérnek mondjuk egy statisztikát tőlünk, a cégnél automatikusan el fog sorvadni. Elsorvad automatikusan, tehát megspóroltunk egy fél fizetést.

Azért ezek az adatok ott vannak önáluk pontosan látják, hogy a BHG ki után fizeti be a nyugdíjárulékot, mindent látnak. Ott kéne egy programot szerkeszteni és nem kéne utólag titeket

csesztetni azért, hogy most ti gyűjtsétek össze nekik papíralapon és küldjétek el. Lehet, hogy nem olyan nagyon sok munka...

A rendőrségen egy sima mezei rendőr meg tudta nézni az én számlaforgalmamat, hogy mennyit fizettem be utoljára, milyen számlaforgalmam. Most innentől kezdve, kérdeztem én, miért kell nekem adóbevallást csinálni év végén. El sem tudom olvasni, milyen rubrikát kell kitölteni, miért? Ott volt az egész. Mondom, de jó nektek, azt mondja, mindent tudunk rólad, amit csak akarunk.

Régen, amikor papíralapon mentek a dolgok, akkor még ennek több értelme volt, de azt gondolom, hogy a mai világban értelme nincs.

Hogyha valaki megszűrte azt, hogy ezek az adatok komputerbe mennek, főleg az adóhivatal - jogosan - lát mindent, akkor miért nem párhuzamosan szüntetik meg az összes többi.

Vannak érdekeltek, akiknek ez nem biztos, hogy érdeke, hogy ez megszűnjön, mert hogyha ez megszűnik, az ő munkahelye szűnik meg, tehát ilyen érdekek mozognak a háttérben, de én azt gondolom, hogy nem kéne leszűkíteni a beszélgetést erre az adminisztratív jellegű dologra, merthogy van egy csomó olyan akadály...

Igen, ez az az első kérdés, hogy mondjak egy példát az adminisztratív dolgoknál. Nem tudom, te hogy csináltad. Ha el akarsz menni nyugdíjba, össze kell szedni a papírocskáidat, elmész a nyugdíjhivatalba. Aztán a bátyám elment nyugdíjba, még azt is kimutatták neki, hogy az erdőre jártunk dolgozni és két hét fizetést kapott 15 éves korában. Akkor minek kellett neki összeszedni minden papírt, amikor ők csak ellenőrizték a benyújtott papírokat. Az eszem állt meg. Tehát nagy keservesen összeszedték a papírokat, meg utaztak meg mentek meg jöttek, miközben a nyugdíjfolyósító csak ellenőrizte a papírokat.

Hazajött Amerikából egy ember, ugyanígy járt, mint te, odament, hogy akkor kérné a nyugdíját, azt mondja a csaj neki, hogy és hol vannak a papírok. Az ürge felháborodott, ne tőlem kérjen papírt, magánál ott a számítógép, nézze meg, azt mondja, nem akarta elfogadni ezt a helyzetet. Azt mondja, hogy hát őneki nincsen semmilyen papírja, ő kéri a nyugdíjat, mert ott van a számítógépen.

Ez csak egy extrém eset. Az enyémet kíváncsiságból megnéztem. 10 éve nem fizetek nyugdíjjárulékot. Holott nekem semmi más jövedelmem, mint a fizetésem van, de 10 éve nem fizetek nyugdíjjárulékot. Biztos valami adminisztratív izé van, meg be tudom bizonyítani.

Összefoglalva, én azt mondom, pontosabban kellene a célt megjelölni, esetleg egy modellt adni, ezzel a célgirányítási struktúrában - egy egyetem simán ki tudná fejleszteni - vagy közgazdasági műhelyek.

Ezek elégséges információt adnak. Eleve úgy megtervezni a dolgokat, hogy az az eredmény jöjjön ki belőle, amit szeretnénk. Az adminisztrációt úgy megvizsgálni, hogy mit lehet lefaragni. Célul tűzzük ki, 50%-át faragjuk le. Milyen megoldások vannak? Mert ez az információ azonos azzal, vagy ha hozzáteszünk még egy nullát, akkor ugyanaz jön ki. Ilyen modelleket kellene adni a cégeknek, és a cégek roppantul vevők erre. Nem beszélve arról, hogy megjelenének pl. az ösztönző rendszerek, ezt a modellt bevezeted, akkor a társasági adóból ennyit elengedünk, fordítsad a foglalkoztatás bővítésére stb. Kétoldali megállapodás alapján nyilván az ember ezt hajtaná, megcsinálná. Hogy példát hozzak, a múltkor láttam a tévében, hogy egy hölgy felháborodott, hogy milyen Magyarországon ma az adómorál. Az adómorál ilyen-olyan, miért nem értik meg az emberek, hogy adót fizetni kell. Mondom, ki az a hülye, aki adót akar fizetni. Ha meg már fizetni kell adót, akkor fizessen mindenki adót. A példa az volt, hogy nem kérnek az emberek nyugtát, blokkot, ha elmennek vásárolni. És erre mondta a hölgy, hogy nem érti. Elmegyek a piacra, és ott van a Zsuzsi néni, a Zsuzsi néninek is kell adni valami jegyet. Zsuzsi néni, van jó paprikája? Van, édes fiam, vigyed. Azt mondja, hogy de blokkot adjak? Ismerjük egymást, mondom, minek adjon nekem blokkot? De ha én ennek a blokknak a három százalékát év végén egy összegben visszakapnám, amit én fizetgetek. Biztos isten, mindenkitől... Add csak ide azt a számlát, hiszen nem úgy fest ez, mert az áfát mindenképpen belerakod abba az árba, amit mondasz nekem, te meg úgysem fizeted be. Nem, ha annak a három százaléka az enyém, és akkor biztos, hogy mindenki összegyűjtené a kis cetlit és év végén elvonulna az adóbevallásaival, hogy ennyi áfa után kérem. És ez még mindig jobb lenne, hogyha lecsökkentem mondjuk huszonvalahány százalékról az áfát ennyire meg annyira, mert azt a három százalékot akkor tudom, hogy direktten visszakapták ők használják fel, nem pedig kimanipulálják, kikerülik, és azt mondjuk, álszent módon, hogy a lelki morálunk. Kapitalista viszonyok között felejtjük el, itt az érdekek motiválnak, profit motivál és fejezzük be ezt az erkölcsi ... ez elmúlt, akkor valóban az volt, hogy büntudatosan csinálta. Nem, itt pénzre megy a játék, és ez mindenre vonatkozik. Az egyik oldalról ne akarjuk meggyőzni a másikat, hogy tudatosan meg a tudatodban, nem ez kőkemény... Nem kéred el a szolgáltatótól a számlát, akkor így jártál, aki meg elkéri és összegyűjti, az kapja meg a három százalékot, csak mondtam egy számot. És belefér abba a keretbe, és akkor biztos, hogy az a hiány, hogy nem fizeti be az áfát. De ha a te bőrödre megy, akkor nehogy azt hidd, hogy az emberek olyan nagyvonalúak, mint mi, mert hogy megint csak az anyukámmal példálózzak, megyünk a Tesco-ba és hát szegénykém nem tud menni, egyszer csak benyúl a zsebébe és elővesz egy ilyen lupét, kiveszi az árut és nézi a szavatossági időt. Mert ugye ő egy hétre spájzol be magának. Aztán később ez is lejárt... ennek is lejárt a határideje, akkor itt ne vásároljunk. Én soha a büdös életben meg nem néztem. Nem mindenki ilyen, vannak azért emberek, aki bizony megnézte, hogy akkor meddig lesz ez jó. Ő leolvasta a gázórát, ő jelentette, hogyha nem működött, ő nem és igaza volt.

A célokat kellene pontosabban tisztázni, az oda vezető eszközöket kellene. Példákat műhelyekben kikísérletezni, bevonva gyakorló szakembereket, akik azt mondják, hogy lehetne itt a létszámot csökkenteni. Itt megint van egy olyan ellentmondás, hogy oké, adunk kedvezményt, de ne csökkentsd a létszámot, hanem bővítsd a foglalkoztatottságot. Ez egy olyan gazdasági, közgazdasági ellentmondás, hogy a politikának az az érdekes, hogy minél több embert foglalkoztassanak. Mindegy, hogy négy órában, mert a statisztikába beírjuk. És nem az a célja, hogy nagyobb termelési értéket állítson elő, nagyobb legyen az osztható... Ez is egy cél, de ebből nem az jön ki, hogy a cég többet foglalkoztat és megalkuszik valahogy, ebből nem jön ki, hanem a céget hatékonyra tesszük, a hatékonyságnak az a mérőfoka, hogy azokat a költségeket, ami a hozzáadott érték oldalán, azokat igyekszik csökkenteni. Kevesebb anyagot nem tehetek bele ebbe a bögrébe, de egy perc alatt csinálhatok kettőt vagy négyet, ha ebből ezer darab kell naponta, akkor már felezzük az embermennyiséget stb. Akkor most melyik a jobb, ha maradunk egy perc alatt egyet és akkor maradunk hatan, ez a régi szemlélet, vagy az, hogy csináljon egy perc alatt nyolcat.

Vannak olyan emberek, akik ezt meg tudják csinálni?

Most ez megint egy másik kategória, megint egy másik kérdés, itt arról van szó, hogy milyen irányba megyünk, mert hogyha az a cél, hogy olyan terméket tudjunk eladni, meg úgy maradjunk a piacon versenyképesek, akkor előbb-utóbb eljutunk oda, hogy olyan embereket kell képezni, ilyen embereknek kell lehetőséget adni, akiben ez benne van. Ma szegről elővenni embereket, ez majdnem lehetetlen. Ezt nem lehet takargatni, de azt sem, hogy a rendszerváltás óta az oktatást nem bírtuk átszervezni. Hiába a Hoffmann Rózsa takargatja jobbról is meg balról is, meg toldozgatjuk-foltozgatjuk, az égadta világon semmit nem változik.

És a TISZK az jó nektek? Ez a TISZK-es megoldás, a Szent László TISZK, amit csinál a város. Létrehoztak itt CNC gépeket, nem tudom én.

Ez egy tévútra ment, ez a pedagógusoknak - megértem, az ő életben maradásáért ment a dolog. Gyakorlatilag a gyakorlati képzés hogy jön össze, a gyakorlati képzés úgy jön össze, hogy a gyakorlatban csinálom, hogy itt programozok, és olyan programot, hogy - nincs több anyagunk, ezt nem lehet elcseszeni. Jót is lehet, meg rosszat is, miért kell rosszat csinálni hanyag hozzáállással, nulla erőfeszítéssel, hogy úgyis mindegy -, nem mindegy. Ez egy tévút volt nekem.

Most az lesz a kérdés, hogy ők hogy tudják fenntartani ezt az egészet. Most nálatok vannak tanulók? Valamilyen, bármilyen?

Most nincsenek. Mindig voltak, meg mindig vállaltunk, de most jelen pillanatban nincs. Mi elég sokat vállaltunk, most nincsen.

Most a munkaügyi központnak sincs itt nálatok tanfolyama, van?

Most nincs. Mi feliratkoztunk, elég sok ilyen tanfolyam volt.

Ezek a tanfolyamok sem az igaziak, mert nem az az igazi céges igényre alapul. Sajnos ez nagyon igaz. Ez az OKJ nagyon elment.

Voltam nemrég az autógyártás templomában. Ott a következő politika van: nagyapád itt dolgozott, apád is itt dolgozik, téged fölveszünk, úgyhogy te nyugodtan beiratkozatsz az autóipari iskolába és kiképezünk CNC-snek, és az egész család ott dolgozik.

Maga az Audinak van ilyen oktatási intézménye?

Hogyne, ő neveli ki a saját szakembereit, benn a gyárban a gyakorlati oktatást. Kineveli magának azt a lojális generációt. Cégeknél ezt el tudnám képzelni, hogy a cégeket támogatni abban, hogy nevelje ki azt a generációt, akit ő akar. Családon keresztül.

Mondok egy egyszerűbb példát, amit a mai napig nem tudok az eszemmel fölfogni. Nekem az volt az elképzelésem, hogy - CNC, akkor nagy hiány volt CNC, forgácsolóban, gépkezelőben, programozókban.

Még most sincs túltelítés.

Nekem az az elvem: a BHG-nak szüksége van egy CNC gépre, annyi pénze nincs abban a percben, munkája volt de annyi pénze nincs, hogy vegyen egy ilyen gépet, és ha már vesz gépet, a legújabbat kell megvenni, mert két év múlva az már nem ugyanaz lesz. És én azt ajánlottam, hogy kössünk olyan üzletet például, hogy vegye meg az iskola a gépet. A tulajdon az iskoláé marad, tehát könyvelésileg el tudunk számolni, és a gyerekek itt fognak a gépen dolgozni és a cég éjjel-nappal hatja a gépet, és a termelési érték fejében nem bérleti díjat vagy valamit számolunk el, hanem a gyerekeket ki kell képezni, hogy önállóan tudjanak CNC-t. Ezt a 11 gyereket külsők előtt le kell tudjanak vizsgázni, nem úgy mint most, hogy engedd át...

És a fenntartás akkor a cég vállalja? Amikor nincs oktatás, akkor arra a gépre munkát tesz.

Az iskolában naponta megy egy órát, két órát oktatás jelleggel az a gép. Bekapcsolják az alapvető funkciót, végig sem tudnak rajta menni. Az a gyerek vagy látja, vagy nem látja, vagy érdekli vagy nem. Ha odaállítom, te leszel délutános műszakban, és ezt a kutyüt kell kihozni meg itt a rajz. Konkrétan, és célt kitűzni nekik, aki a legjobb lesz, annak állást ajánlani, aki még jobb lesz, külföldi állást ajánlunk neki, meg ilyen bizonyítványt fogunk neki adni stb. És akkor azt gondolom, hogy nem lesz más út. Az Audinál is a gyerekek ott fognak tanulni bent az Audinál. Ők erre rájöttek. Én voltam a Mercedesnél,

hát olyan iskolájuk van ott bent..., kis Mercedes kabátokban. Külön ebédlőjük volt, az étkeztetésükről gondoskodtak, ugyanúgy és büszkék arra, hogy ők ott fognak dolgozni, és az ő sorsuk ... Nem az iskola után keresem, hogy belőlem mi lesz. Mert ugye a munkanélküliség képződésének, és mikor figyelem a statisztikákat, hogy május végén ennyivel csökkent, és júniusban, amikor kilépnek az iskolából, akkor mennyi lesz a munkanélküli. Ők azért fordítva csinálják, mert akik kilépnek, körülbelül tudják, hogy hova fognak lépni, éppen mert eladható tudást képeznek nekik. Én nem bántani akarom a pedagógusokat, de egy ilyen ilyen berendezés, amit mi most programozunk, épp néztem, öt évvel ezelőtt vettünk egy gépet, kértem tőlük árajánlatot, ragyogó, megadták, majdnem ugyanaz. Ezen már van fejlesztés, az összes szerszám, amire te gondolsz, hogy majd átrakod erre a gépre, téves, mert egyik sem passzol hozzá, mind új szerszámok vannak. A tudás ugyanígy amortizálódik. Újabb fogásokat kell belevinni. De ezt is lehet műhelyszerűen megcsinálni. Ajánlottam, csináljunk egy mintát valahol ennek a minisztériumnak, hogy gyerekek egy év alatt be tudjuk mutatni, hogy mennyit fejlődnek ezek a gyerekek, elküldjük őket tanulmányi versenyre, meg mennyit fejlődnek azok a gyerekek, akit azzal a módszerrel oktatnak. Hasonlítsuk össze őket. Mit kockáztat az állam? Az égvilágon semmit, csak nyerhet

Mikor mondtad ezt?

Ezt annyi fórumon elmondtam...

Már az előző években, mert mostanában nem volt ilyen fórum...

Praktikus oldalról is meg lehet a dolgokat közelíteni. Hogy hogy visszük be, nem kell ebből országos kampányt, hogy kell venni mit tudom én hány milliárdért gépeket... majd kiforrja magát, ha van egy jó módszer, akkor biztos isten meg fogja mindenki venni.

Tehát ezt a gondolatot amit, elindítottál, úgy is el tudnád képzelni, hogy ugye ott az Audi csinálja, az jó nagy, neki van egy külön műhelye. Szekszárdon van több cég, hogy ezek a cégek valahova letelepítenek egy műhelyt és a ti irányításotokkal...

Nem, speciálisan, ami a Jakónak kell, a Jakó, mert ő forgácsolásban nagyon jó, és azzal foglalkozik. Nyilván ott vannak a legjobb tanárok, nyilván a legjobb gyerekeket is ott lehet kiképezni. Mi sajtolástechnikában vagyunk talán jobbak, akkor ezeket itt kéne kicsit fejleszteni, mert a piacon sokfajta tudású emberre van szükség.

De ez nem szakmunkás ez a sajtolási dolog?

Ott is kell gépbeállító, meg szerszámnál is lehet, az már igencsak szakmunka, azért ezeknek a gépeknek a programozása igencsak szakmunka már.

Szerintem nincs az új OKJ-ban sem semmilyen szempontból sem megfogalmazva. Amit te mondasz, semmilyen modulban ez így nem szerepel, állítom, na most ezért, az előbb akartam ezt mondani.

A másik pedig, hadd mondjam a fölfedezésemet, hogy voltunk legutóbb egy fórumon, nem voltál ott, amikor meghívott a Nagy Géza. Mert hogy a mai gyerekek azok nem akarnak tanulni, a mai gyerekek ilyenek, a mai gyerekek olyanok, aztán azok semmi. Hozta az egyik tanárnő, hogy nyolcadikban a tanárnőnek már szexuális ajánlatokat tesznek a gyerekek.

Én a gyerekemnek már be sem tudom kapcsolni a mobiltelefonját, nemhogy ki. Köztünk már ennyi a különbség. Honnan gondolom én, hogy tudom, hogy ennek a gyerekek milyen problémái vannak meg mit szeretne csinálni meg hogy szeretne. Nem tudnak írni-olvasni. Persze, kezükbe adjuk számítógépet, hála isten, ír az helyettük, azért nem lett analfabéta. Szóval van egy fejlődés, ami szerint ők elkezdenek gondolkozni, és valahogyan motiválttá lehet őket tenni, hiszen ők is szeretnének diszkóba elmenni és egy Porsche legyen a fenekük alatt. Ők is szeretnének oda eljutni, de a gyerekeknek célokat kéne adni. Azt találtam neki mondani, hogy képzeld el, mi lenne, ha minden érettségiző gyerek kapna ajándékba egy vállalkozást, Orbán Viki ad nekik egy vállalkozást, három évig azt csinálsz a vállalkozással, amit akarsz. Tudsz számlázni, adót nem kell fizessél, de nem lehetsz munkanélküli, élj meg ahogy akarsz. És akkor kiderülne, hogy mondjuk a gyengébbje, hogy én nem akarok vállalkozó lenni, hát ez tiszta hülyeség, jön az adóhivatal, jön az ÁNTSZ... be kell fizetni ezt, utána kell menni annak, én inkább elmegyek óvónőnek, mert az fix állás, nem akarok vállalkozni. A másik meg azt mondja: dehogynem! A kertből csináljunk egy úszómedencét a gyerekeknek, három csúszdát, és akkor Rozi te leszel a daduska, te meg a másik, én meg elmegyek az adóhivatalhoz, befizetem, és én vállalkozó leszek. És akkor főlnőne - mondjuk egy évben százezer vállalkozót belökni ebbe - kialakulna egy olyan versenyképes generáció, aki bizony ezt a változást, amiről beszélünk, hogy át kell változtatni, meg mit tudom én, oda tudna jutni. Mert hogyha egy családban az asztal fölött mindig az asztalfőn fog ülni - szoktam mondani, kefélni nem tud, de a hatalom az ott van még. Kell jönni egy generációnak, aki kirúgja alólunk a széket. Pontosan tudom, hogy sokkal jobban fogja csinálni, tudja, megvan a tapasztalata. Úgy engedtem be őket, hogy jaj, nem... nem vagyok rasszista, de elnézem ezeket a cigánygyerekeket. Vállalkozók. Néha szoktam velük üzletelni, hogy ezt kéne, azt kéne megcsinálni meg mit tudom én. Ki kéne takarítani valamelyik műhelyt. Most nem azon lamentálok, hogy az én lakásom elbújhat az övék mellett, hogy hogy van berendezve. És szerintem 8 általánosa sincs a pasasnak, de vállalkozó. És ezt nem is csinálja rosszul. Nem tudtam megszámolni, hány Mercedes volt ott az udvaron, nem csinálják rosszul. Nem a csaló fajta volt, hanem bevállalnak olyan melót, amit más nem vállal be. Ilyen kisebb... hogy kiket foglalkoztatnak, az egy más kérdés, mert azért szállást már nem néztem meg, mert az olyan volt. De maga az, hogy ők vállalkozók. És a gyerekek már egész más stílusban, kirakta a kis számológépet, azon már úgy lehetett tárgyalni, az

egyből nyomta a formákat stb. Főlnőtt egy generáció mellette és 10 évvel ezelőtt tőlem koldult ugyanez a vállalkozó, hogy egy rossz számítógépet adjak már neki, mert a gyerekek akar karácsonyra... dobtuk ki, és nem tudtuk, hova, és jött a fickó, hogy ő megcsinálja, kitisztítja nekem a csatornát, csak adjak már neki egy ilyen. Hát kapott tőlem egyet vagy kettőt, beállítottuk neki. Most meg elnézem a kislányt vagy fiút... vállalkozó. Azért mondom, hogy célt megfogalmazni, módszereket megfogalmazni. ... máshogy nincs esélyünk.

És mi van akkor, hogyha mi is kísérleti programot csinálunk?

A kísérleti programnak nagy esélye meg nagy előnye lenne, mondjuk Szekszárdon csinálni egy kísérleti akármilyen témában. Szakemberképzésben... lehetne formailag ilyen anyagi feltételekkel és ebből, hogy mi sül ki...

Azért nehéz megfogni ezeket a dolgokat, mert maga a cégek elég zártak, maguk a cégek is átalakuláson mennek végig. Abból indultunk ki, hogy voltak valami cégmaradványok, ezek a cégmaradványok, mint egy lemetszett fa, valahogy életben maradtak a gyökerek miatt, elkezdtek burjánzani, hogy merre nőjön ez a fa és akkor terebélyesedtek, de ez azért gond, mert abban az időben nagy munkaerőhiány volt nyugaton, piacbővülés, ugye bővítették a piacot, a piac viszont dolgozni kezdett. Nem volt akkor tudásban nagy különbség köztünk, maximum eszközökben. Szekszárdon kifejezetten jó alapot találtak, hát majdnem mindegyik cég, aki ezzel foglalkozott. Autóipari cégek nőttek ki itt Szekszárdon.

Gáborra úgy nézzél egyébként, mint aki ennek az egész szekszárdi iparfejlesztésnek, vagy nem tudom, nem tervezett módon vagy nem ... de innen indult végül is...

Nem is ez az érdekes, de végül is jó alapok voltak Szekszárdon szakmailag, igen ám, csak ezek a munkák jöttek, tulajdonképpen voltak feladatok, nekünk csak be kellett helyettesíteni, ugyanúgy csinálni szorgalmunkkal, kreativitásunkkal, előnyünkkel, hátrányunkkal, infrastruktúránkkal stb. De ez a téma lecsengett kétszer is. Egyrészt ezek a témák továbbmentek keletre, ugye a még olcsóbb Kína stb. És közben nem kell elfelejteni, volt egy gazdasági válság, ami most sem ért véget, vagy kezdődik újra, mert megint azt érzem, hogy lassul a dolog, vagy legalábbis úgy látszik. És a válság után eltelt most már két év: nem ugyanaz a mai valóság, mint két évvel ezelőtt. Lehet látni, két évvel ezelőttre visszanéz az ember, nem is jönnek már olyan feladatok. Egészen más lett, két év alatt megváltozott az egész dolog. Sokkal szigorúbbak lettek a követelmények, jobban megnézik a pénzt, jobban elszámolnak a saját dolgukkal, energiájukkal, a pénzükkel, mi is lassan megtanuljuk ezt a dolgot, tehát főlnőtt egy újabb generáció. Hogy lehet életben maradni? Csak úgy lehet életben maradni, ha az ember azt a pluszt ami benne van, fejlesztésre fordítja, és fejlesztés nélkül ma már egy cég... és ez

lehet munkaerő fejlesztés, hogy képezek embereket, hogy más gondolkodású embereket, más körülmények között, más követelményeknek megfelelő embereket képezek, akkor ez is fejlesztés. Csinálhatok én technikai fejlesztést. Most hadd mondjak egy példát, most adtunk árajánlatot egy kipufogóra, a dolognak az a lényege, hogy le volt rajzolva nagyvonalakban, és mi felelünk az összes fejlesztésért. Nekünk kell a fejlesztéssel foglalkozni, tehát hogy milyen katalizátort építsünk be, milyen anyagból stb.

Ehhez kellene a mérnökcsapat.

Soha nem gondoltam volna, hogy egyszerű vízvezeték cső alumíniumból, körülbelül két méteres, van rajta sima műanyag alkatrész... 80 szempont szerint vizsgálták. Ilyen vastag könyv volt róla, hogy minek kell egy vacak műanyag alkatrésznek megfelelni és különböző labortesztek, hogy ha az autó kigyullad, akkor hány fokon ég ez mekkora a károsanyag kibocsátása, milyen kemény.

De hát ehhez kéne egy labor itt.

Valamilyen szinten lehet labor, de nem ez a lényeg, a lényeg az, hogy olyan ember nem volt, aki ezt az egészet kézbe veszi és tudja, hogy ebbe a laborba küldöm el, akkor abban az egyetemi laborban nézetem meg, akkor az az eredmény kompatibilis azzal, amit ők kérnek, és így tovább. Megint egy olyan hiányt vetett fel nálunk, amit igenis jól képzett, más szempontok szerint gondolkozó emberekre van szükség. Képzeld el, az összes dolgot az internetről kell nekik levenni. S az van, hogy keresd meg című játék folyik. Tehát amikor kapnak egy rendelést, akkor kapnak különböző belépési kódokat erre az oldalra meg arra az oldalra meg a harmadik oldalra, és nincs olyan hogy küldözgetem, oda kell betenni, oda kell beírni az eredményeket, és mit tudom én - egy ördögi játék. Számomra, nekünk.

Szükség van a tudásra és szükség van a fejlesztésre is. Azt mondom még egyszer, érintve az első kérdést, hogy adminisztráció csökkentés. Új modelleket kell kikísérletezni és kifejleszteni. Az, hogy a kerítést toldozgatom-foldozgatom, az nem olyan szép. Ha új kerítést akarok, akkor bizony alul bontani és akkor illyet olyat fölépíteni ... de hogy most mit tudom én, kipótolom, az csak látszat. Énnekem az a javaslatom, hogy bátrabban és sokkal nagyobb volumenben hozzájárulni ezekhez.

Ezért kell kísérleti programot csinálni, hogy végig teszteld, hogy be fog-e jönni vagy nem fog bejönni. Rajtunk mindig röhögtek, hogy mi mindjárt az egész országban próbáljuk bevezetni...

Nem az én számát csípi, mert én röhögök az egészen. Bevezettük ugye ezt a 16%-os személyi jövedelemadót, az egyik oldal az mondta, hogy a nagy többség rosszul járt és kérdezem én, miből telt volna Szekszárdon megkeresni egy-két autóbeshallítót, és fél évvel hamarabb bevezetjük, és elmondjátok nekünk, hogy mi a tapasztalat.

Ezt a Demján Sándortól most is kérte a miniszterelnök, hogy cégek emeljék a béreket, hogy senki ne járjon rosszabbul.

De nem azt mondta, hogy elrontottuk az egészet. De miért nem lehetett egy műhely nagyban, hogy gyerekek, mi ezt a különbözetet lenyeljük, próbáljátok ki, de kötelesek vagytok hatan leülni és akkor bemutatni nekünk, hogy mi az eredmény.

Ez választási ígéret volt, ez ott lett elrontva.

De nem elrontott választási ígéret volt, hanem úgy lett bevezetve.

Ha már megígérte, az azt jelenti, hogy be lesz vezetve.

De én megígérem, hogy be lesz vezetve és indítjuk a kísérleti programot.

Ez olyan, hogy megígérem a gyerekeknek, hogy Karácsonyra kapsz egy kiskutyát, ok. De nem pitbullt fogok neki venni, nem egy hároméves pitbullt kötök oda a karácsonyfához, hanem egy kicsit, amiből még akármi is lehet.

Szóval ígéret ide, ígéret oda, rendben van, nem arról volt szó, hogy azok az emberek azt mondják, hogy akkor most miért keresek kevesebbet... és ennek megmagyarázni.

És most nálatok van ilyen ember, sok, aki kevesebbet keres? És tervezitek, hogy mit kezdtek vele?

Mi csináltunk egy ilyen próbaszámítást, pontosan tudtuk, hogy ki fog kevesebbet keresni, ezt itt megnéztük, és akkor itt ment a vita, hogy akkor tegnap ennyit keresett, most meg annyit fog hazavinni, hogy magyarázzuk meg neki?

Mi lett belőle?

Valahogy mégis megoldottuk, de ezt úgy kellett volna megoldani kérem szépen, hogy ezt az állam adta, hogy ő változtatott, nem pedig egymás között, hogy "Ugye nem keresek kevesebbet, ugye nem cseszel ki velem?" Én voltam már a végén az Orbán Viktor, hogy én vonom a fizetést. Nem erről volt szó...

Csak arra mondok példát, hogy minden ilyen dolgot, igenis műhelyszerűen ki lehetne próbálni, az államnak is lehetnek elképzelései, hogy próbáljátok ki ezt a dolgot. A jó dolgokat az emberek mindig lemásolják, és akarják csinálni, automatikusan kicserélik az elavult dolgokat.

Az a kérdés, hogy az államnak mindig vannak ötletei. Ezt látjuk, ez a kormány ez tele van ötletekkel.

Az államnak nincsenek ötletei, az államnak - bocsánat, nem cáfolni akarok, csak ilyen kényszerképzetek vannak -, és verseny ... mint iskolában a lepkegyűjtési verseny volt, még több pillangó van, még több, és akkor közben kiderült, hogy már nagymama, nagypapa, meg az unokatestvérek is, mindenki lepkét fogott, hogy nekem, hogy ki tudja a legtöbb lepkét fogni az osztályban, és akkor így ... mit tudom én, följelentünk mindenkit, mert mindenütt ellenség bujkál meg mindenütt korrupció van, vacakolunk ilyen baromságokkal, De azt nem veszik észre, hogy maga az egész rendszer hibás. Egy almából, ami megfertőződött, hiába vágom ki a penészes részt, az holnap tovább fog fertőződni. Ha önmagában hordja ezt a dolgot. Alapvetően az államnak valóban végrehajtó szerepbe kellene átfarolni, nem pedig ötletadóba, ötlet nekem is van, szóval tudok adni ötleteket.

És azt akarom még mondani, hogy úgy nézzél erre a mostani beszélgetésünkre vagy munkánkra, hogy azért ebből olyan dolog kijöhet, hogy amit most forszírozol, kísérleti programot, meg amit most akartunk csinálni ez a mérnökképzés, a labor, a nem tudom én... hogy ebből valami kikerekedik, valami szakmai anyag.

Valahol mindegyikre volt lehetőség, meg most is van, csak mindig nem is tudom, hogy mondjam, csak megvalósítani volt... Annyiszor nekifutottam ennek házon belül, most van nálunk öt miskolci gyerek az egyetemről. Eljöttek Miskolcra itt dolgozni nálunk. Gépészek, van köztük egy közgazdász, a többi gépész. És vannak még többen. Egy MEO-főnök lett, egy szegmensvezető lett. Fiatal srácok.

De ezeket most vetted föl egy éve.

Most egy éven belül, most jöttek ide, tavaly szeptemberben.

Az összes többi cégre ez a jellemző, hogy most a Jakó az idén nem vesz föl, de tavaly vettek föl ők is négyet ötöt, meg az összes többi is, tehát Szekszárdon most biztos száz fölött van a mérnökök száma.

Foglalkoztatunk tíz mérnököt. Tízet fölveltünk volna. Megvan a kísérleti műhelyünk, kísérleti témák is megvannak, hogy szervezzünk mérnököket, és az a feladatuk, hogy egy éven keresztül egy fejlesztésben vegyenek részt ától cettig, amiben benne is vannak. Fejlesztési témákban mit kell... A lényeg az az volt, hogy ugye anyagi oldalról tíz embert finanszírozni, viszont olyan a mi rendszerünk, hogy nincs arra anyagi forrásunk meg lehetőségünk, hogy a fejlesztéssel, tehát ezekkel az emberekkel... Ezeket az embereket tényleg így kellene kiképezni. Hadd mondjak két példát. Gelencsér Edit, most lett kormányhivatalnok, meg lehet kérdezni, hogy cégen belül, amikor bért kellett stb. A kisujjában van a téma és pont jó helyre került. Ezt lehetne műszaki fejlesztésben is nagyon komolyan, az innováción belül is foglalkoztatni. Az állam is nyerne vele. Tudás rakódik a

gyerekekre. Olyan cégeknél mint mi. Minimum az idegen nyelv meg a számítógép. Fölvesz egy telefont, telefonál a Volkswagenhez, ott meg nem szólalnak magyarul. És ha hülyeséget mond, azt nem egyszerű kimagyarázni. Minőségbiztosításban azon a nyelven beszél, mert nincs más. Magyar gyereket beraknak Németországban az óvodába, és meg vannak lepődve, hogy két hónap múlva a gyerek hogy beszél németül... mert nem tud másként. Nálunk ugyanígy van. Azért nagyon sok embert ki tudnánk képezni, nyilván megtartanánk azokat, akik a legjobbak. De akiknek nem jut abban a kanyarban, azok is részt vettek egy évig, nem tengődtek, nem állást kerestek, hanem valahogy életszerűen azt az értelmiséget, aki kinőtt. Mert azért nem kell véka alá rejteni, hogy amikor elindulunk az óvodában, akkor mindenki egyformán ül a bilin, aztán elkerülünk az iskolába, akkor vannak jó tanulók meg még jobb tanulók, aztán tovább megyünk, még jobb tanulók, és akkor szelektálódnak az emberek. Akik egyetemet meg főiskolát végeznek, azoknak azért biztos, hogy száz fölött van az IQ-juk, és azoknak a továbbfejlesztését, továbbképzését én azt látom, hogy direkt helyzetbe kell rakni őket. Ennek sok mindent el tudnék képzelni. Egyrészt konkrét innovációval foglalkozni. Konkrét feladatokkal. Konkrét megbízást adni. Anyacéggel, mondjuk a BHG szervezze meg, egyébként a Brettnek van ilyen, hogy négy ember, mint tudom én különböző cégnél igazgatói asszisztens legyen és ott tanulja meg, hogy milyennek kell lennie egy eredményes menedzsernek. A Bettnek van ilyen cége Amerikában.

Tehát azt gondolod, hogy az, amit leírtunk tavaly programot, azt mindjárt kérdezném tőled, hogy átadhatom a Nándinak, hogy abból esetleg valamit ebbe az új szisztémába beépítsünk.

Az külön haszon, ha sok céget fog meghallgatni, mert másként is fogja látni, hogy nekik mi a véleményük. Jobb szeretném látni, vagy legalábbis szívesebben venném megbeszélést inkább gondolatcserét, ahol konkrét felvetett témakörök vannak, hogy kinek mi arról a véleménye, innovációról, cégfejlesztésről, munkakultúra fejlesztésről, ki miben látja, hogy hogy fogja a foglalkoztatást bővíteni vagy milyen javaslatok lennének, hogy lehetne azt bevinni vagy... szóval ezeket a dolgokat azért el tudnám képzelni, tudom-e nyáron foglalkoztatni a gyerekeket gyakornokként? ... most nem veszünk föl senkit meg a portás éjszaka megcsinálja meg nem tudom én... Hanem hogyha felveszi a cég ... fegyelmezett, iparszerű környezetben ezeknek a dolgait használják ki. Mondjunk egy példát, nem kéne elrejtegetni egy győri Audit, hogy hogy néz ki belülről. Az a gyerek, aki oda vágyik, soha a büdös életben nem mehet be, csak akkor, ha jelentkezik, behívják, nem tudom, miért ne lehetne előtte azt a légkört fölvenni, a mentalitást, viselkedést, öltözködést, beszédet, tudásnívót, kultúrát, hogy tanul meg a nyelvet, mert még az ebédlőben is úgy beszélnek, hogy sehova nem fogunk eljutni, ha te húzod a szádat, ha délután németórára kell menni.

És nem fontosabb az angol? Melyik fontosabb?

Én azt mondanám, hogy inkább az angolt tanítanám.

Kell a német is, de az angol talán...

Ők mindenütt angolul beszélnek. Angolul mindenki beszél. Másodikra tenném inkább a németet meg akármilyen nyelvet, angolul minden gyereket megtanítanék. És egy másik: ez sem egy olyan nagy dolog, csak merni kellene, hát a saját kisebbik fiam egy évig csak angolul tanult, majd később érettségizik. A mai napig is hálás érte, egy év alatt megtanították angolul. Most sincs baja.

És ez, hogy nem tudnak a gyerekeink jól angolul, ez akadályozza a te versenyképességet?

Hogy nem tudnak jól nyelveket, inkább így mondanám, nem sarkítanám ki az angolra, ez hátrány a versenyhelyzetben. Gondold el, elmennek tárgyalni és makog ott, abból jó nem sül ki. Vagy értik vagy nem, udvariasak velük, meg nem tudom mi. Nem, tárgyalóképes szinten meg kell őket tanítani. Ők sem tudnak többet, meg kell mondjam őszintén, de legalább ezzel legyenek fölényben, annyira magabiztos ...

Így van, ahogy a németek meg az olaszok magabiztosabbak.

De ezt nekünk kell megcsinálni, én ezelőtt 20 évvel találkoztam olyan orosz gyerekekkel - akkor volt először St. Peterburg. Olyan laptopjuk volt, cirill betűkkel - nem is láttunk olyat, járták a világot, és mindegyik csak angolul beszélt, de olyan színvonalon, minthogyha anyanyelvük volna. Már akkor. A román gyerekek, mind kétnyelvű.

Romániában jobban csinálják, ez tény, itt a szekszárdi gyárban is már többször volt román gépészmérnök az ügyvezető.

Azt kell szerintem az oktatásban - a nyelv az nem kérdés, hogy tanuljanak, hanem az a minimum, a nyelvvizsgával együtt. Minél alacsonyabb szinten: egy szakmunkásnak is. Volt olyan szakmunkás, aki születésénél fogva sváb volt, azok is már csúcspozícióban vannak, de a fiatal generáció ... Valahol itt kellene szemléletet változtatni nekik, hogy tanuld meg a nyelvet, nem plusz pénz. Ez egy alapvető, a nyelvtanulás, alapvető a gyakorlatnak a megszerzése, aminek nagyon nagyon sok formája lenne, hogy azt a kultúrát, viselkedést, gondolkodást, vállalkozást beléjük táplálni ... Megbukott a vállalkozásod? Becsődöltél? Gondoljunk bele, hogy micsoda hajtóerő lenne, hogy azt a hétszentségit, az én kis cégem az... Valóban elindul a papi és a mami is dolgozna, nem kívülről figyelné, hanem az is próbálgatná. Látnák az új generációk, hogy ki lesz az új főnök, ki lesz az új családfő, aki kinő, és kiderül, hogy hát a legkisebb királyfi lesz az igazi király. Nem toldozgatni-foldozgatni, nem szabad.

Másik téma: alvállalkozókkal ti hogy álltok most?

Alvállalkozónk nekünk nagyon sok van, az alvállalkozók még óvatosabbak mint mi. Még zártabbak.

A BHG-n keresztül egy csomó cég kap munkásokat. De nem szekszárdiak.

Egy-kettő van szekszárdi, a műszergyarak kooperálni. Őket sikerült rábeszélni, van Dusnokon, Pécs mellett, Hódmezővásárhelyen, Berettyóújfaluban, Dunapatajon.

Az a baj ebben az ügyben, hogy annak az alvállalkozónak is már egy olyan szakmai-szellemi színvonalon kell lenni, ami itt a BHG-nál, aki intézi az alvállalkozói dolgokat partner kell, hogy tudjon lenni.

Most ma reggel éppen erről beszélt a rádió, hogy megszűnt az ITD Hungary és helyette van másik szervezet és hogy az ezen spekulál, hogy az alvállalkozók fölkészítésére szánna némi pénzt. Na de most hogyha lenne egy ilyen csomag, és akkor abban az egyik pont az adminisztráció, a másik az alvállalkozók fölkészítése, a szakképzés vagy a mérnökprogram, és akkor azt mondjuk, hogy ha ezt ebben a programban a BHG részt vesz, akkor ebből a kasszából meg amabból lehetne egy komplett csomagot összeállítani Szekszárdra. Tehát egy ilyenben ez a cég partner lenne.

Én partner lennék, hogyne, hát nekem lenne előnyöm belőle, meg hasznom.

Ez egy újszerű dolog, mert másként van ez az egész történet összeszerkesztve.

Hát honnan tudja a kormány, hogy mennyit takarítana meg ezzel? Hogy 400 milliárdot ...

Becslés... beárazták a munkaidőt, a papírt, a ...

Szerintem ez egy nagyon durva becslés.

Csak azt kétkedve fogadom, hogy nem találom, még egyszer mondom, hogy az a probléma, hogy ...

Elégge le van csupaszítva ez a dolog.

A szervezet van lecsupaszítva... Ezek a feladatok beépülnek. Eleve úgy épül az SAP program, mikor ezt úgy építjük fel, hogy a folyamatokat megnézzük, és rá szabjuk ... minden program így működik. ... be vannak építve, eleve úgy jönnek ki a módosítások, hogy végigfut egy tesztprogram aztán megy magától, tehát föl sem merül az emberben, hogy minek... Ezeket a dolgokat azért mondom... de meg lehet, sőt, biztos, hogy van benne valami. Például adminisztráció. Például az Opelhez nem is küldünk szállítólevelet - azért nyomtatunk szállítólevelet, tehát lejelentjük a szállítást, van egy kód, azzal belépünk, lejelentjük a szállítást, bizonyos adatokat meg kell adni, elküldjük - a szállítólevelet kinyomtatjuk mert nekünk kell az eredeti, a könyvelés lefűzi, ha jön az APEH, megnézi, hogy hol van az eredeti. Az Opelnak nem kell, számla sem kell neki...

Mert elfogadja azt, amit legépeltél a rendszerbe...

...oda beérkezett, vannak ezek az okmányok, amik kísérik az árut, ezek az autón rajta vannak, ezek az okmányok. Azt az okmányt ő végigperforálja, átengedi valami vacakon, azzal azt jelzi, hogy befutott az áru és az én adataim alapján ő kiállítja az utalást. Még számlát sem kell kiállítani, de kiállítjuk a számlát ... de neki nem kell.

De akkor ez mégiscsak papír nektek, ez mégiscsak idő, festék...

Hogyne ... az állam, ha jön ellenőrizni, akkor, na hol van az a számla. Mit tudom én, a pénzt kifizették. Az Opelnek nem kell. Érdekes, náluk nem kell a számla nekik nem kell. Nekünk meg kell.

Erről van szó, ilyeneken gondolkodnak.

De itt azért az a dolog, hogy fölmerült egy ilyen ügy, hogy itt vannak ezek a székszárdi cégek, nem tudom, hogy volt-e, te résztvettél e egy ilyen tárgyaláson, hogy nektek van egy ekkora energiaigényetek, ti külön tárgyaltok az E-onnal, a másik cég külön. Ez flaszterszinten, vagy öt-hat-hét cég összefogásával nem lehetne letárgyalni vagy ahhoz mit szólsz?

Ez is véglet, mert az a véleményem, hogy ezek az árak, mint például energia, nem minden cégnél egyforma, ki hogy bírja lenyomni az alkuszt ebben a dologban, mert ők is lecsontozzák...

Nem lenne versenyképesebb a térség, hogyha ebben lenne együttműködés?

Nehéz, ki kéne próbálni. Nézem az Orbán Viktor éwertékelő beszédét, és elmondta, hogy a magyar emberek maguknak valók, nem szeretik, hogyha beleszólnak a dolgaikba. Mert mindenki szereti magának, nem szereti, hogyha megkritizálják. Mindenki csinálja, teszi a maga dolgát. Nem vagyunk olyan nyitottak, hogy a másikkal, főleg akkor. ...

És ez a másik dolog, hogy ez a mérés ez kell minden üzemben legyen ilyen, vagy lehetne, hogy nálad van, és akkor más is idehozza. Alkatrészt, hogy rendben van-e, hogy a gyártás folyamán - te szoktad ezt forszírozni, hogy kellene olyan folyamatos ellenőrzést beépíteni a rendszerbe.

Próbálunk évek óta, öt éve is talán ... mérőlabort létrehozni, veszünk egy modern gépet és akkor mindenkinek egy helyen összekötve az oktatással. Az a berendezés is, amit akkor kinéztem, az most már öreg. Most vannak már jobbak... Ember nincs hozzá, aki mérjen. Erről a kérdésről körülbelül ennyit tudnék mondani.

Szekszárdnak a helyzete speciális, emiatt a specialitás miatt, hogy több tulajdonosú, több szerkezetű cég van, sokkal nehezebb az együttműködés. Az is egy dolog lehetne, hogy a szakképzésben, mérnökprogramban, van egy csomó dolog, amiben lehetne vagy kellene...

A példákat, amiket elmondtam, éppen ezen specifikumok alapján mondtam el neked, mert ez a fajta összefogás soha nem ment, hogy akkor mérnök, mert akkor a Szabó Bercinek másra volt szüksége, annak megint másra volt szüksége, a harmadik ez volt...

De ha ugyanúgy megcsináljuk kihelyezünk ide három ember, oda négy embert, amoda... összejött a 25 ember.

Igen, annak volt értelme. Nemcsak ezzel voltak megfűszerezve, amit elmondtunk, emlékezz vissza, olyan javaslatok voltak, hogy akkor az volt a siralom, hogy Szekszárdra nem jönnek fiatal mérnökök meg értelmiségiek, hanem elmennek Szekszárdról. Ez volt az én válaszom, amíg itt így van, ha a polgármester megvesz egy völgyet, és aki idejön Szekszárdra az kap egy telket, hogyha itt építész és itt maradsz tíz évig, akkor tiéd ez a telek, ami két millió forint és akkor röghöz kötöttük. Ha 15 évig itt maradsz, akkor tied a telek, és akkor azt építész rá, amit akarsz vagy azt csinálsz vele, amit akarsz.

Na most ebben a programban ez benne is volt a polgármester. Csak variálta a hozzájárulását, mert előbb azt mondta, hogy az iparüzési adóból föl is építi a házat, tehát amit befizetnek ezek a cégek. Fölajánlom az iparüzési adó felét, hogy arról lemond a város amit ki befizettek, merthogy érdekünk, hogy letelepedjenek a városban mérnökök. Most akkor az a problémát nem tudtuk azért megoldani, hogy mi van akkor, hogyha el akar menni és elcsábítják a Mercedes-hez meg az Audihoz meg akárhova.

Biztos, hogy meg lehetne őket fogni, ha akarnánk, de ezzel, hogy idejön Szekszárdra. Amit mondtam, kapsz egy vállalkozást, ne úgy menj el a céghez, hogy beosztott vagy, hanem mint vállalkozó, mert nekem aztán tök mindegy, hogy vállalkozás címen fizetem-e ki azt a pénzt egy mérnöknek... Próbálkozzál, ha fejlesztőnek jössz egy évig... még kapsz egy telket is... ha gondolod, építkezel rá, ha gondolod, nem építkezel, ha gondolod, azt csinálsz vele, amit akarsz, ha meg elmész akkor visszaadod. Sajnálom. Ezek a gyerekek hozzák a menyasszonyukat, ezek itt fognak maradni úgy látom Szekszárdon, vagy hogyha nem tudunk kellő perspektívát, hát elmennek. Ha nem lesz olyan munkabér, akkor nyilván elmennek, nem fognak itt maradni.

Most egyébként csak így tájékoztató jelleggel, egy ilyen mérnök, nem egy kezdő, hanem hosszabb távon, egy pár év múlva, hogyha itt marad, akkor milyen keresete lehet neki itt a térségben?

Egy szerszámüzem vezető 870 ezer forintot keres. Egy jó CNC-s 1700-2000 forintos órábére van. 320 ezer forint a minimum.

Na most ezekkel a számokkal a közvélemény meg a szülők nincsenek ám tisztában, tehát ha ő úgy gondolkodik, a BHG-ban, hogy itt az összeszerelő üzemben, a présgépen...

Egy kezdő mennyit kap?

Nincs ilyen, hogy kezdő. Ha tud, akkor nem kezdő. Azok is kétszázezer forint körül keresnek, minimum. A miskolci gyerekeknek a kezdőfizetésük 300 ezer forint.

Diplomás, de mégiscsak gyakornok, mert most kell nekik megtanulni a szakmát, itt, meg azt a kultúrát, meg a nyelvet meg a tárgyalást... Az nagyon kevés még ahhoz, hogy ő egy részleget vezessen. Ahhoz még nagyon sokat kell tanulnia.

Van egy miskolci gyerekünk, aki gyakorlaton is itt volt, kapott egy részleget egyből - egyből tudta, hogy mit kell csinálni, zsebében hordta a marsallbotot, hogy így mondjam. Különösen nem olyan nagy... nyilván van környezet körülötte, tehát nem mindent őneki kellett kitalálni, de nagyon gyorsan fölfogta, fölismerte, alkalmazkodott, tudott, most már másodéves a közgázon. Mondtam neki, hogy tanulj öreg, ha akarsz valamit, mélyedj el a témában, és tanul, mint a güzü.

Emlegetted korábban, hogy van a tarsolyodban olyan cég, aki jönne Szekszárdra letelepülni. Van még ilyen most is?

Most azon dolgozunk.

Tehát jönne több cég is ide? Úgy mint az USCH?

Most a polgármesternek volt két témája, amibe direktbe is bekapcsolódtunk.

Az is autós cég?

Igen. Középkategória. A multi nem biztos, hogy jó nekünk. Itt Szekszárdon 100 kilométeres körzetben nincs nagy cég.

Kis cégek vannak.

Annak idején, mikor itt voltak, a Csillag volt a miniszter és a Kocsis fölhívott, és akkor javasoltuk neki, hogy figyelj ide öreg, 100 km-es körzetben nincs a Dunától keletre, a Dunától nyugatra nincs cég, nincsenek itt a munkaerőfelvevő nagyobb cégek. És akkor kerekperec azt mondta, hogy nem.

Nem is kell nekünk nagy cég, aki több ezer embert akar, nem kell ide olyan. 300-500, 600-ig elég.

Tudod, itt megint az a dolog, és mi az állam szerepe, az állam azt mondja, hogy csökkentsük az adminisztrációt, az államnak én úgy fogalmaznék meg, hogy azt az iparágat kellene ösztönözni, ami a jövő. És arra sarkallni. Az, hogy most úgy jól elvagyunk, látom, hogy az Opel is fejlesztett, az Audi is, a Daimler is fejleszt. Semmi köze hozzá a Matolcsinak, mondjuk a Bajnainak több része volt benne. De ez nem fog tovább nőni, ezzel tisztában kell lenni. Van három nagy autógyár, ilyen nem volt Németországban húsz évvel ezelőtt sem. Ez egy nagyon nagy szerencse Magyarországnak. Ami önmagától ki fog nőni, az a beszállítói holdudvar. Nagy cégek ... hagynám, meg hagyni kell, Bosch, Siemens települnek, akiknek a beszállítói udvara lenne a kis- középkategóriás vállalatok. De én azt az iparágat ösztönözném, az autóipart. Vannak, akik elkezdenek foglalkozni például az alternatív energia előállításához szükséges eszközök előállításával.

Ami három év múlva itt lesz, azzal nem foglalkozik senki, sem oktatással, sem szemléletben. A BHG-nak azt mondanám, hogy figyelj ide öreg, te az autóiparba szállítasz, 97, majdnem 100. Támogatlak ennyivel, ha öt év múlva a te termékszerkezetet úgy átalakítod, hogy 30%-a alternatív energia előállításához kapcsolódó termékekkel fog foglalkozni. Olyan témát keresel. Elkölteni azt a pénzt, amit egy pályázaton kapunk, mert van rengeteg pályázat. Megcsináljuk, mert meg. Három év múlva kínaiak fognak itt ülni - nemcsak a főutcán az összes butikban, hanem ők fogják az alternatív energiához szükséges eszközöket hozni. Azoknak eszük van, mert erre ráállnak, nekünk ma meg nagyon nagy előnyünk van. Van egy csomó fogékony ember, mert kreatívak. Nem telített a fejlesztési piac, még túl merev az európai ipari szerkezet.

Ha a németek az atomerőműveket leállítják, akkor kellenek az eszközök.

Dehogy állítják le, 2020-ig 150 új atomerőmű fog épülni a világon, amire engedély van már.

De a német kormány hozott határozatot..., hogy a zöldek legyenek csöndben. Na mindegy... Németországban állítólag - ez elhangzott, és ezt korrektnek tartom - az összes energiaszükségletnek 17%-a már most alternatív, és annak a nagy része napelemből születik. Ez tény. Na most ehhez, ha Magyarország is ebbe az irányba kell, hogy menjen, akkor ehhez bizony kellenének ilyen gyártások és fejlesztések.

Ennek az alternatív energiahasznosításnak nagyon sok ága-boga van, ez nemcsak egy napkollektor. Energiát nyerni, energiát átalakítani, hasznosítani. Az olajat hogy lehet még jobb hatásfokkal hasznosítani, a gázt hogy lehet még jobb hatásfokkal vagy egy lakásnak a hőellátását hogy lehet fejleszteni. Ez nem egyszerű kérdés, mert ugye fölveti azt a kérdést, hogy mit tudom én, hova teszed az energiát. Kell egy olyan fejlesztés, hogy ki tudnánk fejleszteni olyan akkumulátort, vagy áramtároló dobozt, amelybe, ha nappal süt a Nap, belenyomjuk az áramot, mert ugye nappal hova tegyük, mert

ugye nem kell az erőműnek sem, mert az is termel, éjjel meg ez nem termel, akkor este bedugják a konnektorba és arról megy a ház. Gondolj bele, a számítógépen egy pendrájvon lehet vinni ekkora doboz információt, hát miért ne lehetne este bedugom a konnektort és arról működik a ház.

De hogyha ebbe a versenyképességi szerződésbe ilyen típusú dolgot beleír, akkor hogyan írja ezt bele? Hogy pénzt adjon? Vagy mérnököt adjon ennek a fejlesztéséhez? Vagy mit?

Ennek az anyagi része akár adókedvezmény is lehet vagy akárminek hívhatjuk ezt a dolgot. Ne azt ösztönözze, mert ugye simán van a foglalkoztatás, én megfűszerezném azzal, hogy figyelj ide - én lennék a Matolcsy helyében: foglalkoztatás, fölveszek ötven embert, aki alternatív energiát, én kifizetem nekik a bérüket mit tudom én három évig, ne izgulj, és akkor kénytelen lenne az ember abba az irányba törni. Nem kell, hogy mindenki megmondja, hogy napeletem, szélkereket: az én dolgom. Hogy foglalkoztassak 30 embert, aki alternatív energiával foglalkozik, mert tudom, hogy a cégnek a szerkezetét fogja átalakítani. Biztos, hogy felmerült már több helyen. ... Épp azt néztem, hogy Magyarországon is hogy kezdenek szaporodni ezek a szélkerekek.

Tudja, hogy Magyarországon nincs egy darab mérnök sem, aki szélkereket tud szerelni? Ha egy szélkerék elromlik, akkor külföldről kell behozni embert, aki a szervizmunkákat el tudja látni és van hozzá jogosítványa. Például egy helyen az merült fel, hogy ezt a képzést miért nem hozzuk be Magyarországra, és képeznének szélkerék-mérnököket.

Az állam hosszú távon ilyen dolgokban kockáztatni és tenni bele a pénzt... Valljuk be őszintén, nagyon sok pályázatban kifizettük a pénzt, aztán vagy van eredménye vagy nincs, benne van a paklikban. De én tudatosan teszem, hogy oké. Ez olyan, mintha 19-re húznék még egy lapot, akkor most kezdjete el ezzel foglalkozni, és három év múlva biztos, hogy beérik ez a dolog. Megfűszerezném még azzal, hogy azokat a cégeket, még jobban támogatam, akik három éven belül az energiaszükségletük 30%-át alternatív energiával állítják elő. Akkor elgondolkozna az ember, hogy rakjunk föl napelemeket, mert ha az állam azt garantálná, és tényleg vannak ilyen ismeretlen szabályok, hogy valahogy nem nagyon beszélünk erről a dologról, mintha nem lenne gazdája ennek. Pedig mindennek van gazdája. Beszélgetünk, hogy mit mondott a Pokorni, hogy veszett össze a Dávid Ibolyával meg eltört a lába. Mindent tudok ebben az országban, de azt nem tudom, hogy ezzel a témával kivel lehet leülni, kitől lehet audienciát kérni, ha nekem van egy elképzelésem, ezt csinálnám, meg azt csinálnám. És egyszer csak megszólalna, és azt mondaná, hogy figyelj ide, hány kilowattot akarsz venni? Rendben, visszavásároljuk tőled jobb áron, mint amennyiért veszed a dolgokat, és itt találsz három projektmérnököt meg három irodát meg segítséget meg aki ezzel foglalkozik vagy kísérletezik, vagy szállj be ennyi pénzzel és akkor még támogatam. Akkor azt mondanám, hogy megéri, mert a napi események, amivel az elején indultunk, hogy fölvetem ezt a témát meg új témákat hoznék, az

rendben van, de én magam kevésnek tartom, tehát, ha a fejlesztést nem tesszük mellé. Mindegy, amit mondtam, hogy alternatív energiával kezdjete el foglalkozni, a termékpalettát próbáld átszűrni, mert az autóipar rendkívül ingatag, nincs annyi profit benne már. De ha mi kezdenénk Európában ezt a kis akkumulátort szállítani, gondold bele, az autót is elhajtod egy ilyen kis kütyűvel.

Állítólag magyar mérnökök már valamit ilyesmit kitaláltak. Állítólag 1000 km-t el tud menni egy töltéssel, és olyan gyorsan fel lehet tölteni, hogy odaállsz a kútra és negyed óra alatt föltölti újra 1000 km-re. Nem adták el senkinek az ötletet, már az összes autógyár, többek között a Mercedes is tárgyalt velük, meg akarták venni, de azt mondták, hogy egyelőre nem adják el.

Öt perc alatt lemásolják. Ez is olyan, mint az ujjlenyomatos leolvasó, magyar gyerek találta föl, annak a beosztottja volt az MSZP-s vagy MSZMP-s pénztárnok, az felügyelte ezt a témát, az volt a lényege, hogy ujjlenyomatra a leolvasása, jöttek az ötletek, hogy börtönben meg bankban. Bejelentkezett egy nagyobb cég, hogy megvenné, egyébként Angliában fejlesztették ki a magyarok ezt. Mit ad isten, két év múlva gyártja a Siemens.

Ipari kémkedés van meg lesz...

Ilyen eltolt lencserendszerek voltak, amik az ujjlenyomatra a barázdáit megvilágítja, és nem tudom hányszor leolvasta, és az kb. egymilliárd az egyhez tévedett volna a dolog. Ezt a lencserendszert a gyerek - kinézetre is borzalmas volt - az ember úgy hátrahőkölt tőle. Okos volt, ő rájött erre, másként ment az agya, egész másként forgott az agya, biztos találkozta már olyan emberrel, akinek másként... érzi az ember, hogy másként gondolkodik, meg sem közelítem az ő gondolatait. Tehát én ezt tudnám javasolni, hogy egy ilyen dolgot fölkarolni. Ez is új lenne. Ezen sokan elragódnának, az új ötlet bevezetésével nagyon sok régi kihullana, mert tényleg előregegett ez a téma, itt van új, és elkezdenének új témákat rágni, én biztos vagyok benne, hogyha lesz támogatás, hírverés, fölkarolás, jó előkészítés, azt gondolom, hogy be lehetne fogni a lengyeleknek az előnyét. A lengyelek minden városban náluk is van ipari park... elképesztő, ahogy fejlesztenek. Lengyelországba települt át az Opel központja, onnan nem tudtuk elhozni melót. Kíváncsi vagyok, innen Kecskemétről mennyi melót tudnak elvinni a szlovákok. Onnan nem adtak ki senkinek, mi 25 kört futottunk, hogy kapjunk valamit. A lengyelek kapják. Ez belefér nálunk is, hogy magyar cégek kapják. Fizetjük meg támogatjuk. Ha magyar cégek kapják a rendeléseket. Neki mindegy, a Mercedesnek, hogy kinek adja oda a pénzt.

Most nektek van ... is a Mercedes-nél?

Első kanyarban biztos nem. Első kanyarban külső cégek települnek. Nekünk megvan minden besorolásunk ahhoz, hogy bejussunk. Nekünk minden certifikációnk megvan. A Volkswagenhez A kategóriásak vagyunk, most a Mercedeshez fogunk beépülni. Próbálkoztunk. Volt egy elhibázott

lépés, de nem jött be. Pénz kellett volna. Meg kellett volna venni a céget ... Ez csak a kisstílusú magyar gondolkodás, hogy hogy kellene támogatni a vállalkozókat. Tíz tehetősebb embernek földobni, hogy itt van a listánk kikértük a németországi külképviseletünktől, tíz cég ... bent vannak. Van pénz, hogy megvegyed? Vedd meg ezt, add ki a céget albérlésbe, működtesd. Ez a pénz, amit ráölünk, megtérül. Különböző csatornákon kidobunk ezer meg ezer pénzt. Én célirányosan, ez van. Biztos, hogy bejön, mert akik elkezdtek cégeket, és tényleg lelkiismeretesen csinálják, mind megél. Lehetett ott ilyen kormány, olyan kormány, aki tényleg akart meg hajtani, többé kevésbé, de életben tudott maradni. Ezt az alternatívát meg ajánlom, erre lehetne pályázni a cégeknek. Még egyszer, a kulcsszó: termékstruktúra átalakítás, és nem az, hogy a cég akkor ... az autóiipari megrendeléseket és akkor kevesebb a profit, mert akkor kevesebbet fizet az államnak, nem. OK, 30%-át átalakítom a cégemnek. ... Lennének mérnökök, akkor képeznék, vennék vagy hoznák külföldről stb. De ezt előkészíteni és taktikai okokból nagyon sok... Én tisztelném a Matolcsy-t, mert képes kiállni. Kész van valami, előkészítve, kipróbálva egy műhelyben és akkor mindent letarolni, hogy ne legyenek itt szlovák ellenfelek. Odatenni az embereket, kiválasztani őket, jól beszéljen nyelveket, ne legyen gáncsoskodás.

De miért, a szlovákok műszakilag jók?

A szlovákok műszakilag fegyelmezettek és nem rosszak, a szlovák mérnökök franciául beszélnek a Peugeot-nál, angolul beszélnek meg németül beszélnek. A szlovák egyetemeket két nyelvből kell vizsgáztatni. És a német egyetemen kétszer lehet megbukni. Szlovákiában Pozsonyban van műszaki egyetem, Prágában volt nagy műszaki egyetem. Szerintem a sok ötletből, nyilván amik fognak jönni, kihámozunk kettőt-hármat és akkor kőkeményen.

Mindenesetre kísérleti programként valamit ki kellene eszelnünk. Még fogunk jelentkezni ezzel.

Jó, az alternatív energia az jó lehet, most az a baj, hogy pont átalakítják a politikai vezetést, azt meg kell várni, mert ugye a Vidékfejlesztési Minisztérium...

Úgy csinálnám ezt az ötletet, hogy le van szarva a miniszter, kész van a projekt és akkor odatenném a miniszternek, hogy itt van.

Most az a baj, hogy melyik miniszternek. A politikai felügyelet az a Vidékfejlesztési Minisztériumban van, vidékstratégiának része a helyi alternatív energia. A pénz az a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumban van.

“C”

A Gazdasági Minisztérium az adminisztratív terhek csökkentésében gondolkodik, ami alapvetően a vállalkozásokat érintené. Most megpróbáljuk megnézni ennek a Versenyképességi Szerződés nevű ötletnek, konstrukciónak a relevanciáját, életképességét, ami arról szólna, hogy az állam kötne külön szerződést, külön megállapodást városokkal, régiókkal, akár valamiféle ágazati klaszterekkel, aminek az lenne a tartalma, hogy az állam az ő részükre még külön könnyítéseket ad, illetve egyfajta közvetlen kapcsolatot biztosít magával az állammal. Az én küldetésem ebben a történetben az, hogy megkérdezzem, jó-e ez az ötlet, meg lehet-e ezt tölteni tartalommal és mondjuk a különféle partnerek, önkormányzatok, vállalkozók el tudják-e képzelni, hogy ebből valós szerződés születik.

Én úgy gondolom, hogy ez a program vagy ez a készülő szerződés meg egyáltalán az elgondolás egy úrt töltené ki, ami az egész rendszerváltással kapcsolatosan keletkezett. Nagyon sokszor megfogalmazódott, hogy a fürdővízzel a gyereket is kiöntöttük. Én mit értek ez alatt? A cégünk ipari szövetkezet volt – '69-től volt rálátásom egészen a rendszerváltásig – számunkra ott voltak a KISZÖV-ök és az OKISZ, mint egy olyan szervezet, aki összefogta az ipari szövetkezeti szférát és az érdekeinket képviselte. Ezeken a csatornákon keresztül mi az államig eljuttathattuk az észrevételeinket. Az érdekeinket úgy gondolom, hogy tudtuk érvényesíteni, és igaz, hogy volt az Iparkamara is, de azzal kapcsolatosan főleg akkor, amikor már a nyugati szerveződésekre ráláttunk, akkor megállapítottuk, hogy nem mindegy, hogy fentről szerveződik valami vagy alulról indul el. A kisiparosok összefogtak és valami létrejött, tehát nem érződött annyira a szövetkezeteknél, sokkal jobban érződött, hogy értünk, nekünk, rólunk szól, míg az Iparkamaránál itt azóta is keresi az ember. Volt azt hiszem, a KISZÖV helyett létrejött egy Iparszövetség nevű szervezet Szekszárdon, ott is megmaradtak azok az emberek – talán már nincs is – és átmentették magukat. Amit én talán az államnak és a vállalatoknak, a vállalkozóknak a kapcsolatában fontosnak tartok, a BIZALOM, csupa nagybetűvel. Egy kalap alá venni bennünket az örökké csaló, hamisító, mindent kijátszó vállalkozókkal sértő, egyszerűen sértő. Felháborító, hogy azért születtek számunkra az újabb és az újabb jelentési kötelezettségek - bármiféle, tehát nem akarom részletezni - akár egy munkavállalóval vagy bármivel kapcsolatosan, mert valakik mindent meghamisítanak. És az, aki törvénytisztelő, az is újabb és újabb és újabb terhekkel és újabb nehezítésekkel találkozik. Ez a valamikori – ha nem mondok mást –, az alkalmi munkavállalói könyv például... Mi hihetetlenül hullámzó megrendelésekkel, kapacitással dolgozunk, tehát nekünk szinte a mezőgazdasággal egyenértékű lételemünk volt az, hogyha berobban egy megrendelés és akkor vagy visszavehetünk átmenetileg, alkalmilag embereket vagy csak felveszünk

egy egyszerű munkafázisra, nem ugyanaz, mint a kölcsönzés, szóval az nem helyettesítheti ezt. Példának mondom: bizalom. A szakképzéssel kapcsolatos hihetetlenül megszigorított adminisztrációs előírások, amit valamikor a munkaügyi hivatalok csináltak és engedélyeztek és most ugye ránk bízta, tehát most már mi végezzük ezeket az adatszolgáltatásokat. Ebben a pillanatban nagyon-nagyon tudták, hogy mit kell és hogy kell adminisztratív rögzíteni, ugyanazokkal a szabályokkal és ránk például úgy ránkverték egy 2,7 milliós visszafizetési kötelezettséget, ami adminisztráció, osztok, szorzok, egy kihúzás... Valami félelmetes a légköre, ennek az ellenőrzésnek a légköre valami borzasztó. És akkor mindjárt a légkör és a bizalom: mi visszamondtunk egy HEFOP-os pályázatot – az oktatással kapcsolatos volt. Ez 2004-ben, tehát nem most történt, de ahogy így figyelem a gazdasági pályázatokat, és azoknak a jelentési kötelezettségeit, és azoknak az előírásait – megint a bizalom jut eszembe. Hogy feltételezem, hogy lopsz, csalsz, hazudsz. Én voltam egy olyan országos rendezvényen, ahol ezek a HEFOP-os pályázatoknak az elbírálásával kapcsolatosan volt egy tájékoztató. Úgy kezdték, hogy azt ne kérdezzük, hogy még miért nincs aláírva a szerződés másfél éve. Odaítélték, de a szerződést ne kérdezzük, de egyébként, ha majd mi ezt nem, meg majd azt tesszük, meg azt tesszük... Akkor fölállt egy úr és mondta, hogy kikéri magának ezt a hangnemet, kikéri magának ezt a kommunikációt, itt nem gyilkosok, hazudozók meg nem tudom kik vannak, mi felelős cégektől vagyunk. Tehát én itt úgy gondolom, hogy ennek az együttműködésnek, összefogásnak lehet egy olyan eredménye, hogy ez a bizalom visszaállítódjék vagy bizonyos vállalkozók felé megszülessen vagy visszaállítódjék. Ez nagyon fontos. Mindenféle ellenőrzésnél azt tapasztaljuk, hogy itt mi csak csálhatunk és mi csak mindent rosszul csinálhatunk és ez így nem igaz. Nagyon rossz érzése van az embernek. Egyáltalán a foglalkoztatással kapcsolatosan most nálunk elsősorban az, hogy mi fejlődünk vagy több munkát vállalunk nem ezen múlik, de hogy sokszor gátja, hogy egy lehetséges megrendelést milyen gyorsan vagy milyen volumenben – tehát egy bővülő megrendelést vagy egy új megrendelést milyen volumenben – tudunk elvállalni, az biztos, hogy függ a szakképzéstől, függ a rugalmas foglalkoztatástól, késleltetheti, hogy megtaláljuk-e a megfelelő szakembert és késleltetheti, hogy milyen módon tudjuk akár a foglalkoztatást, a továbbfoglalkoztatást vállalni. Én nem mondom, hogy csak azért foglalkoztatunk, hogy kapjunk támogatásokat, de volt év, hogy a bővülő termelésünkhöz a nagyon-nagyon sok költséggel járó foglalkoztatáshoz kaphattunk – mert mindenféle fajta támogatott réteget foglalkoztattunk – milliós nagyságrendű támogatást. Nem kérünk. Úgy megszigorították, hogy nem kérünk. Ezek után nyilvánvaló, hogy már nem annyira szelektív és nem figyel az ember annyira, hogy valóban kiket részesít előnyben mondjuk egy felvételnél. Tesszük a dolgunkat, de úgy gondolom, hogy azért mindenképpen a tudattalannak kellett működnie vagy a tudatosnak. Mindig azt mondtam, a megfelelő munkaerőt kell megtalálni - de ha ott volt két egyforma képességű ember, és mindegy volt, hogy melyiket veszem fel, nyilván a támogatottat vettem fel. Egyértelmű. Most ez nincs, mert mindig

elfogy a keret..., majd meglátjuk..., majd csak ennyi százalék meg annyi százalék... Olyan korlátokat vittek ebbe a bizonyos támogatott foglalkoztatásba, hogy köszönjük szépen nem kérünk belőle.

Az viszont egyértelmű, hogyha van egy pályázati lehetőség, és abban egy cég nem tud részt venni, mert olyan bonyolult... akkor ez az ő versenyképességét valahol mégiscsak rontja.

Persze, az nem mindegy, hogy pályázunk-e egy gépberuházást és hogyha most ezt nem tudjuk megnyerni, mert olyanok a feltételek, a kritériumok, az időintervallum... Nincs targonca, nincs gép, nincs semmi, de hát a pályázatból szeretnénk megvenni, vagy legalábbis szeretnénk igénybe venni. Most valamennyi teljesül akkor is a beruházásból, hogyha nem kapjuk meg azt a pályázatot, de nyilvánvaló, hogy a döntésünket úgy kell majd meghozni, hogy már tudjuk, hogy biztos, hogy nem, vagy tudjuk, hogy biztos, hogy igen és akkor rangsorolni kell, hogy mi az. De közben már korlátozza a rugalmas működésünket és a rugalmas fejlődésünket.

Ehhez még azt kell hozzátenni, hogy ezt a pénzt elköltötték egyébként, mert valakik mégiscsak hozzájutottak, lepapírozták, lefényképezték. De nem a piac igényei meg a versenyképesség szempontjából munkahelyteremtés. Nem lett utána egy munkahely sem, de a hatóság ezt elfogadta, mert olyan fényképeket csináltak... csak nem oda jutottak, ahova kellett volna.

Az oktatási pályázatra visszatérve azt akarom mondani, hogyha mi most felvettünk volna valakit, halálra csaltunk volna össze-vissza, mert menet közben állandóan változott a pályázatnak a feltétele, az elszámolhatósága. Fogadtunk egy pályázatíró, akinek bennfentes emberekkel volt nagyon jó kapcsolata. Mégis mindig kiderült, hogy a létszámot nem így számoljuk, a létszámot úgy számoljuk, egy ember csak egy tanfolyamra mehet. Nem probléma, mondta, majd lepapírozzuk, meg a jelenléti. Mondtam, ne haragudjon, nekünk erre nincs időnk, csálni nincs időnk, az kizárt dolog, hogy mindig újragyártsuk a papírokat. Nem baj, most igaz, hogy csak harmincan vannak a tanfolyamon, de hogyha a pályázat azt kívánja meg, hogy azt kell dokumentálni, hogy nyolcvanan legyenek, hát akkor majd írunk neveket. Most nem képzeld, hogy aláíratok az emberekkel olyan tanulmányi szerződést meg olyan jelenléti ívet, ami nem igaz? Hát milyen hiteltelen lehet? De mások megcsinálták. Negyven éve vagyok egyébként a pályán, ebből volt ilyen is meg olyan is meg amolyan is. Mostanában én nagyon rosszul érzem magam ebben a kérdésben.

Képzés: bármelyik szintű képzés. Katasztrófa, tragikus. Hogy még mindig ott tartunk, most itt Tolna megyében, hogy még mindig azt kérdezik tőlünk, hogy milyen szakemberre van szükségünk. Hol élnek? A tanárok hol élnek? Itt megint eltűnt a rendszerből a pályaválasztási tanácsadás. Mikor meghallottam, hogy Tolnán egy este kijött öt iskola a szülőknek elmondani, hogy milyen lehetőségek vannak a gyerekeiknek, én majdnem elsírtam magam. Nincsenek itt a gyerekek üzemlátogatáson,

mikor kijönnek, mire megkérdezem tőlük, hogy na, és akkor már választottatok szakmát? Persze, már régen túl vannak rajta, de be volt írva a tanmenetbe, hogy a gyakorlati oktatás miatt vagy az osztályfőnöki óra miatt kell, jó időben, május végén kijövünk, nem is beszélve, hogy hetedikesek már választanak. Mondom a tanárnőnek, hogy nem hiszem el: nem jöttök el és nem mutatjátok meg ezt a céget, ahol ennyi fantasztikus klassz technika van? Hogy a gyerekek tudják, hogy mit vállalnak. Azt sem tudják, hogy miről van szó, hogy milyen csodálatos eszközeink vannak. Itt vannak a CNC gépek, az egyik tekerccsel, a másik huzalt vág, a harmadik hajlít, a negyedik... Nem is tudják, hogy elmegy egy gépésznek, aztán mi lehet belőle. Úgy gondolom, a szülők lebecsülik a szakmákat, holott ma már egy műszaki technológus vagy minőségellenőr ugyanannyit vagy kevesebb jövedelmet visz haza, mert háromműszakos munkarendben egy CNC gépen dolgozva majd ugyanannyit vagy még többet is kereshet, hogyha jó minőségű. Azt mondom, hogy nincs ebben presztízs, tehát ennek a visszaállítását hihetetlenül fontosnak tartom. Itt az önkormányzatokhoz tartoznak zömében az iskolák, tehát itt lehetne ebben az együttműködésben az önkormányzatoknak szerepe, hogy ne tűrjék, hogy ne tartsanak a vállalatokkal kapcsolatot az iskolák. Sok esetben azon múlik. Én azt is megértem: ott a sok gyakorlati oktató, nem kell kihozni a cégekhez a diákokat, nem hozzuk ki. A szakképzési támogatásból kapják ezeket a pénzeket a TISZK-ek, veszik a szép gépeket, jó gépeket és bent vannak a gyerekek. Közben nem tanulnak meg munkába járni, nem tanulnak meg kommunikálni, nem ismerik meg azokat a körülményeket, a minőségbiztosítási rendszereket és még egy csomó dolgot, ami hozzátartozik az élethez.

A felsőoktatási képzés, és ami bennünket érint: a mérnököknél hihetetlenül szorgalmaznám, az egy fél éves blokk – amit már nagyon sok iskola, főiskola, egyetem beiktatott az oktatási formájába –, hogy négy-öt hónapot itt töltenek nálunk a főiskolások. A másik a nyelvtanulásuk. Most is éppen fölvettem egy mérnök fiatalembert - Pécsen végzett, karbantartó mérnök a fiatalember - a Budapesti Műszaki Egyetemről voltak lenn és kitüntetést kapott, megvédte a diplomáját, de nem kapta meg a diplomáját, mert nincs nyelvvizsgálója. Tehát aki műszaki középiskolába jár, ott nincs nyelvtanítás, a főiskolákon nincs beiktatva, tehát nincs annyi óra, hogy abból kijöhessen normális nyelvtudás, és kész, vége, pedig fontos. Fontos lenne. És egy idő után nincs meg a nyelv, elkezd dolgozni, az egy pályakezdő fizetés. Elkezdték ezt a 60–40%-os elszámolást a szakképzésiből, ez is nonszensz, nyilván az állam mindent megtesz annak érdekében, hogy az övé legyen ez a pénz. Csak azért, mert - és itt megint a bizalom, és megint, akik visszaéltek vele. Ez megint papír kérdése, hogy a szakképzésit elszámoljam. Elszámoljam, hogy most munkaidőben utazik, hogy megszállt valahol stb. Mi ide kihozzuk a tanárt, elszámoljuk a munkaidő után a tanárnak a díját, kész. Meg kell indokolni, írunk egy papírt, hogy kötelezzük a dolgozót, hogy nyelvet tanuljon. Ha középfokú nyelvvizsgálója van, akkor az ellenőrzésen megkérdezik, hogy miért kell középfokú nyelvvizsgálóval tovább tanulni még nyelvet?

Miért kell még oktatni? Bocsánat, nem tud beszélni, és ott a telefonon történő kapcsolattartás és még mondhatnám, hogy mi mindenért szükséges, létszükséglet. Tehát ott is biztos, hogy nem jó ez a szabályozás, ezt is itt meg kellene beszélnünk, hogy nekünk mi a közös érdekünk, és akkor azt képviselve, igenis rákényszerítve az államot, hogyha már hagynának itt pénzt, és mi ebből oktathatunk, akkor igenis mi mondjuk meg, és ne onnan fentről, hogy mire lehet fordítani. Mi az, hogy piacképes valaki vagy nem? Azért elkölthetjük a pénz 60%-át, hogy az illető a munkaerőpiacon piacképes legyen, de ezt ma még senki sem mondta meg nekünk, hogy ez mit jelent konkrétan. A másik, ha az a munkaköréhez kell az az oktatás, akkor csak ugye a 20%-át. De hogy ez pontosan, kőkeményen, fekete-fehéren mit jelent, azt még nem mondták meg nekünk. Ezt is várnánk egy közös összefogással, hogy amikor kijön egy törvény, ne akkor derüljön ki, hogy azt hogy kell értelmezni, amikor ellenőrzés van pár év múlva, hanem igenis legyen olyan felkészült valaki, legyen ott a telefon végén valaki, aki a törvények értelmezését segíti... mert gusztustalannak tartom, hogy utána jönnek a több tízezer forintos tájékoztatók - például az Open Carrier ebből él nagyon ragyogóan. Kijön egy nyugdíjtörvény, kérem szépen, semmit sem tudunk, végrehajtási utasítás nincs, dokumentumok nincsenek, semmi. Összehívják a Művészetek Házába az összes TB ügyintézőt és szépen elmondják, hogy hogy kell azt csinálni, aminek a törvényben benne kellene lennie például. Még ha írásban ad az APEH állásfoglalást, hogy mit kell csinálnunk egy adóellenőrzésnél - azzal a kis papírkával nem tudunk csinálni semmit.

Elképzelhetőnek tartod egyébként, hogy kössünk egy ilyen Versenyképességi Szerződést?

Igen, abszolút működhet.

A pályázatunk húzódik talán április óta. Csak egy apróság: itt szemben van velünk, ahol a parkoló van, van ez a hatalmas földterület, ezek magántulajdonokban voltak, ilyen kis csíkok, a tulajdonos megvásárolta lépésről lépésre, talán van még egy-kettő, ami akadályoz bennünket az építkezésben, de ez itt a mellettünk lévő hosszú nagy épület ez már azért épült ide, egy határmezsgyére, és hogyha benézünk, egy katasztrófa, hogy hogy nézünk ki. Huszonnégy tonnás teherautó nem tud bejönni a területünkre, mert amíg magánszemélyeknél volt a terület, addig nyilván nem tudtunk mit csinálni, de most át kellene minősíteni valamiről valamiévé. Egyelőre úgy néz ki, hogy lehetetlenség. És itt van egy tulajdonos, '93 óta van itt a tulajdonos, megvett bennünket, mindent visszaforgatott. Ide szeretne építeni - már gondolkodott tovább - de nyilván mi annyira egy zárt szerves egységként működő termelési struktúrával rendelkezünk, hogy így nem lehet telephelyet csinálni, mert nincs egy homogén termékünk - nem tudom, mennyire ismer bennünket. Mi vagyunk maga a csoda, meg kell hogy mondjam önnek, mert aki tud a repülőtéri átvizsgáló készülékektől kezdve ilyen apró bigyókat előállítani..., aztán nyomdaipari gépeket, amik az út mellett lévő hatalmas plakátokat tudják

nyomtatni, akkor a pénzkidó automatáknak a mechanikáját egy szigetszentmiklósi német cégnek, röntgenkészülékek alkatrészeit stb. Tehát mi nem tudunk szétszabdalva lenni, azért vagyunk itt ennyire összezsúfolva.

Tehát nemcsak autóipari alkatrészeket gyártanak, hanem nagyon sokféle profil van, a lemezhajlító CNC gépektől kezdve...

Leszabjuk, meghajlítjuk, kilyukasztjuk, meghegesztjük, felületkezelünk, festünk...

Én tudom, hogy miről beszél a Györgyi, mert évek alatt itt kapcsolatban voltunk. Ahol parkoltunk, azzal szemben ott van egy kukoricaföld, az a kukoricaföld jelenleg szántó művelési ágban van. Most azt nem tudom, hogy belterület-e vagy külterület. De a dolog lényege az, hogy ennek az lenne a menete, hogy azt a területet be kellene tenni belterületbe, ki kellene vonni a művelésből, és ő csak akkor építhet oda üzemet, hogyha a város a rendezési tervét módosítja. Ugye ez egy nagyon bonyolult folyamat, mert közben környezetvédelmi tanulmányoktól kezdve mindent mellé kell csatolni. És sok pénzbe kerül, ha most a városnak nincs pénze, 4-5 millió forint.

De most már a város hatáskörén is lehet, hogy túlnyúlt. Én nem vagyok benne nyilván HR-esként ennek a részleteiben, hogy hol tart az ügy, de hát gondolom, ezek a dolgok, ez a Versenyképességi Szerződés biztos célozhatná ezt a konkrét példát, hogy hogy lehetne az érdekeinket érvényesíteni. Ötszáz főt foglalkoztató cég vagyunk, azért az nem mindegy. Most 490. Voltunk 400-an a válság idején, sajnos le kellett, hogy csökkentsük a létszámunkat. Nyilván van még számos alvállalkozói becsatlakozásunk, azt sem szabad elfelejteni.

Szerszámkészítési vonalon, még mindig?

Igen. Biztos, hogy mindenkinek vannak ilyen jellegű alvállalkozói, ha dolgozik egy kis kereskedő, aki szolgáltat, aztán a másik takarít, aztán a harmadik... Még harminc-negyven embert foglalkoztatunk szerintem az alvállalkozókon keresztül. Ezek jellemzően helyiek. Volt egy bedolgozói rendszerünk, hálózatunk - az most sajnos nincs - ott egy bogyzslói vállalkozó volt. De inkább én azt mondom – ez Szekszárdon is érvényesül nyilván –, hogy egy ötszáz fős foglalkoztató egy ekkora telephelyen a csápjait mindenhol a dolgozóin keresztül kinyújtja. A kereskedelem, a műköröm, a fodrászat, a kozmetika, a pékségtől kezdve a fuvarozó vállalkozók is zömében tolnaiak, Szekszádról is a Siótranszosok vagy még Bonyhádról is dolgozókat hozunk bérelt autóbusszal. Még mindig van nagydorogi járatunk: Nagydorog, Sárszentlőrinc, Kölesd. Most a dolgozók összefogtak, és tizenöt

járnak. Mi fizetjük a bérlet árát és a busz költséget és ők pedig fizetik a többit és jönnek Bonyhádról is és Kakasdról is.

Ez már egy jó tíz éves történet, vagy még több talán, amikor ugye itt nem tudtunk annyi munkaerőt összeszedni és akkor kellett messzebb menni és buszokkal ide behordani embereket.

Szóval azért vannak pozitív példák is. Például akkor, amikor nekem, a cégnek fel kellett venni olyan plusz 2-300 embert és már nem volt a környéken, akkor a munkaügyi hivatal dolgozói segítettek a szekszárdi igazgatónőnek a javaslatára, támogatásával – például a bonyhádi kirendeltség vezető két nap alatt 80 embert idehozott. Kimentünk a körjegyzőkhöz, a polgármesterekhez. Falugyűlés, toborzás, buszbérlés és már itt voltak. Szóval vannak pozitív tapasztalatok. Nekünk pechünk egyébként, hogy a tulajdonosunk pesti, tehát disszidált és német állampolgár és most már Pesthez tartozunk, tehát valamiért ott a tanácsadói, a pestiek azt mondták, hogy menjen oda fel és mi most így messze vagyunk, tehát minket így nem ismernek, tehát az ellenőrzések... oda tartozunk... munkaügyi hivatal, APEH, minden, szóval megnehezíti az életünket ez a helyzet, és nyilván, azért más itt a környékbeli. A személyes kapcsolatrendszeren alapuló bizalom így nem érvényesülhet.

Sajnos, erről nem volt még eddig szó, de elég sok cégnek Budapestre vitték fel a székhelyét, mert itt úgy tudják ezekben a nagyobb hivatalokban, hogy ez egy nagy cég, sok pénzük van, kijönnek, valamit csak találunk, és akkor valami büntetést össze lehet hozni. És ide sűrűn idetaláltak, erre jöttek, erre jártunk éppen, akkor fogtuk magunkat, aztán bejöttünk. Viszont Pestről azért olyan könnyen nem tudnak ide lefutkározni, meg talán lazább is úgy látom, hogy lazább is.

Igen, ez a véleményezési jogkör, erre szükség lenne. A mostanában kijövő törvények, törvényi változások hihetetlenül sugallják, hogy akik azokat megfogalmazzák vagy létrehozzák, kigondolják, mennyire nincsenek tisztában egy cégnek az életével.

Most ez itt a napokban téma, hogy most itt ellenőrizni akarják a cégeket abban a tekintetben, hogy kaptak a cégek bizonyos olyan kedvezményeket, ami miatt több jövedelmük lett és ennek fejében valakik valahol vállaltak olyat, hogy a dolgozóknak nem fog csökkenni a bére. És most ugye ennek kapcsán úgy hallom, hogy van fölháborodás is e tekintetben. Most nálatok ilyen probléma nincsen?

Nincs. Nálunk 6%-os bérfejlesztés volt.

Több is volt, mint ami kellett? Négyet kellett.

Volt az a réteg, akinek 6%-os bérfejlesztés mellett - mi megnéztük a -tól-ig-ot, hogy kik azok, akiknek mégis csökkent volna, és azok kaptak nyolcat vagy tízet, tehát annyit kaptak, hogy megkapják azt az átlagot, amit addig. Olyan van így is, aki nem kapott - az egy értékítélet volt. De akinél az

értékítéletünk szerint mi azt akartuk, hogy növekedjék úgy a bérük, mint ahogy azoknak, akikkel meg vagyunk elégedve, mi azokat külön, személy szerint megvizsgáltuk, és akkor ők annyit kaptak, hogy a nettójukban növekedjék a bérük.

Ez akkor azt jelenti, hogy külön munka volt önöknek? Az állami jogszabály adott egy pluszmunkát.

Igen, szóval ilyen különbséget lehetne tenni, mert most azt azért nem tudjuk mindig figyelembe venni, hogy elveszítik az adójóváírást. Tehát lehet, hogy valaki kap egy olyan mértékű bérfejlesztést, hogy kap és mégsem, akkor azt most úgy kezeljük, hogy hát sajnos ezt mindenkinek át kell élni, és örüljön, mert azon át kell billenni, hogyha nem annyira lépcsős az elvesztése a dolognak. De ezt itt úgy éreztük, hogy ezt itt most kompenzálnunk kell.

A többi hasonló méretű céggel van-e valamiféle kapcsolatuk?

Egyszer ugye van ez a bizonyos klaszter. Elsősorban a kollegám, a Szűcs Gábor folyik bele, tehát ő vesz részt ezeken az értekezleteken. Én személy szerint részt veszek több fórumon, például a Szent László TISZK mellett működik egy olyan gazdasági szervezet, aki felügyeli az iskolának a működését abban a tekintetben, hogy milyen szakképzés folyik és egyebek – ott akkor van lehetőségem találkozni jó néhány hasonló jellegű vállalattal - most a Jakó Kft.

Szabó Bertalan említette, hogy ő is benne van.

Igen, így van, aztán vele végső soron kialakult ezekből a helyzetekből egy olyan közvetlen viszony, hogyha van valami gondunk, problémánk, akkor felhívjuk egymást, de ugyanígy a CabTec-nek a munkaügyesével voltam már, mert ott az ügyvezető igazgató hatáskörében van az a fajta HR-es feladat vagy hatáskör, ami az én munkakörömben van. Volt már, hogy megkerestem, hogy közös gondjainkról beszéljünk a szakemberfelvétellel kapcsolatosan, hogy ők hogy látják, vagy például ez a bizonyos utógondozás. Föl szoktuk hívni egymást, hogy van-e valaki a tarsolyodban, akit tudnál nekünk ajánlani, ha felvétel van vagy hogyha leépítés van és akkor csak sejtem vagy tudom, hogyha kell felvétel, akkor légy szíves szólj, mert tudok ajánlani munkavállalókat. Vagy önmagában abban is, hogyha van a nyilvántartásunkban. Most pl. az OTP - az nem hasonló cég, csak így mondom -, az OTP vezetője hívott fel, hogy nincs-e véletlenül gazdasági végzettségű – ő keres munkatársat. Nekem csodálatos kimutatásom van, mint a munkaügyi hivatalnak, mindenkiről, aki itt dolgozik. Gazdasági kapcsolatunk: most a Prettl-vel tárgyalunk éppen, valami napelemes beruházásuk van.

Éppen a hasonló nagyságrendű cégekkel való kapcsolatrendszerünkről – hogy kikkel van kapcsolatunk – beszélek. Mondtam, hogy mint HR-esnek van jó néhányval, a Jakó Kft.-vel, a Prettl-vel van egy tárgyalásunk gazdasági vonalon.

A Videoton. Vagy itt a környéken csak?

A környékre gondoltam itt elsősorban.

Az MNG-vel vagyunk valamilyen kapcsolatban, náluk szoktunk dolgoztatni. Szekszárdon vannak a hulladékátvevők, a Jobbágy fiának van egy vállalkozása...

Kapcsolatunk az van mindenkivel, jó kapcsolatunk van, csak igazából hasonló munkát végeznek ők is – dolgoznak más cégeknek, főleg német cégeknek, aztán időnként van csak olyan találkozás, hogyha az egyik cég nem tud megcsinálni valamit, akkor a másik segít. Szóval ilyen szempontból nem rossz a kapcsolatunk, de nem úgy van, hogy mi egymásnak nagyban dolgoznánk. A Jakónak valami fojtót csinálunk, de az is egy olyan dolog, hogy az neki nem a profilja, és az egy véletlen, hogy éppen vásárol. Szinte alig tudok olyan esetről, hogy itt egymástól mi nagyban vásárolnánk. A leginkább még az MNG az, aki felületkezelést vagy koptatást csinál. Amit tudnak, ami nekünk kell, azt csinálják. Ott ha ők horganyoznának meg ilyesmit csinálnának, akkor lenne több kapcsolatunk, de az nem úgy alakult. Inkább azt mondanám, hogy információs kapcsolatunk több van, az élénkebb, mint az üzleti kapcsolat. Mindnyájan azt keressük, hogy hogy tudunk valakinek gyártani, nem egymásnak adunk mi megrendelést.

Igen, tényleg érdekes, hogy a HR területén van inkább, tehát pontosan, a szakképzéssel kapcsolatosan az elmúlt tíz évben nem tudom hányszor volt egy olyan fórum, amit vagy az önkormányzat hívott össze, vagy az iskolák hívtak össze és ott mondjuk szinte bennünket egy kicsit ilyen szekszárdi... - tehát az autóipar miatt vagy mert nagyfoglalkoztatók vagyunk - legalább 80-90 szekszárdit foglalkoztatunk. A vérkeringésében itt most Tolnán rajtunk kívül a selyemgyár, a könnyűipar – velük jó kapcsolatunk van, de az nyilvánvalóan más jellegű. Most lesz egy olyan jogszabályváltozás akár vagy most jön az, hogy a kávéterület rendszert megtárgyaljuk hogy hogy csinálják vagy bármi. Tehát folyik egy információs csere velük is, de szervezettebben találkozunk a szekszárdi ipari vállalatoknak bizonyos fórumain, amik most így jellemzően szakképzés, foglalkoztatás, klaszter, autóipar.

Amióta lejárt az a pályázat, amit még annak idején összehoztunk, azóta nem mozdult ki ez a holtpontról. A Nándinak ez a munkája jól jött felpozícionálni, és a polgármester úr is úgy tűnik, hogy örül annak, hogy a cégek mindegyike – mondjam így – a csúcson foglalkoztat, sőt többen jelzik a fejlesztési szándékot. Most, hogy volt az a mérnökprogram, amit még tavaly erőlködtem, annak kapcsán is elég sokat tárgyaltunk, de aztán sok problémát megfogalmazott. Tetszett neki, de meg is fogalmazott különböző olyan dolgokat, például, hogy mi kiképezzük ezeket a mérnököket, akkor mikor már kész vannak meg tudnak nyelvet meg már ismerik a folyamatot, akkor itthagynak

bennünket. Erre igazából én sem tudtam neki tippeket adni. Beszélgettem arról, hogy hogyan lehetne ezeket a mérnököket ide Szekszárdhoz kötni, hogyha rájuk költünk egy csomó pénzt, akkor utána ne menjenek el. Azt mondja, ezt úgysem tudjuk megakadályozni, mert hogyha valaki itt érzelmileg nem kötődik és valami miatt nem kapcsolódik, és azt mondják neki holnap a Mercedes-nél, hogy dupla pénzt kapsz, akkor el fog menni. De azt mondja, hogy ezt így is úgy is elviszik, és nem biztos, hogy lehetne valami adminisztratív megoldással ezt megoldani. Mindenesetre most úgy tűnik, hogy ebbe az új kormányzati koncepcióban el tudjuk indítani most a gondolkodást úgy látom. Beszél a Jobbággal, beszél a Bercivel, többekkel is ő személy szerint így külön-külön is találkozott és most úgy látszik, hogy abszolút vevő lenne arra, hogy együttműködjünk és gondolkodjunk.

Amikor volt gondunk a létszámmal, akkor kértünk már – volt, hogy mástól kértünk, szóval kimondottan jó a kapcsolat ilyen szempontból. Információáramlás meg humánügyi meg egyéb. Nagyon jó, korrekt, nyitott kapcsolat van, meg a munkánál is: a Prettl is jött most. Kerestük, hogy milyen együttműködések vannak. Valószínűleg mindig csak az árakra kíváncsi, mert rendelni nem nagyon rendel nálunk. Valószínűleg gyorsabban tudunk árát adni, akkor jobban be tudja saccolni magát, hogy hol van, meg esetleg egy indulásnál tudunk neki segíteni. Hogyha nekünk is üzlet az, akkor azt össze tudjuk hozni, tudniillik olyanba nem mennénk bele, ami a mi vállalatunknak árt vagy hátrányos – nem is várhatja azt senki, de azért keressük az utolsó pillanatig a lehetőséget. Olyan nagy boltokat még nem találtunk. Van egy olyan termékünk, amit a Prettl-nek szállítunk, ami még Németországba ment, aztán átkerült ide a gyártás. Van egynéhány közös pont, de nem mondhatnám, hogy túl sok. Azzal együtt, hogy beszélni viszont sokat beszélünk egymással. Tamásiban ott a Philips, talán az is még környékbelinek tekinthető valamennyire, azokkal is üzleti kapcsolatba kerültünk, valamit már rendelgettek – hátha kinövi magát.

Most egy teljesen új környezetben elindulna egy új beszélgetés, meglátjuk, hogy hova jutunk vele. Szerdán kiderül.

Ez a mostani dolog ez inkább nem a konkrét gazdasági kapcsolatokról szól, hanem arról, hogy egyéb ügyekben vannak-e közös problémák, amiket meg kellene oldani, kifejezetten az állammal partnerségben, úgy, hogy ezt az önkormányzatot vagy a két város önkormányzatát be kellene venni egyfajta együttműködésbe és meg kellene keresni a lehetőségeit, tehát önkormányzatok, nagy cégek együtt megfogalmazzák a maguk bajait az állammal szemben, mert ugye az állam lebontása zajlik, és ez a kormányzati koncepció, ha vannak ilyen nagy ügyek, mint mondjuk a szakképzés, mondjuk a mérnökprobléma, egyéb infrastruktúra, fejlesztési pénzeknek a mozgása, az adminisztráció. Ha ebben van közös nevező, föl lehet lépni egyként, hogy ez a mi ügyünk, akkor az állam ezt kezelve

nekünk kifejezetten a mi részünkre egy saját külön megállapodás keretében, akkor e mögé oda kellene állni valahogy közösen és az a kérdés, hogy ezt lehet-e. Hogy ezt hogy lehet tető alá hozni.

A pályázatokról még azt tudom mondani, hogy most azt hallottuk, hogy leegyszerűsítik a pályázati anyagokat. Szerintem sokkal bonyolultabb, sokkal több adatot kell megadni, mint régen. Lehet, hogy papírt csak három darabot kérnek, de kétmillió kötetnyi anyagot bekérnek CD-n. Ezt mondhatom így látatlanban, mert megnéztem, most már annyira részletdolgokra is rákérdeznek így az előkészítésnél, hogy szinte szó szerint meg kell írni mindent. Világcégek, akik ezer éve a piacon vannak, és gyártanak gépet, elad gépet egyik a másiknak – a magyar minisztériumokból mondják meg, hogy milyen szavak szerepeljenek az árajánlatban. A "hülyeség" az egy finom szó erre. Három-négyszer át kell íratnunk az árajánlatokat, amik normál üzleti ajánlatok, profi cégek csinálják és közben mindent le kell fordítani magyarra, amikor már mindenhol olyan embereket alkalmaznak, akik 77 nyelven beszélnek. Az, aki egy pályázatot elbírál Magyarországon, ahol csak nemzetközi viszonylatban van munka szinte, a nemzeti jövedelem nagy részét úgy termelik meg és oda ilyen kulcspozícióba nyelvet nem beszélő valakit tesznek, akkor az nem nagy előrelépés.

Még ez sem igaz szerintem. Ők is beszélnek nyelvet.

Így van, biztos, hogy beszélnek nyelvet, mert már nem lehet, nem tud kikerülni az iskolából úgy, hogy ne beszéljen nyelvet. De szerintem ez másokat is így érint, meglepett volna, hogyha sokat egyszerűsödik, de az, hogy sokkal bonyolultabb lett, ez meg főleg meglepett.

Ez egyébként mivel kapcsolatos? Ezekbe a nagy eu-s alapokba pályáznak?

Most pályázunk: technológia, gép - egy ROP-os pályázat, most adtunk be egy pályázatot, elkészült.

Foglalkoztatáshoz is kötött.

Arról volt szó egyébként, hogy megcsinálják úgy, hogy ne kelljen közbeékelődő pályázatírókat alkalmazni. Most már nem lehet pályázatíró nélkül. Nem izgat különösebben, mert nem ebből élünk, és a pályázatíró egy korrekt ajánlatot adott...

Azért az időtényező izgat bennünket, mert már régen meg szeretnénk volna venni az eszközeinket. Nagyon jó lenne, hogyha rövidebb idő alatt eldőlt volna, nem?

Minden, amire azt mondták, hogy nem kell, azért utólag csak bekérik majd. Mindent bekérnek és többszörösen meg átalakítva. De ez csak az egyik dolog.

A foglalkoztatással kapcsolatos bejelentések, egyebek, támogatási formáknak az igénybe vétele az a gazdálkodásunkkal nagyon szervesen összefüggő terület.

Azt gondolom, hogy abban világcsúcson van Magyarország, hogy mennyi ráfordítás kell egy ilyen foglalkoztatással kapcsolatban. Rengeteg adatszolgáltatás meg minden kell.

Miközben ez az államnál ott van, csak nem annál a hatóságnál... Az APEH egy nagyon egyszerű kis programmal ki tudná nyomtatni, hogy ki mennyit keres... minden hónapban tudják, hogy hány ember dolgozik ebben az országban...

“D”

Most azon dolgozik a kormány, hogy az adminisztratív terheket csökkentse, főleg a vállalkozókra nehezedő állami szabályozási terheket. Ennek egy kis fiókjaként merült fel egy olyan ötlet, hogy lehetne-e bizonyos városokkal, vállalkozói klaszterekkel, térségekkel kötni külön megállapodásokat, amelyek azon túl, hogy általános adminisztratív tehercsökkentés van, külön szabályozást, külön elbírálást, elbánást biztosítana a szerződő partner számára. Az az ötlet merült fel, hogy elképzelhető-e egy olyan konstrukció, hogy egy városban az önkormányzat és a legnagyobb vállalatok összefognak, megmondják, meghatározzák az ő közös problémáikat, amelyek az állammal kapcsolatosak. Meg lehet-e fogalmazni közös problémákat, amelyeket együttesen tud egy város képviselni, és lehet-e e mögé tenni egy írásos megállapodást úgy, hogy az állam és a helyi városi közösség megköti egymással? A mai beszélgetésnek a tárgya pusztán az, hogy ez életszerű lehet-e vagy nem – és ha igen, akkor meg lehet-e valamiféle tartalommal tölteni.

Igyekszem röviden összefoglalni a dolgot, természetes, hogy mindenben van fantázia, mint ahogy a klaszterben is volt. A klaszter is hasonló célok érdekében jött létre, de nem igazán működik. Én 2006 óta vagyok itt ügyvezető igazgató, próbálkoztunk, közös előadásokon részt vettünk stb. Én mindenhez pozitívan állok hozzá – azzal kezdem – tehát a klaszterben is úgy voltam, Jobbágy Gáborral, Kardos Péterrel (ő már nincs) – megpróbáltuk, de őszintén beszélek, mert annak van értelme, meg hát nincs is mit titkolni. Minden vállalat – kegyetlen kemény a világ –, mindenki el van foglalva a saját nyűgével, bajával, nem egyforma típusú vállalatok vagyunk olyan értelemben nem, hogy bár kft. mindegyik, de mi bér munkát végző cég vagyunk, tehát az anyacéggal nagyon szoros kapcsolatban állunk, mások, mint a Jobbágy Gabiék önállóbbak, bár Prettl tulajdon, de ők azért anyagos, nekünk anyagmentes termelésünk van mert cégnek szállítunk, tehát mindenkinek van speciális problémája. A legnagyobb problémánk nekünk, mint azt hiszem, mindenhol, a gazdaságosság. Elvárják az eredményt, bér munka, de nekünk ugye a gazdaságosság fontos. Kiadja az anyacég bér munkába, nekünk úgy kell gazdálkodni, hogy az anyacég is jól járjon és mi is jól járjunk.

Esetenként ez borzasztó nehéz. Bár bizonyos értelemben én is munkavállaló vagyok, de munkáltatói jogokat gyakorlok, látom, hogy elképesztően lezüllött az emberek munkához való viszonya. Ez rettentő gondot okoz. Most nem panaszkodom, csak mondom, nap mint nap ezzel foglalkozok. Fejlődő pályán van a cég, két év alatt megdupláztuk a létszámot. Eljönnek, három hónap próbaidő, elmegy táppénzre, persze próbaidő alatt elmehet. Ilyen emberekkel mi mire megyünk? Nap mint nap ilyen problémákkal küszködünk, közben a termelésben megőrülnek, mert nincs annyi ember stb. Amit üdvözlök itt a kormány részéről, ez a törvényjavaslat, tehát hogy ne hogy a farka csóválja a kutyát, mert én mint ügyvezető igazgatója ennek a cégnek egész másként nőttem föl, mert minket még pofoztak és nem mondom hogy ezt visszasírom, de nagyon kemény világ volt, az biztos. Gyakorlatilag sokszor ki vagyunk szolgáltatva a munkavállaló kénye-kedvének, mert minden jog őt védi. A legnagyobb problémánk, hogy ami pénzt mi bérmunkaként a németektől kapunk a kiszállított termékek után, azon legyen valami nyereségünk miután levonjuk a bérköltséget, stb. Ugye a bérköltség nekünk ugye a legnagyobb. Most ambivalens helyzet van, mert a minimálbérből mindenki tudja, hogy nem lehet megélni. Viszont mint munkáltató nem emelhetem, mert nem lehet. Ez már egy másik probléma. Épp Németországban voltam az anyacégnél és beszélgettünk. Azért jöttek keletebbre. De most már itt is kezd szűkülni, úgy értem, hogy ahhoz képest, amit terveznek, de fejlődünk. Nekünk a nagy gondunk nem ugyanazok, mint mondjuk a Jobbágyéknak, tehát minálunk fejlesztő szervezet nem működik, többnyire mi betanított munkásokat foglalkoztatunk. Ami viszont nagy gond, amiben én látnék lehetőséget, hogy a középvezetői szint gyöngé. Magyarul ha egy műszakvezetőt, részlegvezetőt keresünk, vért izzadunk, mire megfelelő embert találunk. Nekünk ennyi van ilyen szempontból gond, tehát hogy hiába hirdetünk. Nem tudom, gyöngék jelentkeznek, gyöngék, nem tudok mit mondani.

Miben kellene, hogy jók legyenek?

Nehéz ügy ez, mert nem annyira szakmai. Borzasztó hosszú folyamat lesz ez, én már nem fogom megérni, itt alapvetően mentalitásbeli problémákat látok. Én mondom, amit látok. Én azt látom, tehát ez nem olyan egyszerű. Húsz év alatt ez a nép teljesen elzüllött. Ki merem jelenteni. Ahogy engem neveltek meg ahogy mi még dolgoztunk, mondhatunk amit akarunk, de az utóbbi húsz évben... egyrészt mentalitás, azon nehezebb változtatni, mert az esetleg egy generációs, az iskola – hogy mondjam – én már régen végeztem az egyetemen. Az ember csodálkozott, hogy az ipar egész másként működik, mint ahogy az egyetemen tanították nekünk, illetve amit tanultunk és tudtunk, azt nem feltétlenül tudtuk használni, illetve nem úgy. Ebben nem sok változás van, mert sokszor papírízű tudású emberek jönnek. A műszakvezető művezető régen úgy volt, hogy egy jó szakmunkást kiemeltek és abból lett a művezető. Építőiparban dolgoztam, ott minden művezető gyakorlatilag kőműves volt, az volt a szakmája és kiemelték. Nem baj az – én is egyetemet végeztem, nem is egyet

– önmagában ez nem lenne baj, hanem az a baj, hogy annyira távol áll a tudása attól, ami itt szükséges. Mert itt mi szükséges? Nem annyira szakmai – az is, de emberekkel való bánásmód, jogszabályismeret. Ez borzasztó hiányos. Itt a munkaügyes lányokon kívül egyedül én vagyok, aki képben vagyok, mert ugye az ember hosszú élete folytán, meg maszek voltam. A Gáboréknak más, ott fejlesztőmérnök kell, nekünk nem annyira ez kell, hanem olyan középvezető, akinek megfelelő szakmai-műszaki tudása van, mentalitásban, hogy dolgozni szeret és hajtja az embereket, mondjuk ki nyíltan, mert neki az a dolga. Ezt nagyon kevesen vállalják, illetve nagyon kevesen alkalmasak erre. Nekünk ez a gondunk. A város: megmondom őszintén, a várossal nekünk annyi kapcsolatunk van, hogy befizetjük a több mint tízmillió iparűzési adót, a polgármester úr meghív minket beszámolni egy évben egyszer és azon kívül semmi. Nekik is változtatni kellene ezen, mert kicsit fejőstehénnek érezzük magunkat. Annyiban logikus az ő szemléletük, hogy mint bevételi forrást nézik, de azért a városnak is kell valamit tenni, hogy egyrészt a jó viszonyt fönntartsa, illetve az, hogy ha bármi problémánk van, akkor segítenének. Csak egy példát mondok, mert én ezt nagyon nehezen nyelem le. Apró ügy. Nagy esőzések voltak, közterületen eltömődött az árok. Mivel közterület, ez nem a mi dolgunk, írtam egy hivatalos levelet és föl hívtam telefonon – sajnos a régi ismerőseim elmentek nyugdíjba. Ott fölvette valaki, ez volt tavaly nyáron, nem hiszem, hogy változott a szabály, hogy 30 napon belül meg kell válaszolni – azóta sem kaptam választ. Ha mi így fizetnénk az iparűzési adót, akkor... Írtam egy hivatalos levelet, hogy kérem ennek a megoldását. Apró ügy, de ez hozzáállás kérdése. Megoldottuk másként, mert saját érdekünk.

De most nem terveztek fejlesztő mérnökirodát?

Nem, hogy mondjam, isten malmai lassan őrölnek, mindig változik a helyzet. Nekünk a jelenlegi csarnokunk 1600 m². A romániai leányvállalat megszűnésével ide települt minden, és azóta növekedünk, kezdjük kifeszíteni a csarnokot.

Most mennyi létszámmal vagytok?

Kettőszázötven. Ez a munkajogi létszámunk, többen gyesen vannak. Többnyire asszonyok vannak. Van természetesen területünk, telkünk, amire egy ugyanekkorát föl lehetne építeni. Terveztünk mi sok mindent, egyelőre a kérdést elodázta az anyacég. Ezt az anyacég dönti el, ez likviditási kérdés is meg stratégiai kérdés. Nagyon nehéz azt megmondani, hogy megtérül-e, mivel egy beruházás hosszú távú. Még akkor is, hogyha megépülne, már valószínűleg nem én aratom le a gyümölcsöket.

Ti csak az autóiparnak dolgoztok?

Gyakorlatilag igen. Csatlakozókábeleket is gyártunk, de az elenyésző – hűtőszekrény, mikró stb. De a fő profilunk az autóipar. Tervezzük, most egyelőre ül az ügy, már a beruházási része, mert egyre

jobban emelkednek a minőségi követelmények is. Nem úgy van, mint régen, hogy elkezdtek a hangárban. Most már pormentes hely kell, de azt nem tudjuk, mert nincs klíma, az ablakot nem lehet kinyitni, mert akkor megfőnek. Szóval ilyen országos szinten apró ügyek, de közöttük őrlődünk, miközben teljesítenünk kell a vevői igényeket stb. A költségek csak nőnek, az anyacégnek is egyre olcsóbban kell adni, nem egyre drágábban, ez van az autóiparban, ki tud szorítani rajtunk, most ők magukon is szorítanak.

A kormányzat a tavalyi intézkedésekkel valamennyi pénzt itt hagyott nálatok, nem? Adókedvezményt csináltak társasági adónál stb. Titeket így konkrétan ez nem érintett?

Minket ez nem érintett 2005-ös események miatt, de alapvetően a cégek többségénél nem. Itt a Rogán nyilatkozott, mikor mi rendesen végrehajtottuk a béremelést és így tovább. Nem olyan egyszerű ez, ez nem az embernek az akaratán múlik. Másfél év különbség, de nekem most kell fizetni a béremelést. Ez az egyik. Én senkit nem akarok megsérteni, de ahhoz egy gazdálkodó szervezet vezetőjének kell lenni egy bizonyos ideig, hogy az ember átlássa a dolgot. Forrás csak annak áll rendelkezésére másfél év múlva, aki eleve nyereséges, aki nem nyereséges, annak semmiféle forrás nem állhat rendelkezésére, miközben meg kell lépnie a béremelést. Mi megvédtünk azt is a 16% miatt, hogy ne csökkenjen a bér. Nálunk nem ez a fő tömeg, hanem a betanított munkások, akik eleve minimálbéren vannak, tehát nem volt kérdés. Megemeltük. Nem ez a fő gond, ez tévedés, legalábbis nálunk nem. Nem az a fő gond, hogy sok adót fizetünk, az, hogy eljussunk oda, hogy nyereségesek legyünk. Most nyereségesek vagyunk persze, de ez a legnagyobb gondunk, hogy most utána abból hogy lesz, mint lesz. Mivel 100% külföldi tulajdon van, befizetjük az adót, a nyereség, ha úgy dönt az anyacég, hogy tartalékba helyezi, akkor itt marad, de ha úgy veszi, hogy kiveszi osztalékként – nekünk eben guba. Úgy értem, magánál a cégnél nem marad pénz. Ezért sem értettem a Rogánnak a nyilatkozatát, függetlenül attól, hogy nem ehhez az oldalhoz tartozom. Meg hát azért az más, a mérleg szerinti eredmény nem azonos a likviditással, azért ilyeneket illik tudni. Nem mondom, hogy rossz, de minket nem érintett ez igazából, nem érintett. Mi munkahelyi gondokkal küszködünk, és amit látok, hogy megpróbál a kormány, hogy a munka becsületét visszaadni és munkára ösztönözni és ehhez a szabályozást megadni, ez most ez elég lassan megy, lehet, hogy nem lehet gyorsabban, ez élő probléma minden vállalatnál. Táppénzre elmennek, össze-vissza, nem lehet vele mit csinálni. Ki is függesztettem, hogy börtön járhat a táppénzcsalásért. Nem véletlenül hozták ezt. Meglátjuk. Ennek örülök, ilyen jellegű intézkedés szerintem még több kellene... függetlenül attól, hogy bizonyos értelemben én is munkavállaló vagyok. Azért itt vagyok én, egy magyar állampolgár, ügyvezető igazgató, hogyha énvelem azt meg lehet csinálni – és ez a jog – hogy engem bármikor, bármelyik nap fölállíthatnak, és auf wiedersehen. Minden ügyvezető így van, mert nem lehet másként – és én nem vagyok ugyanolyan munkavállaló? Akkor miért kell a másik oldalon mindenféle

kerítéseket húzni a munkáltató köré, hogy ezt sem csinálhat meg azt sem csinálhatja meg amazt sem csinálhatja. Ez illogikus, én nem azt mondom, hogy legyen ilyen, de a másik véglet... Akkor a túlóra állandóan, akkor a szabadság kiadása stb. Az, hogy én négy vagy öt év alatt összesen húsz nap szabadságot vettem ki, azért nem büntetnek meg, az, hogy én egy nap 12 órát dolgozok és nem kapok túlórapénzt, az is elmegy. Máshol meg előírják, hogyha a dolgozó akar dolgozni, mert többet akar keresni, akkor behatárolva van – én nem kényszeríték senkit túlórára, ők jelentkeznek – be van határolva, hogy ennél többet nem lehet. Miért nem lehet? Az én egészségem nem számít, csak a másiké? Nem elegáns a saját példa, de logikailag nem értem. Tehát ha azt mondjuk, hogy védeni kell a dolgozót, akkor vonatkozzon mindenkire egyformán. Én nem azt mondom, hogy én is így akarom, hanem hogy valamivel egy kicsit ilyen értelemben enyhébb legyen, hogyha azt mondja a dolgozó, hogy bejövök szombaton és én dolgozni akarok és tudok munkát adni, hát akkor dolgozzon. Miért kell ezt nekem előírni? Az irányt jónak látom, csak hogy mennyit tudnak elérni, azt nem tudom. És ezt a képzést hosszú folyamatnak tartom. Minden cég speciális, tehát mi nem fejlesztőmérnököket kerestünk, habár jó lett volna, ha egy mérnök eljön részlegvezetőnek.

Valahol neki is el kell kezdeni.

Viszont mi német cég vagyunk, nekem a német a gyöngébbik nyelvem, mert én angolos voltam, az angolt meg most már lassan elfelejtem, mert nem kell használnom. Elvárják a részlegvezetőtől, hogy tudjon németül, lehetőleg úgy, hogy fölhívják és westfáliai tájszólásban előadják. Meg ezt is tudja, meg azt is tudja, pénzt viszont nem igazán tudunk adni annyit, mert a cég az nem bírja el – én is ügyvezetők között nem az első régióba tartozom. Ezt tudomásul kell venni, ez egy ilyen kis cég, kis cég – úgy értem, hogy bér munka. Tehát összességében azért anyaggal együtt több milliárdos. Nehéz úgy találni. Lehetőleg második nyelv az angol – én tudok, de hát ügyvezető csak egy kell egy céghez. Ez is, lehetőleg legyen gyakorlata, legyen fiatal, hajtsa az embereket, szakmailag is jó legyen, túlórázzon is, ezt csinálja, azt csinálja és adunk, amennyit adunk, ez van. Volt, aki jó lett volna, de hát ... Volt, mert ő azt mondta, hogy ennyiért nem, és talált máshol. Minden elképzelésnek örülök, de meglátjuk. Nem mondom, hogy szkeptikus vagyok, egy kicsit visszafogott, de hát hátha, mert a klaszternál azt láttam, hogy ha ebből akarunk valamit, ahhoz tenni is kell annak, aki ezt vállalja. Mert a klaszterban az volt a baj, jó magyar szokás szerint, hogy belépünk, aláírjuk, nagy csinnadratta, pezsgő és akkor mindenki szépen hazamegy és akkor várja, hogy magától menjen. Magától nem fog menni. Mindenki a másikra vár. Ezért voltak épkezésláb ötletek, illetve hát volt ugye a Boross Laci féle Tovatech benchmarking.

A legelső időszakban még, amikor az egész dolgot elkezdjük, akkor te még nem voltál benn a csapatban, később csatlakoztál. Nekem személy szerint akkor is az volt a gondom, hogy nem láttam azt, hogy azokat a problémákat íránk be pályázatba, ami a cégeknek a közös problémája.

Nehéz közöset is találni. Most van, akivel jó viszony van, már cégek között, emberileg is, van akivel kevésbé – nem rossz viszony, csak nincs viszony. Nekem itt a Prettl a szomszédban, de érdekes módon senki, a CabTec-kel volt a Kardos Péter, az meg konkurencia, a Jakó, a Szabó Berci, ő nem konkurencia, a Jobbágy Gábor szintén részben az. Sokszor emberi dolgok is döntöttek, nagyon nehéz közös nevezőt találni.

Keressük az alanyát is ezeknek a szerződéseknek.

A várossal nekünk kapcsolatunk azon kívül, hogy kifizettük az adót, gyakorlatilag semmi.

Én most személy szerint ezt úgy látom itt Szekszárdon, ezt az egész történetet, hogy sok városban a város beállít egy szervezetet, itt ugye korábban sem akarta a város ezt a témát így felvállalni, hogy ő egy alkalmazottját erre ráállítja, hogy ezzel a témával foglalkozzon. Megbízták ezt a bizonyos vállalkozói központot, az meg lepasszolta a Tovatechnek és gyakorlatilag ellaposodott. Azt a célt szolgálta, hogy a pályázati pénzt leadminisztrálják és elköltse.

De nekünk nem lett hasznunk ebből.

Ez a történet így ezzel tulajdonképpen véget ért, most a polgármester úr többszöri találkozó után látva azt, hogy ezek a cégek azért működnek és jelentős tartalékot vagy jelentős foglalkoztatást biztosítanak itt a térségben, odaállt az ügy mellé. Én azt mondtam a Jobbágy Gábornak meg a Bercinek már korábban is, aminek kapcsán utána a Gábor összehívott titeket és akkor volt egy kisebb konzultáció, azt mondtam, hogy lehet, hogy a cégeknek kellene maguknak valami non-profit szervezetet létrehozni és meghatározni bizonyos ügyeket, dolgokat, tehát tárgyalást a várossal, oda fölvenni egy pasast, aki tudná a ti érdekekben a dolgokat képviselni.

De ehhez nekünk kellene előbb összeülni.

A Hajós Évi elindította az olyan szakemberképzést, ami neked kellene, István, a felsőfokú mérnök-informatikust, tehát gazdasági, műszaki informatikust. Azokból a gyerekekből lehetne kinevelni ilyen típusú embert.

Na jó, de hát a jövő, mert itt fluktuáció is lehet. Az volt a probléma, hogy értem én, csak mindig fáziskésés van a dolgok között, tehát ez objektív, itt nem hibázik senki. Emlékszem a Hajós Évi volt egy pár klaszterülésen. Kérem, most tételezzük fel, hogy részlegvezetőm elmegy vagy. Nekem rögtön

kell, persze, hogy el kell indítani valamikor, de a probléma mindig az, hogy nekünk rögtön kell. Persze, hogy együttműködés kell, de a képzésben is az volt mindig az érzésem, hogy én mondjam meg, hogy én – mint egy kis cég ügyvezető igazgatója – mondjam meg, hogy milyen szakemberképzésre lenne szükség. Az, hogy engem megkérdeznek, és hogy én hogy látom, más meg másként látja... Azért vannak minisztériumok stb. meg gazdaságpolitika meg stratégia, hogy nehogy a gombhoz keressük a kabátot. Az, hogy én hogy látom, és az országnak mondjuk tételezzük föl, más a gazdaságpolitikája, akkor én hiába mondom ezt, mert ő azt mondja, hogy ő más irányt vesz, akkor kész, akkor ahhoz alkalmazkodni kell. Itt mindig az volt az érzésem, hogy mindenki mástól várja a megoldást. Mindenki mástól várta a klaszteren belül, és mindenki mástól várta, hogy majd idejön valaki, megmondja, és akkor rendben van. Azért ez nem így működik, mindenki a saját területén kell, hogy döntsön. Ez valahogy egy népbetegség lett. Mikor volt ez a nagy válság, azért az minket keményen érintett, csak illusztrálásként, hogy ez 2008-ban – most ugye három éve –, akkor nem 250-en voltunk, hanem 79-re le kellett építeni. Azóta volt ez a nagy emelkedés. Akkor pályáztunk, kicsit elszúrtuk, mert – információhiány miatt – nem gondoltuk, hogy ekkorra növünk és a munkahelymegőrzőre adtunk be pályázatot. Sőt, először részmunkaidőre, aztán szerencsére sikerült módosítani, rendes volt az OFA. Nem túl sok pénz, de nekünk akkor az is jó volt.. Átkonvertáltuk munkahelymegőrzőre, ott természetesen más sajáterő volt, de írtam egy hivatalos levelet, hogy vállaljuk, megkaptuk. Ha tudtam volna, akkor munkahely teremtőre pályázok, ami sokkal több pénz lett volna. Most itt ment a politikai harc is a Horváth Pisti meg az MSZP között – a Pécsi Regionális Munkaügyi Központból jöttek, akkor ennek kontrázásaként a Halmainé lehívta a Tukacs nevű államtitkárt. Elmondtuk, hogy mi a helyzet és én azt mondom, hogy ha már itt megkérdeztek, mindent meg lehet csinálni – itt a pályázatokra gondolok – de hogy ilyen bonyolult legyen, ez szerintem nem szükségszerű. Akkor finoman fogalmaztam. Ezt a Tukacsnak is elmondtam. Mostanában felmerült, hogy pályázunk, természetesen, hogyha valamit vállalni kell, ugye a német anyacég ettől kicsit mindig fázik. Létszámnövelést, megtartást, a forgalomnövekedést stb., de nem ez a probléma, én megmondtam a Tukacsnak is, hogy mi beadtuk, meg is nyertük, de ez nonszensz. Ez nonszensz, hogy 2009 februárjában olyan kérdések voltak, elmélet és papírizú, azt kérdezték, hogy milyen lesz a 2010-es decemberi bevétel. Könyörgöm, mondtam az államtitkárnak, azt sem tudom, hogy jövő hónapban mennyi lesz, mert nem tudjuk, tehát értelmetlen egy ilyen kérdés... Aki ezt kialakította, az tudja, hogy én úgyis hasalok én meg tudom, hogy ő tudja, hogy én hasalok. Ennek mi értelme van? Nem így kellene elbírálni, hanem esetleg a cég kondícióit megnézni, mennyire illik a stratégiába, mennyi embert foglalkoztat stb. Volt-e esetleg problémás ügye mondjuk. Mi a szándék? Adjon le egy üzleti tervet. Ez az egyszerű tízenpármilliós pályázat volt valami száz oldal. Hát ez elképesztő! Megcsináltuk, mert mit tudunk csinálni. Nyilván ellenőrizni kell. Adva van egy üzleti terv, ennél többet nem tud senki, a többi az teljesen fölösleges papírmunka, mert ha a fő számokat tartja, akkor amit ők

kérdeznek részletesen, csak azért, hogy több embert tudjon az elemzéssel foglalkozni vagy az értékeléssel nem tudom. Tudom, hogy ez naiv elképzelés, hogy ez ilyen egyszerű legyen, de az adóbevallásnál is azt mondta a Navracsics, hogy elfér egy sörálátéten, én ezzel teljesen egyet tudok érteni. Itt nyilván arra utalt, hogy egyszerűsödni fog, de itt is egyszerűsíteni kell. Amikor azt mondta az államtitkár – mondtam, hogy abban reménykedünk, hogy beindul –, hogy mi mire alapozzuk ezt, mert hát ő nem ilyen optimista. A Jancsi kérdezte, hogy és a pályázat kiírója mire alapozta az optimizmusát, hogy 2010-ben nagyobb árbevételünk lesz, mint most. Mondta, hogy hát azt nem írta. Azért ne nézzon nyeretlen kétévesnek – olyan pályázatot nem adok be, hogy veszteséget tervezek, hát akkor ki fogja azt megadni. Ilyen értelemben mondom, hogy ez nagy segítség lenne. Fölmerült itt a pályázat, a beruházás kapcsán, aztán egyelőre elült a dolog, de sosem lehet tudni, hogyha ebben eredményt tudnánk elérni. Én elmondom, hogy mit tervezünk. A főbb számokat természetesen nekem kell megmondani, ez világos és azt mondják, hogy oké, akkor ennyi, ennyi itt a sarokpont, ezt ellenőrizzük és így folyósítjuk.

Most te hogy látod az idei évet?

Nagyon nehéz lesz.

És a jövő év eleje? Mégis, nem látsz benne válságjeleket?

Megrendelésoldalról arról nem, a tavalyi év az nagyon jó volt, az idei nyereség szempontjából nem lesz olyan jó, a forgalmunk növekszik, tehát a munkával ellátottságunk az nő. Most is veszünk föl embereket. Itt inkább az a probléma, hogy zárul az olló, tehát magyarul azt jelenti, hogy ugye norma alapján megyünk, egységelemzés stb. Megmondom, mennyi órabér és akkor ezért a termékért ennyit kapunk. Most természetesen a németek ezt nem emelik, a normát is igyekeznek úgy beállítani, hogy kemény legyen. Ezért kapunk ennyi és ennyi pénzt. Most hogyha lenne valaki, aki 120%-ot teljesít, az kap mozgóbért, az többet is termel. Ez rendben van, ezért kapunk valamennyi pénzt. Igen ám, de a bér és az összes többi költség növekszik. Tehát meredekebben nő a költség, mint ahogy a forgalom. Ez a mostani problémánk. Most éppen a termelésvezetővel egyeztettem, mondjuk így nő a forgalom, a bérköltségünk az így nő, tehát kevesebb marad.

Ezzel mit lehet tenni?

Hát ez a dolgom. Most kint voltam Németországban riporton. Azt mondták, hogy ez az én dolgom, oldjam meg. Ostorral verjem az embereket, 150%-on termeljünk kevesebb emberrel, de ugye akkor a költség ne növekedjen.

Tehát valami olyan munkaeszközt vagy olyan célgépet beállítani, ami olyan megoldásokat csinál, hogy csökkenti a munkaerőigényt.

Igyekszünk, mondjuk nálunk korlátozottak a lehetőségek, de ez a valós helyzet.

A versenyképesség oldaláról is már egyszer beszéltünk veled, hogy amikor a munkaerőt te fölveszed, akkor bizony azok közül sokan nem válnak be, kínlódsz vele három-négy, öt-hat hétig. Nagyon nagy a fluktuáció. Most a CabTec-nél a Judittal beszéltünk, most ők bevezettek egy új rendszert erre a munkaerőfölvételre, ami azt jelenti, hogy addig nem ülhet be náluk dolgozó a szalagra – van egy képzési program, ami pár napos, amit végigfuttatnak. És ott már kiderül, hogy mi van. Na most erre vannak uniós pénzek, de ezt például a te versenyképességedet szerintem nagyon tudná növelni, hogyha ebben beszállna a felvétel előkészítésben a munkaügyi hivatal vagy a kormányzat vagy az állam és így sokkal komolyabb előkészítés lenne, mint ahogy most van.

Igen, ez jó, ezzel kínlódnak. Tehát a fluktuáció nagyon nagy. Most mi kicsiben megpróbáltuk a próbamunkát. Régen volt ilyen teszt. Megdöbrentett. Egyszerű logikai kérdések. Elképesztő eredmények voltak. Ezt csináltuk, nem mondom, hogy rossz volt, mert a gondolkodásmódot is tükrözi, tehát azért azt továbbra is állítom, teljesen mindegy, hogy kinek mi az iskolai végzettsége meg hány éves vagy nő vagy férfi, egy értelmes ember mindig mindent könnyebben megold. Ez nemcsak számtan, volt logikai kérdés is.

A Suzukinak a tesztjét ismerem meg voltam is náluk, ott például arra is rákérdeznek ennek a tesztnek a során, hogy mi van akkor, hogyha a kollegája beteg és fáj a dereka, besegít-e neki a szalagnál. Vagy hogy vállal-e plusz munkát. Vagy hogyha ő neki valami baja lesz, akkor hogyan viselkedne vele szemben. Hogy az együttműködési készsége mennyi. Ott azt mondták, hogy arra a kérdésre, ha valaki azt írja, hogy ő nem, az akármilyen jó, azt már föl sem veszik.

Nehéz ügy minden személyzeti megítélés. Mi így kezdtük, nem volt rossz, csak kikerültek ezek a tesztlapok, utána már megkértek valakit, hogy töltsse ki, aztán emlékezetből megírták. Most inkább az ügyességre megyünk, tehát próbamunka van, amit el lehet dönteni. Vannak szakmák, például varrónőket szívesen alkalmazunk, mert az ügyes. És van a három hónap próbaidő. Itt úgy van, hogy most mi is fejlesztettünk, hogy van egy oktatási felelős, aki kioktatja, hogy addig nem dobjuk a mélyvízbe – de sok időnk nincs rá, mert addig is fizetjük. Ne úgy kerüljön be, mert az nem volt jó, mert a szalagok változó 3-4-5-6 emberrel működnek. Hogyha bedobunk oda egy teljesen kezdőt, az lelassítja az egészet. Most vagy megeszik reggelire, az nekünk sem jó. Hát így próbálkozunk. Az ember elmondja, ami a szívét nyomja. És visszatérve az előbbiekre, ez a legnagyobb gondom, a költségek csak nőnek, a rezszi is, ugye a villanyszámla, próbálkozunk más szolgáltatóval, más kereskedővel,

nem igazán olcsóbb. Megy itt is a nagy simlizés, meg is próbáltak átverni, de hát azért én mérnök vagyok, számolni tudok. Annyi, amennyi. Azért az megdöbbentő – nekünk körülbelül olyan másfél millió a havi villanyszámlánk – tehát nem kevés, megdöbbentő azért, hogy drágább az áram, mint Németországban, de hát ez abszurdum. Ezzel is próbálkozunk. Van, amivel nem tudunk. Szemetet el kell vinni, takarítani kell stb. A legtöbbet mint bér munkás cég a béren tudunk megtakarítani. Muszáj, mert most azért – biztosan említettem már – az anyacég is olyan helyzetben van, hogy ő sem emelhet – nem hogy nem emelhet árat, hanem csökkentenie kell. Mi a beszállító beszállítója vagyunk, nem az autógyár beszállítója, hanem a lámpatestgyár beszállítója. Láncreakció. Na most, mint a Chaplin filmben, mi vagyunk a sor végén állók, akkor nekünk kell ugye az ágyút elsütni, tehát mondom, ez így alakult ki emiatt, hogy legalább szinten maradjanak az eladások. Itt is különbség van, mert a márkás autóknak egyáltalán nem csökkent a forgalmuk. Mi a Hella cégnek szállítunk, aki meg magát a lámpatestet gyártja nagyjából, neki beszállítunk és ő szállítja a megfelelő autógyárba. Nyilvánvalóan mi Kecskemétre is fogunk gyártani, de nem Kecskemétre direkt, hanem ezt ki kell vinni a Hellához és a Hella szállítja Kecskemétre. Az elején még elmentem ide, oda, amoda, de én hiába megyek, mert én az autógyárral közvetlenül nem állok kapcsolatban, csak akkor állok közvetlen kapcsolatban, ha reklamáció van. Gyorsan megtalálnak akkor.

Most komolyan mondom, hogy az az egy évig tartó – mert körülbelül tavaly ilyenkor írtuk ott a papírokat a hivatalban, meg tárgyaltunk – egy év alatt elég sok találkozó volt meg sok minden, de gyakorlatilag nem haladtunk az ügyben előre.

Most nyilvánvaló dolgot fogok mondani, mert ugye ez is egyértelmű. Az ember csak akkor vesz részt valamiben, ha attól valami hasznot remél, aki ennek az ellenkezőjét állítja az hazudik, vagy nem alkalmas vezetőnek. Nyilvánvaló, az életben ez van. Tehát kölcsönös előnyök alapján. Ezt lesz nehéz megtalálni. Annál több haszonnal biztosan jár, mint a klaszter, mert az nekünk semmilyen haszonnal nem jár.

Tab

Az elképzelés röviden annyi, hogy szükség van-e olyan egyedi megállapodásokra, amelyeket a kormány köt meg mondjuk városokkal, hogy a kormány annak a városnak külön elbírálást vagy külön elbánást ad bármilyen adminisztratív dologban, amire a helyieknek szükségük van. Az a kérdés, hogy a másik oldal, mondjuk egy város tud-e vállalni plusz növekedést valamilyen téren. Tabon van-e olyan fejlődési probléma, ami mögé lehet egy ilyen versenyképességi szerződést állítani, és általában, önkormányzati szempontból látja-e ön a realitását ennek a koncepciónak.

Mindenképpen van, ma az adminisztrációs teher olyan szintű, amit nem toldozgatni, foltoztatni kell, hanem a felére vissza kellene vágni legalább. Ez kétféle problémát fog okozni. Az egyik az, hogy az eljárásokkal nagyon sok mindent meg lehet takarítani, viszont akik innen kikerülnek, ebből a körből, azoknak valamiféle munkalehetőséget biztosítani kell. Akkor nézzük az államigazgatási részt, és utána meg menjünk át az önkormányzatra. Államigazgatásban a KET-tel és az egyéb dologgal kapcsolatosan azt tudom mondani, hogy akik azt megírták, azok költségoldalon sosem gondolták azt végig. Ezt a Magyar Állam nagyon egyszerűen és nagyon gyorsan a jogszabályi eljárásokban rendezni tudja. Egy nagyon egyszerű példát mondok: ha építési engedélyt akarnak valahol kiadni, bejelenti, hogy át szeretném építeni a házamat, akkor minden tulajdonosnak kiküldenek minden egyes dologról mindig mindent, hogy hol tart éppen az illetékes ügy. Ez teljesen jó: tömöm a postát pénzzel, nálam megy a papír ezerrel, és még az is szerencsés, amikor a szomszéd ingatlanok nyolc tulajdonosa van, mert 16 1/12-ed tulajdonban mindenki kap mindenről mindenféle egyebet. Ezt nagyon gyorsan rövidre kellene zárni, és nagyon gyorsan egyszerűsíteni kell. Ugyanez megtalálható a gyámügyi eljárásokban, ugyanez minden egyébben. Itt az volt a lényeg, hogy a papír által születtek az asztalok. Ezeket az asztalokat visszaépíteni nagyon nehéz lesz, ezeket csak úgy lehet, hogy egy nagyon gyors és igazából mindenre kiterjedő költséges részt néznek. Hozzáteszem, hogy az állam még mindig nem használja az elektronikus közigazgatást egyáltalán, és igazából itt a kormányhivataloktól elkezdve az önkormányzatig mindenki tologatja a papírt, nem kis tételben. Azzal sem értek egyet, hogy például jegyzőkönyveket miért nem lehet elektronikus úton archiválni, miért kell azt nekem három példányban kinyomtatni, aláírni, beküldeni. Gondolja el, 245 település összes jegyzőkönyve benn van a közigazgatási hivatalban, és mit csinál vele? Három év után megsemmisíti. Ezek mind olyan dolgok, amiket nagyon gyorsan és nagyon egyszerűen meg tud csinálni, és ezzel rengeteg munkát tud spórolni. Van 27 szakhatóság, ezeknek mind-mind más eljárásrendjük van. Szerintem ezt is érdemes lenne gyorsan összeszedni, a párhuzamosságokat kiszedni belőle, úgy mint például az állategészségügy és az ÁNTSZ kérdésköre. Azon kívül a nyomtatványok elavultak, és a nyomtatványok tekintetében is egy nagyon gyors és radikális változást kellene csinálni, hogy éppen a

legszükségesebbet, ami kell. És még egyszer mondom, azért van az elektronikai része, hogy ezt már ne postán küldözzessük tovább, hanem nyugodtan lehessen elektronikusan küldözgetni. Természetesen ennek az iktatási részét és minden egyebet ki kell dolgozni, hogy mindig nyomon követhető legyen, meglegyen, archívumban legyen, de ettől ez teljesen működik. Én egyetértek ezzel a szándékkal, amit most elkezdett a Cséfalvay államtitkár úr, mert megöl minket a bürokrácia.

És akkor nézzük a településeket: ami a legnagyobb problémánk, az az állammal való kapcsolat. Tehát hogyha mi állami tulajdonba akarunk beruházni, az körülbelül egy évig tart, mire az ÁPV-től meg a hozzá kapcsolódó szervezetektől valamit is ki tudunk csikarni, valamiféle megállapodást. Nagyobb beruházások tekintetében, ha utat építenek és kisajátítanak területeket – abban van önkormányzati és van magán – annak az útnak a kezelése, ha belterület lesz, az önkormányzat kezelésébe megy át, és az ezzel kapcsolatos megállapodásokat nem sikerül megkötni fél évig vagy háromnegyed évig. És ez csak egy bonyolult jogi procedúra. Az állami területek, földterületek tekintetében, ha az önkormányzatnak szüksége van rá, ugyanilyen módon egy iszonyatos procedúrán megy keresztül. Egyetértünk vele, hogy fizetni kell a területért, azt is megmondhatja az állam, hogy mi ezt nem használhatjuk magáncélra, nem adhatjuk el, nem csinálhatunk vele semmit. Csak valamilyen módon pörgősebbé kell tenni. Például nálunk a Flextronics ha bővíteni akar, és vannak állami földterületek, és én, mint önkormányzat ezt oda szeretném neki adni – pénzért természetesen –, hogy adja oda a Magyar Állam, bizony, ez egy nagyon hosszan tartó folyamat. A legkritikusabb dolog az a vízügy és a környezetvédelem. Ezt azért mondom, mert ma, amikor energiakutakról beszélnek és mindenféle egyébről, nézzék már meg a vízügyi eljárási engedélyezéseket is, és a hozzá kapcsolódó jogszabályokat. Olyan kútról kell tanulmányt írni, amit még meg sem fúrt az ember. Ésszerűtlen tömeg van benne, és olyan kitételek, amivel a hatóság visszaélhet. Nem segítő szándékkal van benn, hanem visszaélő típussal, és most az eljárási ügyintézés is 30, 60, 90 nap. Ez kényelmessé teszi az embert, mert hogyha belegondol abba, ha nekem 30 napom van valamire, azt én nem azonnal fogom megcsinálni, hanem mindig beosztom szépen magamnak. Persze, ha köztisztviselőt fog erről megkérdezni, az mind azt fogja mondani, hogy annyira el van havazva, hogy nem is éri utol magát. De ez nem egészen így van. Olyan problémáink vannak, hogy például a földhivatali nyilvántartásokhoz pénzért férünk hozzá – mi önkormányzatok, akiknek bánni kell az emberekkel, csak pénzért férünk hozzá közadathoz, amiért igazából az adókat befizetjük. Hogyha ezt gyorsabbá lehet tenni, akkor bizony azt gondolom, hogy itt az ideje, és hogyha már hozzáférünk a földhivatali nyilvántartáshoz vagy más nyilvántartáshoz, annak is meg kell teremteni a szabályozását, és a Juliska néni fizethesse be nálunk a tulajdoni lapnak a díját, akkor innentől kezdve nem kell neki elszaladgálnia Siófokra, 30 kilométerre, nem kell sorba ülni ott, hanem gyorsan és világosan és hatékonyan meg lehet csinálni. Csak ennek van egy problémája, ezt az irdatlan nagy asztalrendszert vissza kell építeni. Én azt

javaslom annak, aki ezt készíti, hogy minden ágazatnál és mindennél elsődlegesen mindig a költségvetési szempontok érvényesüljenek, és ne annyira a szakmaiak, mert tudja, amikor egy jogász és egy apparátus elkezd dolgozni, akkor az a lényeg, hogy mi úgy védjük le magunkat, hogy emberfia ne tudjon belénk kötni, és innét kezdve annyira bonyolulttá teszünk mindent, és annyira – hogy szépen fogalmazzam – annyira kaotikus rendszereket hozunk létre, ami halandó ember számára érthetetlen. Én azt mondom, hogy erre minden ágazatot rá kell állítani, mindnek meg kell magyarázni, hogy az eljárásrendben az elsődleges dominancia a szakmaiság mellett az, hogy ennek milyen költsége van, és ez mit hárít rá a lakosságra vagy esetleg rám, mint államra, akinek ezt el kell látnom. Ezzel kapcsolatban új formanyomtatványnak, új eljárásrendnek kell kijönni. Nagyon hosszú munka lesz, ez nem lesz fél éves meg egy éves, de el kell kezdeni, úgyhogy abszolút partner ebben a dologban a város, mert nekünk is érdekünk. Megfulladunk ebben a rengeteg papírban. Nálam egy nyomda működik lassan már, és az önkormányzati rendszerben is más rendszerben, más dolgokat kéne helyi SZMSZ-ekben úgy szabályozni, hogy ne kelljen mindenért papírt írogatni, tehát hogyha Juliska-Mariskának átmeneti segílyt akarnak adni, akkor az ne legyen már nyolc papíron. Vagy az APEH-ot ugye említette, az APEH-tól való félelem az egy okból adódik csak: a kaotikus és kiszámíthatatlan jogszabályrendszerből adódik, semmi másból. Hogyha én azt tudom folyamatosan, hogy ennyi a tb járulék, ennyi az adó, ezt így kell bevallanom. Nem tudom, hogy töltött-e ki halandó politikus mondjuk szja-bevallást, látta-e, hogy hogy néz ki egy ilyen tenger. Ennek semmi más értelme nincsen, mint hogy – ahogy a professzorom szokta mondani az egyetemen – hogyha nem íránk ilyen bonyolultan a könyveket, akkor ki ülne itt, és mi hogyan tudnánk magunkat eladni? Ugyanez igaz az APEH-ra is, hogy annyiféle jogszabályváltozás van félévente, hogy egyszerűen halandó ember nem tudja követni, és az biztos, hogy ha én akarok hibát találni, akkor úgyis fogok. Addig megyek, ameddig nem találok, de biztos, hogy fogok. Az eljárási rendben megint nem neki kell bizonyítani azt, amit ő talál: én bizonyítsam be, hogy ő neki nincs igaza. Ennek egy másik rendszerét kell megfordítani, egy sokkal egyszerűbbet az APEH-nál, mégpedig azt, hogy mi számít jövedelemnek. Egy sokkal egyszerűbb nyomtatványrész. Én közgazdász vagyok, én megcsinálom a saját szja bevallásomat, de nekem is körülbelül három és fél, négy óráig tart. Pedig ebben éltem le az életemet. Ha egy halandót leültetek mellé, hát körülbelül az első három mondat után nem érti, hogy mit olvas. Az APEH-kal ez a baj. Én nem tartom azt jó ötletnek különben, hogy ne ellenőrizték a cégeket. Igenis, hogy ellenőrizzenek mindenkit, az a dolguk, hogy a közpénz befolyjon, de az folyjon be. De kit tud most megfogni? Azt tudja megfogni, aki rendesen beadja a bevallását, aki nem, azzal nem tud csinálni semmit sem, mert papírból dolgozik. Az az átka ennek az egész rendszernek, hogy mindenki mindig papírból dolgozik. Add be, írd le, csináld meg. Meg lehet ezt csinálni egy A4-esen, meg meg lehet csinálni huszonnégyen is. Innétől kezdve aztán megint csak a mókuserék jön. Meg lehetne takarítani nagyon sokat. Sokkal többet, mint amit gondolnak a bürokrácián, csak a felelősségi köröket

jobban kell szabályozni, és az ezért kapható büntethetőséget is. Tehát addig, ameddig nálunk adócsalásért lassan ejnye-bejnye jár, addig az máshol nagyobb büntett, mint egy emberölés. Nem azt mondom, hogy eddig kell eljutni, csak a szankciókat úgy kell szabályozni. Cégek alapításánál, aki csődbe vitt, vagy családtagja csődbe vitt egy céget, az utána húsz évig nem vállalkozhat. Ilyen szabályokat meg kell hozni a nemzetgazdasági államtitkárságnak, hogy ez benne legyen a pakliban, hogy ne mentsem át egyikből a másikba. Ne szórakozhassak, hanem kőkeményen kapjanak el, és példát statuáljon a Magyar Állam azzal, aki ilyet megcsinál. Nem az, hogy mi loholunk az áfacsalók után, és kiderítjük minden évben, hogy a kukoricakonvergenciával mennyit buktunk. Na de a mi problémánk a földterületek, ilyen módon a hatósági eljárásoknak a hosszú ideje, és ettől minden cég szenved, a harminc-hatvan napos történetektől, és a beadott papírnak a mennyiségétől. És szakhatóságok, rengeteg szakhatóság van. Azoknak a számát is csökkenteni kell egy épületnél. Mi most építettünk egy járóbeteg szakrendelőt, uniós támogatásból, és 27 szakhatóság nézte meg a TÜV-ös liftet, a nem tudom, mindenféle egyebet, és szerintem 3-4 szakhatóság az untig elég: jó-e a víz, úgy áll-e az épület, villamos energia úgy van-e bekötve...

A kormányhivatali rendszer nem segít ezen?

A kormányhivatali rendszer nem tud ezen segíteni, mert a kormányhivatali rendszernek úgy néz ki az ügyintézési része ott lenni, hogy ha bemegy a delikvens, és ott van nagyon felkészült hat vagy öt fiatal, aki több nyelven is beszél és mosolyog, és megkérdezik tőle, hogy az ÁNTSZ-nél ezt meg ezt szeretném elintézni, akkor mondják, hogy Dési Huber utca 12. Kovács Gézát kell keresni, vagy éppen hagyja itt a papírokat, mi átküldjük, de ettől még ő lesz a kontakt. Ez még nagyon messze van attól, hogy egy helyre bekerül, és pikkpakk ez menni fog tovább. Ez mondjuk elkezdődött. Én sokkal gyorsabbra számítottam. Az, hogy föláll egy kormányhivatal, az egy dolog, de utána a szakhatóságok párhuzamosságait abban a pillanatban ki kell szűrni, új eljárásrendeket létrehozni, ezeket módosítani stb. Ezeken nem látjuk a háttérben, hogy ezek így készülének, vagy mozognak, mozogna ez a rendszer. Szerintem áll a bürokrácia. Én azt mondom, folyamatszerzőket alkalmazzon a minisztérium, és a folyamatot az utolsó pontig nézze át. Különben, hogyha azok az emberek fognak beleszólni, akik ott vannak tevőlegesen, abból csak káosz lesz, mert mindenki elkezd védeni a saját asztalát abban a pillanatban. Tehát hogyha egy építésügyi hatósági eljárást akar kezelni, akkor a folyamatszerzés lemegy az utolsó pontig. Önmagát senki nem fogja leépíteni, ezt azért belerakhatjuk ebbe a rendszerbe. Nálunk például van két gyámhivatali ügyintéző, és mondjuk Somogy megyében van negyven gyámhivatali ügyintéző, és ezt felügyeli húsz másodfokon. Ennek mi értelme van? Most lehetne sorolni nagyon sok mindent. Szerintem az jó, hogy van másodfok, csak sokkal kisebb létszámmal, és sokkal nagyobb koordinációt kellene csinálni. Szóval panaszkodhatnak itt most reggeltől estig annak tekintetében, hogy mit hoztunk ki az elmúlt húsz év alatt. Én bankár

voltam előtte, tehát a vállalkozói életben jobban jártas vagyok, csodálkoztam azon, hogy egy hivatalban, amíg nem jöttem, nem volt költségszámítás, hogy mi mennyibe kerül. A Magyar Állam a mai napig nem tudja megmondani, hogy mennyibe kerül egy építésügyi ügyintézésnek a költsége. Nem a delikvens részéről, a mi részünkről mennyibe kerül. Fogalma nincs róla. Nincsenek háttérszámítások. Nem tudja, hogy ha ki kell nyitni egy óvodát valahol, az mennyibe kerül. Teljesen mindegy hogy azt Bátonyterenyén vagy Budapesten nyitom ki, annak annyi a költsége. Én ebben a kérdéskörben egy kicsit szkeptikus vagyok, de nagyon szívesen segítünk minden egyes dolognál. A gyerekjóléti, családsegítő szolgálatnál gyártják a papírt, hogy Lakatos Winettout meglátogattam ekkor meg ekkor, és úgy néz ki, hogy rendben volt. Tehát gyártjuk a semmit. Tudok vele valamit kezdeni? Nem. Winettou ott van? Ott van. Történt vele valami? Én bele tudok szólni a rendszerbe? Nem. Közben gyártom a papírhalmot. Ezeket ki kell gyomlálni, de gyorsan, ha nincs hozzá jogköröm, hatásköröm. Ezeket meg kell szüntetgetni.

Még egy kicsit Tabról kellene beszélnünk. Konkrétan a városban mi a helyzet, munkaerőpiac szempontjából, gazdaság szempontjából.

Tab egy kicsit kivételes helyzetben van, mert itt van a megye legnagyobb foglalkoztatója, ami mindent meghatároz. De hogy azt is elmondjam önnek, a mindenbe valóban minden beletartozik. Tehát meghatározza a jövedelmeket, a munkaidőt, a buszmenetrendet... Hogy most ez jó vagy nem jó? Egy darabig jó, és egy darab után nem jó. Mert így új munkahely például Tabra sosem fog telepedni, ameddig itt van a Flextronics.

Nincs munkaerő.

Hogyha megnézzük Magyarországon a munkanélküliséget, ki fog derülni, hogy 10% vagy 11% a munkanélküliség. Tabon a munkanélküliségi ráta 13%-os. Nem ez a gond, hanem hogyha ebbe belemegyek, és megnézegetem, és azt mondom erre, hogy jön egy százötven fős cég, aki föl akar venni száz termelő embert, nemhogy százat nem tudunk kiállítani, húszat sem. A munkaügyi hivatalokról nekem nem jó véleményem van, a legnagyobb adminisztrációt végzik a semmiért. Nincs hozadéka, mert ennek úgy kellene működni, hogy ha ott van a munkanélküli nyilvántartva, vagy az álláskereső, akkor neki kellene kiközvetíteni ezeket az álláskeresőket, és neki kellene igazából átvennie a humán-menedzser részt, ami jelen pillanatban a cégeknél van. Hogyha én akarok keresni egy villamosmérnököt, akkor adjál nekem két vagy három személyt, és ha tudsz nekem adni, akkor én majd megegyezek vele, viszont a munkanélküliségből eredő járadékot neked fizetem, mert te segítesz rajta. Csak azért, hogy motiválva legyenek arra, hogy olyan embereket közvetítsenek ki, aki oda alkalmas. Most nem ez történik. Ezen kívül van egy kettősség ebben a rendszerben. Nyilvántartja nekem kilenc hónapig, ameddig álláskereső, és utána átjön hozzám bérpótló juttatásra. Mennyi a

munkanélküliség? 13%. Csak nálam van még ötszáz bérpótló juttatás, és akkor az nem 13%, hanem 21%. Ez megint az összevisszaságnak a jele, sajnos ezekkel nem lehet mást csinálni, ugyanis nagy része pszichiátriai beteg, alkoholista, és van olyan, aki nem is akar dolgozni egyáltalán és elmegy a fekete szektorba. A fekete szektorról azt tudom mondani, hogy én sem szeretem, de jó hogy van, mert nem ide jön hozzám segítségért. Ha most én elmennék a szemben lévő kocsmába – becsületsüllyesztőbe –, és azt mondanám, hogy kell öt ember kapálni a szőlőhegyre napi kétezer forintért, nem találnék egyet sem. A munkának nincs semmiféle hozadéka és becsülete. Csak gyerekkorban lehet megnevelni őket arra, hogy szeretnének-e dolgozni vagy nem, és ma már a harmadik generáció nő így föl. Tab esetében szerencsésebb helyzetben vagyunk így, hogy van a Flextronics. Viszont most, hogy építünk utat, tapasztaljuk, hogy – a vízügy, a bányakapitányság, az engedélyező szervek – az eljárás nagyon bonyolult és nagyon rossz. A kisajátítási rendszer nagyon rossz, nagyon körülményes a közhivatal és a megyék között. Nagyon nehézkes. A bíróságok nagyon nehézkesen döntenek, az ügyintézők nagyon nehezen vállalnak felelősséget, ugyanis mindig mindenki attól fél, hogy megégeti magát valamiért, hogy az eljárásrendben hibát vétett és akkor a bíróság őt fogja elmarasztalni valamiért is, és ez borzasztó körülményes. Nem tudom, a közművekre kitérjünk?

Persze.

A közművek tekintetében az, amivel megint a Magyar Állam nagyot húzhatna, a következő. Jelen pillanatban a mamut közmű cégek azt csinálják – és egyéb más ilyen társaságok vagy a telefon –, hogy ha ki kell váltani valamit, akkor csak saját tervező tervezheti meg. Ez 20%-os árnövekedés, csak az ő általa kiválasztott cég csinálhatja meg, és 200 napokra vállal kiváltásokat. Elment egy év, agyonütött egy beruházást. A korrupció melegágya az, ami ott van. Mert most megmondom önnek, hogy kénytelenek vagyunk megkenni néha embereket azért, hogy a gázkiváltás megtörténjen, hogy a villamoskiváltás megtörténjen, hogy a telefonkiváltás megtörténjen. Ilyeneket adhatnak ők ki, saját maguk. Nálam egy gáz nyomócső kiváltását kétszáz napra vállalta. Elment egy év. Ott áll mindenki, van nyertes pályázat, megvan minden, be kellene fejezni az építkezést, de ő majd csak kétszáz nap múlva hajlandó kiváltani a csövet. És mindent előre ki kell fizetnünk felárasan. Ha ebbe nem nyúl bele a kormányzat, akkor nagyon nagy baj lesz. Egy építésnél – és nemcsak mi, mint önkormányzat, hanem a cégek is erre panaszkodnak –, egy építésnél a föld alatti közműcégek, az a legrázósabb rész. Az kétharmada az építésnek, mint amennyi valójában a föld felett lévő építés. Rengeteg hatósági eljárás itt is és cirkusz. Ezt nem mondták még el?

De kell ezt mondani sokszor, nyilván. Minél többször mondjuk, annál inkább értő fülekre találhatnak ezek a dolgok. Azt akarom kérdezni a munkaerővel kapcsolatban, hogy ha jól értem,

akkor Tabon tulajdonképpen az a réteg maradt munka nélkül, akiket nem nagyon tud használni a Flextronics sem, más sem, tehát nem mondom, hogy alkalmatlanok munkára, de mindenesetre problémás sok szempontból az elhelyezésük.

Mondjuk úgy, hogy inkább két réteg maradt így. Egy réteg, amit mondtam, aki kreatív munkára abszolút alkalmatlan. A másik meg az a réteg, aki már 55 év felett van, és legfőképpen hölgyek, akik már szintén nem alkalmasak. Tehát ez a két réteg van. És van a harmadik réteg, aki meg nem akar dolgozni, de lemegy feketemunkázni, mert ez így jobban jön ki. Ezt meg lehet fogdosni, de ehhez is keményebb szabályzók kellene. Mi tudjuk, hogy kicsodák azok, én éltem azzal a lehetőséggel, hogy nem kaptak bérpótló juttatást, de nagyon sok polgármestertársam nem élt vele, hanem "mégiscsak családja van, adjunk neki..." Nálam az a rend, hogy közmunkába mindenkit behívtunk annak idején kivétel nélkül, és mindenkinek találunk közmunkát. Van 24 hektár erdőnk, van nagyon sok földterületünk meg elég nagy területet is kell gondoznunk. Vannak intézményeink, ahol kiegészítő munkát lehet ajánlani, tehát közcélú vagy éppen közmunkára. Nálunk ilyenben nem volt pardon, ezért aki feketézni akart, az szinte lemondott minden jövedelméről, és akkor elment feketézni, egy az egyben eltűnt a rendszerből. Aztán hogy most hogyan tengeti magát vagy mit csinál, fogalmam sincs.

A Flextronics-ban hányan dolgoznak?

1300 és 2000 között ingázik a létszám, attól függ, hogy mennyi termelési volumen van. A válság idején volt 1200-1300, most már olyan 1500-an vannak, ez fel fog menni megint kb. 2000-re.

Ők sem veszik fel akkor gondolom az embereket állandóra, hanem munkaerőkölcsönzés van?

Munkaerőkölcsönzés volt, de a munkaerő kölcsönző cégeket most egy kicsit elkapták, mert túlságosan kihasználták az embereket. Kaptak minimálbért vagy valamennyit és közben kiderült, hogy kiszámláztak kétszázezer forintot az illető cégnek, ők meg abból fizették a munkavállalónak a felét. Azért volt jó ez a munkaerőközvetítés a nagy cégeknek, mert nem nekik kellett az adminisztrációs tevékenységet elvégezni, nem nekik kellett foglalkozni az emberekkel, felmondani, visszaléptetni stb. Nálunk azért annyira ez nem jellemző, itt inkább az van, hogy nagyon nagy körből hozzák az embereket dolgozni – egészen Fonyódig. Fonyód, Kaposvár, Székesfehérvár, Tamási. Az a baj, hogy a kvalifikáltabb munkaerőnek, a közép- és felsővezetői rétegnek a mi településünk nem annyira szimpatikus, viszont azért van itt a cég, mert a másik oldalon meg a munkabéren rettentő nagyot spórol – ez egy ördögi kör. Hogyha meglátja reggel például a rengeteg fekete Ford Focus-t és Ford Mondeót, LKV-s rendszámmal, az mind a Flextronics-hoz jön. Kaposvárról, Fonyódról, jobbról, balról és a buszjáratok is úgy van szervezve. Ezt a munkát sem tudja mindenki végezni, a szalagmunkát sem,

mert azért ezek precizitást igényelnek, mind kézügyességben, mind pedig szem tekintetében. De a legjobban prosperáló cége a Flextronics-nak Magyarországon pont a tabi. És azért, mert kis szériákat is elvállalnak, ezt úgy kell érteni, hogy mondjuk kis széria az 80-100 ezer darab. Itt a Videotonra épülve jött létre a Flextronics. Rengeteg elektronikai mérnök és műszerész költözött ide, most meg van ilyen képzésük. Nincs még egy település Magyarországon, ahol 4-500 olyan ember lenne, aki kimondottan ilyenben élte le az életét, panelek és diódák között és tudja, hogy kell forrasztani, mit kell vele csinálni, hogyan kell bemérni, milyen problémái vannak esetleg egy ilyen lapnak, ebből a szempontból szerencsések vagyunk. Az utánpótlást képezzük most ehhez a céghez.

Azt gondolom, hogy tulajdonképpen az egész kistérséget is érinti az utánpótlás. Nem tudom, itt középiskolát nyitottak vagy szakképző van?

Van szakképző, szakmunkásképző és gimnázium. A szakmunkásképző az inkább mezőgazdasági rész, tehát mezőgazdasági gépszerelő szakmunkásokat képez. Több ezer hektárt művelnek a környéken. Az is probléma, hogy a falusi embert meg kell tanítani arra, hogy hogyan kell veteményezni – ezt azért nem gondoltam volna én sem gyerekként, hogy ez be fog következni. És most sajnos ott tartunk, hogy meg kell tanítani újra, mert ezek a magáncégek ahogy a tsz-eket kiprivatizálták, mindenféle veszteséges dolgot lekaptak róla pillanatok alatt, és ma már tízen-tizenöten művelnek több ezer hektárt. Nálunk nagy részben csak búza, kukorica, tritikálé meg talán még egy kis árpa az, ami van itt a környékünkön. Ehhez nagyfokú kézimunka és nagyfokú szaktudás, legyünk őszinték, nem kell, csak a vegyszerezéshez és a föld kezeléséhez. A barázdabillegetéshez meg az elvetéshez nem kell. Rengeteg ember kikerült ebből a körből, akivel a mai napig nem lehet mit csinálni, a háztájiak nem épültek vissza egyetlen egy kistelepülésen sem. Erre a megoldás, Európa arra megy, hogy amit megtermelnek, azt eszik meg. Mi arra mentünk eddig, hogy amit más megtermelt, azt kezdtük el megenni és a mienket meg leépítettük. Most kicsit vissza kellene hozni ezeket a háztájiakat, de ehhez a falun élő embereket meg kellene tanítani újra dolgozni. Ez borzasztó nehéz: állatot tartani és ennek a piacát is megteremteni, úgyhogy ez ilyen módon nem egyszerű. Nem alkalmasak a Flextronicsban lévő munkára, azt azért hozzáteszem. Ennek ez a problematikája, és sajnos ma a termeléstől egészen az eladásig végig kell vinni a mezőgazdasági termelést. Ma még a nagykereskedők fojtogatnak itt mindent. Itt rengeteg gyümölcsös volt. Ma nincs aki leszedje a meggyet. Minek? Olyan olcsó az ára. Nekem is van otthon hat meggyfám, de nem foglalkozunk vele. Annak idején leszedtünk ötven-hatvan kilót és elvittük, most ezer forintért nem fogok leszedni ötven-hatvan kiló meggyet. Mert ez kimondottan kézimunka. Nem egyszerű, ezt újra kell gondolni. Én a horvátokat tudom felhozni mindig erre példának, szeretem őket, mert azt látom, hogy a horvátoknál működik rendesen a piacrendszer, az árukereskedelem, a helyi a helyivel beszél, te mézet termeltél, én kacsát, én megveszem tőled ezt, azt. És teljesen jól működik. Ha vissza tudnánk eddig jutni, egy

csomó foglalkoztatási problémától megóvnánk magunkat, mert itt a környékbeli falvak akkor voltak gazdagok, amikor ez nagyon ment. Aztán a bika meg a tehén árából kijött az, hogy a gyerek vagy tanul vagy Siófokon építkezik. Nagyüzemben termelték, csinálták. Ez eltűnt 25-30 évvel ezelőtt, és ezek a pénzek is szépen elfogytak. Ma már tényleg azt a falut lehet látni, amiben nincs semmi. Egy tyúkot nem lehet látni, egy kacsát nem lehet látni, semmit az ég adta világon. Csak vannak. Most Tab vonatkozásában elmondanám, hogy merre tovább. Azt sikerült elérnünk, hogy Tab végre nem bezárt városka lesz, hanem jövő év novemberében rácsatlakozunk az M7-es autópályára. Ez Tab, Lulla, Endréd tekintetében azt jelenti, hogy 15 kilométerre leszünk az M7-es autópályától, úgyhogy faluba be sem kell menni. Végigjön egy út és Tabra fog érni, ez azt jelentené, hogy mi abban várjuk a segítséget, hogy nagyvárosokból még ide szeretnénk telepíteni cégeket, akit lehet. Közel van az autópálya, közel van a Balaton, közel van Pest, logisztikai központnak vagy bármi egyébnek. Vannak állami földterületek, azokból esetleg lehet vásárolni, kisajátítani, én ebben látom azt, hogy valami megindul, mert látom azt, hogy a Flextronics mellé nem akar idejönni senki sem. Mert miért fizessen többet, mint a Flex? Akkor meg onnét a munkások fognak átmenni, és mindenki az értelmes munkást akarja fölvenni. Ezért másban kell gondolkozni, mint az elektronika. Egyéb más szakmában, és azért nálunk a jövedelmek, mondjuk a budapestinek az ötöde-hatoda, a székesfehérvárinak a harmada, és közben 75 kilométerre van innét Székesfehérvár. Azok a cégek, akik ezen akarnak valamit megtakarítani, és azon, hogy a bejárás ne legyen annyi, és van munkanélküli, azok ide fognak telepedni, pont a jó logisztika és a közlekedés miatt.

Az a kérdés, hogy ebből van-e valami olyan adminisztratív akadály, amit le kéne bontson az állam, hogy ez működjön.

Azért nincs, mert csak ott jön létre munkahely, ahol az állam akarja. Új, ipari munkahely ott jöhet létre, mert ő tud egyedül egyezkedni és támogatásokat adni. Ilyen szempontból az adminisztratív akadály az meg az általános, amit elmondtam, hogy egy rendezési tervnek a megvalósítása például ne három év legyen. Azalatt elmegy mindenki. Van a Natura 2000-es területeknek a felülvizsgálata, a környezetvédelemben az állatállományának a rendezése, hogy melyik állat védett állat – és hogyha véletlenül egy iguán van azon a területen, hát akkor már semmit nem lehet csinálni. Azért ne legyünk önmagunknak a korlátai ilyen szempontból, ne nézzük ilyen mereven a szabályzókat. Hatósági ügyintézésben elmondtuk, hogy mik a problémák. Hogyha már egyszer valaki felülvizsgálta, hogyha én ezt szeretném építeni, kapok-e engedélyt vagy sem, utána már ne menjen kilencven napig az eljárás meg százhusz napig. Azt mondom, hogy igen, ezt fel lehet építeni, meg lehet kezdeni, adják be az engedélyezési tervet, és akkor utána öt nap alatt adják is ki a hozzá kapcsolódó dolgokat.

Van itt olyan ember a városban vagy a hivatal alkalmazásában, aki tudna azzal foglalkozni, hogy területeket értékesít, tehát hogy ez lenne a dolga, hogy hozzon ide cégeket, hogy tárgyaljon addig a szintig, ameddig tart az ő kompetenciája, felelőssége. Kellene ilyen ember?

Persze, de arra van egy szervezet, én elmentem hozzájuk. Elmondom a tapasztalatomat. Mondtam, hogy van itt munkanélküliség, lesz út, mindenféle egyéb. Semmi gond, csináljak magunkról egy húsz oldalas prezentációt. Arra vonatkozóan, hogy milyen a munkanélküliség, hogyan nézünk ki, hol vagyunk, és mindenféle ilyesmit. Jó, hát akkor csináljunk egy ilyen, és mi fog történni utána? Utána az fog történni, hogy majd kiküldik ezt a kamaráknak és akit érdekel, majd az repül rá. Na most szerintem ezt meg kell fordítani. Én ott ültem, és azt mondtam, hogy minek tartunk fenn ilyen szervezetet? Begyűjtöm én és kiküldöm a kamaráknak. Akit érdekel, keresse a kontaktembert. Csak ugye itt az van, hogy a német cégek, az angol cégek nem tudják, hogy mi hogy van, de ugyanúgy magyar cégek sem.

Az a tapasztalat, hogy van néhány olyan város, ahol van ilyen ember, aki ezt professzionálisan csinálja, főállásban, ez a dolga, és ott telik az ipari park, ott adják el az állami földeket is ipari területnek. Ott nem a polgármesternek kell ezzel foglalkoznia, hanem van, akinek ez a dolga, beszél németül, angolul, föl tudja venni a telefont, eladja a saját városát tulajdonképpen a piacon. Viszont ilyen képzés Magyarországon nincs, ez vagy terem egy helyen vagy nem terem. Most a mai rendszerben is az merült fel, hogy mi lenne, hogyha az állam a most látható szakértelmet megadná egy képzés keretében. Tehát direkt képezne húsz vagy harminc vagy negyven ilyen embert a következő két évben. Az volt az ötlet, hogy mondjuk ez a képzés egy ilyen versenyképességi szerződésnek lehet-e a tartalma. Azok a városok, akik az állammal kötnek egy ilyen megállapodást, annak az lenne az egyik pontja, hogy az állam ide fog tenni egy ilyen embert, akinek mondjuk a bérét is részben fizeti egy darabig, a másik részét fizeti az önkormányzat, és akkor legalább ez a kérdés meg van oldva. Legalább az első lépés megvan arra, hogy el lehessen adni területeket, hogy az információk elkezdjenek áramolni. Ezért kérdeztem, hogy Tabon én feltételeztem, hogy itt kellenének még ipari munkahelyek. Pont azért, mert hogy itt a Flextronics.

Ide kellene hozni a Flextronics kiszolgáló cégeit, de nem tudom idehozni őket. Tudom nagyjából, hogy kik azok, de nem tudok velük leülni tárgyalni, nem tudom nekik azt mondani, hogy gyere ide, építsd fel itt a gyártócsarnokodat, mert át fogod hozni a te általad gyártott anyagot a Flexbe. Nem tudom neki azt mondani, hogy ezt miért tedd meg itt, és miért gyere el onnét. Honnét lesz neked jobb kapacitásod, honnét lesz neked megfelelő munkaerőd, mennyivel lesz neked jobb a logisztikád? És esetleg tud-e ebben valaki valamit segíteni olyan szempontból, hogy források tekintetében kapsz 30%

vissza nem térítendő, és fölépítéd a gyártócsarnokodat. Tehát kompletten nem tudom neki ezt mondani.

Mondjuk mi van akkor, hogyha a gyártócsarnokokat fölépíti az állam, vagy legalább annak egy részét.

Én nem tudok ilyet tenni, mint polgármester. Én nem tudom ezt mondani. Ebben nagyon szívesen partner leszek, mert szenvedünk tőle.

A szakképzés össze van valahogy kötve a Flextronics-szal most, tehát bejárnak oda a gyerekek gyakorlatra?

Van bent tanműhely. A Flex fölépített egy tanműhelyet és ez életpályás dolog olyan szempontból, hogy akik itt végeznek és kijárnak a tanműhelybe és megfelelnek, akkor ők állást is kapnak is ott kapásból, hogyha nem akarnak továbbtanulni.

Ez itt rendben van, de több városban ez nincs rendben. Mondjuk Zalaegerszeg méretű városban sem tudták ezt megoldani. Ott nincsenek ilyen nagy cégek. Sok kisebb van, akiknek kellene a munkaerő, ipari, ugyanez, mint a Flextronics-nál, hogy speciálisan neki legyen kiképezve a gyerek. De ezt a szakképzés egyszerűen képtelen megoldani és amellet, hogy a szervezés is hiányzik, hiányzik például egy üzemcsarnok, ahol a gyakorlatot meg lehetne tenni, tehát a cég találkozik a gyerekekkel. Minden cégnél egyedileg kell tárgyalni, hogy engedd be az én gyerekemet, akkor annak hol lesz helye, akkor ott már előírások vannak: pihenőidő, hol lesz illemhely, hol tud átöltözni. És most ezzel küzdenek. De mondjuk Szentes, az egy húszezres város, az is sokkal kisebb, de ott is ipari park van, számos cég van, ott kellene egy kétezer négyzetméteres üzemcsarnok, amire rámondja az áment az ÁNTSZ is meg a közoktatás is, hogy ez jó a gyerekeknek. A cégek ott meg tudják oldani a szakképzést, de ennek a költségeit nem tudja vállalni senki, mert a cégek nem dobják össze, nincs az a szervezőerő, amelyik ötven céget egyszerre meggyőzne erről. Nyilván pályáztatás van, ha pályázat van, akkor ki engedélyezteti, az önkormányzat magára húz megint egy olyan feladatot. Rengeteg költség, mennek az évek. Náluk például tipikusan ez merült fel, hogy akkor az állam miért nem veszi le ezt a terhet vagy oldja meg akkor nagyon egyszerű eszközökkel. E tekintetben a MagyarÁllam nyilván az egyetlen szereplő, aki ezt meg tudja gyorsan és hatékonyan oldani, ha akarja – de ezek szerint itt meg van oldva. A Flextronics van elég nagy ahhoz, hogy maga elintézze.

Megoldottuk közösen, mert rájöttünk arra, hogy ez másként nem fog működni, mert valójában nem kaptak olyan szakképzést, mert a harminc évvel ezelőtti tudásanyagot nyomják a gyerekeknek a fejébe, az élet meg már ezt túlhaladta. Ez egy költségigényes szakma. Ez nem palatáblás szakma. Nem római

jog, szoktam mondani erre vonatkozóan, hanem itt bizony meg kell pörgetni benne a pénzt is, mert olyan műszerezettséget kell bemutatni, amit mondjuk a szakképzés nem tud megvenni. A szakképzésnél például a legnagyobb bajt abban látom, hogy maga az oktatási rendszer nem hajlandó ezt tudomásul venni. Ezért van olyan sok pici szakképző. Vannak a nagy konglomerátumok, ezek nem kommunikálnak egymással, hanem gyereket vadásznak. Ezért a szakképzésnek egy helyen lenne csak jó. Fenntartás szempontjából van a városi, van a megyei meg van a megyei jogú városi fenntartású, és össze-vissza képez mindenki mindent, csak hogy legyen gyereke, és nincs koordinálva sem, hogy most erre a szakmára szükség van-e. Virágkötőből képeztek annyit, hogy minden második sarkon virágkötőnek kellene lenni. Ott vannak ezek az emberek, van, aki tehetséges a saját dolgában, és nem lehet használni és nincs is tananyag. Most Tabon az alternatív energiában gondolkodunk – ami most teljesen följött, a napkollektor, hőszivattyúk, hőcserélők stb. –, hogy a középfokú oktatását megszervezzük, német tananyag mintára. Mert oda fog jutni a honpolgár, hogy most energiát takarítunk, vegyen napkollektort. Csináld meg, adunk hozzá támogatást. Igen ám, de ki fogja ezt felszerelni? Ki fogja ezt érdemben odatenni? Mert most jön el az az időszak. Ki fog ebben tanácsot adni arra vonatkozóan, hogy Mariska néni, hát önnek elég lesz egy darab de ne így csinálja, hanem másként csinálja, csinálja meg ezzel a rendszerrel vagy azzal, mert magának az jobb lesz. Nem, itt mindenki eladni akar. Ilyen még nincs Magyarországon. Ilyen oktatás még nincs. Csak ezzel is az van, hogy ezeket a cégeket utána folyamatosan be kell vonni, hogy az új technológiát tanítsák a gyerekeknek. Ehhez fejlesztőmérnökök kellene. Az itteni pedagógusokat, a mérnököket azokat már a Flex fizeti. Nekem nem fog idejönni 160 ezerért oktatni a legújabb technikát, amikor bemegy a gyárba és keres 650-700 ezer forintot, mint üzemvezető vagy szalagvezető mérnök. Meg kellett győződnöm a Flexet, hogy adjon hozzá pénzt, mert én nem tudok –, hogyha akar magának olyat kiképeztetni, akit akar. Most mi történik? Ők alkalmazzák ezeket az embereket. Ezt ugye nem sokan csinálják meg. Tehát ilyenekben gondolkodunk mi. Például amit most önnek fölvettem az alternatív energiánál, ez is egy érdekes dolog, mert erre gyártóbázist lehet fölépíteni itt ezen a részen. Nem is kicsit. Nincsenek ebben nagy dolgok, csak ez is egy speciális szerkezet.

Egyébként én azt hallottam, hogy például szélkereket sem tud Magyarországon senki szerelni. Nincs mérnök, nem tanítják. Külföldről kell hozni embert, ha elromlik egy szélkerék, megcsinálni.

Ez így van, pontosan, de hát ez is nonszensz, amikor milyen műszaki egyetemeink vannak meg milyen műszaki oktatásunk van.

Nem volt rá eddig igény.

Lehet, hogy volt rá igény, csak pénz nem. Ki fizeti meg? Amikor a szakképzés mindenhol pénzbe kerül. Meg kell vásárolni az anyagot, hogy a gyerek megtanulja. Olyanokat csináltak, mint például a

hegesztő-lakatos. Megveszem az anyagot, csináljatok nekem padokat. Nem bánom én, ha csak hármat, ami jó. Köszörülnek rajta, dolgoznak rajta. Legalább valamit tanulhatnak vele. Kirakja, óvja, védi – vagy szemétgyűjtő edényt vagy bármit. Ne a vasból csináljunk még hulladékot, az egy drága mulatság. Inkább valami értelmeset.

Azt akarom még kérdezni, hogy a Balatonnal van-e valami kapcsolat vagy jövőbeni terv. Ha lesz út, akkor közelebb kerül...

Maga az autópálya, itt az volt a lényeg. A Balaton – a déli part legalábbis – egy rettentő zárt terület. Ha végignézek: öt párhuzamos sorban ingatlanok. Úgy ahogy van, föláldozták a déli partot egy az egyben. Nagy kapcsolatunk nincsen. Ma már nem viszik a zöldséget sem, gyümölcsöt sem, nem ott adják el. Nincs is nagyon.

És azt lehetne vinni? Mert a Balatonnál fölmerült az, hogy gondolkodnak ebben, és erről már évek óta beszélgetünk, hogy ezek a parttól 10-20 kilométerre levő mezőgazdasági települések miért nem látják el a partot idényben friss zöldséggel meg gyümölccsel. Mert nem látják el. Alig vannak helyi piacok, ahol vannak, azt meg a pesti nagybaniról látják el. Van helyi dolog is, de kevés. Akkor ebből miért nem lehet üzletet csinálni, a helyi termék, magyar termék, az most egy felfutóban levő dolog, egyre jobban terjed, egyre több ember direkt keresi, hogy akkor ne spanyol zöldséget vegyek meg görögöt, hanem, ha itt terem, akkor megveszem azt, és miért nem lehet akkor összerakni egy balatoni rendszert, hogy akkor menjen a beszállítás a partra. Egyelőre ezen nem találtak fogást, nagyon szeretnék, de szerintem érdemben le nem ültek még senkivel. Sem Lengyeltóti felé, sem errefelé, hogy akkor ki mit tud termelni vagy vinni a partra. Egy ilyen rendszerben látna-e a polgármester úr realitást?

Egy probléma van, hogy versenyezni kellene azzal, ami sokkal előrébb van. Mert a nagybanira fölhoznak mondjuk szentesi paprikát, azt meg fóliasátrakban termesztik. Itt most hiába vagyunk közel meg hiába van alattunk melegvíz, ezeket a rendszereket ugyanúgy föl kellene építeni. Ha ez megvan, adottságként, felépítve, akkor van rá lehetőség, de az nincs, hogy majd a mostani éghajlatban megterem a paradicsom augusztusban tömegével, és addig meg semmi. Mert ott azért júliusban is ott vannak az emberek és minden nap el kell őket látni minden egyébbel. De különben én látok benne fantáziát, csak amit ugye ön is mondott, hogy egyrészt ugye kell egy motor, egy szervező motor hozzá, aztán meg kell győzni az ezzel foglalatосkodókat, hogy ez nem lenyúlás, hanem átvesszük ezeket az árut, átvesszük vagy te viszed oda, és akkor garantáljuk, hogy meg tudjuk venni. Mert akkor majd el fog indulni. A kockázatot mindenki ilyen módon kívánja mérsékelni, ameddig csak tudja. Szeretnénk mi ellátni a saját intézményeinket is. Mondjuk az egy jó jogszabály-

változtatás volt. De most nincs. Most megint neki kell állni újra termelni. Nincs termelés. Élelmiszer alapanyag termelés.

Ezt már akartam kérdezni, már így interjún kívül is. Majd rátérek, hogy miért. Hogy e tekintetben gondolkodni kell ilyenben, hogy például a közétkeztetést ellássák saját helyi termékekkel. Nyilván ehhez az kell, hogy itt sokan sokat termeljenek.

Persze, hogy gondolkodnak. Van egypár, aki ilyenrel foglalkozik, attól mi mindig rendszeresen vásárolunk. Pontosan ezért. Ezek jehovák, 13-14-en vannak egy családban, ezzel foglalkoznak. Mi azokat megvásároljuk, persze normál áron, ahogy kell, és akkor tudjuk, hogy mit teszünk a gyerek asztalára. Csak ez kevés, a konyhánkat krumplival, zöldséggel, mindennel ellátni nem kis feladat.

Olyan rendszerben tudna-e gondolkodni vagy el tudná-e képzelni, hogy a mondjuk önkormányzati vagy állami földterületen elindulna egy olyan gazdálkodás, amit az önkormányzat tart kézben egy saját kft.-n vagy valamin keresztül, és ahova be lehet vinni mondjuk a munkanélkülieket közcélú foglalkoztatásban vagy közmunkát szervezni rá – természetesen zöldséget vagy gyümölcsöt, és sok évre előre felépíteni egy ilyen kis gazdálkodást, aminek a célja kifejezetten mondjuk a közétkeztetés vagy a Balaton-part, és ott eladni az árut.

Azért nehéz erre válaszolni, mert mi nem termelő cégek vagyunk. Nagyon nehéz kiválasztani az ehhez kapcsolódó humán erőforrást. Aki utána nem viszi át a saját rendszerbe, és ezt folyamatosan ellenőrizni és ott lenni. Mert ugye az önkormányzati döntéseknél és minden egyéb másnál az a legnagyobb baj, hogy hosszú ideig tart. A gazdasági részen nem lehet ilyet csinálni. Lehet ilyet csinálni a vízdíjra meg a szemétre, de pillanatok alatt döntéseket hozni bizonyos gazdasági kérdésekben – abban ez nem működik. Úgyhogy én inkább maradnék abban, hogy őstermelők, vállalkozók, akik ezzel akarnak foglalkozni, tegyék, és azoknak segíteni, hogy felépítsék a saját birodalmukat.

Köszönöm szépen a beszélgetést.